

گۆقاری

گهلاویژ

گۆقاری

گهلاویژ

بهرگی چوارهم

بهشی دووهم

(ئاغستۆسی ۱۹۴۳ - کانوونی یه کهمی ۱۹۴۳)

ئاماده کردن

سدیق سالیح ره فیه سالیح

عه بدوللا زهنگه نه

سەرپەرشتی له چاپدراوه کانی بنکە: سدییق سالتح

کتیب: گوڤاری گهلایوژ

به‌رگ: چواره‌م/ به‌شی دووه‌م (سالی چواره‌م)

ئاماده‌کردن: سدییق سالتح، ره‌فیق سالتح و عه‌بدوللا زه‌نگه‌نه

پاک‌کردنه‌وه‌ی کۆمپیووتەری: لان، دێرین، میژوهرد، شه‌یدا

له‌قالبدان: لاس

رووبه‌رگ: ئه‌هه‌د سه‌عید

تیراژ: ۵۰۰

ژماره‌ی سپاردن: ۲۹۵ ی سالی ۲۰۱۶ ی به‌ریوه‌به‌رایه‌تی گشتیی کتیبخانه گشتییە کان

سالی چاپ: ۲۰۱۶

جیی چاپ: هه‌ولیر، چاپخانه‌ی رۆژه‌ه‌لات

له‌بلاوکراوه‌کانی

بنکھی ژین

بۆ بووژاندنه‌وه‌ی که‌له‌پووری به‌لگه‌نامه‌یی و پوژنامه‌وانیی کوردی

مهاق: هه‌رمی کوردستان، سلیمانی، شقامی ۱۱ پیره‌مگروون، که‌هکی ۱۰۷ به‌راتان، تلاری ژین- ته‌نیشی مزگوتی شیخ نه‌رید
ته‌له‌فون: ۰۵۳۳۳۰۱۲۹۲-۱، ناسیا: ۰۷۷۰۱۴۸۶۳۳، یان ۰۷۷۰۱۵۶۵۸۶۴، کۆره‌ک: ۰۷۵۰۱۱۲۸۳۰۹، ژ سنووقی پۆست: ۱۴ به‌ختیاری
پینک: www.binkeyjin.com، تاپیشه‌انی نه‌لکۆژی: info@binkeyjin.com

خه‌رجیی له‌چاپدان له‌ بودجه‌ی پوژژه‌ی (سلیمانی):

پایته‌ختی رۆشنییری هه‌ریمی کوردستان) کیشراره

به رگی چوارهم / بهشی دووهم

سالی چوارهم

(ئاغستۆسی ۱۹۴۲ - کانوونی یه کهمی ۱۹۴۳)

کتابخانه کلاویز

رم ژماره ۵۳۱: ژماره ۸ - سالی ۴

پیره میرد ع . سجادی
زه حیری دوکتور عبدالرحمن
شعرو نهده بیانی کوردی رفیق حلمی به گک
تاریخی نون احمد رفیق
دیوانی گه لاوز
تفسیری قرآن شیخ محمدی خال
شاعریکی نه ناسراو . . . طاهر هاشمی
سوزی دهرونی ح . هردی
شیرین و خسرو . . . ف . محمد
شاعر یکی جه بگاوه حیدری
چبروکی ژماره صابر اسماعیل
وه گه لی بامی خوشی تر نه خوبته وه

بنکھی ژین

www.zheen.org

www.cheen.org
تہذیب و شاعری بہ نواباں لگی کورد
طچو توفیق بہ لگی پیرہ میرد

بنکھی ژین

www.zheen.org

گه لا ویر

گو قاریکی نه ده بی و نه قافی مانگی کوردی به

ژماره — ۸ سالی — ۴ آگستوس ۱۹۴۳

ئهدیپی به ناوبانگی کورد

پیر لامیر

عبدالربین سجاری

ناوی « توفیق » ه کوردی محمود آغای کوردی همز آغای مصرغه ،
مصرفیان بو به پی و تو به ، چونکه رئیس الوزرای احمد پاشای آخر
حکمداری بابان بو ، خاوانی نه رجه به له شاری سلیمانی له گهره کی
گویره له سالی ۱۲۸۶ ی روسی له دایک بو ، به مندالی خراومه
حوجره ی ملا حسینه گوجه ، قرآن و سماینامه و کتیبه ورده له کانی
لهوی نهواو کردوه ، له پاشا له سهر شعریکی « حافظ » له گهل
ماموستابه لیان نه بیته کیشه ، له سهر نهوه حسن افندی ماحی که شاعریکی
به ناوبانگی بوه گواستویه نهوه بو حوجره ی ملا سعیدی زه لزه له بی ،
پی و تو به روله دهوه نفوسی نه مذانه نه تکانه شاعریکی وه کومن ،

دوایی نوقلانگهی به راست گهرا ، هەر لهو وهختهوه بهره بهره دهستی کردوه به شعردانانو مونا لا کردنی کتیبی ئهده بیاتو ئهشعارو سهر - گوزه شنه‌ی ئه‌دیب و شاعره‌کان ، له‌گه‌ل ئه‌مه‌شدا مه‌یلیکی زوری به سواربو سلا حشوری بوه ، نه‌نانه‌ت استاش شوره‌نی سوارچاکی به‌ناوبانگه ، ئه‌و شاه‌دانه‌ی ماده که له‌شاخی هه‌روه که پیاده به‌ماسته‌م پیا‌سه‌ر ئه‌که‌وی به‌ناو له‌سه‌ردا وولاخی هیناوه‌نه‌ خواره‌وه ، به‌سه‌رپردی « قه‌شان » و « نه‌به‌ت » دا به‌ناو په‌ریوه‌نه‌وه ، جاریک که له‌ئه‌سته‌مول ئه‌بی له‌مجلسی فؤادپاشای کوری سعید پاشادا باسی سوارچاکی کورد دینه‌پیشه‌وه ، ئه‌لین سواره‌ی کورد به‌سه‌ر سواره‌وه‌ نشان هه‌شکینی ، فؤاد پاشا زور به‌لابه‌وه به‌لاجه‌وی ئه‌بی ئه‌لی ئه‌مه‌ ممکن ناب ، که‌وتونه‌نه‌ به‌ربه‌ره‌کانی ، ئه‌مبش تفه‌نگیگی ماوزه‌ری گرتوته‌ ده‌سته‌وه‌ نشانیان بو‌ ناوه‌نه‌وه ، له‌گه‌ل ئه‌وه‌ش که فؤاد پاشا ئه‌لبمی سواری له‌المانادا کردوه گه‌وه‌که‌ی لی ئه‌بانه‌وه و نشانه‌که‌ ئه‌شکینی .

له ۱۳ ئه‌یلولی ۱۳۰۱ رومی بوه به‌کاتی نفوسی سلیمانی ، له ۱۶ کانونی دوهمی عینی سالدا بوه به‌کاتی ضبطی محکمی ئه‌وی ، له ۲۳ حوزیرانی ۱۳۰۲ دا بوه به‌کاتی املاکی هایونی له‌هه‌له‌بجه ، له ۲۷ ئه‌یلولی ۱۳۰۵ دا بوه به‌باشکاتی محکمی شارباژیر ، له ۱۷ ی ئشرینی به‌گهی ۱۳۱۴ دا بوه به‌معاونی مدبر طامی کربلا به‌لام نه‌چوه‌هر له‌سلیمانی رایبوارد بی‌ئمه‌هه‌یج وظیفه‌یگت بیینی ، تا‌چو بو‌نورکیا ، له ۱۳۱۷ رومی که‌ صرحومی شیخ سعید اراده‌ی

شاهانهی بو دهر تهچی بو چونه تهستهمول ۶ کس له خدمتیا تهچن په کیکیان خاوهنی تهرجمه تهنی ، له تهستهمول له « مابهین » تهبن بهمیوانی پادشاهی ، له ۱۳۱۸ که شیخ سعید چوبوچج تهمیشی له گه لا بو ، تهوافی کابه نواللهی شریفی کرد بو به حاجی توفیق ، له لابن پادشاهی عثمانیه وه رتوبهی به گیه تیشی دراوته تی بو ته حاجی توفیق به گک ، له گه رانه وه یانا له گه ل سید احمدی خانقا — که ایسته ژیانی له شاری کرکوک رانه بویری — و شاعری به ناوبانگک « وقایع » که له ری حج مرده وه هاوده نگر هاوجه نگک بون ، که دیته وه بو تهستهمول روزیک عزت پاشای کاتبی ثانی دهرباری شهریاری به فارسی جوانی نامه به کی ناصرالدین شا ، که بو سلطان حمیدی نویسه پی ته نویسته وه زوریان لاجوان بو ، له سهو تهوه له ۱۴ ی ته یلولی ۱۳۱۸ رومی ارادهی شاهانهی بو دهر تهچی به رتبه و نشانه وه تهنی به ته ندای مجلسی عالی تهستهمول ، ههر لهم ماوه به دا به هوی عزت پاشا وه عربضه به ک تقدیمی دهرباری شاهانه ته کا که له مکتبی حقوقی تهستهمول قبولی بکن ، له گه ل تهوش که دبلومی هیج قونابخانه به کی رسمی نه بو له گه ل شفیق به گی رشید پاشادا وه ریان ته گرن ، له ناو تهو هه مو قونایاندا به چه ونه م دهر تهچی ، انجا له ۲۸ نوزی ۱۳۲۴ رومی که مشروطیت به سه راهات و مجالس تیکچو نا ۴ ی ته یلولی ۱۳۲۷ ههر له تهستهمول له گه ل محامبه تی و دهرهینانی گوشارو روزنامه خهریک بو ، به که بچار امتیازی گوشاری « رسمی کتاب » ی دهر کرد : رسمی کتاب گوشاریکی توری مانگانه بی بو له هه مو تهستهمول و

ولایاتی نورکهدا ناو و شوره‌تیکي به‌رزی هه‌بو ، چوارسال ده‌وامی کردوه ، که چوه وظیفه‌شه‌وه بو مدیری اداره‌گی عبیدالله اسمعی ده‌ور کردوه‌ته‌وه ، جگه له‌وه‌بش له ۱۳۲۹ دا کومه‌لیکی کوردی به‌ریاستی شیخ عبدالقادری شیخ عبیدالله پیک هانوه ته‌م به‌یک بوه له‌و ۱۰ ته‌ندامه اساسیانه‌ی ته‌و کومه‌له ، روزنامه‌به‌کی کوردیان ده‌ر هیناوه که‌ناوی « کورد » بوه امتیازی به‌ناوی خاوه‌نی ته‌رجه‌مه‌وه بوه ؛ ته‌م روزنامه‌به له هه‌مو کوردوستانا ناوبانگیکی ته‌واری سه‌ندوه ، دیسان له‌گه‌ل ته‌مانه‌شدا هه‌ر له ته‌سته‌مول روزنامه‌ی « مصورمحیط » ی له‌گه‌ل فائق صبری به‌گت — خاوه‌نی جغرافیای نورکی — ده‌ر کردوه ، به‌مانه‌ش وازی نه‌هیناوه ، هه‌مو روزیک سه‌ر مقاله‌ی بو روزنامه‌ی « اقدام » و « سه‌ربه‌ستی » ته‌نوسی ؛ که سه‌ربه‌ستی روزنامه‌ی مولان‌زاده رفعتی کورد بو آگری لی ته‌بووه وه هه‌م به‌هوی آغا طاهری همدانیه‌وه که له ته‌سته‌مول کتابچی بووه و رابهری روزنامه‌کانی ایران بوه به‌پاره نویسنو شعری به فارسی بو « فرهنگت » و « شفق سورخ » که له‌تاران ده‌ر ته‌چون ته‌نوسی ، نویسنه‌کانیشی له‌م روزنامه‌دا جاریک به‌امزای « سلجانی توفیق » وه گایه به‌امزای « س . ت . ی وه ته‌نوسی ، چوارسالیک به‌م چه‌شنه رایبوارد ، انجا چوه سه‌ر وظیفه .

له ۵ ی ته‌یلولی ۱۳۲۸ ی رومی به‌درجه‌به‌کم ککرا به‌قائمقامی « جوله‌میرگت » له ۴ نیسانی ۱۳۳۱ دا بو به‌قائمقامی « قره‌مرسل » له به‌کی شوباتی ۱۳۳۴ دا کردیان به‌قائمقامی « بلاوه » له ۲۸ ته‌یلولی ۱۳۳۵ دا بو به‌قائمقامی « بیت الشباب » له ۱۸ مارتی ۱۳۳۶ دا

بو به قائمقامی « گوش کوی » له ۲۲ مایسی عینی سالدا کرا به
 قائمقامی « اطه بازاری » له ۱۷ نیسانی ۱۳۳۷ ی رومی کرا به
 متصرفی « آماسیه » ، تا ۵ ی تشرینی دوهمی ۱۳۳۹ بهم ابشانه رایبوارد
 لهم ماوه بهدا که بیستی له عراق حکومت دروست کراوه وظیفه‌ی
 به‌جی هیشت هانه‌وه بو نه‌سته‌مول له‌وی بی مانه‌وه به‌ریگای « حلب » دا
 هه‌رای کرده‌وه بو عراق ، له پېشه‌وه هانه به‌غدا له‌ویشه‌وه
 چوه‌وه بو کوبستانی سلبانی ، به‌پی ۹م نو‌سینانه زیگی ۲۳ سال
 له تورکیادا رایبواردوه ، انجا که له نشانی آزیر سه‌یری کرد نه‌وا
 کوبستانی سه‌رورومه‌تی خال خال بو‌وه‌و لیلی بی‌مه‌یلی توراو اتر
 آشتی نه‌ بو‌وه پیریکی زه‌مانی جوانی کرده‌وه ووتی « جوانی کجانی
 که‌یادت به‌خیر » لقبی پیره‌میردی له روحی خواجه عیداللهی انصاره‌وه
 وه‌رگرت ، ناله‌ی پیری پیرانشی که له ژباندایه به‌وقوه‌ی معنویه‌وه به ،
 اتر له پاش نه‌وه گوی به ایشی حکومت نه‌داو وظیفه‌ی قبول نه‌کرد ،
 ده‌ستی کرد به خزمه‌ت‌کردنی معنویانی قه‌ومه‌گی و بلا‌کردنه‌وه‌ی
 خوینده‌واربو زانستی له ناویانا ، ایسته پایه‌ی نه‌مه‌نی له ۷۶ سالی‌دایه
 هه‌ر له شاری سلبانی ژبانی له‌گه‌ل ژب و ژینیش له‌گه‌ل ژبانی
 خوی رانه‌بویری ، پیره‌میرد به ده‌ستوری فیلسوفه‌کان زور گوی
 به‌جلو به‌رگو پا کوپوختی نادا ، دلی زورناسکه که توره بو گوی به‌که‌س
 نادا به‌لام زو آشت نه‌بیته‌وه ، له نو‌سینا گه‌لی به ده‌سه‌لاتره هه‌تا
 قسه‌کردن ، نه‌یه‌نیشی زور آچخو فراوانه .

پیره میردی ته دیب

ته گهر ته دهب عبارت بی له ناودانی قهلم له مه بدانی بلاغتدا بو
 گیرانه وهی چونه تی رابوردوانو باسی ده برینهی پیشینان ، یاخو
 نوسینو لوغه تو طاداتی کونی باو باپیران له گهل و ینه بهك له ته قافه تو
 تی بیفنیانا به عبارتیکه نه خشینو ره ننگین و نه رو تازه ، ناتوانین بلین
 ته مانه به هه مو معنایکیانه وه له قهلمی یکیکی تر وه کو پیره میردا بو
 زمانی کوردی له کورد زمانا توانییقی ته سپی خوی تاوبدا ،
 پیره میردی ته دیب به بلاغی کلامی و سهری بیانی و تیژی پیری
 شورشیکه شور ته انگیزی خسته ناو کومه لی کورده وه وه رچه به کی
 وای شکاند که بو به پیشه وابه کی ته دهبی ، کورانی کورد ته توانن
 تاروژی دوانی شوبنی گون ، ته گهر آیینی اسلام حکمی به تناسح
 بگردابه هیچ دور نه بو بو ترا به روحی ته دبی پیره میرد له سه دهی
 شه شه ما خوی کوتا بو شوبنی خوی به لام نوش بو به نوش
 « عبدالحمید » ی کاتبه ره ، زه وه به که نووه گهی گوری عبدالحمیدی فارسی
 بو به ته دیبیکه عه ره بی ، له سه دهی نوزده هه ما په روانه شمعی دبه وه ؛
 داستانی هه زارداستانی به هوی ته دیبیکه کوردی وه کو پیره میرده وه
 کرا به کوردیکی باستانی بو له مه ودوا ، خو ته گهر بانه وی نمونه یک
 له عبارتتی ته دهبی پیره میرد بینینه به رچاو اکتفا ته که ن به دیباچهی
 « حقوقی اساسی » ه گهی که له ژماره ۶ ی سالی ۴ ، یا « دواوانی
 زلم و تانجه رو » ی که له ژماره ۴ ی سالی ۴ ی که لایژدا نوسراوه

به راستی نه وانهی که صرفی گه وهه رشناسن نه توانن بلین
 عبارتیکن نه گهر بیان کین به « مجزه » ی زمانی کوردی هیچ
 بی جی نیه و به لکو شوینی خوبه نی ؛ چونکه نه و ذوقه سلیمه
 بو نه و عبارته ره ننگینه غیری الهاماتی خودای نه بی - کروی کرده
 دل کوه به کس زهوت ناکری - به هیچ وینه به ک تعبیری لی
 نادریته وه وه زور دوربشه به دلی به کیکی ترا هانو چو بکا ،
 پیره میرد هه روا که ته سیر به کی گه شه به طاسمانی نه ده بیاتی
 کوردیه وه نه دینیکی تورکی و فارسبشه ، بیجگه له وه که نه وزمانانه
 وینه بکن له قسه کردنی تم ، به ره گو ریشه یانا چوه ته خواره وه بو نه وه
 بلین نه و نه دینه تورکیه یا نه و نه دینه فارسیه پیره میردی کوردیه ،
 نه و کتیانه ی که دایناوه و چاپی کردوه نه مانن .

(۱) دو جلدی مولوی « روحی مولوی » (۲) مه موزین (۳)
 دوازه سواره ی مه ریوان (۴) محمود آغازی شپوه کی (۵) دو جلدی
 که مانچه ژن ، که تم کتیبه روا به تیکه له المانیه وه کراوه نه تورکی و
 نه میش کردویه به کوردی و له چاپی داوه (۶) شریف هه مه وه ند
 له ژیر چاپدایه (۷) به ندی پیشینان که هه تا ایسنه ژماره ی پالی
 داوه به ۲۸۰۰ وه ، به کو کردنه وی تم به ندی پیشینانه نه توانین بلین
 به کم خزمه نیک که کرابی له زمانی کوردیدا تم ته قه لایه بوه ؛
 چونکه چونیه تی و نه قافه نو آثاری قهوم به کم شقی که ده ریخا
 به ندی پیشینانیه نی ، به هوی تم به ندی پیشینانه وه زور ناوی
 شاعری کوردی گرنه وه ، وه کو ، زه رگه ته نی ، دو کانیانی ،

ویله‌دهری ، تهره‌نه‌وتی ، بيسارانى ، زملى ، مه‌به‌سیشی به‌مانه هر
خوی بوه ته‌وه‌نده بوه و بستویه‌تی له زیر تم ناوانه‌دا ناوی زور
شاعری کورد بیبوی .

پیره‌میری شاعر

ته‌گهر سه‌رچاوه‌ی شعرون هه‌وای بی‌گه‌رد و آسمانی ساف و
دیه‌نی داکش و لاله‌زاری ره‌نگین بی ، به هه‌مو معنای کله
کوردوستان له بی‌گه‌یاندنی شاعریکی وه‌کو پیره‌میرد دا به‌راستی هه‌یچ
دربنی نه‌کرد ، پیره‌میری شاعریش له‌دانانی شعری نشمانی ، غزلی ،
گرامی و فلسفی بو به‌جی‌هینانی وفای خوی نسبت به‌هه‌لبه‌ندی
هه‌یچ که‌مو کوریه‌کی نه‌کرد ، چه شربنه‌ته‌و خاکه‌پاکه‌ته‌و روحه
به‌رزهی به‌خپو کرد ، چه نه‌خشینه‌ته‌و گیانه‌خاوینه‌ته‌و نشمانه
ره‌نگینه‌ی به‌درخت .

خاوه‌نی ته‌رجه‌مه‌ه‌ر له ده‌وره‌ی مندالبه‌وه هه‌وای شعرو
شعردانان له سه‌ریا یاری ته‌کرد ، مه‌یلی دلی له‌گه‌ل سه‌رگوزه‌شتی
شاعران و وینه‌ی شریانا که‌مه‌ی ته‌کرد ، به‌گه‌م جار له حوجره‌ی
ملا‌حسینه‌گوجه له وه‌رگرتنی ده‌رسی شعریکی حافظدا که‌ماموستای
پیوت « کای درینا بودعش نرسیدم و برفت » ذوقی قبولی نه‌کرد
پیوت ماموستا حقیقی تم شعره‌ته‌مه‌یه .

« هه‌چو حافظ هه‌شب ناله‌و افغان کردیم

کای درینا بودعش نرسیدیم و برفت ،

له نهمه نی ۱۰ سالیله له لای ملا سعیدی زه لزه له بی دهرسی شیرین و
خسروی نظامی ته خوینی ، نظامی له اول شهردا ته لی

« خداوندا دری توفیق بگشای ،

نظامه برا رهی تحقیق بنهای »

له سهر ته وه که ناوی توفیق ته بینی به خطلی مندالی له قهراخی
کتیبه که غزلبیکی دورو دریز ته نویسی که ته ول شهره کی ته وه به .

« نظامی چون به توفیق ابتدا کرد

تماون بین که توفیقش چها کرد »

ته وه کتیبه ایسته که وتوته لای احمد به گی منصرفی پیشوی سلیمانی ؛
چون که وه ختی خوی خاوه نی ته رجه مه له گهل توفیق به گی باوکی
احمد به گدا پیکه وه هاو قوتانی بون .

محمود پاشای جاف خانوبیکی له ۱۳۰۰ هجری له هه له بجه دروست
کردوه ، خاوه نی ته رجه مه له نهمه نی ۱۴ سالی دا بوه زور به
صنعه ته وه تاریخیکی بودا ناوه که ناوی محمود پاشا و کیب خسرو به گی کوربو
خوبشی تی ته خا ، ته لی .

« باد محمود ابن بنا رسم نواست

درخوری عشرتگه کیب خسرواست

چون به محمودی بناشد در جهان * تا ابد محفوظ ماند از زیان

شد بتوفیقی خدای لای نام * در هزار و سیصدی هجری تمام

هر له وه دورهی مندالیله دا لاوانه وه به کی زور به رزیشی بوکاک

احمدی شیخ داناوه ، که له ووهخته دا په سندن کراوه ، انر هه روا
 هاتوه و بهره بهره سهودای شعرون له سهریا کرم تر بوه ، ایچگار
 له موضوعی اشعاری نشانیدا ریگه به کی راستوره وان ، سهل و آسانی
 گرتوه ، پیره مبرد چون و بستویه تی له شعردا به آسانی بزویته وه و
 عبارتیکی ره وانی بی هه روا توانیویه تی له سهر ره دشتی شاعره پیدشوه کانیس
 هه مو جهشنه شعریکی غرامی ، غزلی و فلسفی به هه مو معنایک له
 هه مو بچریک بلیت ، ثم شعرا نه وینه به کن له شعری نه ده بیانی
 بی خالی ، که به راستی صنعتی شعرو فلسفه بیان پیدشان نه دا .

« واده می ده وروی رواحه گل له صحرا روح نه دا
 مل له ده وروی گول دل آگاهی له سری لوح نه دا
 طوری سوری لاله نه گری طوری موسی هه ل ده کا
 نه وگره طهاره نه م سجره حلاله حل ده کا
 هه رده آل و سو رو ووره وه ک گه وای سوری عروس
 گول گه لای لول کردوه وه ک طره ی دل داری روس
 ساحه ی وادی له واده ی روی سه هه ردا تا ووسه
 که لکه لای نه م ماسکه دوسه د کاوسی لی آوسه
 عکسی مه رومه له رودا سلسله ی داوی دله
 طالعی نه م کورده وه ک نه و سلسله سهر ده رگله
 گرمه گرمی هه ور له دوردی کی ده لی دل ده سره وی
 روحی علوی کورد سما ی آمالی سامالی ده ری

وینه بهك له شعره غرامیه كانی كه ئەم دوو شعره ئەوەلی
 قصبده كه به تی .

» به روپوشینی تو روزم شه و زه نه گیکه تیره و تار
 وه کو تاووس که هه وری دی ئەنالینی به گریه ی زار
 به چەت روخساری داووشیت و من دەردم گرانتر بو
 بەلی دیاره که روز آوا بو دەردی قورس ئەنی بهار
 وینه بهك له شعری فلسفه ی کوردی ، که ئەم دوو شعره ئەوەلی
 غزه له که به تی .

ئەنی به خشنده مل کهج کا له راستی موجه خوری خوی
 صراحی بو پیا له سهر فرودینی که نیگا بوی
 که آو داری له سهر سهرگرتوه ئەزانی چی تیا به
 له لای نهنگه که بهروهرده ی نقوم کا گه وه رینی وابه
 پیره میرد له مانه زیانر دهستی بو وورده کاربش دریز کردوه ؛
 که ئەمه به شعوریکه فلسفی و دلپکی طبیعی ئەنی ناگری ، ئەلی .
 دهلبن سـالـبـک دوازه مانگه
 مـن مانگم دی چوارده ساله
 دېسان ئەلی

دوینی به نهو به يك قهده حیکم شکاند
 اسرو به خوبی ئەو قهده حه نهو به کم شکاند
 له پیشودا شعرای مخضرمین نار بون بو ئەوانه ی که ده وری
 جاهلیتو اسلامیتیان دیبو ، ایهش ئەتوانین بلین شاعریکی مخضرمیان

هدهده ، که طبیعتی دهوردی شعرى پيشويشى ديوه و بوه به پيشروه و
بو دانانى شعرى نازوش ، کييه نهوه ؟ پيره مېردى شاعره .

پيره مېردى ژباړه و ژبن و ژاننى

خزمه نى پيره مېرد وه نه پى هـ هر خو يو زمانه كى پى ، به لكو
آثاره كانى تری زور به كه لكتر بوه و به هرى زورتر لى وه رگيراده ،
كانى كه له نهسته مول گه رايه وه روزنامه ي « ژبان » له سلېمانى له سهر
حسابو چاپخانه ي بلديه « شاره وانى » دهر نه كرا ، له ۲۶ كانونى
به كى ۱۹۲۶ م . دا ژماره ي به كى ده رچوه ، نه م روزنامه يه
روزنامه يكي كوردى حه فته پى بو ، سه ربه ست بو به نوسينى هه موشنيك ،
پيره مېرديش جار جار به نوسين به شى خوى تى نه خست ، له ۶ مې ما پى
۱۹۳۲ دا مديرى چاپخانه كى « حسين ناظم » سرد پيره مېرد كرا
به مديرى چاپخانه ي ، ماشيك كه بو نه و وظيفه يه هه بو پيره مېرد
قبولى نه كرد ، له ژماره ي ۳۲۱ وه ده ستنى دايه تا ژماره ي ۴۰۶ ،
انجا له ۱۴ آبي ۱۹۳۴ وه چاپخانه كى له بلديه كرد به اجاره رسماً
امتيازى نه م روزنامه يه بو خوى دهر كرد و به هه و هيزيه وه ده ستنى
دايه ، له ۳ آبي ۱۹۳۵ دا لاپه ره كانى له ۴ وه كرد به ۶ وه ده ستنى
كرد به بلاو كرده وه ي نوسينى لاتينيش ، له ۳ آبي ۱۹۳۷ دا كه
ژماره گه بشته ۵۳۸ اجاره ي چاپخانه كه دوانى هات و بويان نازو
نه كرده وه ، خو هه وای خزمه نى نه ده پيش له سهر يا كه لكه لى
نه كرد ، ناچار ده ستنى دايه پيشه وه چاپخانه يكي گه وره تری به تپى

تازه‌وه کری له ۲۰ تیلولی ۱۹۳۷ دا ژماره‌ی ۵۴۹ ی دهرکرد ،
 به‌گویره ما کینه‌کش روزنامه‌کی زل کرد ، له ۱۰ ی مارنی ۱۹۳۸
 له پاش دهرکردنی ژماره ۵۵۳ به‌هوی ته‌وه‌وه که جار جار به‌لاتینی
 نه‌ینوسی خیرخوا لی نه‌گه‌ران ووتیان به‌نوسینی لاتینی و به‌کردنه‌وه‌ی
 آگری نه‌وروز ته‌یه‌وی کورد بکا به‌گاور و مجوس ، روزنامه‌کیان
 پی داخست ، انجا به‌وه‌ش کولی نه‌دا له پاش چه‌ندمان‌گیک امتیازی
 روزنامه‌ی «ژین» ی وهرگرت ، له ۲۶ ی کانونی دوهمی ۱۹۳۹ دا
 به‌گم ژماره‌ی دهرکرد ، به‌لام له به‌ر ته‌وه که «ژیان» و «ژین»
 خوشک بون نه‌بوست زنجیره ژماره‌ی ژین جوی بکانه‌وه ، هر
 له سهر زنجیره‌ی ژیان ژماره‌ی ۵۵۴ ی ژینی دهرکرد ، ژین هر‌وا
 هاتو ته‌بوژابه‌وه گه‌وره ته‌بو تاوای لی هات بو به‌قه‌دهر په‌کی له
 روزنامه‌کانی اسروی به‌غدا ، له ۱۶ ی کانونی دوهمی ۱۹۴۰ دا به‌هوی
 تم آشوبه عالم‌به‌وه له ژماره‌ی ۶۱۰ وه بچوک کرابه‌وه ، هر
 چه‌نده منویاتی هر زلترو ، سببی دوهم بو بچوک کردنه‌وه‌ی
 ته‌وه بو خه‌اکی ته‌یانوبست بیکن به «کواکسبون» و کوی
 بکانه‌وه به‌وگه‌وریه‌ش ته‌وه پیک نه‌ته‌هات .

ژین چه‌یه‌؟

ژین روزنامه‌یه‌کی ته‌ده‌بی ، علمی ، اجتماعی ، ته‌قافی ، تاریخی و
 گالته‌وگه‌به ، که به‌هوی پیره‌میرده‌وه له شاری سلیمانی ۱۹۰۷ و پنج
 شه‌مویه‌ک دهر ته‌چی ، به‌مقالاتی ره‌نگینو نه‌خشینی ته‌ده‌بی ، کومه‌لی ،

کرد و کوش ، کشت و کال ، ناله‌ی پیری پیران ، تأریخ و اشخاص ، علمی حقوق و ده‌نگو باسی دهره‌ی تهر از یفریت‌ه‌وه ، به اشعاری جوان و پهن‌دی پیشینان و روحی مولوی تهنه‌خشبری ، جگه له‌ماناش نامید که به‌کی فدره‌نسزی که « پهر روندو » به‌فهره‌نسزی له‌سهر الف و بی‌ی لاتینی کوردی نویسی‌ویه‌ته‌وه و به‌راوه‌ردی به‌لاتینی عراق ، سوریه و روسیه کرده له ژماره‌ی ۵۷۴ وه تا ژماره‌ی ۵۸۵ ی‌تیا نوسراوه ، ایسته ژماره‌ی ژین که‌یشته‌وه ۷۱۸ .

کاتی ره‌شمالی نه‌خوینده‌واری آسمانی وولانی سلیمانی دا‌گیر کردو هیچ له‌نگهی نه‌ته‌کرد ، کومه‌ایکی علمی بو بلاو‌کردنه‌وه‌ی علم و عرفان له ۲۴ شوباتی ۱۹۲۶ م . داله شاری سلیمانی دروست کرا ، فائق به‌گی طرف به‌گک ، رمزی حاجی فتاح ، رفیق افندی عمامی تهندامی مؤسسه‌ی تهم کومه‌له‌بون ، له‌شهو‌ی ۳ نیسانی عینی سالدا له‌کوشکی بلدی کو‌بون‌ه‌وه‌یکی نیکرایی کرا ، تهم ذاته‌نه‌ی خواره‌و کران به‌هیئتی اداره « رئیس : احمد به‌گی توفیق به‌گک متصرفی پیشوی سلیمانی ، نائب : جمال بابان حاکمی منفردی پیشو ، پینج تهندام : شیخ مصطفی قرداغی قاضی پیشو ، حمه‌آغای اورحن‌آغا ، عزت به‌گک و عثمان پاشا ، غفور آغا ، رمزی افندی ، محاسب : فائق به‌گک مارف به‌گک ، منتمد و سگرتیر : حاجی توفیق به‌گی پیره‌میرد » له‌ده‌وره‌ی متصرفی توفیق وه‌هی به‌گدا له‌سلیمانی ، زانستی تانی جوانی بو ، ژانیش به‌همتی حفصه‌خانی نقیه‌وه‌ه‌په‌لیکیان وه‌رگرتبو ، هه‌روا چه‌ند جاریک آلو‌گور کرا به‌هیئتی اداره ، که‌هه‌رای ۶ ی

۱۹۳۰ به سهرات زانسی تیکچو ، که احمد به گی توفیق
 به گک بووه به متصرفی سلیمانی له مایسی ۱۹۳۲ دا سهرله نوی
 ئەندامەکان کوپونهوه و انتخاباتی نازەیان کردوه ، ئەمانە ی خوارهوه
 کران به ئەندام « رئیس : احمد به گی متصرف ، پینج ئەندام : به کتا
 به گک رئیس بلدیە ی پیدشوی سلیمانی ، فائق به گک عارف به گک ،
 رشید زکی ، کریم به گک سەید به گک ، پیرەمیرد » که احمد به گک
 سلیمانی به جی هیشمت پیرەمیرد کرا به رئیس ، انجا هەموو هیزی خوی
 دایه سەر زانسی ، قوتابخانەکی تا ئەو وەخته وه کو گەلاله وابو ،
 به تهواوی ریکوپیکی کرد ، ماموستایانی تاییه نی بورا گیر کرا ،
 هندی له نشتمان پەرە وەرە کانیش ئەچون به خورانی دەرسیان دا ئەدا ،
 ئەم قوتابخانە یه قوتابخانە یک بو به ناوی زانسیه وه کرا بووه ، به شهو
 نه خوینده واران زل و بچوک رویان تی ئە کرد ، دەرسی نو سین و
 خویندنی کوردیان وەر ئە گرت ، بەره بەره بەره ی سەند ، له شوباتی
 ۱۹۳۶ دا پوله کانی گەبشته پینج ، له پاش ئەوه پولی شه شه میشی
 بو کرا بووه ، پروگرامی له سەر تریبی قوتابخانە ی ابتدائی معارف
 بو ، هەمو ی به زمانی کوردی ئەخوینرا ، دپلومه شی مقبولی حکومت
 بو ، هەمو شهوی سە شه موانیک له باتی دەرس ، کوپونه وه هەبو ،
 خوینده واری تریش رویان تی ئە کرد ، خطبه ، اشعار ، آموزگاری
 علمی ، اجتماعی و نشتمانی ئەخوینرا بووه ، سالی جار بیکیش له پاش
 سەبرانی نه وروز سەبرانیکی تو قهراخ شار ئە کرا ، به به زمو
 آهەنگو باسی ئەده یو نشتمانی رانه بویررا ، له سالا پیرەمیرد چەند

نمیلیکیشی ریک له خست ، که نهو نمیلانه پورده به کی واقعی حقیقی کوردی پیشان نه دا ، وه کو ، شیرین و خسرو ، محمود آغای شیوه گل ، شریف هه مهنه و مهنه وزین ، لهم کو بونه وه و نمیلانه دا پاربه که چنگک نه کهوت خهرجی زانستی نه کرایه وه ، له مارتی ۱۹۳۶ وه تا نه بلوی عینی سال زانستی پاره یی برا به لام پیره میردی لی نه برا ، نه بهیشت خونیندی لی پیری به خبوی کرد ، له مارتی ۱۹۳۸ دا بوی تیشیشان امتیازی کومه لی زانستی لغو کرایه وه زانستی داخرا ، قوتابخانه که به که دو پولیکی مایه وه خرابه سهر معارف ، ایسته له قوتایاتی زانستی زور شاعرو له دیب پی گه بشته وه ، پیره میردی بیجگه له مانهش زور ته قه لای دا وه بو سهر بهستی ژنان و خونینده واری کچان ، ته نانهت ریاستی کومه لی ژنانی گرتوه ته نهستوی خوی .

پیشینان و تو یانه

- * برامان برانی کیسه مان جیانی
- * به گوری باوک مه نازه ، موجت نان و پیازه
- * خوا کلاوی بو به رو کردوه
- * دار به پوازی خوی ته قلیشی
- * رزدی رسوانی له شوینه
- * کهر کولو بارسوک
- * گیا له سهر بنجی خوی نه رویته وه
- * له آوی مهنه دو له پیاوی مون بترسه

زهجری ٹریسی - Amaebic dysentvy

دوکنور عبدالرحمن

دو چہشن دیزانتری ہدیہ (۱) اہمی (۲) باسیلی . ٹہوی
ایہ باسی دہگہ بن اہمیہ . ٹہم نہخوشیہ لہ ٹہنجامی توش بونی
ریخولہ ٹہستورہیہ *Entamaeba histolytica* پیدایا دہبی ، روژی
سہ جار یا پتر عمایکی بوری کباری خونناوی دہردہچی ، گہلی جار
نہخوشیہ کہ خوی دہشاربتہوہ و سہر لہ نوی ہل ٹہدانہوہ .

ٹہوی ہل روہی : ٹہم نہخوشیہ لہ ولاتی گہرم و فینکدا
ہدیہ ، « اینٹ ٹہمیہ ہستولیتیکا » *Entamaeba histolytica* لہ
دہمپوہ بہ ہوی خواردنہوہ دہچیتہ ریخولہوہ ، ٹہگہر ٹہو خواردنو
خواردنہوہی لہ پیکیکی نہخوشہوہ ٹہم چہشنہ ٹہمیایہی
ہل گرتوہ زور چاک پاک نہکرت و نہجوریت ٹہو ٹہمیایہ لہ چہشنی
کیسیدا « Cystic Fovms » دہچیتہ دہمپوہ لہ بوہ بی ٹہوی لہ
مددہا بکوزریت دہچیتہ ریخولہوہ ، شیرہی پانکریاس Juice
Pancreatic کیسہ کہ ٹہتوینتہوہ و ٹہو ٹہمیہ وردہ بی کیسانہ
پیدایا دہ بن کہ لہ نو بی ریخولہ ٹہستورہدا خونان جی گیر دہگن ، ٹہم
نہخوشیہ بہ زوری بہہوی خواردن و خواردنہوہ وہ تاپیہ تی
سہوزہوہ ہلاودہ پتہوہ ، ہیش ہو پکی زور گہورہی ہلاوہوہ پتہی .

Entamaeba Histolytica وه له پيسايدا بههوى ميکرو -
سکوپه وه .

هو پراسن : هه ر وه کو گونمان ديزانتری بههوى تهو خواردن و
خواردنه وه په پيدا دهبی که ته میبای له نه خوشبکوه تی چوبی ، یا
بههوى میشه وه له پيسایی نه خوشه وه بو سه ر خواردن و آو و
سه وزه چوبی له بهر ته وه پیویسته خزمه تکار و کاره کور و چبشت -
کور هه لگری ديزانتری نه بن ، له لایه کی تره وه پیویسته خواردن و
خواردنه وه و سه وزه له میش بسیار زربیت ، وه دهبی هه مو ته قه لایه ک
بدریت که خواردن و خواردنه وه میکروباوی نه بن ، له بهر
ته وه میش نه هیشن و خواردن پاك و سه وزه ومیوه شفته وه و آو
کولاندن و پاك کردنه وهی زور پیویسته .

وه سهاره کورنه : له هه مو ده زمانیک باشتر بو ديزانتری ته مه تینه
Emetine روژی ۶ . ، ، غرام یعنی ده نیکیک Grain یا له ژیر
پیست وه یا له ماسواکه نه دریت تا ده روژ به لام ته م ده زمانه
نه خوشه که بی هیز و دل لاواز ده کا له بهر ته وه پیویسته به تاییه تی
له و نه خوشانه دا که زور له رن ستر کینینی له گهل لی بدریت وه له ده
شرقه زیار نابی لی بدریت ته گهن پیویست بو له پاش چند
هفته به ک دوباره بگریته وه .

مندال بهینی ته مه ن که متری لی ده دریت .
ته مه تین زموت ابوداید « E. B. I » له ديزانتری کوندا پتر

شعر و ادبیاتی کوردی

زیور

مهر عبرالهد

— ۲ —

به قرصی ماموستا رفیبی هلمی

ماموستا زیور شعر و گورانی نیشمانی و پند و موعظه‌ی ته‌دبی و کومه‌لابه‌تی (اجتماعی) گه‌لی زوره‌له و صف و (نعت) و عشق و غرامیاتی‌شدا زور شعری جوان‌وره‌نگاوره‌نگی داناره . له بهر

به‌کار دینیت به‌لام ده‌بی به‌هوی دل تیک هله‌هاتن و رشاته‌وه .
ستوفارسول له دیزانتزی کوندا به‌کار دینیت نه‌خوشه‌که
به‌هیز ده‌کا .

یانه‌رین یا به‌دهم وه یا به‌ده‌ستور « Enema » به‌کار دینیت ،
له‌پیش به‌کار هبنانیدا به‌ده‌ستور ده‌بی ریخوله‌ته‌ستوره به‌تواوه‌ی
سودیوم بیکاربونات بشورریت له پاشابه ۲۵٪ / تواوه‌ی یانه‌رین ۲۰۰
سی‌سی بگریته ریخوله‌وه وه تیا بمیننه‌وه تا هه‌شت سه‌طات . خواردنی
دیزانتزی دار ده‌بی هیچ گوشتی تیا نه‌بی ، چای خه‌ست و ماست له
هه‌مو خواردنیک باشته .

ته‌گه‌ر جگه‌ر نوشی ته‌میباو ته‌مه‌نین زور به‌کاره .
که جگه‌ر کیمی کرد پیویسته کیمه‌که ده‌ر بگریته به‌کردنه‌وه .

ٲمه له طاسمانی ٲه دیاتی وکوردیدا وه کو ٲه سٲیره به کی گه شو
پرشنکدار دیاره و ٲه دره وشینه وه .

له ژیر عنوانی (جهژن) دا و صفیکی شیرینی جهژن کی رمضان
سلبانی کردوه که له مه دا چه شنی رابواردن و ژبانی خه لقی ٲم شاره
به ناوبانگی کوردی وه وککو وینه گه ربکی زور شاره زا خسته وه ته
بهر چاو . له غزله به ک دویتبکی لیره دا ٲه نوین :

جهژنی رمضان هانه وه ایامی سروره
ههر جیگه نی من سیری ٲه کم جیمی نوره
لابی به نهوای عودونی و چه نگو چه غانه
بازار و درو کوچه وککو وادی طوره

زاهد سهری کز کردوه بازاری گه ساسه
شاهد غمی دهر کردوه خوی شیمی حضوره
به م شاره بلم چننه تصدیقی ٲه گه زوو
لابی هه وه غلامه له لابی هه وه حوره

به راستیش شاری سلبانی سهرده می که هیشتا وه وککو ایسته
غمی نان و غایله ی شورشی دنیای له به رانه بو نامی به شتی ٲه دا و خه لقی
ٲم شاره دو به شی ژبانبان به به زم و سیران و شانی و زه ماوه ند و
به کبف و خوشی راده بوارد ووه کو ماوستا زیور ٲه لبت ؛ له لابی
لاوانی شوخ و شه ننگ و له لابه کی تره وه کچانی به انجه ولار و

فته گهر پتر له حور و غلمانی بهشت نشته یان دمه به خشی به دلی
ماشقاندا و دمه بونه مابهی شعرو ته دیاتی کوردی .

له مهبدانی کومه لایه تیشدا ماموستا خزمتی هاو نیشمانه گانی خوی
کردوه و له ریگهی شعروه له پند و نصیحت دوا نه که ونوه . شعری
(عرق ناخوم) و بیهیکه له و نه رحه شعرانهی ماموستا که ته مانهی
خواره وه چهن به بیتیکه له وه :

عرق ناخوم که نووشی دردی سهر بم
گرفتاری هزار ایش و خه تهر بم
هه چی خوا هه زنه کا ته بیکم به سری
ایتر بو شهرمه ساری ناو بشر بم
عرق ناخوم که عوسرم کورت و گم بی
به جوانی بو گرفتاری ضرر بم
عرق ناخوم که دو چاری وره بم
هلاکی خسته گی (قلاب) و (جگه را) بم .

ته گهر فضل و هنر لهم ککاره دابه
له خواستم و هابه بی هنر بم

تهم دو سه بیتهش له غزلیکی ماموستای نیشمان پهروه
و مرگپراوه :

من چیمه له (فاسون) ی فوره ننگ ، چوغهی ابوی
 نا شالی مورهز یا نه خوری بیتسه قاشم
 دانیشتی سهر چشمهی آوانی چیا کم
 نابدم به همو مولکی جهان گهرچی گداشم
 بو سهبری گل و میرگی نزاران له بهاران
 چاوم وه کو نیرگس گه شه مفتونی هواشم
 داخم نهویه هاو وطن زوری نهزانه
 بهم دردهوه نه تلیمهوه او که ونوه آشم

بهم شعرانه و به گهلی شهری تربشیا دهر نه کوی که جهنابی
 (زبور) ، به پیی حدیثی (حب الوطن من الايمان) ، زور به سراوه
 به خوشه و بستی نیشتهانوه و بهلای نهویه له سهر چاره ی آویکی
 ررون و ساردی سهر چیا کانی کوردستاندا ، دانیشن همو مولکی
 دنیا پیی ، و سهبری گل و گلزار و مورغزاری بهارانی ولات ،
 زیاینکی سهر مهدی به گیان نه به خشی بو نیم سمانه گه وره بهش که
 خوشیو لذتیکه معنوی به ، به ننگ هیچ سمانیکه مادی و دنیا پی بهوه
 نه . له حیاتی فاسون و چوغهی ابوی ، شالی مورهز و بهرگی
 خوری ولات نه بوشی و له حیاتی قهر و کوشکو سهرای ناو -
 شاره کانی گه وره و پر دغدغه ، له سهر چیا به کی بهرز و بلندو
 خوش هه وادا له سهر کانی آویکی فینک داده نیشی و پشت نه کاته دنیا
 و (مانیه) . و بهرام بهر چاو نه اندازی شیرین و زانگینی طبیعت
 نه که ویته زندگانی شرو خیاله وه . بهلام داخیکه هه به که نه ریش

مانه‌وی به‌شی زوری هاو نیشته‌کانه‌تی له زندگانی جهل و نه‌زانیندا
 یعنی هر چه‌نده حوی له هه‌مو خوشی‌ولدت و سعادتی دنیا ده‌سی
 هه‌اگر توه و پشتی‌تی ته‌کا دیسانه‌وه ته‌به‌ویت که هه‌مو هاو نیشته‌کانه‌تی
 خوینده‌واروزان‌پن . که‌اکی خویان و نیشته‌ان بگرن و قه‌دوری ته‌م
 خا که شیرینه بزانی ناوه‌کو بو پیش خستن و آوا کردنی تی‌بکوشن .
 پیجکه له هه‌مو ته‌مانه‌ش درسیکی اقتصادمان فیر ته‌کا و ته‌به‌ویت که
 به‌ری محمولانی ولاتی خومان بخوین و پپوشین ناوه‌کو آتاجی
 ولاتانی بیگانه نه‌پین و کرده‌وه‌کانه‌تی (صنایع) ولاتمان پیشکه‌وی .
 لادیکانمان آوا بیته‌وه و هزاره‌کانه‌تی کم بیته‌وه و پاره‌یشمان له ناو
 خوماندا بیینه‌وه . له‌مانه له هه‌مو زیاتر فیری دراو له‌ناودان
 نه‌پین و شتی بی‌کله‌ک نه‌پین و چاومان له دواروزمان و هنگامی
 ته‌گانه بی ...

بیکه‌ی ژین پیری لی‌کروه

شام‌راد ، خو‌بو شانازی ژینو‌دوو کورو دوو‌کچی دانشتون ،
 شاماری آموزای بو به میوانیان ، پینج سیویان هینابه‌گوری ، خانه -
 خوی به میوانی ووت لمان به‌شکه ، میوان ووتی به‌تاق یا به‌جوت ؟
 ووتی به‌تاق ، که به‌شی کرد دووی به‌ر خوی کهوت ، خیزانه‌که
 واقبان وورما ، ووتیان به‌جوت به‌شی که ، که به‌شم کرد انجا سه
 سیوی به‌ر کهوت ، بزانه‌چونی به‌ش کرده ؟ خیزانه‌کش هه‌پیمان
 بی به‌ش نه‌بون .

تاریخی نون

احمد رفیعی

ہر وہ کو لہ پیشہ وہ باسماں کرد ٹہوہ بو تون و نون کیشان
 بہ اروپادا بلاو بو بوہ وہ بوہ بہ مودہی طبقہ بہرزہ کان و نیشانی
 گہورہ پی و دہولہ مہندی ، ہہنا گہ ہشتہ درجہ بہک کہ تأیری کردہ سہر
 خوو رہوشتی مجتمع ، اتر ہہر ہاشاہک مجبور ٹہو کہ بہرہ لستی ٹہم
 حالہ بکا ، وہا ٹہ گیرنہ وہ کہہ مالکی انگلترہ لہ دوا ی سردنی
 « مالک الزبات » بہ بہانہ بہکی بچو کہ وہ « سیروالتر رالل » ی دایہ
 قہنارہ ، چونکہ ٹہم پیاوہ بو نونی لہ انگلترہ دا کرد بہ مودہ .

ٹہم حالہ لہ روزہ ہلانیشا دہستی پی کرد ، لہ ٹہوہ لہوہ بروزی
 سہند لہ آخریدا ہاشاو سلطانہ کان مجبور ہون چارہی بکن .

بہ پی ٹہم نوسراوانہ گویا لہ ۱۶۰۱ م . دا بہ ہوی پاورہ وانہ کانی
 اروپاوہ نون ہینرایہ ٹہستہ ہولہوہ وہ بہناو دہولہ مہند و فقیرا بلاو
 بوہوہ ، ہہنا گہ ہشتہ درجہ بہک تأیری کردہ سہر زیان و ہہلسانی
 ملت ، لہ زہمانی سلطان مرادی چوارہ دا علماو شیخی دین
 مداخلہی ٹہم حالہ یان کرد ، وہا فتویان دا کہ نون کیشان
 سہرخوشی و مہستی ٹہدا لہ بہر ٹہمہ حرام و منع کرا ، انجا
 سلطان بو خزمہنی دینی اسلام قولی لی ہہا کرد بہ تبدیلی قیافہ نہوہ
 شہووروز بہ کولانو کون و فوزینی ٹہستہ ہولا ٹہ گہرا بہ دوا ی

تهوانه‌دا که توتن ته‌کیشن ، که به‌کی له‌مانه‌ی ته‌دوزبه‌وه وه یا ته‌دوززابه‌وه سلطان ته‌سری ته‌دا ده‌سکی توتن‌بان ته‌کرده ملیه‌وه به‌ناو کولانه‌کانا ته‌بانگیرا ، له دواییدا بو چاوترسانی خلق وه بو ته‌وه‌ی بیته عبرت له سهر چه‌قی ریگا‌کاندا هه‌لبان ته‌واسی ؛ چونکه توتنی کیشاره .

به پی‌گوتنی مؤرخ « هاهمه‌ر » سلطان مراد به‌خوبو پیاوه‌کانیه‌وه به هه‌وو شاره‌کانی نور‌کادا ته‌سورانه‌وه و توتن‌کیشبان ته‌گرت و هه‌لبان ته‌واسی ، ته‌لبت ژماره‌ی کوژراوان له سه‌د هه‌زار تی‌په‌ری کرد ، ده‌وره‌ی سلطانه‌تی مرادی چواره‌م به‌م حاله ده‌واسی کرد و به‌سردنی سلطان مراد آ‌گری ته‌م کوشتاره کوژابه‌وه ، انجا ملاو شیخه‌کان سهر له نوی که‌وتنه‌وه فتوادان له سهر حلالی و حرامی توتن ، هه‌تا له زه‌مانی « شیخ‌الاسلام به‌ائی افندی » دا به‌ته‌واوی فتوای حلالی توتن درا و به‌مه کوشتارو هه‌لواسین برابه‌وه .

له عجمستانیشدا توتن کیشبان باوی سه‌ند بو به‌ته‌واوی تأثیری کردبوه سهر خوو و ره‌وشتی ملت ؛ به‌زه‌نگیکی وه‌ها که ته‌نواعی عیب و طار به سهر به‌کیکا ته‌هات هه‌ر بو ته‌وه‌ی نه‌ختی توتنی ده‌ست که‌وی و پی‌کیشیت .

شاه‌عباس که‌ونه منی توتن‌کیشبان ، ته‌سربکی به‌شدتی دا که هه‌رکس توتن بکیشی لبوی ته‌برریت و ته‌وی برنوتی هه‌لمزیت سهری ته‌په‌ریزیت ، ته‌بیش به‌ش خوی خوینی رشت ، به‌لام به‌هیچ

رونگیک بهرلسقی بلاوونوهوی نوتن نه کرا .

« سیرجون چاردن » له سیاحتنامه کېدا نه گریتهوه ، شاه عباسی گه وره زور حهولی دا که بهرلسقی هم فلاکتهی نوتن کیشانه بکات بهلام بی فائده بو ، شاه عباس روژیک زیافه تیکي گه وره ی بو همو وزراو اسرا کرد ، ته سری دا له پاش نانخواردن نیرگه له یان بو تی بکریت نومس شا ، له زیره وه به دزیه وه ته سری دا بو که له باتی نوتن تهرس و پهینی وولاخ بگریته سهره نیرگه له کانه وه که نان خوراو نیرگه له کان به ریز هیترابه پېشه وه ، خلقه که له خوشیا سهریان سورماو گه شککیان بی کورت ، چونکه چند روزی له وه بهر سهری هزاران ته به ریزوا له سهر نوتن کیشان و استاسکه شاه هم لطفه ی دهره حق کردون ، همو که وخته خوشبو شادبه وه و دهستان کرد به نیرگه له کیشان و فشه نش ، جار جار شا له پباوه گه وره کان ته پرسی هم نوتنه چونه ؟ خوشه و به دلانه ؟ نه وانش زور به حدو تناوه جوانی شاهیان ته دایه وه و بیانی عبودیه تیان نه کرد بو هم لطف و کرمی شاهانه ی ، له دوا پیدا شاه فرموی که هم نوتنه دیاربه کی مخصوص و نایابه که له وزیري همه دانه وه بوم هاتوه ، آره زو نه کم بزانه زور خوشه یان نه ا ؟ نه وانش تکرار همو به جاری تمنای پایه داری شاهیان نه کرد بو هم نمته خوشه لذیه .. لهم وخته دا یه کی له هره گه وره کانی مجلس به فخر و حماسه وه هستابه سهر پی و ووتی : قسم به سهری اعلی حضرت شاهنشاهی هم نوتنه نامو بونیکی ، هبه له هزار گول و عطر

خوشترو نایابتره ، استرحام نه که بن به عطف و صراحتیه وه رأی شاهانه‌تان درحق بهم نوتنه فاخره بیان بفرمون ، که شاهعباس نه‌می بیست هه‌ستابه سهرنی به زهرده خه‌نه‌به‌کی حقاره‌ته‌وه نه‌ماشابه‌کی هه‌مویانی کردو ووتی لمنت لهم گیایبسه بوگه‌نه بیت که له‌گهل نرس و بهینی وولاخا فرق نا کریت و مجلسه‌گی به‌جی هیشته .

شاه‌عباس به دهن نوتنه‌وه زور هلاک بو و چند سال کوشناری کرد فائده‌ی نه‌بو ، آخری وه‌های و بیست که انتبای به . لنته‌کی بدات به‌ا‌که غیرت بیانگریت به‌به که تونن له‌گهل نرسی حیوانانا فرق نا کریت به‌لام فائده‌ی نه‌بو ، روز به روز زیاتر بلا و نه‌بوه‌وه هه‌تا‌گه‌بیشه‌تم حاله‌ی اسرو که به قه‌دهر نان و آو پیوستی به‌شهره .

نه‌گهر به‌نه‌واوی دهر بکه‌ویت که تونن له‌پیش دوزینه‌وه‌ی دنیای تازه‌دا بویت محقق ههر وه‌کو له چین و ایراندا موجود بوه نه‌بی له کوردوستانیشا بویت ، خو نه‌گهر ههر له سهر گوفتاری اوروپاییه‌کان بیت لازمه تونن ههر له تورکباوه هانینه عراقه‌وه .
تجاره‌نی تونن له طالمدا .

نه‌مه عوسریکه آوارهم له خاکی نو سلیمانی
هه‌زاران حریف‌تم عوسرم که چون فه‌وتا به‌تالانی
نلمی قرداغی

۲۹ یادگار

« شاعری به ناوابستگی انگلیز پرسی بیسش شبلی . »
۱۰۰

— ۱ —

زور خیراتر له راگردنی هاوین —
 زور خیراتر له خوشی ههرزهکاری —
 زور خیراتر له شهوانی شادی ،
 هاتیت و تی بهریت
 وهك پیشه‌ی دوا‌ی گه‌لاریزان ،
 وهك شهوی باش خه‌ولی‌زران ،
 وهك دلی خوشی تیا تاساو ،
 ناك و ته‌نیا به‌جی مام .

بنگه‌ی ژین — ۲ —

په‌ره‌سیل‌کی هاوین جاریکی‌تر ته‌گه‌رینه‌وه —
 کونده‌به‌بوی شه‌وه‌ه‌م‌بسان حوکم ته‌گرینه‌وه دست —
 به‌لام سونه‌کی‌وبله‌ی ههرزه‌کاری تاسه‌ی نه‌وه‌ی هه‌به
 له‌گه‌ل تودا‌بفریت ، چون‌که‌وه‌کو‌توناراسته .
 دلم هه‌مو روزیک‌آره‌زوی سبه‌ینی ته‌کات ؛
 خه‌وم بوه به‌آزار و خه‌فت ؛
 به‌خورایی زسه‌تانی ژیانم
 گه‌لای سه‌وز ته‌خوازی له‌م چل و له‌و چل .

سهوسن بو سهر نوینی بوکینی -
 گولهباخ بو سهری کھی بانو -
 وهنوشه بو کچیکی جوانه مرگت -
 دهبا هه رجا بی (پانس) ش گولی من بیت ا
 هلی پچورکینه به سهر گورما
 نهو گوروی به زیندونی تیایم بی نهوی فرمیسی بریژیت -
 مههبله هاوروی یهک هه رچهنده خوشه و بست بیت ،
 هیوایهکم بو له دهست بدا ، یا ترسیم بو بگریته دل

سهرتی لی کولیتهوه

گه لاریژ له ژیر نهه ناوه دا هه ر جاره چهند لاپه وه بهک نه رخان
 نهکا ، بهلام بهوشه رته نهوهی نهوهی له شتیک بکولیتهوه لانهدا له ری
 راست : کھی بهوهی رهخته له نویسنیکی نهده بی یا له بره شمریک
 بگری نه بی به بی نهوه خوی له خاوهن مقال بگه یه بی سازه کھی خوی
 له رویهکی نهده بهوه بنوسی ، که نهه نویسنه نهده بهیه یا نهه بره شمره
 برشتی نیه ، چونکه نهه وشه کوردیه لهو شوینه دا ناووتری یا
 نهو شمره له گهل نهو شمره دا په یوه ندیکبان نیه ، له سهر نهمانهش
 له زمانی کوردیدا شایه تیان بو یفیتهوه ، خو نه گهر ووبستی له
 نویسنیکی علمی بکولیتهوه نهوشتهی که نهو به لایه وه وانیه بی نویسی و
 بنجو بناوانی نویسنه کھی خوی چیه آشکرای بکا .

دیوانی که لاو پتر

جوانی بی نادر

فلسطین : بافا : گورانه

تو کالی ، پیست کالی ، پرشنگی نیگا کال ،
 نهی کچه جوانه گی سهر گونا نه خنیک آل ا
 نهی کچه مه ننگه گی به ده نگی چپه دو
 گه ته موی دهمو چار مه چک ههل نه گرتو ا
 نهی نه اندام ووردیله ی ، نهره ولی ، ایسک سوک ،
 نهی بهرگی سا کارت داگیرتر له هی بوک ا
 راسته من ریوارم سهر نی پی نهروانم ،
 بهلام و اجوانی نوکاری کرد له گیانم ،
 نه لین نهک سهر ایستا ، عمریکی درپزه ،
 بهو ده ستو په نجانته بریم سارپزه ا
 نهی کچه کاله که جوانی تر بازور بن ،
 له باخچه ی به هارا گولباغی بهر خور بن ،
 با ره نیگان په رداخت یو جیگه یان سهر چل بی
 بهواته ی خه لکی تر باناویان شا گول ب ،
 گیانی من بوتله ی وه نه وشه بهروشه ،
 که له ژیر سیه ری توترکا خاموشه ا

له هـمو طاسانا تهستیره بهر بهیان ،
 تهخانه دلی من هستیکی سپیوجوان ا
 له تهختیک هـل تهسی هزارو بهک لقمه ،
 تهویهیان شیرینتر دیته گویم زور نزمه ا
 گانی بهکی رونی بهر نریقهی مانگه شهو ،
 له بنیا بلهوزی مرواری زنجو چهو ،
 جوانتره له لای من له دهریای بی سنور ،
 شهپولی باته بهرتیشکی روز شلیو هور ا
 قزکالی پیست کالی پرشنگی نیگا کال ،
 نهی کچه جوانه کی سهر گونا نهختیک آل ا
 ده ربهست نیم ریوارم ، ده ربهست نیم ره و ته نیم ،
 تهزانی شهزوه ده ربهستی ایجگار چیم ؟
 هی تهوهی نیگاریک له یادم کیشراوه ،
 شوخیکی نایابه ، بهلام آخ ، بی ناوه ا
 هییه ، هییه
 www.zheer.org

ف . بی کرسی

عیبه عیبه تهی رفیقان مالی خلق ویران تهکا
 پباو تهخانه سوال و سووکی گه وره سهر گهردان تهکا
 واسطه ی (عیبه) که دائم قومی کورد بی ثروه تن
 بی مهارف ، بی صنایع توشی سهد دهردیان تهکا

سهبر نهکي شخصيکي مامور گهر و ظيفهي لي برا
 هيچي بي ناكري له بهر عيب مالي خوي تالان نهکا
 طابعت وه خق که مالي گشت فروشت و هيچ نهما
 ناعلاجي دي به شهريا و دهس له خلقي پان نهکا
 ياکه سيکي زور به ثروعت هات و لبي قهوما ايتر
 ههر له ترسي دهنگي عيبه تهرکي گشت فرمان نهکا
 حاصلي بي کار و کاسي دانه نيشي بي قهدر
 بي مزبعت خوي ره زبلي خزم و ناو ياران نهکا
 سهبر بکه نه م عيبه عيبه چهنده تاثيري هه به
 کوردي کردونه مهاجر ايش له ناو شانان نهکا
 چونکه پي عيبه له جي خوني ايش بکا قهدری نه بهن
 بويه وا تهرواته غربت تهرکي کوردوستان نهکا
 به سبه تي نه م فکره پووجه غهفلت و نوستان به شه
 عيبه عيبه نهی رفيقان مالي خلق ويران نهکا
 دوشو غه چي نهکا ?

بمخورد

به شه و دهرزي موزه مشفوله يعني چاڪ نهکا سينه
 به روز چوغهي دلي عالم نهدا نهو شوخه ماکنه
 وهها پهرچهم احاطهي دهوري جبهه ي داوه روزو شهو
 نهلی نسخيري ملسکي روم نهکا نه م حاکی چينه

له نحر یکی مه کینه هاته گویم ده نگی به سوز نه بوت
 خوا بیکه ای فدای نهو ساعدو ساقی بلورینه
 به نه بری و سهره نگی کوشمی خویم مه فو تنن
 گه واهم بو نبونو مدطلم شیری خوبینه
 له شهرقی انکاسی خالی ماوی نهو که را تافه
 له بهر نیلوفه ری انجم زمین وهک آسمان شینه
 مه ناسه ای لوی لاله ی کی به وا ره نگی به هاری رشت ؟
 که نه م دنیا به به کسه ر باغه نه م صحرا به ره نگی نه
 خوا بیکا به پوری ، آشیام منظری نه و بی
 که شاید بیمه صیدی غه زه بی نهو چاو شاهینه
 به وصلی نهو ننگاره بی رقیب زحمت بگهی « بیخود »
 له دنیا دا کمی بی نه زدها نه دیدوه گه نجینه
 چونه کوردوستان له گرن جی و شوینان
 بیروت مصطفی صفوة

له قطعه ای آسیا ایروکه بو اسرا حه نی اینسان
 به هه شقی سهرزه مینه دینه نی سهر شاخه گی لبنان
 له بن داری سه نه و بهر سه رو عه رعه ر وه ختی هاوینان
 له هه رلا دین به دلشادی له لبنان نه کن سه بران
 به لانا گاته تو والله نهی کوستانی کوردوستان
 ده سا چبکه یین نه خو خزمه نت وهک جیگه و شوینان

چپای لبنان به لی بهرزه له هه رلا سه بر ته کی سه وزه
 نهرو پاراوو پر آوه چه آویکه ؟ وه کو ته رزه
 له هه ر پهستیو نشیویدا له هه ر شوبنی گه را به رزه
 عمومی باخ و باخانه بناوو کوشکی سه د ته رزه
 به لانا گاته تو والله تهی کو بیستانی کوردوستان
 لیلایم دایه کوانی خزمهتت وه ک جیگه و شوبنان

له بهرزی یا له زمییدا سه را سه ر جاده قیرتاره
 خطی آسن وه کو رشته له سه ر نهو شاخه کبشراوه
 هه و ری ته مبهرو نهو بهر بهرزه داره وه ستاوه
 له سه ر ته م ریوارانه چه نازک چه تری هه لداوه
 به لانا گاته تو والله تهی کو بیستانی کوردوستان
 ده سا چبکه بن نه خو خزمهتت وه ک جیگه و شوبنان

ته نرسم ووشکه صوفی لیم بره نجی نهو له حی دوره
 بلم لبنان نهوهی جنته پر قصر و پر حوره
 به شعلهی کاره با گشتی منور کیهه کی طوره
 گلویی پهک له سه ر بهک سه یر ته کی نور علی نوره
 به لانا گاته تو والله تهی کو بیستانی کوردوستان
 لیلایم دایه کوانی خزمهتت وه ک جیگه و شوبنان

به لی لبنان به مشهوری چپای خوشی دنیا به
 بهرونی و روشنی دهلیای سپیشی وا له بندایه

به روز ده لیا به کسی زیوه نه ماشاکی له هدر لایه
 نریک ابواره آلتونه که نوزی روزی بردابه
 به لانا گاته تو والله نهی کوبستانی کوردوستان
 ده سا چبکین نیه خو خزمهتت وهك چیگه و شوبنان
 هه مو سهیرانگه هی ایبه طبیعی و ایثی بهزدانه
 نه مانه ای به گشتی صنعی ده سکر دی اینسانه
 دووسه د ساله خه ربکن نا بو بهم کبوی لبنانه
 «سوقار» و «طالبه» «بجنس» وه یا «اشنوره» «جمانه»
 به لانا گاته تو والله نهی کوبستانی کوردوستان
 لیلایم دایه کوانی خزمهتت وهك چیگه و شوبنان
 له دوری «داری زهرده» لیوی ووشکو گونهی زهرده
 له بن هیلانه قهل گهر پیر نه کم خوسه د قه له و بهردم
 نه می سهر «پیره» «صفوة» خو هه ناسه و آهه کی سهرده
 طیب لبنانی دانا بو ده وای سنگی پر دهردم
 نه وای بوج واکزی نهی خاکی پاکی زیری کوردوستان؟
 بلین چی سانیه خو خزمهتت وهك چیگه و شوبنان

نی مارا هه بقانبر ره هی سال ۱۹۴۲

آخینکک دناف گه لپی دهو کپی دا

بامرسی : صالح بوسفی

- کلوکوفانا هه لاندن سوتم |
 لیشو برینا که لاندن کونم |
 زفستانا رهش خارم فهروتم |
 خه ریبیا جیاو گه لباها ژونم |
 گه لی دهوکی هانم ری بام |
 شهفا رهش تاری فه جیو خارم |
 پوری مه لپم دل بریندارم |
 وه لانی هه للام ری فینگی ژارم |
-
- گه لی دهوکی بی هنا من یینه |
 نشنکی بیژه جهوگی بکه وینه |
 آوازو زی ماریت خو بچینه |
 کوفانا سوتم من خوش یینه |
 آخینککو نه خبت خه ما هیر کرم |
 وه لانی که رولال نه زپیر کرم |
 بی دهنگیانه نه هیشار کرم |
 وه کی خاپیری ره قو هه کرم |

- آخینکو دا خاچهرگی من دراند |
 تلوفیت خه مادارا من قراند |
 زی مادو هزارا سهری من کراند |
 وه لانی بی کس ستیرا من وژاند |
 کالی دهوی دهری زوزانا |
 زناری خه مالیمی کوفانا |
 ره بنی بی کس واری گاکانا |
 گه لیکی ژانو مژو مورانا |
 گهلی رهش تاری بویه سپی نهما |
 واری بی خدان تلوفی خه ما |
 برینا دژوارخه ونی قه ما |
 تازی و شینی به لهر چیاو چه ما |
 هاتین هه هواره هزار هزارن |
 ناف شهرو گرمی ناژه هرمارن |
 میدینه رسته مو نهژده هارن |
 کافالی کدانا پلنگیت هارن |

نیشماره

حسن . شیخ معروف

- نیشمارن ، داخی به چهرگم کوا نه وه سهرداره کت ؟
 نیشمارن ، بیناوی تو بم کوا گولی گولزاره کت ؟

روش بووه زهره دل گه راوه چیمهن و سهروو سهههن
 رووت بووه ، قرچاوه میرگک و باخی سهر کوساره کت
 شاخ و دول و دهشته کانت وهك به هشت بوون بی درو
 کاروله کبکگه و شیواوه دیهن و رووباره کت
 بیشه بووی بو بیچوه شیرانی نهوهی کوردی هزار
 ههر تهوان بوون پر به دل لایان ته برد آزاره کت
 پیره کانت شیری نه ربوون گه نجه کانت فیلتهن
 وای به حالی تهو نهزانه پی بنایه ناره کت
 دوو دلی و رژی و ستمکاری له ناوتا بو به باو
 تیک چووه بنیادی زیرین و نهما سهرکاره کت
 ههر کهسه بو خوی خه ربکی بهزم و شابی خوبه تی
 لالو که ربم کهس نیسه پرسه چیه هاواره کت
 مژده بی وا روزی هوا تیشکی هاویشته شهرت
 جا له مه ولا خوین چانه بو نه ره ی زور داره کت
 خوا نه کا بزار پی (بزار) له و خه یاله ی توهه ته
 دهك کوتومت بی نهوهی ته بکا عه لاجی کاره کت

خوشه و بستم ، چونه دلت هینای

کرکوک . ع . ا

له کانی به ختیار بیدا ، له گه رمی خوشبو شایدا ،
 له تافی گه نییو جوان بیدا ، تیریکت لیدام ، ده مودهس کوژرام ،
 خوشه و بستم ، چون دلت هینای

له سانبكدا كه پي هوش بوم ، وه بي مهی مهستو سه رخوشبوم ،
 وه بي نهی خهيلي دلخوش بوم ، تيربكت ايدام ، ده مودهس كوزرام ،
 خوشه ويستم ، چون دلت هينای
 كه ليك آواته خوازت بوم ، ده ميگه شيق نازت بوم ،
 كه نزيك به وصالت بوم ، تيربكت ايدام ده مودهسكوژرام ،
 خوشه ويستم ، چون دلت هينای
 نو ساله توي خوشه ويستم ، نو ، بوتينو نه تپه رستم ،
 كه روناك بو دلي په ستم ، تيربكت ايدام ، ده مودهسكوژرام
 ده ميگيرانم ، چون دلت هينای
 چه نچار وتونه كه خوشته وييم ، شادي ژيانو رونا كيت نه وييم ،
 كه روزم ههلات له آسوي تاريك ، تيربكت ايدام ، ده مودهسكوژرام ،
 خوشه ويستم ، چون دلت هينای
 به ليفت دامی به ختبارم گهی ، ژيانی سه ختيم توبو آسان گهی ،
 له بانى نه وهی گفتم به بته سه ر ، تيربكت ايدام ، ده مودهسكوژرام ،
 خوشه ويستم ، چون دلت هينای
 سوياست نه گم ، هم موزده بی ايت ، ايسته نه وميدم خوشيم نه ويت ،
 ره ننگه چه زبگهی جا بارون بی ايت ، به وتيرهی ليتدام ده مودهسكوژرام ،
 خوشه ويسته گم ، چون دلت هينای

لاى لايد

— لېمانى : گړكى ره رگړين . كچه كور دېك

هه لای لای لای به روناك لای لای به * به سوزی دهر ون بوت ته کم لای به
 کور به بچکوله م روله کی دایه * هیوادارم من بتي ده سمايه
 به لام نا هوی پاره داری بي * هزار نه ناسو له گهات دور بي
 خوت باخت بکه به مال و به دل * له ریښه ی کوردا، قهت مه به غامل
 هه لای لای لای به روناك لای لای به * ده بلی به سه ، دایه لای لای به
 نو که گه وره بوی نه بی بتینم

هاوار که بلی کوردان ته دوینم
 من ته هندهم ووت روله لای لای به

نازانم ته این کورد گه بشته پابه ؟
 گهر له خه ویشای گوی گره له لای به

بزانه دایه چون ته کا لای به
 هه لای لای لای به روناك لای لای * خوز گه لم جهله رزگار بویتابه
 من واپیت ته لیم هر له ابستاوه * گوی له من بگره دلم سوتاوه
 بو به که من نو ، وا به خبو ته کم

به ریشه ی جگر په روه ردهت ته کم
 هستی مهردانه قوی لی هه اکی

چی به رزی گه لته درینی نه کی

هه‌ی لای لای به کچم لای لای به
ده با کچ و کور وه ک به ک بونا به

پرسیاری گدلاویژ

گدلاویژ ناقه گوشاره خوشه و بسته کوردیه‌کی کورده‌کانه ،
سه‌رسته به نویسی هه‌مو چه‌شنه نویسیکی ته‌ده‌نی و نه‌قانی ،
پرسیاری ته‌م جاره‌ی له‌لاین رسگار بون له‌ کویله‌به‌وه‌یه .
ته‌گه‌ر قه‌ومیک شه‌زاوو آواره‌و په‌رتو بلا‌وبه‌وه‌ چی ته‌یته
هوی ته‌وه که ته‌و قه‌ومه له‌ ژیر ته‌و باره‌گرانه‌دا رزگار یان
بی‌وبچنه ریزی گه‌له‌ بیه‌شکه‌ونوه‌کانه‌وه‌ بیری خوتمان بو بنیره .
بو وه‌رامی ژماره‌ی بیه‌شو به‌هوی ته‌وه‌وه‌ هیه‌شتا بیه‌جگه له‌ لوای
سلیانی له‌ لواکانی تری کوردوستانه‌وه‌ شتیکی وامان بو نه‌هاتوه
ناچار بوین وه‌رام دوا به‌ خه‌ن بو ژماره‌ی دوابی ، له‌ گه‌ل ته‌وه‌ش
پرسیاریک که گدلاویژ ته‌یکه‌وه‌ نه‌بی هه‌ر بو لوای سلیانی بی ،
به‌لکه‌و پرسیارو هالو هه‌وا لی روو له‌ هه‌مو کوردیک ته‌کاه‌، چون‌که
ته‌م ناقه نه‌ستیره‌گه‌شه‌ هی هه‌مو کورده‌کانه .

ایستگه‌ی بی‌ته‌لی کوردوستانه

ر روزھه‌ی نژیکه‌وه

کورد به بی ته‌وه‌ی لامژی بکا به و مرازه‌ی گه‌بشت که ده‌نگی کوردو زمانی کوردو ناوی کورد له هه‌وموگیتی دا بلاو یینه‌وه ، ته‌مه‌ش کی کردی ؟ دیاره‌ی غیره‌ی ده‌وله‌ته گه‌وره‌کی بریتانیانه‌ی به‌وه‌ی خزمابه‌ته‌وه چاوی له کوردی که سبکی تر ته‌وه‌ی بو نه‌کردوه و نایکا ، هات له یاقا ایستگه‌یه‌کی بی‌ته‌لی حاله‌ی بودانا ، سه‌ره‌به‌تی کرد به بلاو کردنه‌وه‌ی هه‌مو جه‌شه‌ ده‌نگو باسیکو هه‌مو جوړه‌ی نقامو به‌سه‌به‌ک ، به‌رانبه‌ر به‌م چاودیریو به‌شه‌باشه گه‌لاویژ به‌ناوی هه‌مو کورده‌وه سوپاسی ته‌کا و داوای پایه‌داری ته‌ر ده‌وله‌نه گه‌وره‌یه ته‌کا .

ایجگار دو‌کوره گه‌مجه‌کی کوردوستان « گوران و رفیق چالاک » به‌جاری ته‌وه‌نده‌ی تر هیناوپانه‌ته‌هه‌ر ، به‌راستی خزمه‌تیه‌کی زمانی کوردی باش ته‌گن ، خوا یانپاریزی و هه‌ر بزین .

له‌م وه‌ختانه‌دا گوی‌تان له‌هالو هه‌وال ته‌نی

به‌یانان له‌سه‌ط ۱۰ ۱/۲ وه تا ۱۱

ایواران « » ۳ ۱/۲ وه تا ۴

هی بیرونی‌ش له‌سه‌ط ۶ ی ایواره‌دا گوی‌تان لی ته‌نی .

پاشاوه‌ی تفسیری قرآن

— ۲ —

ب. فرمی . شیخ محمدی خال

تهمه‌ی که نا ایستا وونان له لایه‌ک ، له لایه‌کی تریشوه مه د
 هزار داخو زوخوا له دست هیندی دایکی خراب هکه نه بن به
 آگرو له بالای مناله‌کانیان مهل نه‌گرین ، زور گه‌نجی وا هه ن
 خوا نوشی باوکیکی خوره‌قاو یا دایکیکی سه‌ر آسنی کردون تامنان
 خوشیان نه‌وین ، که گه‌وره‌بون نه‌و حه‌له نه‌که‌ونه‌خولبای ژن -
 بو هینانیا‌هوه ، جاری جگه‌له‌وه که دایکه‌کان به آره‌زوی خویان
 ژن بو کوره‌کانیان نه‌هینن ، وه نه‌وی خویان‌ه‌زی لی بکات
 نه‌ویان لی ماره نه‌گن ، سا یا آفره‌تیککی ناشرینی خزمی دوری خوی
 نه‌گه‌ر بی نه‌بوی دای مه‌زینی ، وه‌بی کوتینه ملی کوره‌گی ،
 یا به‌کیکی تر نه‌کا به‌هاوسه‌ری ژبانی کوره‌گی که به‌هوی هیندی
 شق هبچو پوچه‌ره به دلی خویا چوبی ، ایتر چاوی له‌مه‌وه‌به که
 نه‌م آفره‌نه جوانه یا ناشرینه ؟ له خیزانیککی باشه یا خرابه ؟ خاوه‌نی
 ره‌ووشنو خوبه‌کی به‌رزه یا به‌سته ؟

نه‌گه‌ر آفره‌نه که چاو پرو پوشاوی‌به‌کی وا بو که به‌روزی
 نیوه‌رو دستق را کیشن به کوره‌گی نه‌لی نوزی چاوی نه‌رمه ،
 وه نه‌گه‌ر ره‌شیککی دیز بو نه‌لی نوزی گه‌نم ره‌نگه ، وه نه‌گه‌ر

زهردیگی لهری لاوازی تی قویاو بو تهلی ناوقه دباریکیکی بالا
 لاواوه ، له گهل ته مهش دایک به دبه خته کان ، له پاش چهن
 روزی لی یان ته گهونه به نگو باووسنگ کونان ، وه مالیان لی
 ته کن به کونه چوله که ، دهمی خویمان ته تورینو مالانیا لی ته گرن ،
 وه له لای دوستو دوژمن سکالایان لی ته گه نو به دناویان ته کن ،
 دهمی بوکه گیان دهر به دهر ته کن ، دهمی بوختانی ناشرینیان بو
 ههل ته به ستن تا به میرده کانیا ن به ره لایان ته کن ، وه به کوشی
 مناله وه ته یان کنه دهر وه ، نا ناچار تهو ژنه هه ناسه ساردانهش قاپی
 عککه له میرده کانیا ن ته گرن ، وه هه رچیکیان به دهمته وه بی
 به ماره بی خوینو نفقه و روزی مناله کانیا ن له ده ستیان ته سین .

آینی اسلام سه رهستی ته واوی داوه به روله و جگه رگوشه کاتان
 نایین کچی بی وه ژن به بی موافقتو آره زوی خوی باوکی نانوانی
 ماره ی بکا له هبج که سیک ، چونکه بی وه ژن شاره زایه ، وه
 چاکو خراپی خوی لیک جیا ته کاته وه ، وه ته زانی که قازانجو
 سودی له چیدایه ، کچیش به لای گه لی له پشه واو زانایانی آینه وه
 پی بوسته پرس پی کردنی ، وه به بی رضاو آره زومه ندی خوی ماره
 ناگری ، امامی شافیش که فهرمو به تی دوروسنه بو باووک به شودانی
 کچی خوی به بی پرس پی کردنی له هه ر که سیک که باوکه که به
 باشی بزانی ، به چوار شرط ته مه ی فهرمو وه ، به کم ته بی کوره که
 هاو کوفی کچه که بی — که ته م هه ویره ش ابجگار آو ته کیشی —
 دوهم ته بی کوره که له کاتی ماره کردنی ژنه که یا ده سه لاتی

ماره ییه گهی بی ، وه به قهد ماره ییه گهی نه بی خوی پاره ی بی ، سیه مو چوارم نه بی له یینی کچه گور کوره گدا دوزمنایه نیو ناحه زی نه بی ، ههر وهك نه بی له یینی کچه که و باوکه کشا ناحه زی نه بی .

بهلام کور سه ره بسته له ژنهینان بو خوی ، وه باو کو دایک هیج حق بکان نیانیه ، وه لی چی بکین له ده ست نهو باو کو دایکانه ی که وهك ههر من نهروخین به سهر مناله کانیا نا ، ده می کچی جوانو جه هلی خویان ماره نه کن له پیاویکی پیری قرخنه ی سهر و ریش سپی ، یا له هه نیویکی ناشرینی سه ره سهری وا که کچه که چه زیان لی نه کا ، ده می کوره گهی نا چار نه کا به مه که ژنیک یینی وه آفره تیک ماره بکا که چه زی لی نه کا ، وه سه بی روزی به ده ستیه وه نوشی سیلو مهراق بی .

خوایجگار داخی نهو باو کو دایکانه ی که نایه ان مناله کانیا نا له مکتبا خویندن نه و او بکن ، وه ری بان ناده ن که لی بان دور بکونه وه ، گویا بریان نه کن ، وه دلیان بروایی نانا که مناله کانیا نا شاره وشار بچن بو خویندن ، وه له هه مو سه رکرتو پیش که وتفیک نه یان گیرنه دواوه تا به قورا نه یان به نه خواره وه ، زور باوکی نامهردی وا بووه کوره گهی وهك زول بی بهش کردوه له هه موارثو که له پوریکی خوی چونکه به بی آره زوی نهو چوره بو خویندن - نه و او کردن .

تاکی نه م سته مو به د کرداری به ، تاکی نه م زور و زور داری به ،

تاکی نرخی جگر گوشه کاغان نه زانین ، تاکی به خاوه نی ژیریو
 بیران نه بی نین ، تاکی دیلو ده سنه مو بن ، تاکی وهك چوله که
 باله فره نه بن .

پیویسته لاره کاغان هه مو بزانی که خزمه تی باو کو دایک وهك
 له پیشه وه ووغان زور زور پیویسته ، وه به هه موره نیگی نه بی
 رونو ره جالیان را نه گرین ، وه دلیان نه شکینین ، به لام نهك به
 ره نیگیکی وا که سه ره ستیو سه ره خوینی مان لی وه ر بگرن ، وه
 نه توانین به بی نهوان په نیجه بگین به آوا .

به لام داخی به جه رگم باو کو دایکه گانی امرو وایان نهوی که
 مناله کانیان به عقل و ژیری نهوان لهشت بگن نهك به عقلی خویان ،
 وه به آره زوی نهوان جهز لهشت بگن نهك به آره زوی خویان ،
 وه به دلی نهوان شتیکیان خوش یا نا خوش بوی نهك به دلی خویان ،
 که هیچ حلی خوا داوای شتی واگران له به ندهی خوی تا کا .

هه ره ده می باو کو دایکه کان خه به بریان بووه وه ، وه له دوی
 شریفه کردنی ره ووشتو خوی مناله کانیان سه ره ستیو آزادی یان دانی ،
 وه له ژیر نه شکنجه و جهروو مه نیگه نهی خویان ده بریان هینان
 نه گونجی له پاشه روزا خوا روناکی به کیان لی بکانه وه ، وه له م
 تار بکی به روزگاریان بکا .

له پاش فرماندان به چاکه کردن دهر باره ی باو کو دایک انجا
 فرمان نه دا به چاکه کردن دهر باره ی که سوکار نه فهره روی

(وبدی القربی) چا که بکن له گهل خزمو خوبشان ، چونکه له پاشی باوکو دایک ئەمان له هه وکەس نەزدیکتر و شایسته ترن به دەست گرتن ، کەسی نوزی دەسه لاتی ببوو خوی به مەرد بزانی چون دەست گیرۆپی برا و برا زاو خوشکو خوشکزاو مامو آموزاو پورو پوزراو خالو خالوزای خوی ناکا ، وه چون راضی ئەبی که خوی تیر و پر و ئەوان برسی بن ، خوی پوشته و بەرداخو ئەوان روتو قوت بن ، خوی له خوشبو ئەوان له ناخو - شیداین ، ئەگەر له دەمی خوتانومال و منالانن نەگیرنەوه بو ئەوان ، حق وایه لهوی زیاده له خوتان به شیمان بدەن ، وه له گەموکوری رزگاربان بکن .

(مابەتی)

ههتی ئەزانی ناوی چیه؟

ئەلی دی کم له کوردوستان ناوه کم شەش پینە ۱ .
 بە کم له انقرەدا هەبە له تورکیادا نیه .
 دوهم له گەلاویژا هەبە له گوفاارا نیه .
 سیهەم له بیسنونا هەبە له ایرانا نیه .
 چوارەم له ییروتا هەبە له لێنانا نیه .
 پینجەم له واشنتونا هەبە له اسبکادا نیه .
 شەشەم له « زونجا » هەبە له گەلاتەرزانانا نیه .
 جاناوی چیه ؟ ئەگەر نەتزانن له ژمارەیی دوایدا چاوهەری
 وهزام که ۱ ..

شاعر بکی نه ناسراوی خومانه

رهوانسهر (۱) : طاهر قاشمی

ته این شاعری دومی پیش استقلالی ایران (عباس سروزی) به ،
 وه به ناوترین شعری که نسبتیان به وداوه قصیده به که که له تنبیتی
 هاتی ،أمون بو سرو له سالی ۱۹۳۳ ه و تویه ، که سهره تایی ته به به :
 تهی رسانیده بدولت فرق خود بر فرقدین

گسترانیده بچود و فضل در عالم بدین

(۱) رهوانسهر هژدهمین قضای شاری « سنه » به له لایه گوه
 بالی داوه به « جوانرو » وه وه ، له لایه کی تره وه به « مایدهشت » وه ،
 وولانیکی تقریبا به کشتوکالو جی مهره زه به ، له روبری « قهره سو »
 خیربکی زور وهر ته گریت ، سهرچاره ی ته م روبره له دی
 « خهراجیان » له سهر اوهردی مایدهشته وه به ، ته م خاکی رهوانسهره
 تا دهر و بهری سالی ۱۳۴۳ ی ه « سهر داررشید » ی نه رده لانی
 حکمرانی تیدا ته کرد ، کام سهر داررشید ؟ : ته و سهر داررشیده
 که تا نگینی له سهر سهر به وه چه تری ه ه لدا بو حکمی به سهر
 رهوانسهر ، جوانرو ، هه ورامان ، مهربوان ، مایدهشت ، زاوه رو ،
 گاهه رو ههنا سنه و تا کرماشان فرمان ره و ابو ، که چه رخی
 چه بگهرد پشتی نی کرد نوشی دبل و دهر به دهری هات ، انجا
 « حه به خاتم » ی خیزانی که ته ویش ههر له بنه ماله ی نه رده لانی =

سر خلافت را تو شایسته چو مردم دیده را
 دین یزدان را تو بایسته چو رخ را هر دو عین
 وه مهر او نهرو او له ناوه زاسا نهلی :
 کس بر این منوال پیش از من چنین شعری نگفت
 سرزبان فارسی را هست تا این نوع بین
 لیک زان گفتم من این مدحت ترا تا این لغت
 گیرد از مدح و ثنای حضرت تو زیب و زین
 بهلام نه گهر به بیربکی باش له شعرانه ورد بدینه وه ، نه زانین

بو حکمی مما که ته کی نه کرد ، همه به خانم وینه به کی نی وینه بو بو سهر -
 به تی و پیشم روی ژنان ، سوارچاک ، نفه نگچی و خط خوش
 بو ، له مه بدانی قافاچو نشان شکا بنو شهر خطدا گری هونه ری دهر -
 کرد بو ، سهری ژنانی به روز کرد بو ، هم نه رده لانیانه له « نه مین » دا
 له گهل میرانی خوشناره تی بهک نه گرنه وه ، خوشناره تی له عراقدا
 که ونونه بهینی هه وایر و رواندزه وه ، وولانیکی پر موه و هه وای -
 خوشو سازگاره ، میرانی خوشنارو میرگه ایکی به ده سه لانو به هیزن ،
 دانشتوی لادی و به ژبانی به گزاده به تی رانه بو برن ، به گویری آیتی
 « یا ایها الناس انا خلقناکم من ذکر وانثی و جعلناکم شموبا و قبائل لنعرفوا »
 هم دووپه له نه جبه که دیوولقی داریکن پدویسته به نه واری له بهک
 آشکرایین ، به یادی سید طاهری هاشمیه هم چند دیره نوسرا .

ع . سجادی

که وا له حدی بلوغ وکالدایه ، وه به پی تازهی مضمونیا ذوقان درکی نهکا و بومان دهر نهکوی ، شعری وه ختیکه که اشعاره نهدیانی فارسی به هه مو دل په لوپوی رانیوه ، که واپو ، وه کو زانایانی ایرایشن هه مو هاوده ننگ ، لکانندی هم شعره نازانه به عباسی سروزیه وه ، غهبری پیک هینانی دروبک ، هیج سودیکی نهدی نیه . (۱)

جا نه گهر بانهوی ، شعری منمدال و نازه پی گه بشنوی زبانی فارسی ، یعنی اشعاری که له سهره تایی استقلاللی دوباره ی ایرانه وه ووتراره ، بهرچاومان کهون ، نه بینین : وه ختی که یعقوب بن لیث صفار (متوفی : ۲۶۵ هـ) تووی « خوارجی » له سیستان بری وه مهردمی له چنگیان رزگار کرد ، شعرا له مدحیا او شعره عربانه یان وت که سهره تایی نه دیه :

قد اکرم الله أهل المصر والبلد بملك یعقوب ذی الافضال والهدد
 یعقوب به زبانی عربی شاره زان بو ، وه تی نه گه پی ، محمد بن وصیفی کاتبی لهوی حاضر بو ، هم کاتبه بیابو یکی زور نه دیب وزانا بو ، یعقوب روی تی کردو ووتی : شتی که من لی حالی نه بم اونی بوچی بوم بخوبینه وه جا محمد بن وصیف که نه می بیست ، ده سی کرد به شعری فارسی ووتن وه له سهرواتهی گه لی له پیشوان ، به کم که سی که شعری فارسی ووت نهو بو ، له پیشا که شعری فارسی نه بو ، ده ننگ خوشه کانی ملازمی بزمی اسرای ایران ، هه

(۱) تاریخی نهدیانی ایران تألیفی دکتر رضا زاده ی شفق .

سرودی خمروانیان نه‌خوینده‌وه ، سرودی خمروانی وزن و قافیه‌ی نه‌بوه ، وه اطلاق شعرى به سهره نه‌کراوه ، نه‌این : کانی که یعقوب بن ابث زه‌ته‌پیل و عمارى خارجى کوشت وه هرانی گرت ، سیستانو کرمانو فارسى درابه محمد بن وصیف نه‌م شعرانه‌ی به فارسى بووت :

نه‌ی نه‌میری که نه‌میران جهان خاصه و عام
بنده و چاکرو مولاو سگاتند و غلام
ازلی خطی درلوح که ملکی بدهید
به ای یوسف یعقوب بن ابث هم
به‌لتام (۱) آمد زنبیل ولتی خورد به‌لنگ

اترشد (۲) لشکر زنبیل و هبا گشت کتام
له پاشا (بسام) ناو که به‌کی بو له نه‌مرأ به‌ناوبانگک و نه‌دیب و
زانا کانی کورد له ده‌رباری یعقوبا نه‌ژیا ، چاوی له محمد بن وصیف
بری وه‌گه‌لی شعرى به فارسى بو یعقوب ووت ، که نه‌مه
دوشعربه :

هر که بنود اوی بدل متهم بر اثر دعوت تو کرد لم
مکه حرم کرد عرب راخدای عهدترا کرد حرم در عجم (۳)

(۱) لتام : ناوی گهره‌کبکه له سیستان .

(۲) اتره : گورز و گویال .

(۳) له تاریخی سیستانه‌وه نقل کراوه ، که دانهری معلوم نیه ، وه جنابی ملك الشمرابهار ، به تصحیح و تحشیه‌به‌کی زور باش چاپی کردوه .

سوزی دهرونی

سلجانی: ۱. ج. هردی

فوزگر - بو هوشکه هوش و بیسته نام :

له چبروی گوی آگردانا نه گیرنه وه که : د کوریک زور دلی
به کچیکه وه نهی ، ههر وه ها کچهش زور کوردهی خوش نهوی ،
بهلام له بهر نهوهی کوره زهر دووی نهی کچه زور جار له بهره و -
رووی خوی به داخه وه نهی - نه گهر نهیم زهر دووی بهت له کول
نه کهوت جوانترین و شوخترین کور نه بوبت له ناو کورانا .. -
کوره نهیم نه گریته دل بهلام هیچ دهنگ نا کا ، نا روزیک
سهری خوی ههله نه گری روو نه کانه شاخ و کبو ، چهند شار
نه گهرت ، چهند ناخوشی نه چیریت ، چهند دوکتور نه بینیت ،
چهند له گز و گیا دهرمان دروست نه کا هتا دهرمانیک نه دوزینه وه که
نهو رهنگه زهردهی نه کا به رهنگیکی جوان و سوور و سپی بی

جا بوراسو دروی مطالب ، نه گهر بیتو نهیم شعرانه بهرام بهر به
شهره کانی سهروبگرین ، حقیقی مطالب مان بو آشکرا نهی ، مه بهس
لهم وراجی و حکایت کردنه بش نهیم بو : که شاعریکی نه ناسراوی
خومان ، که دویم شاعری فارسی ویژه بخهینه بهر چاوی لاوه
خوشه و بیسته کمان ...

هاونا و بهم رهنګه شاره زای هه مو نه خوشه بک ته بی وه ایتر مه یانی
سکالای خوشه و بسته گی نادا .. «

نازانم ئەم چیرۆکه راسته یا درو به به لام ته و نه ده ته زانم ته وه ی
ئەم چیرۆکه گی داناو نه یاز بکو مه به ستیگی زور به رزی بوه چەند شتیگی
راسته : که وو شه به ک له ده می آفره تیک بینه ده ری پیاویک و بلی
شاران و شاخ و کیوان بکا وه له هیچی نه بو وه بیکا به دوکتور ،
به راستی به شیوه به کی جوان بایه خی آفره تمان تی نه گه به نی . چه
پیاویک هه به آفره ت داوای ابشیک لی بکا و هه مو هه بزیک بو ته و
ایشه به خت نه کا بو ره زامه ندی ته و آفره نه ؟ بروانه چەند بلیمه تی
گه وره به هانه هانه ی آفره ت و دلخوشدانه وه ی پی گه بشتون ا ..
چه ندیان آفره ت نه بوایه ناویان له کووله گی نه ریشدا نه ته بوو ا ..
(کال اناتورک) ته گه ر چاوی (فیکریه) دلی شکای ده رمان
نه کردایه ، هانه هانه ی ته و چرای هه بوای هه ل نه کردایه ، زه رده -
خه نه ی ته و سه ختی زیانی بو آسان نه کردایه چون له و پیاوه
نه خوشه ، له گیان بزاره ، ناو میده وه ، ته بو به و بلیمه ته گه وره به ؟
هه ر وه ها (اناتور فرانسوی) و (فولتیر) و (گرتیه) و (شیلی) ،
ابستاکی ناوی ته زانین ؟ به لکو ته گه ر هه ر کچیک ره وشتی باشی
له و کوره بو بستا به که شووی پی ته کا ، ابسته چەند کهس وازی له
به دخوونی نه هینا ؟ بو ته وه ی خوشه و بسته گی پی ره زایت ا ..
بهم رهنګه هه رچی آفره ت چاودبری بکا ، هه سه رچی ته و به
زه رده خه نه به ک یان به وو شه به کی ناسکی هانی بدا پی گومان ته وشته
(سا چه ته دب پی ، چه فن بیت ، چه ره وشتی باش بیت) گه لی

پیش نه گوی وفره بهرز نه بینه وه . انجا خوزگه هه وه آفره تیکان
 نرخى ئەم جى بهرزى خوى ئەزانى هه تا به نه واوى پى بوستى خوى
 به جى بهنابه ، و سه ره رشتى هه وه جولانه وه به کى باش و ره وشتیکی
 بهرزى بگردابه . وه خوزگه باوکه کاتان ئەمه یان بزانیابه تا
 ئەوانیش بهم ره نـگه و بو ئەم نیازه آفره تیان به خیو بگردابه ، به لى
 خوزگه باوکه کان ئەمه یان ئەزانى تا بابه خى کچانیان بزانیابه و
 به باره نه یان فروشتنابه ا ..

دوو ماموستا :

« چند سپیاره به کى به نرخى ماموستابه کى گه وره م پی بو ،
 بفروشم ، گه بستمه دوو گنج له من وابوو له پیش هه وه گه سیکدا
 لى ئە کرن چونکه هه ر دوکیان ماموستای قوتابخانه بون ، که چی
 که داواى کرینی سپیاره گه م لى کردن ، به کیکان به نه وسیکه وه
 ووتی : (من نازام کوردی بخوینمه وه ئە ویتریان به بی منجه منج
 باریکو لووس نابه بستمه وه که یاربه کى (بوکه رى) گه لیک له لا باشتره
 له خویندنه وه ی هه زار کتیبى وا ...) هاوری به کى خوشه و بستم ئەم
 چند ووشه به ی سه ره وه ی بو گه رامه وه به راستى کارى له چه رگم
 کرد ، و به راستى چی له وه ناخوشتره که بیهى : دوو ماموستای
 قوتابخانه که پیادانى دواروژمان بو پی ئە گه به نن وه بابه خى
 خویندنه واری له گه ل ئە گه به نن ، یاری بوکه ریان لا باشتر بی له
 خویندنه وه ی کتیبیکى به نرخى ماموستابه کى گه وره ا .. دوو ماموستا

که پیشرو وی گه لیکن له بلا و گردنه و هی زانستی و نیشمان په روه ریددا ،
 دوو ماموستا که تووی خویندنه و هی کتبی ملی له همیشه کی مالا تا
 نه بی بچین کچی بلین : « نازانین زمانی خومان بخویننه وه . . . » ،
 ایتر قوور به سهر نه و مندالانه ی که له ژیر دهستی نه م چه شنه
 که سانه دا گه و ره نه بن ، ایتر قوور به سهر نه و گه له ی که نه م
 چه شنه که سانه پیشه نگی نه بن . . .

بی گومان نه م چه شنه که سانه مان له هه مو شوینیکا زوره ،
 وه نه بی هر له ناو ماموستایا نا هه بی . . . لای من وایه نه مانه ته نیا
 بو مانگانه و درگرتن و به هیوای سک تیر کردن چونه ته بهر
 خویندن ، نه گینا نه گهر نه و نه مدی توزقالیک هوشیان له بهر بوایه
 نه یانزانی که نه وی ته نیا مکعب دا نه کوی پیاویکه تامی خویندن و
 ژبانی نه کرده ، وه نه گهر توزقالی بیریان له سهر بوایه نه یانزانی
 که مه به ست له خویندن سک تیر کردن و له سهر کورسی دانیشن نه ،
 وه نه گهر هوشیان نه بو نه یانزانی که زور ناشیرینه بو که بچیک
 نه زانی جولانه و هی پیری گه له کی گه یشتونه ته چه اراده بهک ، نه گهر
 نه ماشای لاوانی و ولاتانی تر بکین نه پنین مونتالا کردن وه کو نان -
 خواردن یوه به پیویستبکی گیانی که چی ایه لای و امان هه به
 نه لی پوکرم بی باشره له خویندنه و هی کتیب . . .

به لی چونکه ایه هه مو آمانجمان له ژبان هر پاره په بدا
 کرده : خویندنه مان بو پاره به ، کوشمان بو پاره به ، ژن نه هینین
 یا به شوی نه دین له پیشا نه ماشای سه رما به ی نه و که سه نه کین . . .
 به م ره نگیه داوای پیشکوتن نه کین . . . داخی گرانم . . .

شیرین و خسرو

- ۳ -

ف. محمد

پاش دهمیکی زورکم خسرو خهوی به باپیره گوره بهوه دی
 (نوشروان) له خهویا پی گوت خسروی خوشه و بست خوا گهلی
 به خشابشی خوبت نه دانی که جیگای گوینده و ماینو بیاوچا که -
 کانت بو بکانه وه ده ننگ خوشیکی زور باشت ده ست نه کوی که ناوی
 (باربد) نه بی و سواری نه سپی نه بی که بری انسان نه وه نده
 تندو تیز نه بی (شهودیز) و نوشی ژنی نه بی که هرگز له دنیا دا
 جوانی وا نه بی (شیرین) له دواي نه مانهش پی گوت « نه گه بته
 پایهی بلندو عرشى ایران »

پاش دهمیکی هم (شاپور) که زفقیکی زور خوشه و بست
 خسرو بو هاتلای ، هم شاپوره رسامیکی زور به هره وهر و له و
 هونه رده دا زور ژیر و که له ایراندا له سهرو دهمی خوی دا کس
 نه بی نه گه یانده نه و . جگه له مهش شاپور زور - هزی له گهشت و
 گوزار وولاتانی دور بینین نه گرد . له سانی گفتوگوو سرگوزه شته ی
 خوش خوشدا به خسروی گوت که به وولاتیکا گه راوه زور خوشه
 پی نه این (ارمنستان) وه نه و وولاته خوشو گوره به به ده ست
 شازنیکه وه به که پی نه این (مین بانو) وه له ناو شایانی خرسبانداندا زور

به ناوبانگه وه میرات گری ئه و ناچو نهخته برازابه کیه تی که ناوی
(شیرین) . وه ئه م شازاده به جوانیکی ئه و نوبه که له دنیا دا وینه ی نیه
ئه مه نده دل به رو شوخه هه زاران گه نجو لاو په ربشانی نیم نگا-
به کی ئه ون .

وه شیرین له گه له سه سه د کچی جوانی نازه نیندا هه مه یسه
خه ریکی گه شت و گوزاره به وولاتانی ارمنستاندا هه یچ خه مو
خه فه تیکیان نیه هه ر بیر له جیگایانی خوش و سه برانگه هانی
جوان ئه که نه وه وه هه مو کاتی خویان به راوو شکار راهه بو برن وه
مه ین بانو ئه سه پیکی ره شی زور چاکی هه بی ئه لین شه ود بز .

خسرو ئه م وونارانه ی زور لاسه بر بو چونکی . به نه واوی له گه له
ئه وخه وه بیدا ریک ئه که وت که به با پیره وه دی بوی . وه ده سقی
کرد به پرسش له ئه حوالی شیرین و ره فتاری شیرین وه به باسی ، دلی
ده سقی کرد به کوربه و خوربه و شیفته و شه یدا ی بو ، شاپوری
ره وانه کرد بو ابران و زوری لی بارابه وه که شقی وه ها بکا
به کیان بخت .

شاپور گه بشته به کی له دیره کانی ارمنستان و ئه ی زانی که پاش
مده تیک شیرین و ده سته خوشکه کانی دین بو ئه و دیره و زانی بوشی که
ئه وان ماندوی خویان له باغچه ی نژیکی دیره که دا ئه هه سیننه وه .

شاپور ئه مه ی به هه ایکی زور باش زانی بو ئه و مه رامه ی که
بوی هانوه چوه باغه که وه ره سمیکی زور جوانی خسروی دوروست

کرد وه به داربکوره له جیگایهکی زور آشکرا ههلواسی و خوی شاردده وه بزانی چی رو ته دات .

شیرین خوبو دهسته خوشکه کانی هاته باغچه گه وه ووبنه گه ی خسرویان دی که شیرین سه بری نه و ووبنه بهی کرد کتوپر وه کو بریسکه ی نه اکثریک له دایا چی گیر بو . نه مه نده خاوه نی ووبنه ی لاجوان بو ده سق کرد به مایج کردنی ووبنه که وه خور خور فرمیسک به چاویا نه هاته خواره وه .

که هاوده مه کانی نه مه یان لی دی هه ر چونی بو ووبنه که یان لی دزی وه دراندیارن وه توانیان باوه ری پی بکن که نه و باغچه به جیگای دیوو درنجبه و پیویسته لی دور بکونه وه .

وه به ره و باغچه به کی تر رو بشتن به لام شاپور به دزیه وه آگای له هه وه کاروباری هه بو له پیش نه وانده وه خوی گه یانده باغچه ی دوهم ووبنه به کی تری خسروی به آشکرانی هه لواسی وه خوی شاردده وه . لیره ش وه کو باغچه ی نه وه ل خوره کرده وه په ک روی دا وه بو باغچه ی سه هه م ده ستیان کرد به رو بشتن شاپور له پیش نه وانده وه رویشو ووبنه ی سه هه می هه لواسی .

وه کو گونمان شیرین به بیننی ووبنه ی خسر و گرفتاری عشقی بو وه خسرو به باسی شیرین شیتو شهیدای بو (دل آوینه ی دله) .

وه کو نه این « دلدار ی مه کرد قبلی زوره » نه مجاره شیرین ووبنه که ی لای خوی هه لگرت وه دهسته خوشکه کانی به باغه که دا بلاو کرده وه به ناوی نه وه وه که ووبنه ی تر بدوزنه وه به لام نیازی

٦٠ (١) شاعر يکی جہنگاوہار

ھرواير : عاصم مېرسي

چلې ھاوینہ ، قرچہ قرچې ھناو دنيا ټھسوتيني ، زهوی له بهر
گهرمای ھناو سور ھلگهراوه ، دھشتيکي ووشکوني آوه ، نه نانت
درک و پوشي لي نرواوه ، لهم دھشتهدا جهنگاوه ريکي دايړ
تفھنگيکي به سهر شانهويه ، قهياره يهکي به دھستهويه ، مھناره يهکي
بي آوي به لاقه دھويه ، له بهر تينوه تيوا ماندويه تي زماني گھوتونه
لايوې به جاري له پهلوپو که ونوه ، ټھم جهنگاوه ره ټوا له دوا
دوايې ژيانا به تي ، جار جار خوي ټھدا به دھست سر دھوه ، جار جار
له سهرگازي پشت خوي ټھدا به زويديا ، ھيندي جاريش ټھکان
ټھدا دھست ټھکا به روپشتن به لکو بگا به آويک تيري لي بخوانه وه و
به داربک له سي به رايحه سينه وه ، کتوپر له دوره وه شي نايهکي

(١) وھرگېراوه www.zheen.org

راسق ټهوه بو شيرين ټه به ويست که نوزي به ټنه پاي پير له خاوه ني
ووينه بکانه وه . شاپور ټه مھي به ھل زاني له بهرگي راهيکدا ھانه
دھري و چوه به رده مي شيرين واي لي کرد که شيرين ټه مھري کرد
که سيان لانه ما . وه پي گوت که ټه وره سمانه ټه و گردويه تي و هره سمي
شازاده خسرو پرويزه ...

(ماويه ني)

به چاؤ گهوت ، گایه به دهر نه گهوت ، گابه وون نه بو ، هیزیکی
 تی گهوت ، هوشیکی پیا هاته وه ، خوی گه یاندی ، سهیری کرد
 له سهر گوریکی به دیهن رواوه ، جوگه له آویک : نهلی چاوی
 قرژانگه به ناوه راستیا رمت نه بی ، چوارده وریشی دیسان داری
 گه لاداری گه ردن به رزه ، مه له کان له سهر چله کانیانه وه نه چریکین ،
 به بی به روا نوسا به جوگه آوه که دا ، ها ایسته ووشکی کا ها ،
 سانبیکی تر ، تیرو پری لی خوارده وه و چو له سی بهری داره کانا
 را کشاو دهستی کرد به گوغوگو .

نهی جه ننگاوه ری شاعر !! له کویوه بو کوی ؟

له خاکی نشان بو وولانی دوور : له خزمو دوست بو لای
 دوژمن و ییگانه ا له باغو باغچه وه بو ده شتیکی رونو ووشک ،
 له وده شته که روبرای آسمانی تی نه رژی بو صحرا به کی ده کار ،
 له ناو آوازی عودو نهی و ساز بو ناو ده نگی تو بو تفه نگی ناساز ،
 له زیانه وه بو مردن .

نه مانه بوچی وه له بهر چی ؟ بو کوشنی آده میزادی هاو شکم :
 بوچی ؟ ناپاسی نشانوه ملام بکم ا . آخ به لا کوا نشانم ؟
 آیا دنیا سه راسهر نشانم نیه ؟ آیا آده میزاد همو براو هاو خوینم
 نیه ؟ له بهر چی نه یان کورم و بوچی ؟ آگری بن کا چیه ؟
 آه زهوی له بهر چارم نه ننگ و ناریک بو ، ووریا به نهی
 مه رگت وهره بو لام لهم آزاره رزگارم که ا ..
 آه .. بالنده کان همو بفرن ، نهی با راکه ، نهی آو توگوم به ،

همو بچن شکات له جهوری آده بزاد بکن ۱ ..

آه .. نهی گیان له بهره کان ، گویم لی را گرن ، آگادار بن ،
له مهزارستانی کوژرادانی به ناهق راوه سناوم ، سه یرم کردن نه مانه
نهواندن که لهرای ایوه دا خویان به گوشت داوه ۱ .. نه ماشام
کردن به لام چیم بهر چاو کهوت ؟

دیم مهزاره کان همو دهرکیان کرایه وه ، کوژراوه کان به سه رو
رومه تیگی خویناو په وه به دهر کهوتن ، ابقانه کانیان هر پارچه به ک
به لایکدا کهوتوه ، سه ره ونوی سه یرم کردنه وه ، که دیم به کی کبان
راست بوه وه و بانگی کرد ، نهی نه کوژراوه به شه ره فانه ی
که خوینه گه شه کنان ایسته ش دلوپ دلوپ دهرمانی دهردی بریندا -
رانه ، راست بنه وه نه سردون ، نه کوژراون ، نه پیکراون ، که سه یرم
کرد همو نه م که له شه بی گیانانه کهوتنه جوله جوله ، نه م ایسکه
بلاوانه همو پیکره نوسانه وه ، نه م میشکه پزاوانه همو کو
بوننه وه و هر په که له عاسقی خوی راست بوه وه و به دل گوی دابه
نه م خطبه په که له قه لافه تیگی بی روحه وه دهر نه چی ا که نه م
دیم نه به سامه دی ، وونم چی بکم ، نه ماشام کرد چیم دی ؟

دیم که نه م خطبه به رزه بانگک نه کا نه لی : وهرن نهی
کوژراوه کانی ده تی جهوری زه مانه نا بچینه وه لای زبندوه کان ،
به شوینم کهون نا کرده وهی خراپیان بژمیرین ، به شوینم کهون
نا سه یریکبان بکین بزاینن له پاش ایه چی نه کن ؟ به شوینم کهون
نه بزاینن نه م کرده وه به مانیان به چاک زانیوه ؟ به شوینم کهون

هه تا بزاین چیه کناحکاریمان نهوان له باغو باغچه و کوشکو
سه رادا به به زمو آهه-نگو شادیو پاره کو کردنه وه گالته به گه ردون
بکف ایش له ژیر تم خا کو به ردی گرانباری بی دهره تانا
بتلینه وه ، به شوینم کون تا تم ههقه بسینین و بزاین له پاش تمه می
که توشمان بو به توشی تم روزه وه تم زیندوانه مبدأ و کرده وه
ایه یان بوچ نه وه نده ی تر گران کرده ؟ .. دیسان سه یرم کرد
چیم دی ؟

دیه نیکی زور به ترستم دی ، دیم به هزاران بوتو ایستانی
آده میزادیم دی که بولای من گل نه بونه وه ، نهوا منیش به ههله -
داوان بولای ابو هاتم وا نهوانیش به شوینمه وهن ، ووریا بن
آماده بن بو وه لامیان ، گیان له به ره کان ، آده میزاده کان ، نه می
نهوانه ی که نه زین به کیف ، نهوانه بو شکات هاتون وه کو
چوتتان بی نه لیم ، به لام داخه کم کی ههوال نه پرسی ؟ ..

بکته ی زین دو طالی قونده ره

نه گهر نه نانه وی به دلی خونان هه مو چه شنه قونده ره به کتاب
چنگک کوی ، زنه ، پیاوانه و منالانه ، له شاری رشید له بابل آغا
رو بکته « مملی شمال » خاونه کهی « صالح قاضی » رو خوشو
قسه خوشو زور بسازیشه ، چون دلانان پیگری له گه لتان
دی نه کوی .

چپر وکی ندم مانگه

(۱)

درسی دواپی

کویصنجی : صابر اسماعیل

تهو به یانبه دواگوتم له چونه مکتب، زور ته ترسام چونسه
 (مسیوهامل) اسمی قاعل و مفعولی لی ته پرسینه وه منیش کله کان
 تهو لم لی نه ته زانی وام هاته بیر که له درسه که حاضر نیم و ریگای
 ناوره زان بگرم، ههوا زور گهرم بو وه له ناو رهزه کانا مه له کان
 ته یان خویند. وه له میرگی (رید) له پشت داره کان المانه کان
 تعلیم یان ته کرد. ته مانهم لاخوشر بو له اسمی قاعل و مفعول، به لام
 خوم گرت به تالوکه روم کرده مکتب. www.zheer.org

که له بهر ده سی بلدییه تی بهر بوم دینم گه لی خلق کو بونه ته وه
 له بهر ده م ته خته ی اعلانات .

له و خته که به غار ده هته کم ته بری (وانسزی) ی آسنگهر که
 اعلانه کی خویند بو وه بانگی کردم (په له که بچکوله زوو
 ته گه یته مکتب) .

وانی ته گه بستم گالتم پی ته کا . گویم نه دایه .

(۱) وه رگپراوه .

وا بوبوه شلوق که له اولی درس هه راهه رایبکی وا ته کرا له کولان گوی بان لی نه بو په نجه ره کان ته کرا نه وه و نپوه ته دران درسه کان به ده نگیبکی گوی کاس کر دوباره ته کرا نه وه بو نه وه ی چاک بچینه پیشک وه راسته گه وره که ی ماموستا له میزه کان ته درا . پشم بهم هه راهه رایبه به سنبو که بچمه جیگای خوم به یی نه وه ی بینیم . به لام نه وروره نپوه ننگ و هه را بو ته وگوت به یانی به کشه وه . له په نجه ره گه وه برادره کانی خوم دیت به ربک و پیکلی له جیگای خویان دانیشتون ، وه (مسیوهامل) هانوچوی ته کردو راسته که ی له بن هه نگیل بو . پیو بخت بو له سه رم که درگا که بکه مه وه وه له م نپوه نگی به بچمه زوره وه نو وانی - ته گهی که نرسام و سوور بو مه وه ؟

نه خیر ، مسیوهامل نپوه وره بون نه ماشای کردم وه به رویکی خوشه وه فه ره وی (خیرا بچور جیگهی خوت بچکوله م فرانس ، خه ربک بوین ده ست به درس بکین توش لیره نه بوی) . انجا چوم بو جیگای خوم و دانیشم . له پاشی نه وه ی نرسم که م بووه ، دینم که ماموستا که مان چا که ته سه وزه جوانه که ی لوچ لوچی نه رمی له بهر کردوه وه کلاره آوربشه ره شه نه خشاوه که ی له سه رناوه ، که نه مانهی روزی نفتیش وه یا روزی خه لات دان نه بوایه له بهر نه آه کرد ، زیاد له مهش نه وروره پوله که وه ک روزان نه بو روزیکی به سام بو . وه که دینم هه ندی خلقی دی په که له سه ر نه و کورسیانه ی که روزان بوشی نه مانه وه وه که ابعه نپوه ننگ

دانیشتبون زیتر سهرم سورما ، (هوزراغا) به خوی و کلاوه سه
 فوچکه گه یه وه ، کونه مختاره که ، پوسته چی به کونه که وه
 هی تریش شیوهی حاجزی و پهریشانی له روی اتم قهومه دیار بو ،
 (هوزراغا) کندیکی کونی پهرپوتی له گهل خوی هینا بو وه به
 کراوینی له سهر کوشی خوی داینه ابو به چاویلکه گهره که
 تهماشای لاپهره کانی نه کرد .

له وهخته که من لهم هه مو وضیته ته سهرم سورما بو
 (مسیوهامل) چوه سهر جیگا اکی خوی وه بو ده ننگه جوانه ی
 که له گهل من قسه ی پی کرد ووتی :

(رولانم نهمه دواچاره درستان پی اتم اسر له براین ده رچره
 که جگه له زمانی المانی شیکتی تر له مکبته کانی (نراس ولورین)
 نه گوترته وه .. ماوستای نوی سبهی نه گته جی ، اسر و دوا درسی
 فه ره لسزی تانه ، تسکا نه کم زور ووریا بن وگری بگرن .

اتم قسه به دلی راجله کاندیم . آخ ابو اتم درندانه ، گه رانه
 نه وه بو له بهردهم بلدییه اعلان یان کرد بو . درسی دروایم به
 فه ره لسزی ا ...

منیکی جاری ناتوانم باش بنوسم ا . له مه و دوا قهت فیرانام ا
 زور خراپم کرد که وهختی خوم به خورایی به سهر برد وه له
 هه ندی درس حاضر نه نه بوم نه چوم له هیلا به چوله کان نه گرام وه یا
 له سهر روخی روماری (سار) باریم نه کرد ا کتیبه کانم که پیش
 ده میک زور لی یان وهرز بوم ، باریکی گران بون به سهرمه وه ، کتیبه ی

قواعد ، تاریخی باووپایرانم ، و مک براده ری کونم دبتہ پیش چاو
زورلام زہمنہ لی یان جوی بلمہ وہ .

نمہش و مک (مسیوہامل) . پیرکردنہوم . کہ نبروات وہ
چاریکی تر نای بنمہ وہ ہمہو لیدان وتورہ بونی له پیر بردمہ وہ . ۱

آخ ۱ بو نم پیاوہ باشہ له سدرخویہ ۱
اسرو له سدر شہرفی نم درسہ جلہ جوانہ کانی له بہر کردوہ ،
جلی یہک شہمو ، ایستا تی گہیشم کہ بو ج گہورہ کانی دی ہانوون وہ
له دوابی پولہ کہ دایشنوون ، وا دہرنہ کہوبت نمانہ زور پہشپانن
کہ ہنا ایستا گہلی جار نہ ہانوون بو مکتب ، وہ وادیارہ کہ ہانوون
بو نہوی سپاسی ماوستا کہمان بکن بو نم خزمہ تہ باشی چل
سالہ نیکات . گویم له ناوی خوم بو زانم ، نوری گوی لی -
راگرنم سات بہلام له بہکم ووشہ وہ شہزام نہم توانی وەرہام
بدمہ وہ ، بہ کہسانی سہری خوم شور کرد . گویم لی بو (مسیوہامل)
وونی : من گہلیت لی ناکم (بچکولہم فرانس) حقہ خوت
وہرگرت .. ہمہو روزی نہتوت سبہی تی نہکوشم و درسم رہوان
نہکم ہنا بہ چاوی خوت دیت چی قہوما ...

آخ ۱ بہراستی ہر نمہش بوہوہ بہلا بو الزاسمان کہ فیر -
بونمان دوا نہخت بو سبہینی . وہ ایستا آلمانہکان حقیانہ کہ پی مان
نہلین : ایوہ چون داوای نہمہ نہکن کہ فرانسین ، له وہختیکا بہ
زمانی خونان ناتوانن قسہ بکن ۱ . نہنا توگونہ کارنیت بچکولہم
فرانس ، ایہہ ہمومان بہش دارن لہم گوناہہ .

(کہس وکارتان ہیندہ تی نہکوشین ہنا بہ خویندہ وارنان بیلی .

تهوان ته‌میان لایاشتر بو که بتان نیرن بو ابش کردن بو ته‌وی دره‌یک زیاتر په‌یا بکن منیش داخو حتی ته‌وم نیه گله‌بی له خوم بکم ؟ ته‌ی گه‌لی جار باغچه‌کی خوم بی آونه‌ندان له حیاتی درس‌خوبندن‌تان ؟ وه که ته‌چوم بوراوه‌ماسی ایوم اذن نه‌ده‌دا ؟

له‌و وه‌خته‌دا (مسیوه‌امل) ده‌سی کرد به‌باسی زمانی فرنی که شیرن‌تروخوشتروآسان‌توی زمانه‌کانی دنبايه ، پیوسته له‌ناو خومان آگاداری بکین ، له‌پیرمان نه‌چپته‌وه چونکه ته‌گه‌ر ملتیک بو به‌دیلی ملتیک‌تروه زمانی خوی محافظه‌کرد معنای ته‌وه‌به‌محافظه‌ی کللی به‌ندی‌خانه‌ی خوی کرده . پاش تم قسانه‌کتیپی قواعدی گرته‌ده‌سته‌وه ده‌ستی‌کرد به‌درس ووتته‌وه ته‌وی وونی زور چاک‌تی‌گه‌بشتم له‌م چاک‌تی‌گه‌بشتم سهر سورمام وه‌من قهت‌وا چاک‌گویم له‌درس رانه‌گرنووه وک‌تم روزه‌گویم راگرت ، وه‌ته‌ویش هیچ‌روژیک‌وا له‌سهرخو‌نه‌بو له‌تی‌گه‌بانندن ته‌ی‌ویست له‌پیش ته‌وی بروا ته‌وی ته‌ی‌زانی پیمان بلیت‌وه به‌جاریک بیخانه‌میشک‌مانه‌وه .
 درس ته‌وار بو ههرکس قرائتی گرته‌ده‌ست . نه‌وروزه (مسیوه‌امل) مثالی نازه‌ی بو ته‌هینان به‌خطبکی جوان ته‌ی‌نوس : فرانسه ، الزاس ، فرانسه ، الزاس ، ته‌ت‌ووت ته‌م کلانه‌پیداغی بچووک بچووکن له‌پوله‌که هه‌لوا‌سراون . وه‌ته‌گه‌ر نه‌ماشای پوله‌کت بگردابه‌ته‌ت‌دیت هه‌رکس له‌ایه‌سهری به‌کتیپی خوی‌دا گرنووه ، جگه له‌جیره‌ی قلم ده‌نگیک‌کی‌تر نه‌ته‌هات . جار جار

ههندی به پوله تههاته ژووره وه كهس آوری لی نه ته دانه وه ههتا منداله بچكوله كایش كه دانیشتون خلی وهك كوچان یان نهومی وه وایان تهزانی به فراساوی نهوسن آوریان لی نه ته دانه وه ا وه له بانی مکتبه كه وه كوئره كان تهیان خویند گوم لی را گرتن وه له دلی خوم دا وونم : داخو توپز له مانیش ته گن كه به آلمانی بخوینن ؟ وه جار جار كه سهرم بلند ته كرد تهم دیت (مسبو هامل) له جیگای خوی راوه ستاوه نه ماشای دهورهی خوی تهكا نهی وبست به یهك جار ههوه مکتبه كه بیینی با نهختی بیر كهینه وه ا نهوه چل ساله لهم جیگایه مکتبه كهی له پیش چاوه ههر وهك جارانه ، جگه له نهخته كان كه كون بوون ، دار گوزه كان روواون وگهوره بووون ، كه به دهستی خوی چاندوبهتی به راستی تهم پیاوه زور دلشكاو ته بیی تهمانه به جی بیلی ، وهوا گوی ی لی به خوشكه كهی له نهومی سه ره وه هاتو چو تهكا خهریکی خو كو كرد نه وه به ا بیوبسته له سهریان سبهی برون وولات به جی بهمان ههتا مردن .

بهلام دبسان خوی چاك راگرت ههتا دووایی درس .

له باش قراوت دهستمان كرد به درسی تاریخ ، وا له پشقی ژووره كه (هوزراغا) به خوی ر به چاوباسكه كه و سپاره - كه به وه دانیشتووه تهویش ههر وهها ههوه هوشی خستبوه سهه درسه كه ، له غهمان دهنگی گهرا بو . كه گوی مان لی ی ته بو بی كه نین مان بیی تههات وه ههروها بی كه نین وگریان مان بیکه وه تههات ا آخ ا ههتا مردن تهم درسهه له بیر ناچی ا

له ناځو سهځاني کاپسه که دهنګي هات يېني نېوره و دا هات ،
 وه هر له م وختهدا بوري يېي المانه کان دهنګي هات که له تعاليم
 نه گرانه وه به بهردم په نجره کاني اېه . له بهر نه مه (مسيو هابل)
 به رهنګيکي زهرده وه له جېي خوي هلسا . قهت وا گوره م
 نه هاتېوه پېش چاو که نه و روژه هات پېش چاووم ، ووتې :

- براده رام ! براده رام من . من .

به لام قورگي گيرا نه ي توواني قسه که ته واوکات .
 له بهر نه مه رووي کرده تخته ره شه که وه پارچه نه باش پريکي
 گرته دست وه به هه مو هيزي خوي وه به پېتي زور گه ور نوسي
 (بړي فرانسه)

باشان خوي به ديواره گوه را گرت وه به بي نه رهي قسه بکات
 به دست اشاره تي کرد لي بوينه وه ، بلاونه وه .

بو آگاداري

جهاني عمر قهزاز بو وه گرتي پاره ي آبونهي گه لويژ له نه ووي
 لوي سلېماني سر به سته ، بهرانه ر به و پارانده هر اېمزابهک له سر
 « بليت » ه وصل چاپکراوه کاني گه لويژ نه بکا ره وابه .

بوزائين

هر آپونه و چه واله بهک که بو گه لويژ نه نيري تسکا نه کين
 هه مو به ناوي مديري اداره علاءالدين سجادي وه بيترين .

باله مو بیزانی

گه لایوژ تاغه گو قار بکی کوردیه له عراقدا ، چون خوی کوردیه هر وه ها بو کورد زمانیش ده رته چی ، مه به سیشی بلا و کردنه وهی نه قافه تو نه ده بیاتو خویندنه وهی کوردیه ، که وا بو نه مه گه وره ترین خز نه نیکه له ریگه ی قه وم به تا ، هه مو کورد بک پیویسته به گویره ی ده سه لاتی بو پبشکه ونی نه مه هه رامه پیروزه خز مه تی خوی بکا .
 گه لایوژ نایه وی نه رکیکی قورس بخانه سه رشانی خویندنه واره کانی ؛
 نه و ونده ی نه وی که آبونه کانی به دل و روبه کی خوشه وه آبونه کی بو بنیرین .

با نه وه ش بیزاری نه گه ر که س خوی لی تینه گه یه نی نه وه که سه که نه رکی گه لایوژی خستونه نه ستوی خوی تا هیزی تیدانی نایه لی بی هیزی ، به لام نه بی صباب چی بی که نه مه نه رکه گرانه هه ر له نه ستوی کوردیکایت ؟ نه گه ر به یه ونه کوردیه ته هه مو نیگرا نه مه به یه ونه مان هه یه ن وه نه بی هه یه لایه کمان زیاده رو شته به کمان بی بو پیکمینیانی نه مه خز نه ته تا نه وانانی نرمان بلین جا ایه هه قمان چیه کی به خوی نه کا بایکا ؟ ..

نه مه سه سه ساله به کاغد نویسی تایه تی ، به راسپاردن ، به دا وا - کردن له گه ویژدا تکا نه کین له بری له آبونه کانیان که یاقه رزی گه لایوژ بنیرن یا گو قاره که وه نه رگن با یه بکی تر که لایکیکی لی بدنی ، هه ندیکیان له گه ل آشکرا کردنی هوی نه ناردنی آبونه - کایانا به دل و به گان گه لایوژیان رازی کرد ، هه ندیکی تریان

ناچار بوین له اعتباری ژماره ۳ ، سالی ۴ وه گه لایوژمان لی برین و له کینو بهینش آگا دارمان کردن کهچی هبج که لیکبیشی نه بو ، ئهوا سه ره ونوی ناچار بوینه وه به ره به ره ناویان له گه لایوژا بلا بکه بنه وه با له حسابی خوین تی بگهن : که قهرزادی سه سالی که لایوژن ، زوری واش هه به له گه ل ئه وه هبج پاره به کبان نه داوه که لایوژبشیاں بو ئه چی ناوی ئه واننش هه ر ئه نوسری .

سلیانی : - محامی اسحق منیر ، نایق حاجی علی ، مصطفی مجید کاتبی تاپو ، رشید قادر کاتبی تحریر ، طالب غریب .

هه له بجه : - احمد به گی هه صالح به گک ، معلم نوری محمد .

هه ولیر : - عبدالله آغای کوزه بانکه ، علی آغای محمود کاکه خان ،

غفورخانی ناوده شت ، ناصح حیدری ، معلم طاهر عبدالله ، معلم

زکی احمد ، طاهر چه له بی ، مشیر آغا و معروف آغا له مخور .

کرکوک : - عبداللطیف معروف ، معلم عبدالله عزیز ، رهزی عبدالرحیم ،

مادل جمال عرفان

شوینی بلاو : - قائم مقام حمزه شاسوار ، قائم مقام رشید صدقی ،

محامی عبدالقادر بابان ، مدیر ناحیه عبدالحمید شیخ عبدالرحمن .

جاری به سه .

محامی

شیخ رؤفی شیخ محمود و محبده گی عبدالله به گک پیکه وه له

سلیانی و دهره وهی هه وه جو ره دعوا ییک ئه گرن .

بنکھی ژین

www.zheen.org

شرکت الحیاکتہ الازہلیہ المحدودہ

جی فابریقہ - جادہی غزالی ژمارہ - ۲۳۳/۵۵

ژمارہی تہلہ فون - ۲۶۷

دوکان - جادہی مستنصر ژمارہ - ۹/۲۰۰

ہمہو چہشنہ بہرگیکی آوریشم و خوری ولوکہ

جلی تہواو کراوی ژنانہ و منالانہ ہەر وہا

ژیر کراسی پیوانہ بہ دانہ و تیکرا تہ فروشری

ناوونہستانی گہر دویژ

بہغدا - جادہی سمائل ، خان استرابادی ، ژمارہ - ۱۴

مدیربری ادارہ علم الرین سجادی

دینار	فلس	— آبونہ —
۱	۰۰۰	آبونہی سالانہ بو ہہموان
	۵۰۰	« بو مہلا و قوتایان
	۸۰	نرخی ژمارہ بہک

مدیربری مسؤل — محامی فائق توفیق

کتابخانه کلاویز

رم زماره ۱۰۱ : ژماره ۹ - سالی ۴

شعرو تهدياتي كوردى . رفیق حلی به گ
لهرزوتا هوكتور عبدالرحم

دبهنی سوردانی پیرمیرد

نوشتن عبدالقادر قزاز

که منسه اله کت ته ترمی . ف . هوشیار

جغرافیای کوردوستان . مصطفی شیخ نسفا الله

دبوانی که لاویز

له مه بخاهی زیانا رفیق چالاک

ژیانی ناپلیون شیرزاد

لی لوکینه وه وه خته کر

چبروکی ژماره ن . ا

وه گه لی باسی خوشی تر ته خوینته وه

بنکھی ژین

www.zheen.org

گەڭە لاڤىزىن

گوڤارىكى ئەدەبىي و ئەقلى مانكى كوردى بە

ژمارە — ۹ سالى — ۴ ئەيلول ۱۹۴۳

دېرەك نەزىرى دوه مى (شەروادىيلى كوردى)

دلدار

(يونس رۇڧ)

بىنكەي ژىن ماموستا رىڧىيىلىمى

دلدار ناوى يونس رۇڧە لە ۲۰ شىباطى ۱۹۱۷ ى ميلادى لە كۆپى ھاتۇتە دىنا . بەم اعتبارە بە عوسى بىچوكتىزىنى ھەم و ئەو شاعرانە بە كە نا ايستە باسماں كىردوون . ھىشتا بەك سالان بوە كە باوكى ھىناوبەتە ھەولپر . لە دواى ئەوە چوونە رانىە و لەوى ناصىقى ۷ ى ابتدائى خويندوہ . بەبىنىكىش گەراوہ ئەوە كۆپى و لەوى خويندىنى ابتدائى ، دواى ئەوە لە ھەولپر و كىركوك خويندىنى منوسطە و تانوى ئەواو كىردوہ . ايستە لە صىقى دوه مى حقوقى بەغدا

ته خوینی . لاوبکی زرنگک و خوین گهرمه . خاوه نی بیریکی
 ژیرانه و پیرانه به . گابشکی خاوبن و روحیکی بهرزی هه به . ههر له
 منابه وه نووشی گیره و کیشه و نه ننگو چه له مهی زه مانه هانوه و ژیانیکی
 که موزور سهخت و تال و به نه ندیشهی رابواردوه . له بهر ته مه
 آشنای ساردو گهرمی دنیا به و جیگهی هیوای دواروزه . شاعریکی
 خوابی به و الهامی شاعری له هوای سازگار و له بهرزی شاخه کانی
 بنهستانه وه ره گرتوه . به دل و گیان مفتونی چاواندازه شیرینه کانی
 ولاتی کوردستانه . ههرچهن به هوای منالی و خه ریکبون له گهل
 خویندن . زوری شعر دانه ناوه و ایرو له شاعره ناوداره کان
 ناژمیریت به لام بهو شعرانه بدا که هه به و بهر چاوی ایه که توه ،
 و به نور و جهوه هری تهو زه کایه وا که له م چهن شعره دا ده بیقریت
 جیگهی شک نیه که دلدار شاعری عصری و ناو داری دواروژ ته بی
 له بهر ته وه ویستمان که سه ره نای ناو و شوره تی له م نامیا که به وه
 دهس نی بکا . www.zheen.org
 دلدار ، به لای ایه وه شاعریکه زور بالا . ته گهر له هه ندی
 شعریدا ناپوخته بی هه بی ، به های شاعریکی پی ناشکیت . منالیک که
 هه مو ژیانی له گهل خویندن رابوارد نی وهیشتا له خویندنی (ره سمی)
 روزگاری نه بووبی نا توانی بی به شاعریکی (کسی) .

به لام دلدار ههر له مکتبی ابتدائی به وه ده سی کرده به شعرون و
 له م میدانه دا گوی هونه ری پرده ته وه . له بهر ته وه ایسه که مو

کورتی شعره کانی ئەومان نه گرتە پيش چاو ، وایمان هینا بهوه گ
 شاعریکی فطاری و خواداده . هیچ گومانی تیانیه که فرصتیکی بچوک و
 (تبعیکی ئەدبی) کم ، دلدار ئەگه بنیته ریزی شاعره گه وره کانی
 کورد . ئەوهش لهوی راوهستی که له نقطه‌ی فکری قوول و خبالی
 ووردهوه ایسته‌یش دلدار گه‌لی له ژوور ئەو شاعرانه‌وه به که هه‌ندی
 ووشه و تیسیری وا ده‌هوتنه‌وه و ئەیکه‌ن به (نظم) که به‌دبهنو
 یستان شیرین و ره‌نگین به‌لام له حقیقتدا پوچ و بی‌کالکن .

ایه ناتوانین لهره‌دا هه‌ندی شعری دلدار بنوسین که زاده‌ی
 بیریکی زور قوول وزه‌کایه‌کی اینجگار تیزب و به‌لاشمانه‌وه ئەو
 شعرا‌ه ووبه‌یکی روون وره‌وانی تفکیری عصری به . به‌لام زور جیی
 اسفه که پیوه‌ندی گرانی (تقالید) ، ابرو مانی بلاوکرده‌وه‌یانه .

ئه‌توانین بلین که ئەوی دلدار و شاعریکی بلندی دلداربشی به
 ایه نامی ئەو جووره شعرا‌ه‌به‌تی که له هونینه‌وه‌ی ووشه و تیسیری
 ره‌نگاو ره‌نگت و ریکه‌ستن و به‌ک خستین قافیه زیاتر کولینه‌وه‌ی
 فلسفه‌ی ژیان و طبیعت ئەخا‌ه بهر چاومان و ته‌رزی تفکیری ئەم
 شاعرمان تی‌ئه‌گه‌یینی که به عوس منال و به‌هوش و لیکدانه‌وه
 گه‌وره و بی‌گه‌بستوه .

دلدار ، به‌کم جار له رانیه له به‌رامبه‌ر سه‌رچاوه‌ی پیروزه
 ره‌نگی آوی (قوله) روحی شاعریکی بزوتوه و هه‌ر له‌و روزانه‌دا
 که له فریبی مدنیتی زه‌هراوی دووسانی و چاوی بی‌په‌رده‌ی به‌سه‌ر

چاواندازی شیرین و نگارینی نیشماندا هه‌له‌دینی له‌کازگای دلپا
 مه‌غزی ئەم شعرانه کو ئەینه‌وه و توماریکی نهانی دوروست ئەکا .
 له‌دوای به‌پینک که له‌و چاواندازانه دوورنه‌که‌وێته‌وه و کاره‌ساتی
 زه‌مانه و گێژه‌لوکه‌ی بی‌آمانی زیان خولی پی ئەخوانه‌وه ئەو توماره
 شارراوه ئەگرته‌وه و ئەویش به‌بی‌اختیار لا‌په‌ره‌یکی لی ئەخویننه‌وه ،
 ئەمه به‌کیکه له‌و لا‌په‌رانه :

کوردوستانی خوش نیشمانی جوان
 توبله‌گای منی بی‌گومان
 چاوم بپشکونوی شاخه‌کاته
 فیری سه‌برانی باخه‌کاته
 ده‌نگی شمشی شوانه‌کانت
 زریقه‌وباقی جوانه‌کانت
 قاسپه‌ی کدوانی قه‌دی‌ک‌بو‌ه‌کانت
 خوره‌ی آوه‌که‌ی لاش‌بو‌ه‌کانت
 ئەمانه‌ هه‌موی گوی‌یان ک‌رد‌مه‌وه
 هه‌وینی شعری دلپان گرت‌مه‌وه

ته‌ونه‌م‌اسی بوم له‌و خاکه‌ روام
 به‌ خوشه‌و‌بستی وولات آودرام
 په‌لی کوردوستان نومنت خولقان
 نومنت خولقان پیت به‌خشم زیان

لهرزوتا - Malaria

سليمانی . روکتور عبرالرحمن

نه خوشيكي پرونوزوآبي پياوه به هوي پلاسموديومهوه Plasmodium كه نوشي خريلهي سوري خوين دهن په پيدا دهن و دهن به هوي تابه كي ريك و بيك و گه و ره بوني سپل و كم خوين ، به هوي ميشولهي نه توبيله وه بلاوده يته وه .

هوي بلاور بوزوره : لهسه چه شنه كي لهرزوتا Malignant

ماگيلتانتيان له ولاتي زور گهرمدا هه به ، Benign بيناين له ولاتي فينگدا وه لهو ولاتانهي كه وتونه به يني نه و دو ولاتانه هه رسه چه شنه كه هه به ، ميكروبي لهرزوتا له هوزي پلاسموديومه ، سه ناقه گه و ره لهم هوزه لهرزوتا نوشي پياو ده كن .

(۱) پلاسموديوم فيفا كس دهن به هوي چه شني Benign Tertian

(۲) مالاري Quartan

(۳) فالسپاره م Malignant

خوشي ژيانم خوشي (ژين) ته

نيشي ژيني من روزي (شين) ته

چونكو كوردوستان نيشه ناني جوان

توبله گاهي دلي بي گومان .

(ماوبه ني)

میکروبی مهلاریا دو دوری به سہرا دہروا ، بہ یکی لہ پیاودا
تہوی تری لہ میشولہ دا .

۱ - دہوری مروف ویا شیزوگونی Schisogony تہو
سپوروزوئیانیہی Sporozoites بہ گہستی میشولہ دہچنہ خونہ - تہو
ریگیای خویان بو خربلہی سور تہدوزنہوہ ، لہ ویدا ہندی گورینیان
بہ سہرا دیت لہ تہنجای تہو گورینہدا خربلہ سورہکان پردہ بن وده -
آوسین لہ پاشا تہتقن و خرپن پر دہنی لہ سپور Spores ، تہو
سپورانہ دوبارہ دہچنہوہ ناو تہو خربلانیہی بہ ساغی ماونہوہ و
دہورہ گہ دست پی دہکاتہوہ .

۲ - دہوری میشولہ : Sporogony گہ میشولہ بہ کبکی
لہرزوتا داری گہست خوینی تہو گہسہ کہ میکروبی مهلاریای تبدابہ
دہچیتہ دہمبہوہ لہربوہ دہچیتہ دہرونیہوہ ، تہو میکروبانہ گہلی
گورینیان بہ سہرا دیت و بہرہ دہسین ، لہ پاشا دہچنہ ہوشایی
دہرونہوہ ، لہربوہ بہہوی تہوہ لہ دہمی میشولہ کہوہ دہچیتہ ناو
خوینی تہو گہسہی میشولہ کہ پیوہی تہذات . لہ گہرماییکی مناسبدا
تہم گورینہ لہ میشولہدا دہ روزی پی دہچی وہ لہ پیاودا لہ ۹
روزہوہ تا ۲۱ روز وہ یا زیاتر بہ پی چہشنی میکروبانہکان .

مہلاریا نہخوشیکی تہوہندہ بہتینہ خربلہکانی خوین بہ زوری
تہدرین ، ہیموگلوبینی خوین دہنی بہ رنگی مهلاریا Pigment
Malarial ، ہندی لہو رنگانہ دہن بہہوی زہردویی . جگہر ،

سپیل ، سی ، مېشك ، پېرېتونیوم رېخوله ، موخی اېسقات ئەمانە
 ھەمویان نەخوشی مەلاریا کاریان تی دەکا و ئەیان گوری .

ئەستامرگانی : سە چەشن مەلاریا ھەبە دوانیان سوگە و نابن

بەھوی مردن بەلام چەشنی سەبەمیان کە مالبەگناتتە زور تونده و
 ئەگەر زو دەرمان نەکریت بە زوری ئەنجامی مردنە .

۱ - کوارتان Quartan : بە لەرزەو دەست پێ دەکا اینجانا

لە پاشا عەرق دەکاتەو ، تاپەکە وەختی دەست پێ دەکا کە مېکروبەکان
 لە خۆبەلە خۆینەووە ھاتتە دەری ، ژانە سەر ، ژانی لاق و
 چومگەکان ، پشت ایشە ، ماندویتی ، بی تاقەتی ئەمانە زورجار
 دەبن بە پېشەنگی لەرز ، اینجا لەرز و چوقەیی دان دەست
 پێ دەکا ، کە لەرزەکە بڕابووە رو سۆر ھەل دەگەری ، دل تیک -
 ھەل ھاتن ، رشائەووە و ژانە سەریکی زور بەتین رەنگە پەیدا
 بێ ، پەست بەوشکی و گەرمی دەمبێتەووە تا عەرق دەکاتەووە و
 تاپەکە بەری ئەدا ، لەرز و تاپەکە لە چوار سەمانەووە تا پینج سەعات
 دوام دەکا . ئەم چەشنە ھەر بە چوار رۆژ جارێک دەیگریت بەنی
 ۷۲ سەعات مۆلەت لە بێنی تاپەک و تاپەکی ترا ھەبە .

سپیل گەورە دەبن و ژان دەکا ، بی خۆینی دوومی Anaemia

Secondary پەیدا دەبن ، ئەم چەشنە بە دەگەن دەبی بەھوی
 مردن بەلام ھەندی جار رینگە پاك دەکاتەووە بو ئەووی نەخوشی تر
 توشی بێ وەکو سپیل و نیومونیا . ئەگەر دەرمان نەکریت رەنگە تا
 ھەشت سال چاک نەیتەووە .

۲ - بینان تیرشیان Benign Tertian به نه‌واوی وه‌کو
 کوارتان وایه به‌لام نایه که ۸-۱۲ سمات نه‌مینته‌وه وه هه‌مو سه
 روزیک جاریک ده‌یگریت یعنی ۴۸ سمات مولت له بیئی نایه‌ک و
 نایه‌کی‌ترا . لهم چه‌شنه‌دا تا‌ی‌سک زور به‌یدا ده‌بی ، جگه‌ریش له‌گه‌ل
 سپل گه‌وره ده‌بی ، نه‌گه‌ر ده‌رمان نه‌کرپت ۲-۳ سال ده‌مینته‌وه .

۳ - مایگنات تیرشیان Malignant Tertian نه‌م چه‌شنه
 زور تونده وه به زور چه‌شن خوی پیشان نه‌دا ، له جیانی له‌رزی
 راسته‌قینه هه‌ندی‌جار له موچرک زیاترینه ، له پاش نایه‌که عرق
 کردنه‌وه پاش ده‌ر نا‌گه‌وت ، هه‌ندی‌جار نایه‌که هیچ به‌ری نادا
 وه هه‌میشه له (۳۷) زیاتر ده‌بی ، زانه‌سه‌ر و پشت‌ابشه و دل -
 تیک هه‌له‌هاتن و رشانه‌وه و جومگه‌ ایشان گه‌لی توندتر ده‌بی
 له‌وانی‌تر ، سپل زور گه‌وره ده‌بی ، سیس ولاوازی و کم خوینی
 له‌چهند روزیکدا به‌یدا ده‌بن ، سردن زوره .

نشنی‌کردنی له‌رزوتا به گه‌وره‌بونی سپل و کم خوینی
 دوهمی و گرتنی تا له‌پیش نیوه‌رو یا به‌کسه‌ر له پاش نیوه‌رو ، وه
 نه‌مانی نایه‌که به‌کنین ده‌گریت ، بو میکروبی مه‌لاریا گه‌ران له
 خویندا پیویسته له‌پیش نه‌وه‌دا بگریت که کینی بدریق . نه‌نجامی
 مه‌لاریا له ولاتی گه‌رمدا به‌زوری سردن به نایه‌تی له‌و مندالانه‌دا
 که نه‌خوشی تریان هه‌به وه‌کو دیزانتری . له مه‌لاریای سوکدا
 سردن زور گه‌مه به‌لام گه‌رانته‌وه‌ی نه‌خوشبه‌که له پاش ده‌رمان
 کردنیش زوره .

خوباراستن : بیچوره میشولهی تهنوفیل Larvae پیویسته ههموی

له ناو بریت ، شاره میشولهکان و هیلانهکانیان هیچی نههیلریت ، آوی راوهستاو و زوز-گاوکان پاك بکرینهوه ، له ناو کولهدا نوستن و رونی سایترونیللا Citronella له دست و رودان کلاکی هه به ، کنین خواردن هه رچهنده منعی نوش بون ناکا بهلام دوری هه ل- هینانی نهخوشیه که دور نهخانهوه و بی هیزی دهکا و لهو کهسانهدا کونه مهلاریایان هه به ناهیلی سهه هه ل بدانهوه . پلاسموکین چونکه کار دهکانه سهه گامیتوسیت Gametocyte له کنین چاکتره بو خوباراستن .

لهرزوتادار دهبی خوی به بانهدا ، خوی ماندونهکا ، زور نهخوات و نهخوانهوه ، خواردنی قورس نهخوات ، ههمیشهسکی بروات ، پارزیککی زور باش بکا و له ناو جیگهدا چند روژیک بوی بکویت .

دهرمانه کردنه — ۱ — کنین دهرمانی نایبهتی مهلاریابه وه له ههمو دهرمانهکانی زیانر بهکار دیریت ، یا به دم وه یا به شرنقه بهکار دیریت ، زور زوکار دهکانه سهه میکروبی مهلاریا و نایهیلریت .

۲ — پلاسموکین یا بهروتی وه یا له گهل کنین بهکار دیریت .

۳ — نههیلریت . زور بهتینه وه له چند روژیکدا مهلاریا

ناهیلی ، بهنایبهتی بو ژنی سکدار زورباشه چونسه وه کوکنین کارناکانه سهه مندالدان .

دیمنی سورداسه

پیر ۵۵۰

جار و بار که اجه دیمنی شوینیکی خوشی ولانه گمان نهوسین بو
 نهوه به که شیوهی شیرینی نیشانه گمان بچه سمپته دلهوه و خوشمان
 بویت و بهرستشی بکین ، نه شوینهی که خوا به شابهتی روی
 زهینی داناهه ، من جهان گهر دیده و شاران دیدم نهک بو نهوهی
 بلیم خاکی باو و باپیره به چاوبیکی بیگانه به راوهردم کردوه وینهیم
 نه دیوه جاری بو آو له هورامانهوه پیا وهره جگه له (آوی سر) و
 تافگهی (به لجه) و نیا گارهی (زلم) نهو شاره زوره هر له ری
 نیوسعاتیکدا نهرو روبریکی تیا دروا و لهو دیوبشهوه (پینجوبن)
 باسی ناکری ههروا به زنجیره شاخندا شارباژیر ناده چپته (که لوی) و
 (کریوه) ههوه شوینیکی آوهو و بههوی نهو آوهوه هه رچی توبلی
 میوه به تیا به تی له به تی (تری) دا که له ژیندا نوم یومانه ۲۴ چشن
 تری و نهوهنده رهنگه هه رچی انجا هه لوزه ، سبو ، هه نجبر ،
 قوخ ، قه یسی ، گیلان ، بادام ، گوبز و گویش هه رچی توبلی
 میوه به هه یه تی . بو هه وایش روبرکهره پینجوبن و شارباژیر خو
 نه گهر بیتو سه رشاخی (گهو) کهوی (هه زارکانیان) آوی زنده گانه
 کابرایه که شبت له سلیمانیهوه ههوه روزی نهچو آوی نه زمی
 نه خواردهوه و احمد پاشا دوابی حکمداری ایره بش روزی راوییه که
 آوی له نه زمیهوه بو نههات ، اجه بهو خیالوه چند نمونه کی

نمودی چه شمه ندازی ولاتمان نویسه نه مجاره بش چه شمه ندازی سورداش
نه نویسن له دهه یکدا که گه لاریژ که ونوه نه بنبرین بو گه لاریژ .

سورداش

سورداش پارچه یه کی به هه شنه ده سقی سرشتی ایزه دینی پچریویه و
هیناویه لهو دوله دا شاردویه ته وه یا بوشیخانی عودالانی ناردوه ، نه و
شته نایابانهی که خوا ستایشی به هه شتی پی کردوه و له قرآندا سویندی
پی خواردوه لهو ناوچه یه دا هه به ، له (زاب) هوه پیا ، وه ره ا
نهم به رو نه و بهر خه به و خه رگهی دره ختی پر بهری به سیه ر گوله ژاله
وموز و هه ره ره دهره ده شتی گرتوته بهر !! مولانا خالد — که
فریشتهی سروشتی کوردوستانه و شهیدای عودالانه — قه رمویه (هه
جنات عدن فادخلوها خالدین) ، آوو هه وا و دهشت وه ک
به هه شت ، شاخ و سه ننگلاخ لانهی شاهین و کولاخ ، شنوی بای
شیخ باخ ، کناچهی پوری ، موغاخ ، پلنگی گوستاخ که به بیستی به
بهرداخ و دهرونی پرداخ که ونونه ناو له یلاخی بانوی چالاخ ، نه مانه
هیچیان خو ، هه لبه ست و خیالی نین نه ناچشنیکی هه لبه ست هه به
نه ویش له هونه ره وه دوور نیه نه ویش نه و شاخه ی پشت سورداشه
له راستی هیلانه شاهینه که وه ک به قووله ننگه ی سه ننگ ته راستی ایزه دی
تاشرابی له سهردا تاخوار بو (اسانسور) تاشراوه وریک خراوه
وه ک کیوی قاف که له پشت تفلیه وه تاشراوه و اسانسوری تی خراوه
نه وه به زور مهزان له اسریکا اوتیلدکی ۷۵ قانی هه به به اسانسور
بوی سهرده که ون نه گهر سورداشیش پی به هاوینه هه وار نه توانن

به اسانسور بو شیخ باخ سه رکهون ، آخ ده مه و به یانیک له قه لانی
 (حسن خان) هه نه ماشابه کی روز هه لانیکی سورداشیان ته کرد
 که بهری نوکه و عودالان به وتیشکی روزه ، سه وزه و درهخت و دار و
 بهرد و شاخ و ههردی بهرگی زه رنگاری زهرد و زه رنگاریان
 پوشوه ، چونن ؟

یا ، مانگه شه و یکی به هاران له پشقی حاجی آوا و حاجی تان
 ته ماشای ته و گول و گولزاره و زنجیره ی آوه و ته و طوقانی نوره
 ناو شیخه له کانی کونه لیان ته کرد ، یا خو شه و یکی تر له (میرگه بان)
 شیخ یوسف دوو (کله کبوی) بو ده کردن به که باب له گوی آگری
 زه رده شقی شیش و شیشه ۱۱ شیش له آگردا و شیشه له سه هولدا
 توتنه وانی به لاوکی قایمانی و زنه شوانی به لای لابه ی کوردی بهردیان
 ته دا به پشقی ره شولی پشت شکاوا ۱۰۰ توخوا پیم بلین کله کبوی
 سه هول و شیش و شیشه له کونی تر ده پست ته کوی ؟

سهرنی کوردی

- له مختاره کوی « سهی ساق » م پرسی ناوت چیه ، ووتی .
 « خه و خولی خوارد و کهوت به سهر کوره کوی باوکا . »
 ووتم « و برا ، حه » چاکت وهلام نه دامه وه ا .
 ووتی پی له سهرنی خوبه تی .
 ووتم ناویکی کوردیه .

(۱) نوسن

زیکي سه به کي ژيانان به نوسن ته به ينه سهر له گهل ته مه شا هېشنا به ته راوي پومان ساغ نه بوه ته وه بوچی ته نوین ، هندی کهس ته لین :
 بو ته وه ته نوین نا هېزمان بېته وه بهر که به هوی ماندویقیه وه لېان کم بوه ته وه . ته گهر ته مه راست بوايه ته بوايه ته نيا حه سانه وه — بي ته وه ی پیو بستان به نوسن هې — بهس بوايه بو لا بردنی ماندویقی لهش . ته گهر پياو (۲) پیری خوی بو فرمانیک بخاته کاره وه که پیو بستی به لیکدانه وه هه به وه ک یاری دامه یا شه ترنج و یا هه ل — هینانی مساله به کي حسابی ته وه وخته به وورپای ته مېنېته وه وه آره زوی نوسن نا کا به لام ته گهر به کشومانی و خاموشی روز بیاته سهر ته وه ندهی پی ناچی ته کوه وینه باویشک دان وه له ناوه ختا خه و ته یگری . به مه دا وا دهر ته کوی که نوسن به هوی ماندویقی لهش یا مېشکوه نیه به اکو به کیکه له واجباتی ژيان که ته بی ههر پیک هېغری ماندویین یا نه بین .

باویشک دان نیشانه ی نوسن نیه وه هندی کهس ته زانی

- (۱) له گوډاری Readevs Digest له لایهن عبدالقادر قزازه وه کراوه به کوردی .
- (۲) مه بهس له به کار هینانی « پياو » وه نه بی ته نيا نېرینه بې به اکو مې ینېته .

به اِسکو بو پرکردنی سیه له ههوا تا بههوی تهوهوه بتوانری بهر -
 بهوه کانی نوستن بگری وه له کاتیکا که گویان له ووتاری کابرا بهک
 گرتی و باویشک بدین مه عنای تهوه نیه که ووتاری کابرا کهمان
 لاسوک دیته بهرچاو یا ههز به گوی گرتنی ناکهین به اِسکه به
 پیچهوانهی تهوه ته مانهوی کاریکی وا بکین خهوه کهمان بره وینینهوه
 بو تهوهی بتوانین تا سهر گوی له ووتاره کی بگرین .

نوستن بو آده مزاد زور پیویسته وه نه نوستن زورتر پیاو ته مرینی
 له نه خواردن وه شه و نخوینی زور یا کم کاری خراب ته کاته سهر
 صحت . زور جار تانی کراوه ته وه ته ووتایه که سه عاتیک یا دو
 سه سات له وه ختی نوستنی خوی ته گیریته وه بو ره وان کردنی
 ده سه کانی شتیک له هیزی عه قلی کم ته بیته وه و خه و به کی
 موتالای ته خا وه به ناچاری ته بی جیی ته و ماندویه تیه به نوستن
 پر بکاته وه ، له بهر ته وه به ته بیدین زور کهس به یانی جهه « ههینی »
 که روزی هه سهانه وهی هه فتهنی یانه دره ننگ له خه و هه ل ته سن .

تا ایسته شاره زایان بو یان ساغ نه بو ته وه نوستن تا چهن
 سه سات پیویسته ته نیا ته وه نده ته لین : نوستن تا ته و جهله پیویسته
 که لهش و میشک ته هه سیته وه . بهشی زوری پیاوه گه وه و
 سهر کرده به ناوبانگه کانی هه ندی مله تان به سه جوار سه سات نوستن
 نیرخه و تهین وه ساغ بو ته وه که دو سه سه عاتی پیشه وهی نوستن زور
 خوشتره و به که اکتبه بو صحت ، وه بوراسقی ته م نظر به یه به کی

له پیاوه شاره زاکانی علم النفس کردی به خو و له سهعات نووه
 تانیوه شهو نه نوست ، دواى نهوه هـ ل نهسا و نهچوه سهرايشی
 خوی تا سهعات سهی به یانی نهو وهخته دو باره نه نوسته وه تا سهعات
 شهش ، بهم چه شنه دو ماوه ی باشی بو ایش کردن دهست خوی
 خست له بهینی نهم دو جار نوستنه یا . وه له سه ر نه م نظریه به
 نظامی ابشك گرتنی کم وهخت چه بو عسکری چه بو سویل دانراوه
 چونکه پاسهوانی کم کم باشتره له زور مانه وه .

روناکی و فیژوهوور خه و له پیاو نه زرنی وه نوستن له شوبنی
 پر آشوب و ههرا ههرا دا — هه ر چه نده خه به ریشی نه یته وه —
 نه وه نده ی نوستن له جی ی کشوما ندا کله کی نه . وه زور که می
 وا هه به لی یان بو به خو له طانی ایش کردن وه له ناوه ختا وه
 که لی جاریش به پبوه خهویان لی نه که وی .

گورانی له سه رخو یا آوازی موزیقه وه یا نهو دهنگه که له
 سه ر یه ک به زم دوباره نه یته وه پیاو زوو نه هبنه خه و ، له بهر
 نه هه به هندی له پاشا و سه رداره کانی پیشو بو نه وه ی خهویان لی
 بکه وی گورانی یان بو ووتراوه وه سه ربازه کان له طانی روبشتنا
 به شهو به هوی دهنگی پی یانه وه خه و نه یانیا ته وه وه نه م شتانه زور
 جار له لایهن دو کتوره کانه وه بو چار کردنی دهردی بی خهوی به کار
 نه هینین .

له ده مپکه وه وا زانراوه که نه گه ر پیاو توشی قورنیکى وا بو

که چاره کردنی لاسته م بی ، با شتر نهوه به به سه ریا بنوی چونکه که به یانی له خه وهلسا به سوک و آسانی چاره ی ایشه کی نه دوزینه وه . سیه گئی نهوه به : هه مو که سیک دو چهن عه قلی هه به ، عه قلی آ گاداری که سه رچاوه ی بیر کردنه وه مانه له طانی آ گاداری مانا وه عه قلی شارراوه که کرده وه یا بیر و لیکدانه وه ی رابوردومانی تبا کو بوته وه وه له مه یانی نه م دو عه قله دا پرده به ک (۱) هه به که لیکدانه وه ی ایستا و به سه راهانی رابوردومانی لیک جوی کرده وه وه به لام له طانی نوستنا نه م پرده به تنگ نه بی وه یا به ته وای نامینی ، نه و هخته لیکدانه وه ی ایستمان تیکل به به سه راهانی رابوردومان نه بی وه به م هویه وه چاره ی به شی زوری ایشه فورتاویه کامان بو نه دوزرینه وه . جاوا چاکه پیاو که فرمانیکی گوره و قورسی هاته بهر به سه ریا بنوی چونکه که به یانی له خه وه هلسا نه و فرمانهی نه و نده قورس نایه ته به رچاو وه به آسانتر چاره ی بو نه دوزرینه وه ، له بهر نه م زور جار نه یه ی پیاوه بلیمه نه کان له طانی نوستنا وه له خه ویا نا ری به دا هینان یا دوزینه وه ی نه و شته نه بن که پپوه خه ربکن . له گهل نه مه شدا نه بی بزاین که بیر و لیکدانه وه مان له طانی نوستنا وه نه بی به هیزتر وه یا به که لیکتر بی له ی ایستمان ته نیا نه و نده هه به له طانی نوستنا کرده وه و به سه راهاتی پبشو و مک فیله یکی سینه ما به به رچاومانا به ناریکی و تیکل و پیکل رمت نه بی وه له وانه له پر نه نجامیکان بو دهر

(۱) وه نه بی نه م پرده به به راستی هه بی .

ته گوی که بو کرده وی ایستامان به که لک دی .
 نهو همو کاره سانه دور و دریزانه که ایله له خهویکا نه بیین
 سه چوار ثانیهی زیاتر وهخت پی نه چوه ، مثلا : له خهوتا توشی
 جانه وهریکی درنده بوی ، راوی نه نی لیره بو نه وی ، به شاخا
 ههل نه گهری و دا نه گهری له آو نه دهی تا دوا ی گیره و
 کبشه به کی زور دست به پهله پیتکی ده مانچه که تا نه نی گوله به کی
 پیوه نه نی وه له دهنگی گوله که خه بهرت نه یته وه که نه بینی
 به یک له ده رگای زور یا ماله که تانی داوه ، نه همو فرمانه که
 له خهوتا پیکت هیناوه نه نی نه وه نه دی وهخت پی چوه که له ده رگای
 زوره که تانیان داوه .

هندی کس له جی خویان ههل نه سن وه به ده م خه وه وه
 نه رون و گله فرمانی ریکو وورد پیک نه هین وه ک نوینی نامه یا
 ووتار یا ههل هینانی مساله وه یا ایش پی کردنی مکینه به ک ، دوا ی
 نه وه نه چنه وه سه ر جی که یان و نه نونه وه . نه هم ایشانه که به
 نوینی پیکان هیناوه به هوی نه وه بو که به نا چاری شوین پیرو
 لیکدانه وهی طانی نویستیان که وتون . وه که خه به ربان بو وه
 آ گایان له م کرد و وان هینان نه بو وه و نازانن چی قه و ماوه .

من به سهد اسویچره و چین و خه نای ناگورمه وه
 نه ر خه وانی گردی سه بان آوی کانیسکانی خوم

نه بو

که منداله کت نرسي

« بو نهو دايك و باوكانهی که منداليان هه به ا .. »

« بو نهو كهسانهی که مندال به خيوته كن ا .. »

نهم باسه پيشكش بيت .

ف . هوسبار

سرهنا :

(هه مومان نهيزانين که منداله كانان له روژی له دايك بونيانه وه به (شهوله بان) و (آيشی گوی دريز) گویيان پر نه كری ا ..
 نه گهر گريان دیو و درنجيان بو بانگك نه كری ا .. نه گهر خه ويان لی نه كوت به (گورگانه شهوی) خه ويان لی نه خری ا .. جار و باریش به چپروكهی درو و ده له سه و هه یج و بوچ زیر نه كرينه وه ا ..
 ایستا خوشمان له وه كه یشتوین که نهم پيشانه له خراپه به ولاره چا كه به كيان نه ، كه و ابو بوچ ده ستیان لی هه لانه گرن و به و (لای لابه) خوش و به كا-كانه ی كه هه ندیکيشيان له (كه لاویژ) دا نوسراوه گویيان رانه به نین ؟ یا خود بوچ نه گهر مندله كانان نرسبجان له به ربوو له ریگه یه کی علمی به وه نهم ترسه یان دهر نه كین ؟

نهم باسه ی خواره وه كه به پپی (علم النفس — Psychology) له لاپهن (D . S . Macdonald) وه نوسراوه و منیش له گوڤاری (Parade) دا بهرچارم كهوت كه نه ویش له گوڤاری

(Your Life . Newyourk) هه وهری گرتوه ، هه چهندهباسیکی کورتی تهو دهه مانه به که من تههوهی چاری تهه دهه دهه مانی پی بکین بهلام لاموایه زور به که که انجا هه به وهیوایه وه که کدک بگری وا به کوردی پیشکشم کردن تکشم وایه چاو لهو ووشه بیگانانه بیوشن که بهر چاوتان تههوهی چون که له بهر تهوهی باسه که علمی به نههوبست به به کارهینانی ووشهی کوردی بهتی تا به علمی بهکی نه بهلم . ف . ه .) .

« ناتوان به زور و لی دان ترس بره وینن ، چون که له ضعیفی شخصیته وه به و ته پی چون هه به وا چار بگری »
 « دایه گیان ! .. چرا که دانه گیرساره ! .. به ته نیا به به یژه که دا سه رنا کهوم ! .. » .

هه وه شهوی له هه هزاران خانهی شاره وه هه روا دهه دهه مندا لانه وه تهه جوړه ووشانهی سه ره وه ته لین و ته یلبنه وه .

ایوش ته پرسن : « ایه که دایک و باوکین له گهل تهه هه هزارو بهک ترسهی مندالانه ماندا چی بکین ؟ » .

وا هه ندی اقتراحاتان پیشان تهه ده بن که له (علم النفس) هه وه وهه گیراوه ، سه رتان لی سور نهه بی چون که بی گومان یاره ته تان تهه دن .

تهه بزانتن که بهشی زوری ترسی مندالاکانتان له نه خوشی میشکه که نهجه کانیانه وه به تههش هه چهنده دهه مانیش تهه کربت و چاکیش تههینه وه بهلام — هه ندی استثنائی طبیعی ته پی — نابی

و ازانن که ههروا سووک و آسانه چونکه ضعفیکی خراپه له شخصیتیاناو نهخوشبهکی پیشوه له عقایدیانا .

ترسی مندالهکت بههیزتر مهکه ا.. مثلا ؛ ئه گهر هات و له تاریکی ئه ترسا ، نابی ناوی ئه و ترسانه ی لابهری که ترسه کی زیاد ئه کا ا.. نه کی به ناوی دیو و درج بیترسینی وه یا خود بو جزای ئه و ترسه له جیگایه کی تاریکدا چسپي کی ا.. چونکه بو ترساندنئ مندالبک ههچ عذریکی مشروع نه ا..

مندالهکت والی بکه که هه همیشه چه له له شدا چه له ژبانی کومه لی دا و وریا بنوینی . که و ره ترین سببی ترسی مندالبک له ایش - کردنیک یا خود له چونه وضعیکه وه ئه وه به که ئه و منداله آماده نه بو ئه وه ی ئه و ایشه بکا یا بهچینه ئه و وضعه وه ؛ وا فرضی که له یاریه کدا ئه ترسی یاری له گهل مندالانی تر بکا : نو له و یاریه بهینه ره دهری و فیری بکه که چوئ ئه و یاریه بکا ئه و سا بی ترس هه رچی لایه کی پی باش بی زور به باشی ئه و لایه ئه گری .

باش فیری که که چون له گهل اوضاعی ترس به خشدا اداره بکا ؛ وا فرضی که روزیکی ره شه با به پی چوه دهری و هه همیشه له (با) ئه ترسی : نو ئه توانی وای فیربکی که له روزیککی وادا خوی تووند بگری و سهری دانه وینی و خوی بخا به لای (با) که دا ئه و سا ترسی له (با) نامینی .

فیلی وا هه به چاری ترسی مندالی پی بگری که علمای نفس پی

ٺه اين (ترس ره وين) ، وا فرضي كه منداله كت ناويري به نه نيا به چي ته
 ژوره وه چونكه له قوژبنه تاريخه كهي ته ترسي كه لاي وا به خيو و
 دبو و درنج خويان نيا شاردونه وه ، واش فرض كه ين ته منداله زور
 هز له ميوه ٺه كا ، انجا ته گهر بيتو دايكي سه به نه به كه ميوه ي خوش
 له قوژبنه تاريخه دا داني آيا ته زاني چي ته ٺه ٺه ٺه : منداله كه ته چي ته
 ژوره وه وه دهس ته كا به گهران بي ته وه ي پرله وه بگانه وه كه شتيكي
 ناخوشي نوش دي ، چاريكي كه آزانه تر ته چي ته وه و خيو و دبو و
 درنجي شي هر به بيردانه ناوي لي ديت خوي تي ته كا كه خيو و
 دبو درنج هر نه به ! ..

نه كهي ته ترسه ي خوت هه نه نوشي منداله كهي بكي ! ..
 چونكه ته گهر هات و چه به ووتن چه به كرده وه تبت كه ياند كه
 فلان هشت ترس به خشه و جي ترسه و ته بي اي رابكري بي گومان
 بروات بي ته كا ، گوايه چون بروات بي ته كا ؟ .

هه ندي چاره گوره ترين مشكهي ترس ته وه به كه منداليك
 خوي وا دا ته ني كه بو هيچ شتيك و هيچ ايشيك دهست نادا و
 برواي وا به كه به بشر دانانري ؛ ته مه (خو به سووك زانين —
 Inferiority complexes) (١) هاورى كونه كه مانه كه به شيكي طمي
 ترسه و بروايه كي به خودا رانه پهرمونه كه مندال دا گير ته كا : انجا

(١) لبره دا (Inferiority complexes) اصطلاحه كه

له (علم النفس) دا معنای (خو به سووك زانين) . . . ف . ه)

ئەگەر تو زانیت ئەمە لە منداڵەکاندا ھەبە ئەبێ کاربکی وا بکەى کە
 ھەمیشە احترامی نفسی بەرز کەیتەووە و مدحی سەرکەوتتەکانی بکەى
 بى ئەوێ ژیر کەوتتەکانی ناو بەرى و پىووستیشە وای تى بگەین
 کە ئەو ایشانەى دەستی ئەدانى تیا سەرئەکووی و ئەبى وائى لى
 بکەى کە ھەرچى نائەواوبەکى ھەبە پى لى و بى و چەند
 رىگابە کىشى پىشان دەى کە ئەم نائەواویانەى لى وە دەرخا .

ئەگەر ھات و منداڵەکت لە شتیک ترسا پىووستە زور چاک باسى
 ئەوشتەى بو بکەى تاوہ کو تى بگات ئەوشتە ھەبە یا نە و ئەگەر
 ھەبە چىو چى نە ، من لە پىرە جاریکان مندالیك لە ماکینەى
 (شىندفرىك) ئەترسا چونکە ھەلى لى ئەھانە دەرى و وای ئەزانى
 ھا ، ایستا ئەتەقى ، بەلام داىکە کى تى گەیاندا کە ھەلم چىو چەند
 مئالیکىشى بو ھىباوہە حق بەکى لەوانە (قوربەى چاى) بوو کە
 وەختى ئەکولى و ھەلى لى ھەتەسى ، باش ئەمە منداڵە کە ترسە کى
 لى بوو بە خوشى .

زانە منداڵەکت ماوہى ئەوہى ھەبە لەگەل ھاورى کانیا لەمالوہو
 دەروہ ھەمو جورە یاربەك بکا ، چونکە لە ھەلسانو دانىشتنى ژيانى
 کومەلدا ئەوقازانجە ئەکا کە لە ھەزاران ئەو ترسانوہە دوور ئەنى
 گوا مندالان لە خویناھوہ نوشیان ئەبى و آزارىشان ئەدا .

جغرافیای کوردوستانی عراق

- ۱۲ -

مصطفیٰ شیخ نعمه الله

ئەو بابەیی که لە سەرۆی روزآواوە هەل دەکا زور ساردو ووشکە .
 مەدلی درجەیی گەرمایی سال لە شاری موصل لە مانگی کانوونی
 دوهمدا (۴۰ ف) بە بەلام لە بنەدا (۴۹ ف) ئەبی . زور جار
 لە زستاندا درجەیی گەرمایی ئەگاتە (صفر) وگەلی جارێش ئەچیتە
 ژێر (صفر) یشووە . انجا لەم جوورە زستانەدا بە درێژایی زستان بەشی
 زوری چیا بەرزەکان (بەناییەتی ئەوانەیی که لە ۲۰۰۰ متر بەرزترن)
 بەفریان پیوو ئەمبێ ، وە هەندی لە چیا هەرە بەرزەکان که بەرزاییان
 ۲۵۰۰ - ۳۰۰ م و زیاتریشە بە درێژایی سال لوانکەکانیان بەفری
 پیووێ .

سالیك له سالان رۆباری دجلە لە شاری موصلدا بەسقی و
 نا مدتیکیش مابووە حتی خاق بە سەریا ئەپەربنەوو .

با ، هەل کردن لە کوردوستانی عراقدا هەرۆه کو ناوچەیی
 دەریای سپی ناوہ راست و سەرۆی ایران وایە ، بەلام بەشی دەشتایی
 لە بەر تینی بای بادبەیی شام و آسیای ناوہ راست گەرمتر ئەبی . لە
 بەهارانا بای سەرۆی رۆژەهلات هەل ئەکا ، ئەم بابەش بە بەیانان
 سارد و بەنیووہ روان گەرمە چونکە بای ناوچەیی روزآوا دیتە جیگای و

تیم بابهش له بهر تهوهی له بیابانهکانی عربستانهوه دیت گهرم تهپی و دپته جیگای با فینکه که . له هاوینشا له بهر تهوهی ضغط گهرم تهپتهوه (بهنایهتی له بیابانهکانی بادیهی شام و عربستاندا) له بهر تهوه بایهکی زور گهرم ههلهکا و بهروه کوردوستان دیت ، بهم جوړه ههواکی تهگوری و گهرم تهپی .

جزیری روه م

نناکی و باران

۱- نناکی :

نناکی « رطوبت » و باران بهگورهی مناخی تهو جیگایه تهپی ، له بهر تهوهی مناخی بهشی زوری کوردوستانی عراق به زستان زور سارد و بههاوین زور گهرم تهپی . بویه نناکیه کهی نسبة تهگاته بهرزترین درجه له زستانا تهویش له بهر زور ساردییه ، و له هاوینشا دپتهوه کهمترین درجه ، له بهر تهپی گهرمابی . له زستانا چونکه زور سارده ههلم - بخار زور تهپی و ههلیش چونکه له با سوکتره زو بهرز تهپتهوه و سهر آسمان نهگوری و تهپی به ههور و ههوربش ههرج ساتیک گهیه جیگایهکی بهرز و سارد کونوپر تهپته باران ودپته خواری .

درجهی رطوبتی شوبنه بهرزهکان لهگهله درجهی نناکی شوبنه زمهکاندا جیابه ، بهرزترین درجهی نناکی له پینی درجهی (۹۱-۹۴) - دایه ، کهمترین درجهی له پینی (۲۷ - ۱۵) دایه . تهپی تهوهش

بزانین که له زستاندا نماناکی له بی بهشی سه روی عراق نه ونده فرقی
 نیه له گهل بهشی خواروی عراقدا ، بهلام درجی نماناکی له سه
 چیاکان زیاتره له ده شناپه کان ، که یابو نماناکی له سه رو و روزمه لاتی
 کوردوستاندا زیاتره له شوبه کانی که ، بی هه رچه ونده له چیاکانی
 کوردوستانه وه به ره و یابانی عربستان بروین نه ونده نماناکی له بی
 کم نه کا . که یابو له هاویندا له حزیرانه وه تا ابول هه ور زور کم
 نه بی و یاخود هه ر نانی و نه گهر بوو زور بهرز نه بی ، بهلام له
 زستانا هه ور زور نه بی و نریشه حتی له هندی به یاباندا نه ونده
 نرم نه بی که بهزه وه وه نه نوی و بی نه ونری (نهم) (۱) .

ب - باران

زور و کمی باران له شوبه کیدا به گوبه ی وضعی جغرافی نه و
 وولانه وولاتانی ده ور و پشتی نه گوری ، بوبه باران له شاخه کاندا
 زیاتره له ده شناپه کان .

به گوبه ی وضعی جغرافی کوردوستانی عراق نه بی موسمی باران
 زستان بی هه ر وه گره له به هارانشا نه باری ، بارانی زور له هندی
 سالدا نه گانه (۲۵ - ۳۰) سنتر ، نه مهش له بی نی ناره راستی تشرینی
 دوهمه وه به تا ناره راستی نیسان . بهلام له سه مانگی هاویندا
 (حزیران ، تموز ، اغستوز) بیچ باران ناباری . نه بی نه ووش
 بزاین که معدلی باران بارین له ۶ ی تشرینی دوهمه وه ده ست پی
 نه کا تا ناره راستی مارت .

(۱) نهم به انگلیزی ۳ ناوی هه به : Fog, mist, thin cloud

هه‌ندی سال باران له کوردوستانی عراقدا زور گه‌م ئه‌نی ئه‌مه‌ش
 له به‌ر ئه‌م دوو سببه‌یه‌ :
 ۱- دوری کوردوستان له ده‌ریاووه .
 ۲- تریکی و چول و یابانه‌کانی عربستانه‌وه .
 مه‌دی باران بارینه‌ش له کوردوستانی عراقدا به‌م جووره‌یه‌ :
 سله‌مانی - ۶۲ سفینه‌تر ، هه‌هه‌ولیر - ۵۰ سفینه‌تر ، موصل - ۴۰
 سفینه‌تر ، کرکوک - ۳۰ سفینه‌تر ، به‌لام له هه‌ندی سالی به‌باراندا
 مه‌دی باران بارین له ناوچه‌ی شاخه‌ به‌وزمه‌کاندا ئه‌گاته‌ ۱۰۰ سفینه‌تر
 که تریکی نه‌واوه ، ئه‌مه‌ش به‌گه‌یه‌ی مه‌دی بارانی هاله‌ی مه‌دیکی
 زورباشه . باران بارینی باش و به‌که‌ک ئه‌وه‌یه‌ که‌وا له‌و ساله‌دا له
 هه‌هه‌و مانگیکه‌دا سه‌ یا چوار جار یاری نه‌ک مانگیک نه‌باری و
 مانگیکی که هه‌موی بارانێ .

ماوه‌نی

پیشینان و تو‌بانه

- آو به‌ آوه‌دانیا ئه‌روا
- با هه‌ر دیزه به‌ده‌رخونه‌نی
- پیری و سه‌د ته‌یت
- جی‌ستان قوزانه‌ورته
- ده‌ست له‌ ده‌ست و قوت له‌ خوا
- شوشه‌ له‌ به‌رده‌وه‌ به‌ به‌رد نه‌شکی
- شه‌لم کویرم با‌بارزم
- گا‌گورواوه‌و کا‌کی ماوه

پوه مارکونی بی نل (لاسکی) داهینا

ع . و . و . نوری

۱ - مارکونی له ریزی په گمی نه و طالع به که له م عصره دا مدنیق طالم بیان دامه زرانده ، چیرنکه نه وند زبره ک و هوشبار پوه که توانیوه نی نظریات و عملیات په کخا ، که به شی زوری زانان وهک (الشان) نه و توانیوه نظریات دابین و هندیکی تربشبان وهک (ادسون) هر له عملیاند دده ستیان دریز پوه و توانیوه گهلی اختراعات بکن .

مذاق نه گهر مجزه قبول بکا به راتی نه انسانه گه وروپه (مارکونی) له مدنیق طالمی دواروژدا هه ویکه هجگار به نینه ؛ چیرنکه به هوی بی تله و هه و سوچیکه دنیا په بکوره نه به تی و له م په بکوره به سته دا اجناعیا و اقتصادیا پیرو لیکدانه و هی انسان نریک په ک نه خانه و له دواروژا به ختباری انسان جوان نه رازینیته ووه و دهی نه خا .

۲ - مارکونی نه ونده زبره ک پوه که توانی نظریه ی بی نل داهنی و آتی بی نل بیک بینی ، وهک به شی زوری مندالان حهزی به نیکدانی ماکنه نه کرد . له عمری (۲۰) سالددا روزیک که مقاله به کی زانای به ناوازانگ (هیرتز) نه خوینینه ووه گورج دی به خیالیا که گوايه بوجی له هوادا به هوی هیزی الکتربکوره به

(ټیټل) خهريکي ناردني دهننگ نېي . باوکي جهزي بهم
 ره فنارهي نه کرده و يستويه تي هر له گهل موسيقه دا خهريک ني ،
 که چي دايکي که خلني (ارلانده) بو له گه ليا خهريک بو که واز
 له م پيره نه ني چرنگه هيوای به کوره کی زور بو که روزیک
 نه ني شتيک فير نه ني و شتيک دينته ناو .

نظريه ي (هيرتز) نه ميه : نه و شه پولي الکتريکانه که و له
هوادا بلاوبونه و آتوانري کو و بلاوبکرينه وه . له بهر نه م مارکوني
 هر نه نه لای نه دا آلتیکی وا دروست بکا که پوانی نه و شه پولانه
 بلاو و کو بکانه وه .

۳- روزی له مالی خويان خوی و هاورى په کی به جهزي
 (ناردن) و (وه رگرن) له ماوه ي (۱۰۰) متردا حرفي (س) بان
 به اصولی تلگراف بو په کتري نارد ، مارکوني خوی لای جهزي
 (ناردن) وه سنا بو که هاورى کی به ۳ نقطه گوني له حرفي (س) بو
 به ده سه مریکی سپی به اشارت مارکوني آ گادا را کرد و مارکوني
 زوری پی خوش بو .

جاری دوه بيش عانی زقی کردنه وه بان کرده وه به لام چرنگه
 ماوه که دورتر بو دهننگين نه نه گه بشته ياک هاورى کی بو نه وه ي
 مارکوني خبردارکا که را حرفه که گه بشت ده مانچه په کی ته قاند .

۴- مارکوني به دلخوشيه وه حکومتي تی گه ياند که گوايه
 اختراعیکی ه به ، که چي حکومه تي به رچاو ته نگی ایتالیا نه م جوابه

ناخوشی دایهوه : « برو بو لندن ایتالیا گوی له و ده ننگه
ناگری » ، دياره که نیمه جوايکی تال بوو .

مارکونی له ۲۳ سا ایدا چو بو لندن ، له لندن دروسی کانی
وایان نه زانی شپته به لام زوری پی نه چو به و آلهی که دوزیو به ته وه
نامه به کی نارد بو (دبان) که پابته ختی (ارلانده) به ، به وهش دلی
آوی نه خوارده وه له ۱۸۹۸ دا نامه به کی نارد بو مالیکی فرانسوی
که ناوی (برانلی) بو ، دبان خبری سانی ادواری هه وه ته سی
حکم داری انگلیزی بلو کرده وه .

۵ - بو ته می هیجگاری هیج له دایا نه مینی خوی له ۱۹۰۱ م دا
چو بو امریکا بو جزیره ی (نیوفاونلاند) و هاوری ککی له
لندنه وه له دووری (۲۷۰۰) کیلومتره وه له سانبکی معیندا حرفی
(س) ی بو نارد که له امریکا گونی لی بو له خوشیا گریا .

مارکونی ایتر بهره بهره له بهل ریک کردن و پبشخه تنی (بی نهل)
خهریک بو تاله دنیا دا بلاو بو وه و به وه شه وه رانه وسنا (ته له فیزیو نیشی)
داهنا که نه میش معجزه به کی فنی تازه به .

مارکونی هه وه وه ک غزغیکی به نرخ بوه هه روا شاعریش
بوه ، له سه ره هه وه که بیک پیوسته که ته م چوره انسانه چاک و
هوشبارانه ی له بیر نه چینه وه .

بویسکه نهن

- کابرا هیج زگت نابشی ؟

- نه ... بوی

- داخه کم .. چونکه دهرمانیکی ماشینی به بوزگبشه

سوالګور - کاکه که اباګانت به کی به چه نده ؟

که با بوی - به کی به ده فاس

سوالګور - که و ابو پینج که اتم بدهری بوخوا .

بارک - کورم نوره نه نکهته برو ماچی که .

کور - چون ماچپک ؟ وک کلارک گیل یا راون نووارو ؟

قوتانی - ماموستا .. اتم قوتانی به نه نیشتم درو نه کا ،

ماموستا - چون ؟

قوتانی - نو پیمان نه لی : چوار چار چوار نه کا نه ۱۶ که چی ۴۴

نه لی دوچار هشت نه کا نه ۱۶ .

بارک - کورم چون نه بی که نجی وک نو سعات حوتی به یانی

بینه ره مالی ؟

کور - باه گان چونکه له سعات هشتا نه بی بجم بوداره .

ماموستا - خمره و با ، چیه و چون په بدا نه بی ؟

خمره - به شهره ره - با نه و به که له پیار به نه یینه و .

دیوانی که لاو پتر

مصنوع

سلجانی : - موم

دله کورهی غم کومهلی زوخاو : سادهی خروشی
 هوشدهه کی هانا هی پرناو : دخیله جوشی
 گرمی خوبینی چهی گریانم : هانا خوبیناوی
 بناوانه کسهی جوگه حوانم : آدهی لاقوی
 سادهی بابروا پریشکت بهناو : شهلهی آگر
 بو جهرگت و دل و نارسک و هاناو : بهک کاپه بهک گر
 تیر له - هر تیره نهو هه زده و ده زده : چر به جه ننگه
 قاپشه لانه پیشه به نه وره : برچه که دو گل
 سهر بکا بیج بیج درگل له ده رون : وه کو هه وری تار
 تاریک و نونهک روی هه ماو که ردون : چه زخی کردگار
 بدا به به کدا هه وره کی به هار : سهر شاخ و سهر شاخ
 رو به روی چباو هه زده و کوهسار : له بلاخ و ابلاخ
 پیره هه گرون و گوپزه و زمنا کو : بیزل و بهمو ،
 بهی کولی به زه زده ، کاژاو ، داله هو : شغری شاهو
 به کسر دابگره سهر سهر به نه م : وه کو دل به غم
 باران بریزه تاو تار به خور زوم : فریسه که کی چه م

تەپونم دا كە بە شاره زورا ، نەك بە زەھبلە
 ھەواری «شەم» (۱) بولە خوارو زورا : ری بېلگەى خېلە
 كى رزا باران بە كوردوستانا : گولگ گولى خوبىن
 ھەناسەى نەسە لە بەر بەيانا : دەمى گریە وشىن

(۱) شەم : مەشوقەى «ولى دېوانە» شاعرى مەشھورە ناوى شەمى
 يا شەمە بوە خوى داغما بە شەم ناوى بردوہ .

بو كچىكى بېگانە

فلسطېن : يافا : گورابە

زور قزى زەرد سەرنجى رام كيشاوم ،
 زور چارى شىن داوبە پىرشىنگ لە چاوم
 شانو ملو گەردنى زوتى بى گەرد ،
 سىنگى نەرمو ، مەمكى قوتى تونىنگ وەك بەرد ،
 بەزىو بالاى كەلە گەتو شوخوشەنگ ،
 لە شولارى كەيك گوشتن كەرتەنگ ،
 پىتى سىپى بە خوڭنى گەش مەيلەو آل ،
 كولى قەلەر ، چەناگەى نازەزامت چال ،
 دەمولىوى وەك گولى بەر بەيانى ،
 ئەمانە گشت ... كەلېكى تىرىش جوانى :

وهك له نجه ولار ، زه رده خنه ، نه غمهي دهنگ ،
 شهرمي تاوتاو ، ناز كردني رهنگاو رهنگ ...
 هموم ديون ، كاربان كردوته هاستيم ،
 هر دهبيكي عمرم بونه هوي مهستيم
 ههههه : بهك بهك ، ياخو به دهسته دهسته ،
 ناخي گيانان بو پر كردوم له بهسته ا
 نه مانه گشت لاجوان بوو لاجوانه ،
 بهلام هرگيز ، نه نيا جواني نه مانه ،
 بوي نه شك انوم نينو بئو آره زوي دل ،
 هر گه راوه نه لي پرستم چلاو چل ا
 له ههچ باخي گوييكي سورم ديبي
 بوي جوم هه زاردرك له بيم چه قني بي ا
 هر نه ونده گبروده ي گولي سور بوم : —
 ناشاره زاو به پوله ي دوور به دوور بوم
 سه ده ي بيمستم
 www.zhean.org

ف . بي کسي

سه ده ي بيسته به كورده خيره ني
 له خهو راپه ره ، ههولي ، هههني
 به سبه نه زاني ا علي ، صنعته ني
 سووكي هه تاكي ؟ ناوي ، حورمه ني

هوش و بیرت بی : پیای زبیرت بی
لهجی سه ربه-تی : بوج زنجیرت بی

نه ما نه و روزی نو به آسانی
بتوانی بزبت به شادمانی
تو که قهوییکی بی پشیمان
گهرتی نه کوشی زور بهریشانی

هوش و بیرت بی : پیای زبیرت بی
لهجی سه ربه-تی : بوج زنجیرت بی

روزی که ربا و رادیو و بخاره
هر قوت و فن نه سرو به کاره
گه ای دوا که رتو بهشی جه خاره
قوربه سه ر نه وهی به ست و هه زاره

هوش و بیرت بی : پیای زبیرت بی
لهجی سه ربه-تی : بوج زنجیرت بی

سه بری عالم که بو به رزی و زیان
خوی هه اکر دوه هاتوته مه پدان
له رینی نیشان نه پینه قوربان
بو سه ر که وتنه و ناورنیشان

هوش و بیرت بی : پیای زبیرت بی
لهجی سه ربه-تی : بوج زنجیرت بی

جایک که جه ننگ دا سرکابه وه
 آگری هراو شهر کوزابه وه
 هر کس حتی خوی بی درابه وه
 نو به چی رووبهك دی یته کابه وه

هوش و بیرت بی : پیای زبیرت بی
 لهجی سه رهستی : بوچ زنجیرت بی

پیم بلی کوانی وطن پهروه رت
 کوا لاری دانا و کوا منوره رت
 کوانی دلاوز و کی به ره هبه رت
 ناری خوت نه بهی نهی خاک به هبه رت

هوش و بیرت بی : پیای زبیرت بی
 لهجی سه رهستی : بوچ زنجیرت بی

دهرمانی دهردی اءه خوبندنه
 رهوشنی باك و خزمهت ككردنه
 نووی ناكوكی زوو لابرده
 نه گنا به شمان شق و سرده

هوش و بیرت بی : پیای زبیرت بی
 لهجی سه رهستی : بوچ زنجیرت بی

یادگار و هیوا

« نهام شیعرا نه یادگاری زبانیکی رانه بو پر راو و هیوای
به ساوایی سردوی لاویکن »

... ر

له بهرچاوی بهد ، له ترسی بهدکار
دل خوم له کله گوری یادگار
به گریانی و عك به ناله بی ده ننگ
دینه له زین نه ختی گردگار
بی : هیزی نه ژنوم ، بینایی چاوم
آرامی گیان ، چه رگم ، هه ناوم
یاخو به جاری چاره سه رم که
یا له نامه زین ده رینه ناوم
زبان به لاتی و بی ده سه لانی • هبیج دروی نه بی سه د مهر گه سانی
سروف به دبیلی بژی خوشه یان • بیری بو به رزی خوی و وولاتی
شیرین : به هاره به هاری شادان :
بی به هره ن له زین گه ناسرادان ،
چه ژن و به هارو سه بران و خوشی
گشتی پیروزی گهردن آزادان

شیرین تهزنام که نوش زاماری ،
 وهك من عهدالی خونچهی بهاری
 هیوای نو بهکه و هیوای من هزار
 من بزار نیم نو بو بزاری ؟
 مهزی بو مردن بمره بو زیان
 چون قازنج نهکهی تانهگی زیان ا
 له زرهی زنجیر دلت نهلهزی
 پیوهند بو لهشه نهوهك بو گیان ا
 بی دابیشین جهبن هه ناران ،
 کوری بهستین چرن مهی گوساران ،
 باسانی ناری له یادا نهی ،
 مهرگی جوانان نالهی هزاران .
 بی دابیشین جهبن داری بهی ،
 نهقی بنوشین چه خوشاری مهی ،
 انجا بزاره کامیان جوانان :
 بهی رهنگی گهردن مهی رهنگی گونهی
 بی .. باوت بکهم باسی جوانیم :
 روزانی بهرخیم شهوانی شوایم ،
 کورپهی آریز بوم شوانکارهی شادی ،
 زیام به خوشی ههنا توانیم .

ژيام سه رده می به ککایف و خوشی ؛
 به شادی کین به ختم فروشی .
 ناکو پیم کرا رومه نم مژی ،
 ناکو توانیم شهراهم نوشی .
 نهوسا که چومه ربزی دلداران ،
 بی وونم سهردار هوزی دهزاران :
 بی دابنیشین چه پای دیواران
 زنجیر له گهردن چون گوناهاکاران «
 بی دابنیشین له نیو ره زانا ،
 خونچه بکبشین به روی خه زانا ،
 من به مانج دزین تو به دل دزین :
 هزار بهل بده بن وه پشت دزانا
 بی دابنیشین له نیو گولشه نانا ،
 له ژیر سیه ری دارو ده وونه ،
 له ترعی دوژمن به سوزهی به بیان :
 گفتوگو بکه بن له گهل وونه نا .
 بی دابنیشین چه بن چناران «
 له چاری مهستی دیده خوماران ،
 بهری به بیان و سهر له ایواران ،
 باده نوشین به پادی چاران .

بی دابیشین دیده پرئه سرین ،
 نو بگری بو خوت منیش بو شیرین ،
 « وا به هاریش هات گه ژو کوره ننگین
 دله‌ی له‌م ، دل خومان خه‌مگین »

به‌هار هانه‌وه وه سه‌برانه‌وه ،
 وه لی‌لی و لولو ، وه چه‌برانه‌وه ،
 به له‌بجه‌ولاری ننگارانه‌وه ،
 وه ده‌نگی خوشی هزارانه‌وه

به‌هار هانه‌وه خوشی له یاران ،
 خوشی له گوشه‌ن ، خوشی له داران
 خوشی له کوری باده‌گوساران ،
 خوشی له بابل ، خوشی له خاران

خوشی له عالم : دور له دلی من ،
 شه‌دم بو خاران : دور له گولی من ،
 زنجیر پیروزی دل مردوان بی ،
 با آزاد بژی (پیری‌سی) من

شبه‌وی شیرینی که‌ژی خوبینم :
 شیرپکه له‌سه‌ر زامی برینم
 آزاد کردن و به‌روزی وولانم
 هیوای گیانه‌وه آمانجی ژینم ا

بادی مه دهبا فرمیسکی چه بی ،
 خوراکی مه با هر دهر دو خم بی ،
 دوابی له خوینی دوزمن تیر نه خوین
 هر چی چرنی بی هر چه نده کم بی ا

بی دابیشین دورین له شادی ،
 برین به مهردی و گهردن آزادی ،
 برین له ریگی توله سندننا ،
 نهک له هر چیگه به ناسرادی .

پرشیگی ژیم وه بینانهوه
 کوردی دهرنم وه گرانهوه ا
 هسه پیره لام خور وه پانهوه
 دهرمانی دهردم هـ اوه لانهوه

شیرین ههنا کی دوری بیچیزم ؟
 فرمیسکی خوینی ناکی بریزم ؟
 ناکی له گوشه‌ی دلی زارمدا
 خونچه‌ی جوانی و گهنجی بنیزم ؟

ههرا تو نهروی به خوام سپاردی
 بیم نهکرا خوم بیم ، دلم بو ناردی
 ری ی ژیان سهخته به ترس و له رزه
 ناپی بترسی له گهرمی و ساردی ا

دله شیرین روی برو له شوی ،
 که شیرین روی نو بو بینی ؟
 بهلین بی ایتر نه تاسم ههتا
 مژدهی آزادی (یارم) بو دینی
 چاره اوهك لیزمه ی بارانی بههار
 فریبسکی خوینت بو پیا دینه خوار ؟
 گریان کرده وهی بی دهسه لانه
 بی دهسه لانان نهرزین له ژیر بار
 له « یادکاری لاوان » هوه

نازایم نو چیت ؟

مصباح (۱)

نهری نهرسا بهچی گورجی رهوش مذهب مسیحایی
 فهره-نگی خوی نصاری طینی گهبری کلیسایی
 بهلای ایران و فتنه ی روم و شوخی تورک و ماهی کورد
 ننگاری بهلج و شاه ی هندو توردی چین ، بهرعنایی
 منقش صورت و ره-نگی مه گهر نهرنه-نگی نهرژه-نگی
 مقوس نهرروی مشکین مه گهر نصویری یا شایی

(۱) چاپی بهغدا .

مه‌گهر هم‌مسایه‌ی نوری لطیف و نهرم و ممتازی
 مه‌گهر هم‌زاده‌ی حوری ظریف و شادو زیبایی
 سپهرم رامه هم‌مدم جامو واعظ دل‌بهری تازی
 خدایا سابقا تمککه له مینای باده صهبایی
 سرور و شوخ و شیرینی و شه‌کر لهب شاهدو شه‌ده
 دل‌پرو دل‌بهرو دل‌دارو دلسوخت و دل‌آرایی
 به زولف و نه‌برو و موژگان و خط و پهرچهم و بالا
 که‌م‌ندو تیغ و تیرو جه‌وشه‌ن و خه‌فتان و والایی
 به کولم و رومه‌ت و ران و به مهمک و سینهو گهردن
 عقب و امل و یاقوت و درو بلور و مینایی
 جه‌سورو چابک و چالاک و چوست و مه‌ست و طراری
 غه‌پورو روگه‌ش و به‌دخو و سست و توندو خودرایی
 جه‌فا آداب و بی‌مهری جهان آشوب و عه‌یاری
 خطا‌کارو و قاداری ستم‌کردارو ههر جایی
 مه‌کن منی « نه‌دب » یاران له دنی‌آدا به مجنونیی
 مه‌گهر بازارو سه‌ودابه و هه‌زاران بار رسوایی

بوچی نه‌گری دل له سهر هم شیهه په‌شیهه
 واحه‌پسه له‌نیو چینی چه‌می پهرچه‌می چه‌مدا

صافی

پو جوانیه ووه بوه کم

کرماشان : ابراهیم نادری

تهی دلویه فرمیسکی چاوانی جه فاکیشم ده سا برزی و تمم
چهری زهردگونه مه که دورنمای مزرعه یکی ووشک و بی آوه آویاری
که ، تمم آهی سوزان و بهی دهر په یانه ره نگیان له تمم مزرعهی
شاد آوه بر دوه وه فرمیسکی چاوانم تمم دهشتی نا امیدیهی غرقی آو
کردوه ، یاره خوشه و بسته گانم بیم نه لین که تو له گلستانی جوانیا
تهزیت وه له طاسمانی خوشه ختیا ته فریت ، بهلام داخی گرانم که
هیچ شتیه که ده ورا ده وری چاوما ناییم ولدنیکی لی وه رنا گرم
لشانه به کی خوشه ختیش له له شما ده ستنا که ویت . ۱

نه شوربیک له سه رما ، نه هیزیک له دلا ، نه هیوا به که له وجودما
دیارنیه ، جوش و خروشه گانم ، شوریده گانم ، آره زوه گانم توقانی
ناکامی به جاری هه مویانی نابود کردوه ، آره زوه گانم هه مو له بیشکا
به ستوبه نی ، بیه کی تندی ساردی نا هه موار به هه مو ده ماره گانما
ته و تهزیت ، داخی گرانم که وا بهم زویه پیر بوم درینا که بهم زویه
غونچهی جوانیم له شاخساری امیده وه ووشک و سه رننگون بو ،
له پاش نه مانه اتر له سه ر اچهی دلا رونایکی هیوا تروسکی ناهت ،
ده سا بلین به هیوا تمم په له وه ره کیوبه له آسمانی آره زوما بوچی هه همیشه
وا دوره و پهریزه . ۱

لیم گهرین با له مهرغوزاری که ناری دوباره کان دانیشم وه سانبکی
 چند به فرمیسکی ناسرادی نهوگوله بهنوشه جوانانه آودیری کم ،
 ایتر لهم آره زوه جوانه که منی له ریگای خویا نابود کرد بزارم ،
 ایتر لهم آره زوه بی وفاو ناآشنایه گوریزانم ، له بهر نهوه که له
 امید جز ناامیدی شتیکی تر دستبگرم نه بو ده سا نهی فرمیسک
 سه ره و ژیره وه به ، کاخی وجووم که له بانی پایهی ناسرادی به وه
 دامه زراوه و ویرانی که .

بهلی جوانی نهوجه و انم وه کو بروسکه زوو ههلبو زووبیش
 کوژایه وه ، له شکوفه بهکی بههاری نهکا که له بهر بی آوی پوره -
 بهره کان لیک بوینه وه .. نهی جوانی .. له کویت خوه وه و چوارده ورم
 پشکنی بوچی ناندوزمه وه ؟ بوچی نه وه نده چاو به انتظارم تیلت ؟
 داخی گرانم آگری جوانیم زوو کوژایه وه خوی دایه کوی ناسرادی و
 له ویدا جیگیربو ، ههر چه نده که رو بهرو نه روانم به جز آوینه بهکی
 نامعلوم ، ههر چه نده که به پشتی سر سرخ نه دم بیجگه له
 گوزه شته بهکی نامفهوم شتیکی تر بهدی ناکم ، به راستی شاید من وام
 له خهوا بینی که سیوه ریکی موهوم بیشترینم ، لهم روزانی مجهوله ،
 لهم دنیای خیال نه انگزو پر آشوبه له خهوی جوانیا به سر نه بهم ،
 سالی که بههاری تیا نهیت ، طاسمانی که خوه ری جهاتناوی تیا
 نه درخشیت ، دلی که روناکی هیوای تیا نه دره و شیت ، ههژاری که
 بهزدانی که وره له خزمهت بیرانیت ، هه مو نه مانه مردنیان له ژبان
 بو چا کتره .

تهی خوشه و بسته کامن ا من که تا بسته به شوینی تهام جوانی
 خومدا گوم بو بوم زور جیگای مه خابنه که اثر بکم لی ده سئیکرنه و ،
 هر که ده سم بو گرتنی دریز ته کرد بیجگه له مشته خوله که وه به کی
 جوانی شتیکی تر بهر پهلم نه ته گوت ، من که به هاری ژبانی خوم
 نه بریوه وازو پیر بوم له یارانی هاو خون و هاو جگه رو دلسوزم
 ته پار به وه که ته گهر جوانیه و ونبووه کی میان بهر چاو گوت
 له لابن منه وه آوریکی لی بده نه وه به چاویکی پر شوخ و به دل یکی
 پرسوز وه سهیری بکه نو درودی منی بی بگه یه نن .

سجده پیری لی که وه

- شاربکه له کوردوستان ناره کی نهوت پینه .
- * به کم و دوهم هه مو کس هه یه تی .
- * سه هه م و پینجه م و شه شه م و جه وتهم هه مو کس پیوستیه تی .
- * چوارهم و پینجه م و شه شه م و جه وتهم هه مو کس پی ناخوشه .
- * پینجه م و جه وتهم برای « گم » .
- * ا به کم و دوهم و پینجه م دیسان هه مو کس هه یه تی .
- * به کم و دوهم و سه هه م و چوارهم خوی چواره که چی پینجه .
- * سه هه م و پینجه م ژماره یه که .
- * چوارهم و پینجه م مه ته له بوترس .
- * جه وتهم و شه شه م و پینجه م پش نو ییلی .

له مېځاندي ژيانا^(۱)

فلسطېن - بافا : رفېق چالاک

مېځاندي ژيان سه ساقې تيا به ، له گهر بانگت كړدن به په پرداخ و
 هه لپه ركي وه دين ، ليو و چاويان زه رده خه نه ي گالنه پي كړدني
 تيا به . به گمبان منالېكه هه مېشه منالو عمرې پېنج ساله ، پي
 نه لين (دلداري) ، دوه مېان پياويكه و هه مېشه پياوه و عمرې چل
 ساله ، پي نه لين (شه پتان) ، سه هه مېان بي عمره پي نه لين (مردن) ،
 مردن پياو ماقولي نه م مېځاندي به و نه و كه سه به كه هه رگز پرم
 لي نه كړدونه وه كه لپي نريك بېمه وه ، له بهر نه و هه زنا كم له
 به رده مي مېځاندي كه دا بخومه وه !.. هه ز له وينه و راوه ستانه ناشيرينه كي
 ناكم ، هه زنا كم مل پيچه پيسه كي پېنم كه هزار پېننه ي
 پيوه به ، پيكه نينه ناشيرنه كي كه له كوگي سيلوي نه چي و
 دانه زه رده رزيوه كاني .
 لام گرانه كه شېكي له دست وه رگرم و لپي نريك بگوموه .
 به لام (شه پتان) سه رسام نه م لده مو زماني لوسي و زېره كيه كي .
 نه گهر نه مزانبا به كه وا حكمي به سه را دراوه و له وانده به كه
 را بوردويه كي خراپيان هه به نه چوينه په نا به وه منيشو كړياره كاني تريس
 به لام دلداري ، وه ي له م منالو ، ساوا ، كورپه جوانه !..

(۱) له كني (عهد الشيطان) ي توفيق حكيم وه .

به جوانی و نهرمی دلم نهکا ، بهلی نهو بهکم سابقه که هه موشتیکی
لی وهرته گرم ، بی دوودی ، بی نهوی ایکی بدهمه وه که
نهوشتهی نهمدانی زهره یا شه پانیا ..

پار به هاری بانگم کرد به خوی و بهرداخه که به وه هات ،
راوه سنا و نه ماشابه کی کردم به نه گایه کی پر سمره وه و به زه رده خه نه به کی
پر مناوه که نهو حله نه مه زانی یعنی چیه : - چیت نهوی ؟ ...
به خشیش ؟ .. نه .. نه وهی داوای هیچم لی نه کی له پاشا
نابی داوای به فرم لی بکی نه گهر داوای توزی به فرت لی کردم
له پاشا بوت ناهیم . - مه ترسه .. داوای هیچت لی ناکم .. نه به فرو
نه سفون . دهستم دایه بهرداخه که بهلام رای وه ستانم ؟ غافل
کردم و بهرداخه کی رفاند و نه ختیک روی و له پاشا پیکه نی ،
پیکه نیبکی منالانه و به زمانیکه فریشته یه وه ووتی : - آزارت نه ده م ..
بهلام من گویم لی نه یوه هیچم نه دی شتیک نابی : نه ویش نه وه بو
که بهرداخه کی هه لگرت و دور که و نه وه ، لهرزیم و بانگم
کرد : - بهرداخه که یینه نهی منال .. له لیومی نریک کرده وه و به
آوازیکی موسیقاییه وه ووتی : - آزارت نه ده م . - بهرداخه که یینه نهی
منال . - له پاشا به اضم نه کن . - من ؟؟ - له پاشا قینت لبم نه بی . -
من بهندهی نوم . - بهرداخه که یینه . - وه ریگره ..

سایک رابورد ... نهی منال . نهی منال ! . - چیت نهوی ؟ -
به فر .. خپراهه ، به فر . - پیم ووتی .. نکات لی نه کم ...

پارچه بهك به فر . . . پيم ووتی . . . پارچه بهك به فر ، چیت تهوی
 ته ندهمی . . . تهوی ته تهوی لای ته ستره به . . . دور مه که وه ره وه ،
 گالتهم پی مه که ا . . . ، به جیم ناهیلی تا به فرم بو ته به نی . . . لای
 ته ستره به تهوی نو ته تهوی ا . . . هـ هـ له تاندم . . . نه مزانی
 منالیکي پاک و جوان زانی ته ته تاوانهی هه به ا . . . جياتی آوی تری
 آوی آگرم ته دانی ا . . . تری و آگر . . . آی که به سه زمانی ا . . .
 شهرباب و آگر عنصری زیان ، ته وان ره رنگی رومه تو ره رنگی
 شهربابن . . . پارچه به به فر ، چیت تهوی بو تو ا . . . ، گرانه . . .
 به زه بیت پياما بیت . . . ته گهر دانا بویتا به ته زانی که به فر لای
 من نه . . . بوچی ؟ . . . بوچی ؟ . . . له خاوه نی مه بخانه پرسه . . .
 رزگارم که لعنتی خوات لی بی . . . به فر لای من ده ست ناکه وی . . .
 آخ و داخ تهی ناپاک ایستا چی بکم . . . به کی کی تر بانگ که . . .
 به کی کی تر ؟ . . . کی ، کی ؟ . . .

« دلداری » چو بولای شه بنان ، به گویا سرپاند ، و به ده ستی
 اشارتی منی به سه زمانی کرد ، شه بنان رووی تی کردم : . . . منم . . .
 چیت تهوی ؟ من خواستی نو به چی ته هینم . . . ته مر که به گویت
 ته کم ا . . . شه بنان ا . . . خزمشکارت ا . . . نه هه رگز نابی ، تو
 رابوردوت خراپه . . . به خوای تو هیچم له سهر اثبات نه بوه . . .
 بروا به قسه می مه مردم مه که . . . به چیا اثباتی ته کی که تو پاکی ؟ . . .
 هانی ته مه « شهادته کم » سپیه وه کو دلی مثال ا . . . آیا درونه ؟
 به لام هه ر چونیک بیت ایسنا من پپولسم پینه . . . گویت لی به ؟ . . .

نوکرتم . دلدارى گائهنى نى کردم تولم بولى بسینه .. داخى
 بهچهرگم دلدارى هاوربمه و دهسه لائم به سه ریا نیه . - نهى چى -
 بگم ؟ - واز له توله یینه و پیر له دهرمان بگهروه . - دهرمان ا ..
 بهفره .. پارچه يهك بهفره .. كهواته .. بهفر دهرمان نیه ا .. دهرمان
 هینه .. چیه ؟ چیه ؟ قسه بگه ا .. داواى پهرداخىكى كه له
 دلدارى بگه ا .. - پیم بلى زه هر یكى تر ، آ گریكى كه له شكلى آوداو
 له ناو پهرداخىكى پاكا .. نهه ا .. جارېك خهله نام .. له كوى
 نهزانی ؟ بهلكو لهم جاره دا ا .. - وس به نهى قوماربازی منافع .
 دهرمانم بهفره .. من له هه مو كس دهرمانى خوم چا كتر نهزام ..
 پارچه يهك بهفرم بهدرى .. خیرا .. بهفر . - گرانه ا .. - نوش دبسان . -
 بهفر لای من نیه .. - چون .. چون ؟ - له خاوه نى مه بخانه
 پرسه ا .. - نهى چى بگم ؟ بهزه بیت پیامیت ا .. - بهكى
 توت پیشان نهدم . بوشت نى نه كوشم لای . چونكى زور لهوانه
 كه هانونه ایره نهوم پیشان داون . شهبتان . رای كرد بولای
 (سردن) چر به يهكى به گویندا كرد و اشارتېكى منى كرد ، سردن
 به نه سپانى به زه رده خه نه به كوه لیم نريك بوه وه . - كى داواى منى
 كرد ؟ - سردن ا .. آى ا .. نهه ، نهه ا .. هه رگیز و هه رگیز .. -
 نهه زور سهیره هه موان له يهك نهچن بانگم نهكن و په شبانیش
 نه بنه وه ، آيا منت نه ويست ، حا .. حا .. حا .. - بهروما مه كوكه ،
 لاچو له بهرچاوم . - سهیره ا .. حا .. حا .. كوكه گم
 نه تر سپنیت ا . آيا وا نهزانی سیلاوم ؟ نهه به هه له چویت ا .. -

توخوا دور گوره روه ، دانه زهرده گانت ا . دور گوره روه ا . -
 بهفر . آیا بهفرت ناوی ؟ لای منه . نانهوی ؟؟ - لای توبه ؟ -
 همه وگاتی لای منه ، له و روزه وه که هانومه نه تمه مه بخانه به وه . -
 نه لیم نژیک مه به روه ، پیم ووتی لیم نژیک مه به روه ، خوات
 له گهل . - بوکوی ا ؟؟ - لیم دور گوره روه بونت ناخوشه . -
 بهفر . ح . ح . آیا داوای بهفر ناکیت ؟ بهفری سپی ، وهره
 مه ترسه . وهره . سپی وه کو کفن ا . - بم گه نی . بم گه نی .
 نهی « دلداری » نهی « شه بنان » ، نهی خاوه نی مه بخانه . روزگارم
 کن لهم نو گره نه گریسه ناپا که .
 همه وشتیک خوشه تمه خزمه تسکاره سارده ناشیرینه نهی .

چهنی باشک نهمینی

هه ندی له ماموستای قونابخانه کان وایان بو دهره کونوه که
 آونهی گه لاریژ بو نه وان ۵۰۰ فلسه ، جا بو نه وهی بویان ساغ
 بینه وه آونهی سالانه بیجگه له له لای مزگه ونه کان و له قونایه کان
 بو هه مو که سی تر دیناری سکه ، چه ماموستای قونابخانه بی ا چه
 سهر بازی ا چه ایش پده ست .

پرسیاری گملاویش

زمانی کوردی و چونینی نویسی

زمان له هه‌مو چهرخیکا درجی عقلیه‌تی مله‌ت پیشان ئەدا وه زور به آسانی ئەتوانی درجی پیشکوتن وه یا دوا کەوتنی مله‌ت به زمانه‌که یا بزانی . زمان وه نه‌بی له پریکا هینرایینه کابه‌وه به‌لکه به پی پی پبوست کله دا‌هینراوه هه‌رکه شتیکی تازه با‌هت هانینه به‌ره‌م ناویکی تازی بو دانراوه . هیچ دوور نه‌رویشتوین ئە‌که‌ر بلین زمانی کوردی له هه‌مو سه‌ریکوه له زمانه به‌رزه‌کانی‌تر ئە‌که‌ر زیاتر نه‌بی که‌تر نه به‌لام تا ایسته چه‌پوکی زه‌مانه بواری ئە‌وه‌ی نه‌داوین به‌ه‌رژینه سه‌ر زمانه‌که‌مان و هه‌ول بده‌بن بو بوژانه‌وه‌ی ، له سه‌ریکی تره‌ره چه‌شی نوسین علاقه‌به‌کی زوری هه‌به به سه‌ر پیشکوتن وه یا دوا کەوتنی زمانه‌وه .

هه‌ر چه‌نده ساغ بو‌ته‌وه که نویسی زمانی کوردی به حروفی لاتینی گه‌لی باشتروه به‌که‌اکتره له حروفی عربی به‌لام هه‌ندی له خوینده‌وارانی خوشه‌وبست هیشتا دودلی پیشان ئە‌ده‌ن له‌گرتنی ئە‌م ری تازه‌به ، جا بو هه‌ا-گرتنی ئە‌م دودلیه‌ نکا ئە‌که‌بن هه‌رکه‌سه به چه‌شیکی معقول و علمی رأی خوی ده‌رحه‌ق به نویسی کوردی به حروفی عربی یا به لاتینی بیان بکا .

ژیانی ناپلیون^(۱)

تاوه کو ده رچوونی له قوتابخانهی جهنگ

(کورسیکا و بنامالی بوناپارت) :

نیشتمانی ناپلیون کورسیکایه ، له ناو (بحر) زیادا له نزیك روخنی روزاوی ایټالیا . جیگا به کی شاخاوی و دارستانه . دانیشنه گانی به آزانی و چالاکی ناپلیون .

ئهم درگه (جزیره) به له پیشدا له زیر دهستی (جنوه) دا بو . کار به دهسته گانی جنوه کرده و میان زور ناله بار بو له گهل خه لکی کورسیکا ، هه بیج ده ره به سقی پیشخستن و چا که یان نه بون : له به ره وه ناخوشی پهیدا بو وه شورش له رووی جنوه دا هه لگیر سا . وه ختیک سه ر کرده پاوولی ناو ایسی گرتنه دهست توانی به شبکی نهو ناریکی به له ناو به ریت .

له پاشدا کورسیکا له لایهن جنوه وه درا به فراسا ، دوباره ئه همیشه له جنوه خرابتر بو له گهل کورسیکی به کان . له سه ر ئه مه پاوولی و کومه له کوی قراریان دا که خویان له چهوری بیگانه رزگار بکتن . به کیک له یارمه تیده رانی پاوولی کارلو بوناپارت باوکی ناپلیون بو .

(۱) « له لایهن . شیرزاده وه کراره به کوردی »

بنه‌مالی بوناپارت به‌یک له بنه‌مالانی کورسیکا بو به‌لام کارلو له
بنه‌مالیکی به‌ناوبانگی ایتالیا بو. وه له جامعه‌ی (پیزا) ده‌رچو بو .
له‌ته‌مه‌نی نوزده‌سالیدا زنی هینا ، دوو‌کوری لی بو هه‌ر به
منالی سردن ، له‌پاشدا جوزیفی برای ناپلیون له‌دایک بو .

وه‌ختیک که شورش په‌ره‌ی سه‌ند کورسیکایی به‌جاریک هه‌لسان
له‌رووی فرسا بو شه‌ری آزادی . کارلوش زور به‌چاکی
به‌ده‌نگی نیشته‌انه‌وه چوو . به‌گه‌رمی شهر کرا به‌لام له‌ته‌نجامدا
فرسا سه‌رکوت وه پاوولی و گه‌ورانی کومه‌له‌گی رایان کرد .

له‌دوای ته‌وه به‌ ۶ مه‌مه‌ ناپلیون له‌دایک بو له‌شاری آجا کیسو
له‌روژی ۱۵ ی آغستوس سالی ۱۷۶۹ که هیشتا نوزی شه‌روشور له
آسمانی کورسیکادا ما بو ، ناپلیون به‌کم جار گوی به‌ده‌نگت و
بامی شه‌رو کوشتر کرایه‌وه .

کارلو زوری پی‌نه‌چو ریک گه‌وته‌وه له‌گه‌ل حاکی تازه‌ی
کورسیکا وه کرا به‌منلی کورسیکا له‌فرسای . وه له‌سالی
۱۷۸۵ دا مرد .

کارلو زور ناپلیونی خوش ته‌ویست وه چاره‌ری بو که بی
به‌سه‌روه‌ری کورسیکا . هه‌روه‌ها ناپلیونیش گه‌لبک خوشه‌ویستی
باوکی له‌دلدا بو ، له‌رطانه‌دا که باوکی مرد له‌قوتابخانه‌ی
پارسدا بو وه‌ختیکی زور به‌خه‌مه‌وه مایه‌وه وه داخی بی‌به‌ختی خوی
خوارد که له‌لای باوکی نه‌بو له‌عانی مردنیا .

دایکی ناپلیون ناوی لیتشیا بو . له نه نه وهی مالی رامولینای
 به ناو بانگی کورسیکا بو ، له گهل کارلودا بیست سال زیانیکی
 خوشیان به سهر برد . وه ختی که کارلو مرد بی کهس مابه وه ، به لام
 مامی ناپلیون فریایان کهوت وه به راستی تی کوشا له ریگهی زیانیاندا .
 دیسانه وه که ردون وازی نه هینسا وه وستی دوهم جار داخ به دلی
 نه و لی قه و ماوانه دا بکات که به مردنی نه میش بی خاوهن و سهر -
 کهردان مانه وه .

له وکاتی تاریکی و نه ننگانه دا ناپلیون بپری خوی به م چه شنه
 نوی : - « مامی خوشه و بستان به جی هیشتین . له طابیکدا له
 نویی مردنا بو که لیک نزاو نیازی چا کهی بو کردین . وه به
 جوزیفی وت - ناپلیون نه بی به که وره تان ! - له پاشدا هه نانه ی
 دوایی دا له نیوان شیوه و ایزمه ی فرمیسکان . به لام دایک که زانی
 خوی به نه نیار بی کهس مابه وه ناچار جله و گیری کردین وه هه موشتیکی
 جی به جی کرد

www.zheen.org

آ گادار و آموزگاری کردین که له هه مو خراپه به ک
 خومان بیاریزین وه هه مو ریگه به کی چا کهی پیشان داین . وه
 هه رچهنده نه و قورته زله ی هاته ری وه په ژاره رووی تی کرد
 وه آزارو ماندوبی تووش بو ، سستی و بنده سه لاتی پیشان نه دا ،
 هه موشتیکی خسته سه رشانی وه له رووی سته می و ته ننگانه دا وه ستا .
 توانا و به جهرگت بو وه کو پیاو ، دلشی وه که دلی هه مو آفره نیک

بدهشی لی گولیندوه

(م. کاردوخی) له تاي تهرارزوی شمردا

ف بلی کرسی

له م روزانه دا هه ندى له لاره نازه پيگه بيشنوه كانان له لابه ن
(هه باو په چه) وه ده ستبان كرده به نوسين له (ژبن و گه لاويز) دا
كه هه ندى كى به شعر و هه ندى كى به په خشان (نتر) بلاو كراوه نه وه ،
به راستى شايانى سوپاس و دلخوشى به كه اهم فكره به رزه هاتونه
ناوه وه له هه مولا به كه وه لى ته دوين .

ايه ليردا نامانه وى باسى قازانج وه يا زياني (هه باو په چه) بنوسين ،
به لام نهها مه به سمان تهو لاوانه به كه نازه ده ستبان داوته قهلم وه
به خون گهرمى به وه خويان فريداوته مه يدانى نوسينه وه ، جا له

نهرم وپرسايه بو . . .

تهه بو دايكى ناپليون وه كو خوى باسى ته كا ، به راستى هه
دايكى وايه رولهى وه ها پى ته كه به نيت . ته مه نى نريك نه وه د سال
بو وه هيشتا به چا كى زمانى فرانسى فير نه بو . وه ختيك كه ناپليون
بو به ايمپراتور ده رگاي شادمانى بو دايكى كرده وه وه چانه له توانايا
بو له پيش كوش كردنى هه مو جوړه چا كه بهك دربنجى نه كرد .
به م چه شه ليشبا دواي زياني به دلشادى رابوارد .

ماوپه نى

بەر ئەوە کە ھەندیکیان نوسینه کانیان کال و کرچه رونق و جوانیهکی
وهها نا بهخشی به ئەده بیانی زمانی کوردی وه کارنا کانه سه ره پیشکی
خوینده واران .

له م لاوانه (م . کاردوخی) ناو له گه لاویژی ژماره (۷) ی سالی
(۴) له ژیر عنوانی (عه باو په چه) دا منظومه ییکی نوسیوه ئەگر باش
سه رنجی بدەنی ئەبین کە له چەند بهیتیکی پیشه وەیدا هـیج
خرا به ییکی (عه باو په چه) ی نه خستونه بهرچاو ، به پیچه واهێ ئەو
نیازه ی کە و بستوبه تی لی بدوبت . جگه له وش له بهیتیکا
چەند وشه ییکی ریز کردوه کە هـیج پیبوست نیه وه زور ناشیرن
دیته بهرچاو کە ئەلیت : —

په نا به خوا له کاتیکا له پر روبه ندی هه لئینی
دهمار و گوشت و اسقان و دلی بینەر ته سوتینی
ایه تی نا گهین (م . کاردوخی) مه بهسی تنقیدی (عه باو په چه) به
یاخو تهربنی علمی فساحه ئەکات کە ئەم چوار وشه بهی له نهشت
به کوه ریز کردوه (دهمار ، گوشت ، اسقان ، دل) .
دیسان هه ره لهو بهیته دا ئەلیت (روبه ندی هه لئینی — هه لدینی)
ایه ئەم نمیره مان نه بیستوه چونکە نا بیژریت روبه ند یاخو په چه
هه لدینی به اکو (چاو هه لدینی) بیژراوه و بیستراوه .
سه یریکی ئەم بیتهش بکن : —

ئەگر دقت بکن امرو له حالی کوردی زور چیگه
په چه و طاو دهواری رهش به بی ناوه و به بی چیگه

بهی ئەم شەڕە موزونە بەلام وادیارە که (م . کاردوخی) له
 اصولی شعرا نهشاره زابه ؛ چونکه دوا ووشەى هەر دو مصرعه که
 که (جیگه) به ئەبی کلەى پێش (جیگه) له سەربەك وزن ی .
 ئەمشاییکی ئەم بەیتەى (زبور) بکن که وبنهیکه بو ئەمه .

ئەى وطن چند خوشه و بستی روحى شیرینی مینى
 مەزره‌هەى نوخی لـطـا و باغی ژینی مینى
 لیرەدا ئەبین که ووشەى (مینی) له هەر دو مصرعی بەیتە که دا
 بەکار ههزاره ، بەلام ووشەى پێش (مینی) له هەر دو مصرعه که دا
 له سەربەك قافیە به که عبارتە له (شیرینی) وه (ژینی) .
 له شەربکی تریا ئەلبت (هه‌با ده‌سکالی جولابه) .

ایچه بەش به‌حالی خومان تا ایستا ئەم ده‌سکالی جولابه‌مان
 نه‌پێستوه ، وه له‌گه‌لى پیره‌ژێنتمان پرسبووه له پیکه‌نین به‌ولاره
 وه‌لامیکى تریان نه‌داوه‌وه . ئەمانه‌ هه‌موى له لایه‌ك بوه‌تى له
 هه‌موى سه‌برتر ئەم شەڕه‌ به .

(چوارلا) - شعری (کاردوخی) دواخستو له ناوی برد
 ئەمانى فەکرى هه‌لکیشا له خاك و روزو آوا کرد
 ئەمه‌به سه‌رى له ایچه نیکداره ، ئەمه‌به به‌داخه‌وه ببوه‌ى ئەنینه‌وه
 وه‌تى ناگه‌ین ، ئەمه‌به (المه‌نى فى بطن الشاعر) .

هاوار خوینده‌وارینه ، هاوار شاعرانى کورد ، لهم نه‌لبسه
 روزگارمان بکن . با به‌داخه‌وه سه‌ر نه‌نینه‌وه مه‌به‌س چى به لهم شەڕه
 تیان بگه‌پین .

انجا نوش جنابی (م . کاردوخی) تکا ته که بن ته م گری
 کو بره به مان بو بگه ره وه ، مه به ست چی به لهو شعره ؟ وه معنا گی
 چی به ؟ .

هه مو به په روشه وه چاوه روانی وه لامیکی توبن .
 اتر تکای دوا بیان ته وه به له ولاوانی که تازه دست ته دهن
 به نوسین و شردانانوه له پیشه وه شاره زابه کی ته واو به بدا
 بکن وه مطالعه به کی زوری اشمارو ته ده بیانی کوردی بکن ، ته گینا
 ته گه ره مه به ص له نوسین هه ره ووشه ریز کردن بی هیچ نرخیکی نابی ،
 ره نهجه که به فیرو ته روا نه خویان و نه هاوزمانه کانیاں سودیکی لی نایین ،
 جا به و بونه وه هیوادارم نوسینی هه مو لاره کانان به بوختی و به
 دیک و پیکی بگه و ته بهرچاو .

به کی له گه نهجه تیگه بشتوه کانی سلبانی (ملازم بهجت عونى) کچیکی
 بوه ناوی ناوه (نیشتمان) ، به بونهی ته وه وه که ته مه به کم کچه
 کوردیکه بهم ناوه بالابه وه ناو ته نری پیروزی بو باوکی و نکاش
 له هه مو کوردیکی تیگه بشتو که هه ره وه کو دست دراره نی ته م
 هه مو ناوی کور و کچه کوردیه پرمنار جوان و بهرزانه بژینه وه وه
 ماوهی مردنیان نه دهن .

مدحوش و مهر

۱۰۰ ج . همدردی

پیشه کی :

زورده میکه آوانه خواز بو بن ، که تم گو فاره ناقله به چند
 پوره به بو (ره غنه بازی) نه رخا بکا ، وه کو هه و گو فاره به رزه کانی -
 تری خهاتی ، چونکه آدابی گه لیک به هانه هانه و پال پیوه نان ،
 یاسهر پهرشتیوری پیشان دانی ره غنه بازی پیش نه کوی .
 وه به تابه به نی بو تم گه له باش که وتوی ایچه که هر که سیک
 دیریک بنوسی یا هه لهستی به ته دیو شاعر نه نامری . وه به کی کیش
 که به ته دیب ناسرا له ناو خه لقا - با واش نه نی - خوینده وارانی
 تازه به پیره وی و لاسانی نه که نه وه نه مهش دهر دیک پیسو
 کوشنده به ؛ چونکه ته دیبی گه لیک که نه زانی به ری نو - بین
 به کوی وه به ، تهی نه وانهی لاسانی نه که نه وه . تهی نویسنه کانیان
 چون بیت ؟ له پور نه مه من له مه و دوا خوا یار بی دهس نه کم
 به شهن کردنی هر (نوسینیک) که له توانامانی ، تا کو پوش وکای
 لیک جیا بکه مه وه . وه نیازی هه ره گه وره له مه نه وه به ؛ که ته دیبه
 گه وره کانیان نه مه نه خه نه پشت گوی . تهوا به کهم جار له
 (مدحوش) ته دویم به بونهی نه وه وه که هه له - تیککی له
 (گه لاریژ) ی ژماره ۷ بی سالی ۴ دا نویسیو بو هی نریش (کندرو
 ماست به وه تنی خوی) .

هرم لی کردوی : له پیش نه ودا که هه بهستی (مدهوش)

بخمه ژیر تینی ووردینه وه پبویسته که بلیم : ثم کوره له چاو نه ودا
که خویندنیکی باش وه نه قافه نیکی بهرزی بوریک نه که ونوه هیشتا
له گه لیک له خوی خوینده وارتر باشتره وه سوزیک له شعره کانیـا
هه به ... بهلام که سیک که له (گه لایژا) نوسی چاوی لی
ناپوشری چونکه (گه لایژا) آوبنه ی گه لیکه وه هه موک سیک هه تا
پیکانه به کیش رهنگ بهرچاوی بکه ویت . با نیینه سه ر نه و
هه له بهستی . که له سه بهم پارچه یا ، نهلی :

» نسیری جوانیت جهه رگی برپوه

مهینه نی باخی ژینمی چنبوه ... »

تهبی نیازی له (مصرعی) درهه پی هم (بهینه) چی بیت ؟
مهینهت (من بزنام) معنای نه رکو ناخوشیه . انجا که : ناخوشی
باخی ژینی چی بیت - چون گله پی لی نه کا وه نهلی : « خوشیم
نه دیوه » ۱ ؟ ۴ به دوره ننگ لبک نه درینه وه : به که میان - یان
تهبی معنای (مهینهت) نه زانی ، یان - زانیو به تی بهلام یاری
بی کردوه به سه ر ده میاهاتوه . آگای لی نه بوه . له وهش وازیینه .
بروانه له پارچه پی پینجه ما نهلی :

» هه رچه ند نه زانم که بزاری لیم

دلت له سه ر من به و ناتویم ... »

بهلی ۱ واتنی که بشنن که خوشه و بسته که یی بزاره و حهزی لی
 نا کا وه دلی یادی نهوی نیانیه . انجا دوی نهوه له پارچه ی
 شهشما تهلی :

« یسانوم بی مه گره بهسه ، دبدده کم

چی له دلنایه ده ربنخه کم کم کم . . . »

سهیره ۱ که حهزت لی نا کا « وه کو خوت ووتونه » دیاره
 که دلی خوشه و بسته نوی نیانیه . ایزر چون ایی نه پرسیت « چی
 له دلنایه ده ربنخه کم کم کم » ؟ له باشی نهوهی که نه زانیت دلی بهچی
 نیانیه چون نه پرسیت « چی له دلنایه » ؟ باخود که به بنهانی باخی
 زینی چی بیت ، چون دلی له نو بزاره و نوی ناوی ؟ یان نه گه رنوی
 بویت بوچی نه باری بهوه ، گلهنی نه که ی ، وه به رده رگای
 نه گرتو به زور دوانی نه که وی ؟ نه گه ر نوی بوی پیویست به زور
 نه به آره زوی خوت نه توانی دوی که وی وه یییی .

راست کردنه وه
www.zneer.org

له ژماره « ۷ » ی سالی « ۴ » ی که لاویردا الف و بی کوردی
 به نیسی لاتینی بلاو کرابوه وه ؛ به هوی نهوه وه که جار جار له زمانی
 کوردیدا « ح » و « غ » نه و نری نه و انیش نوسرابوت ، به لام
 له حقیقتدا نهوه دوو بیته بیگانهن له زمانه کی ایه ، له بهر نهوه که
 بناسرین « x و h » هه ره که دوو نوخته یان له سهه دانراوه و کراون
 به « ح و غ » وه کوله ژماره ی ناو براودا نوسراوه .

نیشتمان

ر گوڦاری (نیشتمان) هوه

مژده به کی خوشی کونوپر ، دلی هه مو کوردیکی شاد کرد ،
هوشی کوردابه تی پی بزوت ، (ژبن) ی ژبانه وه و (گه لایوژ) بشی
پی گه شایه وه ! ..

ئهو مژده به مژده ی هاتی گوڦاری (نیشتمان) بو ، مژدانه ی
گه لایوژیش سوپاس بکی بی پایانه بو ساموستا رفیق حلی چو نه که
مژدانه بهر ئه و کهوت و به هوی ئه وه وه ژماره به که می سالی به که می
ئه م گوڦاره مان چنگک کهوت .

(نیشتمان) گوڦاریکی کوردی ، مانگی ، ئه دبی ، علمی ،
کومه لی به زور سه ره بست و آزاده و جی هیوا به ، به شیوه ی سورانی ،
لاوانی موکریان له شاری سابلخ ده ری دین . گه لایوژ به په یدا -
بونی ده سته خوشکیکی وای زور سه ره برزو و دلشاده و هیوای وابه
که (نیشتمان) بیته دارده سقی ، ده سقی نیشتمان و به ناوی هه مو
خوبنده وارانی شه وه نکای وابه که له خوبنده وه ی ئه م گوڦاره
نازداره بی بهش به بن .

ئه م به که م ژماره به ی که له مانگی نه موزی ئه م سالدا ده رچوه
ناپلی پر آهه ننگ و له هه مه ره ننگ و ئه م باسه نی خواره وه ی
تیاه :

آمانجی ایه

...

ریک گهون ناسه رکهون

ع . بیژهن

میجرسون درحق به کورد چی ئەلی

له کتێبی کوردو کوردوستانی

امین زکی به گهوه

پارچه به روحی مولوی

پیره میرد

شعر

زبهر

شاعری به ناوبازنگک (وفایی)

ع . بیژهن

کورد و عصبه الامم

له کتێبی عراق و عصبه الاممی

ماموستا رفیق حلهی به وه

کوردوستان مالی کورده

ع . ساسان

به لاماره کی نهو سالی ئەلمان له روسیادا م . فهروخ

وه گهلی باس به نرخنی تریش

(گهلاویژ)

وا بو پیروزیش . ئەمه باسهی له گهلاویژدا ئەنوسین :

www.kurdistan.org
کوردوستان مالی کورده

به گویرهی میژو ، به گهواهی ههمو میژو نوس و روزمهلات
ناسهکان له ٤٧ چهرخنی پیش ، بلاده وه ئەم چیاو شاخ و کبوانه ،
ئهم دول و دهشت و شیوانه ، ئەم روبر و گوم و آوانهی که کورد
نیا دانیشه وه و آوی لی ئەخوانه وه و کشت و کالی له بهردا ئەکا
له لابهن با پیرهکان نه نه وهی کورد داگیر کراوه .

پهلی ، اپرو ٤٧ چهرخنی نه واوه که کورد له کوردوستانا

دانه‌نیشن ، هه‌مو گه‌لین و قوژبێک ، هه‌مو دولو دۆزه‌یه‌ک ، هه‌مو میرگ و چیمه‌نێکی ئەم ولاته‌ی له‌ به‌رامبه‌ر په‌لاماری درآوسبگان به‌ خوبی خوی باراو و سوور کردوه ، لا به‌ره‌گانی میژو پرز له‌ بامی ئەم شه‌رانه‌ که‌ نه‌ته‌وه‌ی کورد بو پاراستنی نیشته‌خانه‌گه‌ی نوشی هانوه‌ ، ئەم آسمان و مانگک و روز و ئەسپه‌رانه‌ له‌ خاکی کوردوستانا شاهده‌ی گه‌لی خوین ریزی و شه‌ران بون و به‌ هه‌زاران لای کوردیان دیوه‌ که‌ له‌ خوینا نه‌تلبه‌وه‌ ، بوچی ؟ بو پاراستنی ولاته‌گه‌یان له‌ په‌لاماری په‌لامار ده‌ران ، خلاصه‌ ، کورد ئەم کوردوستانه‌ی ابستای به‌ خوین له‌ آده‌میزاد کرپوه‌ و هه‌رگه‌ز به‌ خورانی له‌ ده‌ست خوبی نادا ، به‌ش کردنی کوردوستان و بلاوکردنه‌وه‌و له‌ ناو بردنی کورد چنایه‌تیکی زله‌ که‌ له‌ میژدا نه‌دبتراده‌ .

کورد به‌ هه‌مو هیزی خوی ئەچربکینی ئەلی : کوردوستان مالی خومه‌ و به‌ گه‌سی ناده‌م وولانی خوم بو ککس به‌جی ناهیل ، له‌ کوردوستان بوم و له‌ کوردوستان زیادم و ئەزیم و ئەبی هه‌ر له‌ کوردوستان و له‌ ویگای کوردوستانه‌شا بوم .

www.zheer.org

تسکا له‌ خوینده‌وارانی خوشه‌ویست ئەگه‌ین له
جی گورریندا ناوونیشانی تازه‌ی خویانمان بو بنیرن .

وهلام

له لاین زیاده تهوه له گه لاولیژی ژماره « ۷ » ی سالی ۴ دا پرسیاربک کرابو تهوه وهلامه که به نی .

تهوانه ی که له لاین خوینده باره کانه وه هه لیز برراون له پاش به واره رد کردیان تهه ذاته ی خواره وه به گویره ی ده ننگ زوری له هه مویان زورترین وه درگروه .

قضای خانقین		لوی سلیمانی	
ده ننگ	ناو	ده ننگ	ناو
۵۷۰	رفیق حلمی به گک	۵۸۰	امین زکی به گک
۵۷۰	داود به گک جاف	۵۸۰	علی کمال به گک
۵۶۵	علی کمال به گک	۴۶۰	رفیق حلمی به گک
۳۶۰	عبدالعزیز شبرکو	۴۴۵	توفیق وهی به گک
۲۸۵	سید عبدالحکیم	۳۳۵	شا کر فلاح

له شوینه کانی تره وه . شتیکی و امان بو نه هاوه ، جا له بهر کمی نه ماتوسی .

تهوانه ی که آفرینیان بو ده رجوه : له سلیمانی : « پەروین مصطفی » قلم پاندانیک « شوکت قادر » ژماره گه لاولیژی سالی ۹۴۲ .

له خانقین : « فرامرز زه هاوی » تاریخی امین زکی به گک .

جا نکا ته گه ین ناو و نیشانه ی خویارت به نه راوی بنیرن هه تا دپار به کانیان بو بنیرن .

چپروکی نهم مانگه

(۱) وولات پیرینی

ه . ا

سالبك بهرله شهري گهوره شوم كرد به (هانز) —
 كه هه سكه ريكی ئەلمان بو له گهل ئەوه شا كه من جنس و ره گهزم
 فهره نسهینی به . به كه بچار له مەرضیكی فنی نوشی بوم له پارس . كه
 دیم زور رهوان به فهره نسهینی فسه ئەكا كه وئە فسه له گهلی ، دەم و
 دوی شیرینی کاری نی كردم . زه رده خه نهی جوانی بهی دهستی
 كردم . هه رچی قوما قوما پاش بهینی ماره ی كردم .
 به رهزای دل وولاتی خومم به جی هیشته بو ئەوهی له دی به کی
 بچوکی ئەلمانیا دا له گهل (هانز) ی میردم بۆیم ، ژيام له ناو خیزانه كه یا
 به شادی و به ختیاری ، تا به درپژانی روز وای لی هات
 هاوربکانی بونه هاوربم و خزمه کانی بونه خزم . ئەوه ندهم
 پی نه چو له ناویانا فیری ئەلمانی بوم تاوام لی هات و خته بو له بزم
 به چینه وه كه من روزی له روزان ره گهزو زمانم فهره نسهینی بوه .
 به و هزی جادووهی خوا به (هانز) ی به خشیبو گواستیه وه
 سه رزمه بیکه تر چیشكه ی کامه رانیم کرد ، شیرینی دلنیا ایم مژی ،
 دلدارم دی .

(۱) وه گیراده .

به لام داخه کهم هم شادی به آهینه نده بابه دارنه بو . روزیک
 (هانز) دانهنگ و دم و وشک به گه رویه کی بر کر یا نه وه نی و ونم
 که آهله مانیا اعلانی شهری کرد له سه ر دوزنه گانی و خوشی آهروا بو
 مه بدانی شهر . وه تکای لی کردم که ناماره ی ماره بگه ر به وه
 پارس نه وه کوشی کی وا بقهوسی به کی گه رانه وم بخات له گهل همو
 آه مانه شا (هانز) پروای ته وای هه بو که شهر له ۳ مانگ پتر
 دریزه ناکیشیت و آهوسا دیت به دوما . له پاش آهوهی له شپزه نی و
 چه په سانی هم خه به ره ناخوشه خوم در باز کرد نی گه بشم که
 هانزی مردم گه لی له قه ره آهه ی نیشتام گه رمتر و به گورتر و
 قواتر و زورتر خوشی آهویت . وام هه ست کرد هه رچی آه و خوشی
 بویت خوشه ویستی من و هه رچی آه و دوزمنی بی دوزمنی منه بو به
 خوم دانا تاماوم قوربانی (هانز) و (قه سه ر) و (آه مانیا) م
 و له وری به دا همو نه نگانه و ناخوشی به بکیشم .

(هانز) م بهری کرد ، ناردمه چه نگه ی شهره وه دلم قولپی
 آه دا له خوشی دا ، گبام شانازی نه کرد له فیزا . منیش ههروام
 آه زانی شهر به زویی آه برته وه و (هانز) لهش ساغر ، دلتیتر و
 به هیزتر آه گه رته وه باو هشم .

چه ند مانگیک نی بهری آگری شهر له باتی کزبون تائه هات
 بلیسه ی زیاد آه بو . تائه هات وولاتی تر خویان نی نری آه دا .
 (هانز) جار و بار له مه بدانی شهره وه نوسراوی بو آه ناردم که یه گانه
 مابه ی رابواردن و هوی شادی وهیواو سه رچاره ی کامه رانیم بو .

بهلام دبسان نوسراو نهو نامهی نه‌دها . نه‌م‌ویست خوی
 بگه‌ریته‌وه تیرده‌ست بکه‌مه‌لی ، تیر چار بره‌ه چاوی .
 آه ! گریانی دله‌که‌م ! نومه‌ز نه‌مه دواچار بو (هانز)
 نه‌بینم ایتر برای برای چاومان به‌یه‌ک نه‌که‌وته‌وه . بیستم که هر
 له‌سه‌ره‌تای شه‌را ته‌یاره‌یه‌کی فهره‌نسه‌ینی که‌مینه‌گی رمانوه به‌سه‌ریاو
 کوشتویه‌نی . وه‌خته‌بو شیت ب‌م له‌داخا ، ب‌رم له‌خما .
 له‌و روزه‌وه قییم له‌فهره‌نسه‌ه‌ل‌گرت ا تاوانم نه‌خواست که
 بتوانم توله‌ی میرده‌گم بیسم ، به‌دل نه‌م‌ویست فهره‌نسه‌ه‌ک هر
 به‌زیرکه‌وتوب به‌شکو به‌مال‌کولی و ویرانی له‌شهر بچینه‌ده‌ری .

روژیک له‌ ته‌یلوی ۱۹۱۸ فهره‌نسه‌ینی به‌کاف سه‌ره‌له‌به‌یانی
 نه‌له‌مانه‌کانیان له‌دی‌به‌گی ایله‌ ده‌ره‌ران ، به‌لام نه‌له‌مانه‌کان توانیان
 به‌ره‌له‌روژآوا دی‌به‌کیان لی‌بسی‌ننه‌ره و آبلوقه‌ی بدن .
 له‌پر راست بومه‌وه له‌ده‌نگه‌ده‌نگیکی زورو به‌سام که له‌زوری
 دیواخانه‌که‌مان نه‌هات که له‌نومی به‌که‌می مال‌که‌مانا بو‌گورج
 نه‌ختی خوم پوشته‌کرده‌وه و چرای سه‌ر بیسپلی‌که‌کام دا‌گیرسانو
 رام‌کرده‌ خواره‌وه . . .

به‌لام چیم دی . . . ؟

دیم عه‌س‌کری‌کی فهره‌نسه‌ینی به‌جلی عه‌س‌کری‌به‌وه پالی داوه
 به‌میزه‌که‌وه خوین له‌سه‌ریه‌وه وه‌کو باسقه‌نه‌ فیچقه‌نه‌کات . چا‌که‌نه‌گی
 قوراوی . چاره‌ی ده‌ری نه‌خست چه‌آزاروا‌بشیک نه‌چیریت . هرکه

چاوی پیم کورت لی تریک ته به ووه به چوریک نه ماشای کردم
 ته توت داوای یارمه تی و سوا لی به زه نی ته کات ، نه ماشا کردنی
 له هزار پارانه ووه به کارنو به مانانو . ده سبکی بو دریز کردم وهک
 پیم بلی که هیچ نه هیز ونه توانای نه ماوه . منیش به فهره نه می به کی
 به تی پیم ووت : « برینه کت زوردیشی ؟ زور به شینه پی چاوی
 کرده ووه وونی » خام فهره اسه پی به ؟ .

نازانم لهم کانه دا چه شورشیک له خوینا به رپا بو ، چه
 موچورکی به له شما هات ، چون خور به به کورته دلم ا پیم ووت « به لی
 من فهره اسه پیم ایرم . من . من . »

عه سکره که قوولی گرتم انجا پی وونم « گواته پیویسته له
 سهرت یارمه نیم بدهیت ، هاوردیکام وایان زانی سردوم جی یان هیستم .
 ایسته ش ته پی بگره به ووه شوینی خوم ، پیویسته له سهرم ..

تسه گی ته ووا نه کردبو که تهق تهق دایان له درگا کو به کی
 به ده نگیکی به رزیش تهی نه ران « خام ا هو خام .. »

خانوه که مان گه نچینه به کی پچوکی بو (هانز) جار و بار وه خق
 ته نیانی تیا به سه ته برد که ته و سرد منیش درگا پچوکه که کم داخست و
 به په رده به ک به ریم گرت و شاردمه ووه له چاو ، نی ته وهی ده ست
 بدم له ناو ژوره که و هیچ شتیکی یا شوینی شتیکی بگورم . وهک
 جی به کی پیروزیبت نه شی ده ستکاری بکریت ، یا جی نه زه رگه به پی
 گیانی مبرده کمی تیا به سه سینه ووه .. نازانم جی وای لی کردم لهم

وهڅته تنگک و چهلمه بهدا هه لکونه سهر ئهم (قسنه) پيروزه ا .
 هه سکره فهره نسه يه کم بړده ژوره گور وه کو خوی درگاکم
 له سهر داخسته وه و پورده کم دادا به وه به سهر يا .

لی دانی درگای چهوشه تا نهات قائم تر نه بو . ههر کرده وه و
 نه م کرده وه هه سکره يه لوزه نده ری سوزملي ئه لمانی دری به من داو
 کردی به ژوراو که وته گهران به ماله کدا به آره زوی خوی گه را
 بو هه سکره فهره نسه يه به کی ، که دی دیار نه بو به پیدمليکه کانا سهر
 که وته سهری . منیش له جی خوم ره ستام تا گه رايه وه .

که چاوم که وته چاوی دیم سهر خوشبکه ده نگت ، ههر هپچ
 آ گای له خوی نه به ده نگه کی زلی ووشک پی وونم : « من .
 من . وا نه زانم سه گه کی فهره نسه يه دی له چهوشه کی تودا ،
 گومانم نه به دیواره کدا هه لکونه راوه و هاتوته ژوره وه من . من .
 زور له سهرخوپیم ووت « خوت گه رایت که ست نه دی .. »

زه حهت بو بتوانی تی بگه یینی چی ئه لیت ، یا پر له وه
 بکانه وه خوی ئه لیت بوبه وونی ! « من به هه له چوم . من . من .
 زه وده خه به کی شه یانا نه سهرزاری که وت که له وه پیمس تر و فیلبازانه تر
 بزهم نه دیوه انجا وونی « تولیره دا نه ژیت به ته نیا ؟ وونم » به لی
 به ته نیا ئه ژیم له وساره بړده کم کوژراوه . «

لیم هاته پیمس چی ؟ شه یانیکي داوین پیمس ، سهر خوشبکی
 به ده ست وونی « که واته ابسته نو به ته نیا لیره نه ژیت . » له گهل
 ئه مه شا له جی خوم چوله م نه کرد پیم ووت « به باشی نازانیت

بچیتہ دہری بہدیری سہ گہ فہرہ نسیہ بی بہ کدا بگہ ریت بہ شکو
بیدوزینہ وہ ؟

بہلام تہو گوی لی تہو ، باوشی پیا کردم و تونگ
نوسانی بہ خوبہ وہ ووتی : « نا نا تہوروی . من نامہوی لیرہ
بچمہ دہرہ وہ ، تہمہوی ہینمہ وہ ہر چونیک بیت » ہستم کرد
ایوی نا بہ لالہ وہ ووتی بی گومان بہ آسانی خونم تہد بیت
بہدہستہ . وا نیہ ؟ » ہولم دا لہ خومی لی دورخہ وہ وونم « نکات
لی تہکم . . » بہلام تہو تونگ تر گوشیمی بہ خوبہ وہ . نا
سکہ برکی پی کوتبو تہی ووت « نا مقاومت مہ کہ ، پہلہ فائزہ چہ
دادبکت نادات ا تہوی تہمہ بیت تہمہ بیت . تہوانی ہر کہ چیم -
ہیشیت ہموشنیک لہ بیر خوت بہریتہ وہ ، دست بہزینہ ا . »
ویستم ہاوار بکم بہلام بیرم کہونہ وہ کہ ہاوار کردم دستہ یہ
عسکری تہلانت تہرژینتہ مالہ کہ وہ و سہرلہ نوی تہ کہونہ وہ
پشکنینی کونوقوزینی و عسکری فہرہ نسیہ بی بہ کہ تہدوزنہ وہ . بویہ
پیم ووت « نکات لی تہکم . . تہمہ بخمرہ و مختیکی تر . . » قا قا
دستی کرد بہ پی کہین وونی « وہ خقی کی تر ؟ ہا ہا وہ خقی کی تر ؟
رہنگہ نا و مختیکی تر من بزم . »

بی راوہستان پری پیا کردم و بہ پیمیلہ کہ کدا بردمیہ سہری
بہلام بہر لہرہی ہہنگار ہہلینیت لہ نا کاو دہنگی ہات وونی
« خانم داخم ناچیت توشی نارہ ہمہ تیم کردیت ا » تہلمانہ کہ منی داناو
چاوی گیرا بہ دہوروشقی خویا کہ تہ پینین عسکری فہرہ نسیہ بی بہ کہ

بهرامبهری راوه ستاوه راست وه سکوت ، سه ربهرز سه ررای
 هه وایش و آزارهی خوی « من بهندی به کم که به دویا نه گهریت
 نه و دیلم که به نهمای گرتنی بویت . که و ابو ههسته بالیره بروین و
 نه م خانم باشهش به آشتی و دانایی به جی بهیلین « عه سکره فهرنزه که
 نه هی به عه سکره نه مانه که ووت که و واحه به سار نهی نه زانی چی
 بکات . له دویا دا به نه سپایی وونی : بهلی بهلی نوچپسه که می . «
 انجا ههردو کیان ، فهرنزه که به بزه به کی جوانه وه و نه مانه که
 سه رسام و چه سار و سه رشور ملی ری یان گرت و چونه ده ری .

له و روزه وه عه سکره فهرنزه که م نه دپوه نه وه به لام خوز که
 نه زانی ماوه یا کوزرا وه نه گهر دویا شهر به چوما به وه پارس بی گومان
 نه گهرام به دویا که نیرو پر سپاسی نه و پیاوه نی و چا که بهی بکم که
 له گه لی کردم . به لام داخه کم نه گهرام وه فهرنزه چونه که زیانی تیا
 دوروبی بو له گه ل خوم ، له نه مانناش به مانه وه چونه که میرده که می
 تیا کوزرا که هه ر به هوی نه وه وه له وی به زیام . . هانم بو انگلتره
 که زیانکی نازه ده ست بی بکم . که چی هه ر گیز نه م یاد گاره
 آزار دارم له بیر نه چونه وه له گه ل نه وه شا که کولیکی به سه را رویوه .

حماسی

شیخ رؤفی شیخ محمود و مجید به گی عبدالله به گت بیکه وه له
 سلیمانی و دهره وهی هه و جوره دعوا بیک نه گرن .

بنکھی ژین

www.zheen.org

دو کافي قوندمره

نه گهر نه مانه وي به دلي خوانات همو چه شنه
 قوندمره به کتان چنگک که وي ، ژانه ، پياوانه و منالانه ،
 له شاعري رشيد له بابل آغا رو بکته « معلى شمال »
 خاونه کي « صالح قاضي » رو خوشو نسه خوشو زور
 بسازيشه ، چون دنان بگري له گه لنان ري نه که وي .

ناوريشاني گه لاوبوژ

به خدا - جاده ي سموتل ، خان استرآبادي ، ژماره - ۱۴

مديري اداره علم الرين - بجاري

www.zheeh.org

— آبوننه — فلس دينار

۱ ۰۰۰

آبوننه ي سالانه بو هموان

۵۰۰

« بو مهلا و قوتايان

مديري مسؤل — محامي فائق توفيق

— چاپخانه ي معارف — به خدا —

کے لائبر

رم زمارہ ۱۰: شمارہ - ۱۰ - سالی - ۴

کریم خانی زہند ۰۰ حسن فہمی جاف
فہرہ نگہی ۰۰۰۰۰ دوکتور عبدالرحمن
شعرو تہدہ بیان کوردی رفیق حلہی بہگٹ
تفسیری قرآن ۰۰۰۰۰ شیخ محمدی خال
شہیدی ری ی نیشنل ۰۰ شہاب . محی
دیوان گہ لائبر ۰۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰
مشکلہی مثال ۰۰۰۰۰ جلال شریف
ووپنہ کی سہرا ۰۰۰۰۰ عزمی . بان
آرازہ بہک ۰۰۰ ۰۰۰ مصطفی سید احمد
چیرو کی زمارہ ۰۰۰۰ شاکر قنات
وہ گلی بامی خوشی تر تہ خوبتہ وہ

بنکھی ژین

www.zheen.org

گفته‌ها و سیرت

گوفاریکی نهدی و نه‌تلفی مانگی کوردی به

ژماره - ۱۰ - سالی - ۴ - تشرینی به‌کهم ۱۹۴۳

کوردی به‌ناوبانگ

کسبیم خانی زه‌نهد

هه‌ر به‌بج. مسن فرهمی م‌اف

به‌راسی ئەم شه‌ه‌ریاره‌ عا‌دله به‌ناوبانگه هه‌له‌گه‌ری بی‌بان له‌داد‌گوسنه‌ربدا « نوشروانی » (۱) زمانه‌ی خوی‌بووه ، هه‌رچه‌نده (۱) شوره‌نی عدا‌لت و داد‌گوسنه‌ری « نوشروان » به‌ناوبانگه ، بو‌ا‌ه‌انی عدا‌تی هه‌ر نه‌وه‌نده به‌سه‌ پی‌غه‌مه‌ر « حه‌ام » فرمویه‌تی « ولدت فی زمن الملك المادل انوشروان » ئەم پادشابه‌ له ۲۱ مین پادشاکانی ساسانیه ، له ۵۲۹ ی م . دا‌ مرده‌ ، دوله‌تی ساسانی « ۴۱۶ » سال‌ دوامی کردوه ، « ۳۵ » پادشایان لی‌چوه‌ته‌ سه‌ر نه‌خت ، له‌نوشروان عا‌دلترو به‌ناوبانگه‌ریان نه‌بووه ، پاشی‌ مرده‌نی ئەم به‌ ۷۳-سال دوله‌تی ساسانی و ایران له‌زمانی خلافتی حضرتی عه‌ردا‌ دوای هه‌نوه .

زبکی (۳۰) سال پادشاهی کی سر به خوی له ایراندا کرد به لام چونکه آردزوی ده بدو و شکوهی له سر را نهو نه بوست ناوی شاهی بخانه سر خوی ، له بهر نهوه به « وکیل الرطایا » ناوبانگی سه ندوه ، نه م شهریاره عادل له تاریخ ۱۱۱۳ ی عجزیدا هاتوبه دنیاوه ، له « ۱۱۹۳ » دا له شاری « شیراز » مرده .

نه نیوه شهره که وایز نام هی شاعریکی کورده بو سردنی دایناوه « ای وای کریم خان مرد » دیسان له لابن شاعریکی ایرانی شهوه بو تاریخ سردنی نه شهره دانراوه .
 کریم زند چوزین دار بی مدار گزشت

سه از نود نود از صد صد از هزار گزشت
 له پاش کوزرانی جهانگیری به ناوبانگی « نادرشای افشار » (۱)
 آشوبکی گه زده له ایراندا رویدا ، همه ده ده لانداری که وتوبه
 هه وای ناج و نه ختوه ، رئیس قاجار « محمد حسن خان » وولانی
 استرآباد و مازندران هیناوه زیر رکفتی خوبهوه ، آذربایجان که وتوبه
 (۱) له تاریخ ۱۱۶۰ ه کوزراوه * .

له شهوبکی ترقدابه ده ده یایی خزه کانی خوی له کوزری ، له به یانیا که
 « میرزا مهدی خانی » به ناوبانگی چاوی به که اله کی نه گوی سهیری نه گا
 نه که له سهری نهو نادرشای به که دویی اسری به سه رقه لای سه ننگدا
 نه کرد امر و ابه بی تین به سه ر بورجهوه تراوه واقعی ورماوتی نه چه چیه ؟
 « سری شب سرتنی شه سرو تاج داشت ،

چو صبح اندر آمد نه تن سر نه سرو تاج داشت »
 ع . سجاری

بهر پهلوی « اسدخانی » افغانیه و « گیلان به دست » هدایت الله خان « ووه بو که به یکی له دهسه لانداره گانی نه و ناره نه اسرا ، گورجستان به نه و اووی که وتیوه چنگی « هراقلیوس » ناوی مسیحیه ووه ، نه ناهت خلقی نه و وخته زور نه ترسیان له ووه بو که نه و کاها گاوره بهره بسینی ووه ووه ایران دا گیر کا و شاهنشاهی ایران بگوینه دست خانه دانسی گاور ، « علی مراد خان » که به یکی بو له پیاره ناوداره گانی « به ختباری » ، « اصفهان » و ده و روبه ری ووه و دا گیر کرد بو ووه زور به دل خیالی سه ربه خوی که وتیوه که لوه

انجا کریم خانی زه ند له و وخته نه نگو چله به پدا ووه پاله و اینکی دلاور هانه مه پدانه و بازوی مهردانه لی هه لکرد ، به که به که ووه و دوزمنانه ده سه به لکرد ، ووه و خاکی ایرانی هینه بیه ژیر ده سی خوی ووه ناوای لی هات بو به پادشاهی که نه م پده سه لاتی سه ربه خوی ، کریم خان له « عشرتی » بو که نه م عشرته به ایکی زور زلی کوردن ، له گه ل نه ووه که زور شاهزی به گوردبته خوی کرده پشتمنی به عشرته کی زور قایم بو ووه جی هیوای بون ، هه له بهر نه م مه به سه بو که له ووه و خاکی ایراندا شاری شیرازی کرده به شوینی بابه ختی ، چونکه جغرافیای نه م شاره واریک که وتیوه که وتیوه نار چه رگی ووه و عشایره کورده گانه ووه . ویتوبه نی له ووه ختی نه گانه دا بو نه ووهی فریای کون ایوه نریک بن ووه دیسان زورتر سه ر کرده گانی هه له و عشایره کوردانه بوه کریم خان به که بهر کرده ی نادرشاه ووه ، پاوی ناوی « اباخ » بوه

وه نهی پیاویکی اودار بوئی ، بهلام خوی بهوی آزای و ابش -
 ژانیهوه له تاوه بهکی کهندا بو به امپراتوری ابران و ناوی له ناو
 ناوداره کانا ناوبانگی سهند ، زنجیره ی دهولته ی زه ند نهیا ۴۳ سال
 بو له پاش کریم خان جی نشینه کانی بهوی یکچونی ناو خویندهوه پیمان
 نه کرا آ گاداری دهولته بکن ، ثم دهولته کله لاین کریم خانوه
 له سالی ۱۱۶۳ ی . ه . دا بناغهی دانرا بو تا سالی ۱۲۰۹ ی . ه .
 پایه داره کی باشی هبو ، لهم تاریخه دا له سر « اصف علی خان » آخر
 حکمداری زه ند برابوه اثر دهولته ی ابران کوه دست پادشاهانی
 قاجار ، دهولته ی زه ند بیجگه لهوی که ناوی خوی له ناو زنجیره
 پادشاهانی ایراندا هینا به ناوهوه ایترو دوا میکی وای نه بو که زه ند و
 کوردی به نه واری پی بیورینه وه ، کریم خان بیجگه له وه که ثم
 ایرانی استهی خسته وه ژیر ده سق خوینده وه له ملاولاولاوه نابصره و
 روسیائیش پهلای هاوشته بو .

کریم خان مهر چهنده خوی نه خوینده وار بو به لام زور حزی
 له خوینده واری کرده ، هه تا بلی اعلی علی لاما قول بوه ، له تانی
 نه ودا شاری شیراز به جی علم و عرفان نادبانگی ده و کرده ، زور
 نهقلای داوه بو آوا گردنه وه ی مملکت و خوشگوزهرانی مات ،
 له پاش خوی گه لی کوشکو سه رای نایاب و کاروانسه رای گه و ره گه و ره
 له شاری شیرازا به ناوی نه و وه به جی ماوه ، ثم پادشاه له گه ل
 نه و هه مو ده سه لانه دا که هه بیوه نه بیته هین و دلنهرم بوه به زور
 به خه یان ی نه گرتابه هه یچ هه رمسی له شهر و شوری نلوخو نه بوه ،

زور چار که سهر گومارو دمه سلات داره کانی لی باخی ؟هون له گهل
 نهوش که هتا نه بهینه ژیر رکه وه زور عزیه تی نه یانی : نه وانی
 که نه گیران نه به خمران ، نه وانی که خوبان په نایان نه هینا
 خلات نه کران .

عالی امین زکی به گت له تاریخ نویسی اروپاییه وه نقل نه فرسویت
 که له نار جدولی حکمدارانی ایراندا نه نا نای کریم خان که
 نه لابن اهالیه وه به او کیکی مشفق و خوشه ربست و حکمداریکی عادل و
 انسانیت په رومر ناوبرا بی ، به پیچه وانه ی باقی حکمدارانی ایران له
 ظلم و غرور دور بونی ؟ کریم خان زور دانه رم و به خشنده ش بود ،
 روزیک نه و اخه ربکن بناه کی بو دروست نه گن نه چینه شوینکی
 به روز سهیری کریکاره کان نه کا ، کریکارکی روزوقوت سه به روز
 نه کانه وه بو آسمان وه گوشه بک بلی لبوی نه جولینه وه ، کریم خان
 چاوی لی نه بی بانگی نه کالی نه پرستی نه وه سه رت هه ابری چیت
 گوت ؟ کابرا ناچار راست نه روا ، نه لی قوربان له به یانیه وه حز
 له سهیل نه کم هه ر چنده نه ووی سه ییلی نیکم سه رکاره کات
 میدانان نه دام ، چاوم لی بو توبش به بی سه وه باس قلبانکی آلتونی
 جهواهرکاریان به نیکراوی هینا به خزمت ، منیش سه رم به روز
 کرده وه وونم : خواجه نوکر بی منیش ناوم کریمه نه م پادشابه ش هه ر
 نای کریمه من دمه سلام نه سه ییلیکی قوریش بکیشم که چی نه و
 نه و قلبانکی آلتونی جهواهر به ندیان بو هینا وه ، له فرقی به یینی نه م
 سه سه ر هدا سه رم سورما وه ؟ پادشا زوری سه که لسه بر بو وه

زوريش به زمني به کابردا هانوه ، به بي ووجان قلیانه جهوا .
 هرکاره کی - که بای ۳۰۰۰۰ قرانی نهو وخته بوه - پی به خشی .
 جاریکی تر امری دا بو که چند خانویک له قهراخ شار بو
 هزارو بی نهواکان دروست بکن ، دهرویشیکیش هات داوای
 هوده یکی لی کرد پادشا دلی نهشکاند ، وزیریک ههستایه سه پی ووتی
 پادشام نهو دهرویشه به ننگ کبش و عرق خوره پی ناوی خانوی
 بدرقی ، ههرخیرا که پادشا نههه ی بیست امری دا مانگا نهه کیشیان
 بو بریهوه ، ووتی پیبوسته تا بپی نهو مصرفه بشی بکین .
 شهوبکی تر کریم خان له آهه ننگ و بهزمدای نهب ، سه پر آکا
 یهکی لهو ژنه سه ما کهرانه به پیچهوانی ژنه کانی تر وا دهر نهکوت
 که دلشکارو روگرژ بی ، لی پرسی سبب چیه بوچی په شیبوی ؟
 پی ووت پادشام راست نهوی من دلم چوه له کوریکی بقال به لیم
 پی دا بو که امشو بهک بگرین کهچی وای بهزور هینامیان یوایره و له
 دوسته گیان کردم ، دهموده ص که نههه ی بیست امری دا آفره نه گیان
 به مقداریک پاره و چهن خوشه بک شمرانی نایابهوه له گهل چند
 خزینکاریکا رهوانی مالی کابرای دوسته یان کرد ، له پاشا نهلی من
 بای هه چاوم له خونی خوم پی ا نهی چاوم له به که به کی
 ملنه که بشم بی .

Syphilis قدرانگی

سپهرانی ، دوکتور ، عبدالرحمن

نه خوشبکی نایه تیه مبروبی سپایروکینا پالیدا که چوره ناو چتراری
Tissue له شهوه سفلس په پيدا دهبی ، هم نه خوشیه یا توش دهبی بهوهی
مکروبه کی یا له پیسته وه ره یا له خوینه وه ده چینه چتراری لهش
ره باسک ما که Congenital له دایک و باوکوه له مندالانا نوشی
منداله که دهبی

دهوری هله هینانی هم نه خوشیه له ۱۰ روزه وه تا ۹۰ روزه
بهلام به زوری له چوار هفته وه تا پنج هفته ، باشی نهوهی نوشی
هم نه خوشیه بو ایزر نیشانه کانی دهرنه کون ، فنجک به کی بچوک
له شوینی چونه ژوره وهی مبروبه کان په پيدا دهبی زوگوره دهبی و
پیسته که نه خوا وه تا به هیرانی یا نای فلسبکی لی دیت .

چونه به زوره به زوری له ایشی خراپه وه بلاوده پیته ره ،
بههوی ماچه وه ، بههوی جله وه ، بههوی قاب و قاچا خه وه ، بههوی
کهوچک و چه تال وه دوباره بلاوده پیته وه ، مندال له سکی دایکیدا یا
له باوکبه وه وه یا له دایکبه وه هم نه خوشیهی نوش دهبی ،
زور دوکتوره کان له دست و په نجه وه نوشی هم نه خوشیه دین ،
مندالیکی شیر خوره له داینه که به وه نوش دهبی وه یا داینه که کی توش
ده کا نه گدر خوی نه خوشی بیت ، بهلام له وانه ی له سه ره وه وونان

خرابه کردن له همویان زیانر هم نه خوشیه بلاوده گانهوه .
 هم نه خوشیه به ۳ دهور بهش ده گریث .

۱- دهوری په کم : هم شانگهروی پهیدا دهن له ناوه راستیدا
 خوی نه خوانهوه قهراغه گی سور مهل ده گهروی و له زیردوه قول
 دهن ودا نه دانه نار چنراوی زیره گهروه له بهر نهوه روق دهن و
 ههنا بیت روقیه گی زیاد نهکا ، هم شانگهروه به آسانی خوینی
 لی ناپت بهلام که نوبکه گی سهری لایرا آویکی زمردی لی دپته دهوی
 که بیه له میکرینی سفلس ، هم شانگهروه بی آزاره ، نهمانی
 سهروه خواصی شانگهروی سفلس بهلام بی جیگه هم خواصانه
 ده گوریت وه کو هندی جار له ژندا جیگه گی ده اوسی ، له
 قورگ و گهرودا وه کو برینگی کراوه دهیت . هندی جار
 شانگهروی سفلس نهونده شارراوه دهن نه خوشه که هستی بی نا کا ،
 هندی جاریش مگر و نه کان نهونده بی هیزن شانگهربیکی ژور
 پچوک پهیدا دهن که نه خوشه که گوبی نادانی ، لهم حالاندا نه خوشه که
 بی درمان کردن ده بیتهوه تا له پاش چندانه یهک نه شنهی ژور
 گران و فورسی سفلس پهیدا دهن . مدهی مانهوهی هم شانگهروه
 نزیکی مانگی که له وه زیانر و کمترین ممکنه ، هندی جاریش
 زیکه که له پاش چاک بونهوه مهل نه دانهوه . له پاش دهورگونی
 هم شانگهروه نزیک ترین لوی لیمفی گهوره دهن له پاشا همو
 لوه کانی لیمفی لهشی گهوره دهن به تایهتی نهوانی په ناران و بی-
 باخل ومل . لهم دههدها وه یا له پاش دهورگونی شانگهروه که

۱۵ روز سیرومی خون تفاعل و اسهرمان به ابحابی نیشان ئەدا
 شانگه‌ری سفاس له برینه‌کانی نه‌خوشی‌تر به دریزی هه‌ل هینانی،
 به‌ره‌نگی، به‌ره‌قی، به‌دادانی بو ناو چنراوی قه‌راغی شانگه‌ره‌که،
 به‌گه‌م‌آزاری، به‌گه‌م‌خوین‌لی‌هاتی، به‌گه‌وره‌بونی لوه‌کانی
 زبکی وه به‌دوزه‌وه‌ی میکروبی سپا‌برو‌کتا پالیدا له سیرومی شانگه‌ره-
 که دا‌جیا ده‌کرینه‌وه.

۲- ده‌وری دوهم. به‌زوری له هه‌مو‌له‌ش په‌له‌ی سور له
 باش ۳- ۴ هه‌فته‌ه‌ پیدایه‌ن، ئەم په‌له‌ سورانه له پيشا له‌م‌لاو
 له‌ولای له‌ش پیدایه‌ن وه‌کو خالی سور به‌قه‌رابی له‌تسه‌ نوکی وه یا
 گه‌وره‌تر، تایت ره‌نگه‌کی تیر ده‌نی، له پيشا زور به‌زه‌جه‌ت
 ده‌بیری له پاشا که به‌ته‌واوی به‌له‌شدا بلا‌بووه و ره‌نگه‌کی تیر
 بو ایتر به‌آسانی ده‌بیریت، له پاش چهند هه‌فته‌ه‌ به‌ک ره‌نگه‌کی
 کال ده‌بیرته‌وه و ایتر تایت، له پاشا هه‌ل ئەده‌اته‌وه و له شکل نیوه
 دائره‌دا وه یا ته‌قه‌دا پیدایه‌ن.

له پاش ته‌وه‌ی که ئەم خاله سور گول‌ره‌نگیانه به‌سه‌رچون
 ایتر له جیاتی ته‌وان قنچکه پیدایه‌ن، ئەم قنچکانه به‌زوری له
 سه‌رسنگک و سگ و چوارپه‌ل و رو پیدایه‌ن، سوربکی تیر و
 خر و رمقن، به‌کی به‌قه‌رابی ده‌نگه‌نسه‌که به‌لام له ناویاندا دانه
 دانه‌ی گه‌وره‌گه‌وره‌ش پیدایه‌ن، ئەم قنچکانه زور چه‌شنن،
 هه‌ندیکیان وه‌کو زبیکه، هه‌ندیکیان وه‌کو لیر، هه‌ندیکیان وه‌کو طازه‌به

وايه ، له سهر سميت و به ناراندا ههندي جار وه كو ميخه كه دهر ته چن و
چهند دانه به كيشيان بهك ده گرن و گهوره دهن ، ههندي له مانه
نهرن و ههميشه سيروميان لي دهر ده چي ، له بهري ده سندا هم
قنچكانه پان و تويژ ههل ته دهن ، له بن مهك و ناو په نجه كاندا
نهرسون ، له ناو چهواندا به هيزاي موي سهر هم قنچكانه ريز
ده گرن ، لاي دهم و لوتنه وه به زوري وه كو ته لقه دهن .

دهوري دوهم ههندي جار كار ده كاته سهرمو باريك و نه نكي
دهكا ، جاري وا هه به به بهك جار سهر دهر وتينه وه ، ههندي
جاريش به له به له دهن ، سميل و بروش ره ننگه و ايان لي بيت
له ناو دهمدا ، ايو ، پوك ، زمان ، ژيرزمان ، مهلاشو ،
قورگك گهرو و آلو ته مانه ههمو نوش دهن .

له دوايي دهوري به كم و سهره تاي دهوري دوهمدا ههندي
جار تا به له رزه وه پهيدا دهن و هم تابه به هومو چه شني خوي
نیشان تهدا ، سهر ايشه و بشت ايشه و آزادي چوار بهل ره ننگه
پهيدا بي كم خويي دوهمي Secondary Anaemia پهيدا دهن ،
خريله ي سوري خون كم ده بينه وه ، هيموگلوبين كم دهكا .

۳ - دهوري سي بهم Tertiary Syphilis (زور نزيك هم

دهوره بيت ايمه آتسهك وه يا هاله ي ده لين) . هپچ سنوريكي
وا نيه هم دهوره له دهوري دوهم جيا بكانه وه به لام ته و زيپكانه ي
له سهره تاي هم دهوره دا پهيدا دهن به كومهل و قول دهن و

له هی سه‌ره‌تای ده‌وری دوهم زوتر و زیاتر خوی ده‌خواته‌وه وه وه‌گو
 گرنی لی دبت ، ئەم گرنی سفاسانه یا به‌کی وه یا چهند دانه‌به‌کی جیا
 جیا به‌قهرانی ده‌نکه نوکی په‌بدا دەبن ، هه‌ندی جار به‌ک ده‌گرن و
 نه‌راغه‌که‌یان سووربور دەبن و ئەه‌قه‌به‌ک دروست ده‌گن وه یا چهند
 دانه‌به‌کی به‌ک ده‌گرن وه‌کو مارپیچ شکلیک دروست ئەگن ، ئەو
 جیگه‌به‌هه‌ندی جار به‌قهرانی نینوکیک دەبن هه‌ندی جاریش به‌قهرانی
 له‌بن ده‌ستیک ، ئەم برینه یا به‌بچوکی ده‌مینه‌وه و توپکل هه‌ل
 ئەدا وه یا خوی ده‌خواته‌وه و قول و گه‌وره ده‌بن ، ئەم برینه
 گه‌وره‌به‌ورده و ده‌نه‌شه‌نه ده‌کا و بو ئەم لاو ته‌ولای خوی
 بلاوده‌بینه‌وه و جیگه‌کونه‌کی چاک ده‌بینه‌وه . و له جیگه‌کی
 ناوچه‌به‌کی سوری کربشای په‌بدا دەبن ، له هه‌ندی جیگه‌ی
 له‌شدا ئەم برینه زور به‌تین نه‌شه‌نه ده‌کا و هه‌رچی پێست و گوشتی
 ئەو ناوچه‌به‌هیه به‌برادی ئەکا وه‌کو که له رومه‌ت په‌بدا دەبن ،
 ئەو جیگه‌به‌ی به‌زوری قورسی ئەکه‌وبته‌سه‌ر ئەم برینه‌ی لی په‌بدا
 دەبن وه‌کو شان ، ره‌فیسک ، ده‌فه‌ی شان ، به‌ری ده‌ست ،
 جو‌مه‌گه‌کان ، لوت و ناوچه‌ی دم زور جاریش له مه‌لاشو په‌بدا دەبن .
 گه‌مای ژیر پێست « برینی ئەم ده‌وره‌نی ده‌لین گه‌ما
 Gamata » به‌زوری له پاش هی پێست په‌بدا دەبن ، ئەوانه‌ی
 ژیر پێست و ماسوا-که‌کان وه‌ک گرنی په‌بدا دەبن و گه‌وره‌دەبن ،
 هه‌ندی جار به‌قهرانی هیا-که‌به‌ک وه یا گه‌وره‌تویان لی دبت ،
 پێسته‌که‌ی سه‌ری ده‌خواته‌وه و له ناوه‌راسته‌یدا نه‌رم دەبن و

ده کربتهوه و پیسته که کون دهکا

جومگه کان ، بهردهی چتی ماسواکه کان ، ابقانه کان ، میشک ، هیلهکی گون ، زمان ، مهلاشو ، قورگک ، گهرو نهمانه ههوه و توشی گهما دهن وه له ههریه گدا به چهشنی خوی دهر نهخا .

آوسانیک وه یا برینیک له جیگه یه کدا له پیدشا آوسابی پیدیا بی و نهو برینه زور قول له چنراوه کاندای جی گیر بی و له ناوه راستیدا کرایتهوه وره نگی سوربور بی و قهراغه کی زور چاک له گهل جیگه ساغه کانی اطرافیدا جیا بکریتهوه ههوه دمی شپهیی گهمای لی بکه و خوینی نهو که سه بوسفاس محض بکه .

فلسی سیک مالک : — Congenital . دایکیکی نهخوش

نهوانی نهخوشیه کی توشی منداله کی بکا نهو سفاسی که تازه وه یا چند سالیگه توشی دایکیک بوه هه همیشه منداله کانی به مردوبتی دهنی وه یا له باری دهچی ، له چند مندال بوئیکدا ههتا بیت هیز و بقی نهو میکروبانه گم دهکا وه کو مندالیکی له بار دهچی ، له پاش نهوه به کیکی به مردوبتی دهنی ، اینجا به کیکی تری دهنی له پاش چند روزیک دهمریت ، ایتر مندالی ساغی دهنی ههه چهنده هم ترنیهش ههوه جاریک بهم ریک و پیکه دهر ناکهویت . بروای بی کراوه که مندالی سفاسدار هه همیشه له دایکانهوه توش دهنی ههه چهنده ههندی له زانا کان دهلین که گهرای ژن « Ovum » به کهر توش دهنی بهوهی له پیاوهوه میکروبه کانی بو دهچی وه برواش کراوه که

کوربه لهسکی دایکیدا له نیوهی دوایی ژیانی ناو مندالدانیا
نوشی دهی .

نیشانه طانی : — کوربه یه کی سفلسدار که به زیندوبتی له دایک بو
ره ننگه هندی بلوق به له شیهوه بی بهلام به زوری بهلهی سوری
زیپکای به له شیهوه پهیدا دهی له دوای ۳-۴ ههفته . اتم بهله
سوره زیپکایانه له ناوگهل ، نزیکی دهم و لوت و لهپی دهست و
بهری پی زیاتر دهرته کون ، زیپکه کان هندی جار بهک ده گرن و
بهله بهکی گهوره دروست نه کن . لهو جی یانهی تهره نهو زیپکانه
سبروم دهر ته کن که پره له میکروب ، لالغاوه هندی جار دهقلیشی .
کوربهی سفلسدار هندی جار باش گهوره دهبن وصحتیان باش
دهی بهلام به زوری لاواز و زهررد و پیست ته نک دهبن وه شیهوی
وه کو بیایویکی زانای پیر دهی . نینوک ، مو ، قورگت ، گهرو ،
دهم ، زمان ، گوپچه ، چیاو ، نه مانه هه مو نیشانهی سفلسیان
لی دیاری نه دا . www.zheen.org

دهوری سه بهم ره ننگه زور زو دهرکهویت یاخود تانه مه نی
۶۷ ، ۱۴ ، ۲۹ وه یا دره ننگتر ههر دهر نه کهویت ، گون توش دهی ،
گه ما له پیستدا له سالی به گم وه یا دوهمدا پهیدا دهی ، گه ما
دهم و قورگت له باش سالی به گم ایتر له ههر وه قنیکدا بی دهر
ته کهویت و مه لاشو گون دهکا ، ایسقانی لوت ته ته پی ، له باش یانزه
سالی له پر ره ننگه گهرر بی ، چیاو توغی دهی . دان به تایه تی

دو دانی ناوهراسقی ریزی سهرهوه نیشانهی نایبهتی بهبدا دهگدن
وهکو مشاریان لی دیت نهه پی دهلین « دانی هوچنس »
Hutchlnsons Teeth . ایسقانه درپزهکان به زور چهشن
نیشانهی سفاسیان لی دیاری نهدا .

نهر باراستن : — بو خویاراستن له سفلس گهلی تهقهلا دراوه وگهلی

دهرمان تاقی کراوهتهوه وهکو مرعمی میشنیکوف Metchnikoff
وه خواردنی ستوقارسول و شرنقهی نیوسهافارسان بهلام نههانه
هیچی سهدی سهدنیه به پیچهوانه هندی جار زیانبان ههیه وهکو
شرنقه له خودان له باش نهوهی نهو کهسه ابشیکی خراپهی کرد و
ههستی کرد که رهنگه نوشی بونی چونکه به بونهی شرنقه بهک یا
دوانهوه اینز شانکوری سفلس دهرنا کهویت و نهو کهسه وا
دهزانی نوشی نهوه نهگهر بیتو له باش مانگیگ خوینی فحسی
بکریت زور چاک بوی دهر نهکویت که نوش بوه . پاریزگاری
نهتهوه له سفلس گهلی بابهخی ههیه ، نهو کهسه سفلسی گرتوه
دهنی هیچ نهی تا پینچ سال زن نههینی و خوی زور باش دهرمان
بکا ، نهگهر دایکیگ نوشی سفلس بوپیویسته گورج دهرمان بکریت
چونکه تا خیرانر دهرمان بکریت مندالهکهی زیاتر هبوی
رزگار بونی ههیه .

له بهر نهوه چاکترین پاریزگاری سفلس نهوهیه توخنی سفلسداد
نهکویت خوت له ابشی خراپه بیپاریزیت ، که بهکی زانیت سفلسی

دلدار

(یونس رؤف)

— ۲ —

به قومی ماموستا رفیعی علمی

دلدارى هاو نيشتانی حاجی قادری شاعری به ناویانگی کورد ،
له شعر (ووتن) بشدا به بره وی ئەم هاو نیشتهانی خوی کردوه و
له سەر شوینی ئەو روپشتوو . ئەمەیش ووینە بکی تره له شعری
دلدار :

دل به دووی افسانه گوتو وای ئەزانی وا ئەبی
ایشی دنیا رهنجی پی ناوی به خوی کونا ئەبی
نهی دهزانی ئەوبه (چارهق) داری امید آویدا
گەر به خوین بهینی بکا ئەوجا نمر پیدا ئەبی

— ۱ — به تەقەلای له گەلدا بەدی گورج دەرمانی خوی بکا و
نەخوشیە گی بلا و نە کاتەوه .

دەرمانه : - ۱ - زەرنیق به زور چەشن به کار دینیرت .

۲ - جیوه

۳ - پزمووت .

۴ - ئەبودین

چا کترین دەرمان خو باراسته .

لفظی نابی ، نابی بزرانی که لای کوردی تو
 هر به کوشش دینه بهر باغی امل احیا نه بی
 طالع و اقباله وهمی پای بندی بی هوندر
 کاری چاکی ری بنجی ، هه زمت هه بی خوی چیا نه بی

تهی برا لاده له فکری کون و زو سا راپهره
 عزمی مردان بی هه رجیت نیازی وا نه بی
 مردنه ژینت به بی کاری ، له سستی لابه
 هر به ره بنجی لای وهک تو نیشمان آوا نه بی

هم شعرانه که عاجی هندی دوردی کومه لایه تی و نیشمانان
 پیشان نه دا هر وه کوله لایه تی فکروه پوخته و به کدا که له
 نقطه ای ادبیاتیشه وه به سهند و به اداره و له صنعتی شعر که مو زور
 به سداره . جاری له لایه تی وزن و قافیه وه هیچ که مو کورتیه کی نه و
 یاقافیه کانی زور ریکو جوان و شاعرانه به . نیوه شعره کانی پینجه وه
 هه شتم (جناسیکی نامی) زور جوانی تیابه . له بیقی دواي مطالعه
 که یشدا (تشبیه و استعاره) یکی شیرین و شاعرانه هه به . و به
 کورتی شعره کان هه موی متین و آهنگداره .

دلدار له ریگهی شیری چیروکی به وه
 خزمه تی کومه لایه تی نه کا

قل و ربوی

روزی له روزانا قلی
 وهستا له سور کواکه چلی
 سه لکی په نبری له ده نوک
 وستی که یخوا له هلی
 ربوی هلابدا تی پبری
 چاری به قل که وتو مهلی
 وستی به فیلی لی سه نی
 ده سق بی کرد بی هلی
 وونی نهی بلی زه مان
 نهی لقمه خوانی سه رته لی
 یستومه من ناو با نگی نو
 خوا گورانیم بو بلی
 وه ختی زاری دا پچرات
 په نبری که وتو بن ته لی
 ربوی په نبری قوس ته وه
 به لام له پیش نه وهی هلی
 وونی نهو جا به سه نه قام
 گویت لی بی ربوی بوت بلی
 وه ختی شیکت گرت هدم
 کدر مه به گورانی مه لی

ئەمەش كەرانەنى كەوا
ئەفرە دراوى نو چەلى (۱)

موضوعى ئەم فەكرە لە زمانى يىگانەووە وەرگىراووە و (يىگەس)ى
شاعرى عصرى ساپانەش بەوويەبەكى زور شىرىن خستوبەتە سەر زمانى
كوردى . وەرگىرانەكى دلدارەش لە جوانبدا لە هينەكى (يىگەس)
كەترنە و دەسكارىبەكى كەم كە تيا دەپىزىت حەسەبى تىرى بەفەكرە
بەخشبوە . بەنى ھەر وەكو كە كچىكى دولەر و شىرىنى يىگانە
بەرىكى نايبانى كوردى لە بەر كرانى جوانبو شىرىبەكى رەوئەقىكى
زىار پىدا ئەكا و زورتر ئەچىنە دلى لاوبكى كوردەووە ، ئەم
فەكرە بەلای مەووە لە دواى ئەووە كە وەرگىراووەتە سەر زمانى
كوردى جوانتروشىرەتر بوە .

ئەمەى خوارەووەش (غزلىكى غرامى)

دلدارە

ئەمەى بادی شەمال

ئەمەى بادی شەمال ئەمەى بادی شەمال
آرامى گىان و دلەى وەك زوخال
پوستەى ھەوایی ، بەبەكى مژدەبەر
ئەگەر ھانو رىت كەوتە كوى دلەر
وەك تارەب دەخىل كە چوئە ئەولا

(۱) چەلى بە زمانى آكویان بەنى جار ، چەلى بەنى جارەك .

مه‌وبسته تاكو خبوه‌تی ایلا
 مه‌وبسته تاكولای شوخی كه‌وا
 قیری نیم‌نگای له دلا رووا
 پی بی گیانه لهم ریگه‌و بانه
 لهم چه‌م و بیسه و هه‌رده‌و كه‌بوانه
 (شیت) یکی شه‌یدا و روت و قوونم دی
 فرهبسکی آلی وه‌ك یاقوونم دی
 رووی له خوبن، خالی وه‌ك زعفرانه
 چاوه‌کانی لیل و سپر له گریانه
 بی هه‌بکه‌لی وه‌ك ایسقانیم دی
 قه‌دی چه‌ماوه‌ی وه‌ك كه‌وانیم دی
 بی خیالی به‌ژن و بالا‌کەت
 تیشکی برونای شه‌وقی لالا‌کەت
 نیرگی شه‌لای چاوی به‌خارت
 خه‌رمانه‌ی زولفی له‌سه‌ر روخسارت
 فرشته آسا، ساتی هه‌زارچار
 خوی نیشان ئه‌دا و خوی ئه‌دا چه‌شار (۱)
 بی ایسته‌که‌ش ئه‌و مال‌ویرانه
 ئه‌و که‌ژ مه‌سکه‌نه‌ی وویلی شارانه

(۱) چه‌شاردان — بی‌خوشاردنه‌وه .

هـر به امیدي جهژني وصاله
 بڑي پيت دهگا هـرواي خيالہ
 جار جاره بش له دوای نالہي دلي زار
 فرمبسك ئه رژيني وهك هـهوري بههار

پوسته‌ي هوايي به بگي هژده بهر
 نه گهر هاتوريت كه ونه كوي دلبهر

چهن شاعرانه به و چه نده و صفيكي شيرينه بو (باي شمال ۱)
 هم بيده بش كه نه لي
 مهويسته تاكولاي شوخي كه را
 تيري نيم ننگاي له دلا رووا
 ههر به شاعر بگي صنمكار و خاره زا بهاي بو دا نه نريت .
 له (پيت) ي

جار جاره بش له دوای نالہي دلي زار

فرمبسك ئه رژيني وهك هـهوري بههار

دا (صنمبكي مقصود) هه به . بهني به تايبه ني (رژاندي
 فرمبسك) ي دوای (نالہي دلي زار) خستوه . تاوه كو دهسه لاني
 شاعر به سه رمغزاي شمره كه بدا وه كو حوكمي طبيعت به سه ههوري
 به هاردا جاري ب .

دلدار به تايبه ني له پندو موعظه‌ي مليدا دهسيكي دريژي هه پيو
 به گلي ووتاري به هادار و شعري جوان ريگهي ژوان و سه

کرتی پیشانی لاوانی دواروژ داوه . هم شرانہی خوارہوہی
ہیکلہوانہ و بہلای ایہوہ شامریکہ کہ ہم بابہنوہو ووترانی .

منرالی ہیوا

مندالی ہیوا ، کولہکی دلان
تازہ غونچہکھی نیوباغی گولان
ہر چہندہ سہیری نیوچاوت دہکم
ناہیم گہردی نہزور و نہکم
روونی چہری تو وہک آسمانی ساو
وہق لی دانی پرشنگی ہتاو
تیشکی اومیدی سہر دلی تاری
لہ آسمانی رووت تہدا دیاری
سیوہیلی چاوی بریقہدارت
روناکی پاکی وویتھی روخسارت
خندہی بی فیسی ایوہ آلکات
لشہی دوچلوہ مہست و کالہگت
بیشک بی شہنگی موژدہی دل شادین
بانہغہ خوانی باغی آزادین
اومیدی دواروژ رولہی ہوانوی
خاوهنی فکری ہکرو بالائی

هيوام به توبه نهی تازه مثال
به یانی بییه نمونهی مثال

نهم قسانهی من که واپوت دهکم
بزرنگیتهوه له گویتا هدر دم

راست گوبه دایم قهت درونهکهای
وهخت به بی سود تو له دهم نهدهی

تی کوشه دایم تو وهکو ههنگ به
له مهبدانی ژین آمادهی جهنگ به

تهوایت تهلم چاکی بزانه
ژیانی سردی باری گرانه

نهک واپزانی وهک ژینی دویی
دهخوی و دهنوی له ناو نویی

تهوه ژین نیه که وهک ژن بزیت
تهبی هم آزاو هم مهزب بزیت

روژی که هانو تو پی گهیشی
چاوت کردهوه و له ژین گهیشی

تهینی ژیان کیویکی بهرزه
ریگهی خوار و ژور بهترس و لهرزه

گشتی کهندو کوسپ ، دهوهنه و داره
پر له درنده و دویشهکوماره

مار ریگت هموی دانه و داوه
 نادان و دانا لهوا داماره
 گیانه کم نهی نو لهم ریگابه
 لهم دانه و داوه و چهرخو دهزگابه
 گلی ماندوبی ، طارق بریزی
 لهم دورد و ایشه بهك بهك بچیزی
 له ری سهرکوتن نهی پیشکوی
 ههنا بکهوی زیانر سهر گوی
 نشانانی تیرهی خوت بدهی ریگا
 که رز پیه سن برون به شوینتا
 نو نهی چرای زانستی هه لکهی
 دهم داوینت ریگا وون نهکی
 پرو هوشی خوت به کار پینه
 لهم دانه و داوه بهك بهك بپینه
 نا کوی دهرکوی له هه مو دنیا
 چه ندیان کرد باری کچی کورد هه رما

به راستی پهند و نصیحتیکی بهرز و به نرخه و شهره کانیسی آودارو
 دهنگینه . خوزگه هه مولاویکی کورد له سهر لهم پیوشوینه
 برویشنا به نهوسا که دهرته کوت که لهم ملته چون دهم له مل
 ههوا نهکا و نهگا به آمانجی پروزی .

نهوارو

تفسیری قرآن

(۳)

به قرامی . شیخ محمدی مال

له پاش فرماندان به یارمه تی دانی باوگو دایکو خزمان انجا
فهرمان نه دا به یارمه تی دانی بیگانان نه فهرموی (والبتاحی) چاک
بکن له گهل هه تیوان

به راستی له پاش باوگو دایکو خزم و خویش ابتر له هه تیو له پیشتر
نیه بو یارمه تی دانو ده ست گرن ، له هه مو که سیک بی که سترو بی
نه وانر نه وه ، له هه مو که سیک زه بو نتر و بی باوانتر نه وه ، هه
منالیک باوکی بی سا به هه رچنگه کری بهک بی گوزهرانی نه داو
مشوری نه خوا ، به لام هه تیو مشورخوزی نیه ، که سیک نه غم
خواری بی ، که سیک نه آگاداری بی ، که سیک نه له له یه کی
بکا ، که سیک نه آموزگاری یه کی بکا ، هه ر له بهر نه مه به گدا
هه تیو زورتر خویربو سه رسه ری نه بی ، وه نه بی به مکر و بی
خراب له ناو منالی کومه لدا ، جا نه گهر وه که آیین نه فهرموی له
هه مولایه که وه ده ست گپروبی بکرینو یارمه تی بدرین ، وه له سوال
کردنو سورانه وه ی کولانان بیان گپرنه وه ، وه له مکتبا بی پان
بخوینن ، جگه له مه که له با شه روزا چهن قولیکی به هیزو ره له به کی

باشی تی گه یهنوی آزای وورپیی زیتو زرنگی نه بهرد پی ته گه یهن
 بو یارمه تی دانی نیشانو کومهل ، منالی مهردو پیش رزگار ته گن
 له ده ستیان .

له باشی فرماندان به یارمه تی دانی جه تیوان ایجا فرمان ته دا
 به دست گرتنی هزاران - نه فرموی (والمسکین) یارمه تی هزاران
 بدن ، وه له دست کورنی رزگاربان بکن ، بهم ره ننگه تهوانی
 که کویر یا شهل یا کوچ یا پیربکی گه فته کار یا نه خوشن به خوبان
 بکن ، وه گوزه رانیان بدن ، وه لی نه خله تان هیچ بدن به و مل -
 نه سورانای ، قاپ قهوی یانای ، قسک یانای ، سبیل یا برانای ،
 چاوبزانای ، زرنه بوزانای که به قهد ده کس تهوانن باشی بکن ،
 وه له بهرته ملیو نه وه زلی فیری دست بان کردنه وه داوا کردنو
 پلوه گو کردنه وه بون ، به لیکو ته بی تهمانه گه له یان بکنو وه له مه کینه
 هه لیان سوربان له کارو باریکا ، وه بیان خه نه سهر ایشو ککاری
 نابره نهی شانو عرق ناوچهوانی خویان پی بزوی خوبانو مال و
 مثالان په یدا ته گن .

تهوانی که بووه بوئو لی یان قهوماوه وه دست مابه یان به
 ده ستهوه نهماوه ته بی تی بگه ین ، ته گهر بهوه بشومه به کی آسمانی ،
 یا بنه هانی به کی زه بیی ده ست مابه کیان له نارچروه ، پیبوسته
 ده ست گبرویان بکنو بیان خه نه وه گهر ، به لام ته گهر به سهر
 سهر نهیو که منترخه می خویان ماله کیان له ناو پرده وه ، پیبوسته

هدر آموزگاری بکړین ، ودریگای راستیان پېشان بدن ، به بی
 ټهه ی پولیکبان بدنی .

له پاشی فرمانندان به چا که کردن له گهل باو کو دایکو خزمو
 خوبشو هتبو و هزار انجا فرمان ټهه به چا که کردن له گهل
 دراوسی نهزدیکو دور ټهه فرموی (والجار ذی القربی) چا که بکن
 له گهل ټهه دراوسی یانی که خاویان له خاوتانهوه نهزدیکه (والجار الحنب)
 وه له گهل ټهه دراوسی یانی که خاویان لیتانهوه دوره وه .

به راستی له پاشی ټهه و خزمانو هزارانمی که به رودوا باس کران
 ایت له دراوسی شایسته تر نیه بو دهست گرتو چا که له گه لا کردن ،
 خزم ټهه گهر به خزمایه تی نهزدیک بی دراوسیش به جیگا او ریگا
 نهزدیکه ، زور جار مهردوم به هوی هانو چوتی که لیه وه هوگری
 دراوسی نهزدیکه خوی ټهه بی به ره نگیسکی وا که هوگری خزمی
 دور (۱) ی خوی ټهه بی ، وه زور جار دراوسی پیویست ټهه بی
 به یارمه تبو کومه لی دراوسی خوی که خزمانی دور هرگز به وره ننگه
 پیویست ټهه بی به یه کتری .

دراوسی بهك که شهوو روزی ده جار به لای که مهوه له هانو چو دا
 چاویان به یه کتری بکوی ، وه خزانو منالیان هه میشه به کتری پېشان ،
 وه ټهه دارایو که مو کوری یان بزائن ، چون ټهه بی دلیان بویان

(۱) مه بهس له خزمی دور لیه و له پاشودا خزمیکه که به مال

دور بی نهك به خزمایه تی .

نه سونی ، وه له هه‌مو نه‌نگانه به‌کا ده‌ستیان نه‌گرن .
 آیینی اسلام فه‌رمان نه‌دا به‌مه که مه‌ردوم نه‌بی هیچ زیانیکی
 نه‌بی بو دراوسی خوی ، وه خانو به‌سه‌ر خانویا به‌رز نه‌کانه‌وه
 به‌ره‌نگیکی وا که به‌ری هه‌ناوی زستانی لی بگری ، وه آوه‌روی
 به‌سه‌ریا بپته‌ه‌ خوارمه‌وه ، وه به‌چاوی نایاکی نه‌ماشای ژنو کچو
 منالیان نه‌کا ، له نوک‌رو کاره‌که‌ریان توره‌ نه‌بی ، وه له سه‌گی
 به‌رده‌رگایان نه‌دا ، شتیان بو بنیری ، وه له هه‌مو که‌مو کوری -
 به‌کیانا ده‌ستیان بگری ، با‌نگیان بکا بو سه‌ر نان‌خواردن له مالی
 خوی ، وه له نه‌خوشیدا به‌چینه‌لایان ، وه له هه‌مو خوشبو ناخوشی -
 به‌کیانا له‌گه‌لیان بی ، کانی که دراوسی‌کی سفریکی کرد وه چو
 بو شوی‌بنیکی دور نه‌بی سه‌ری مال و مناله‌کانی بدا ، وه له‌م دبو
 ده‌رگاوه نه‌حوالیان به‌رسی ، وه له که‌مو کوری‌یان به‌سیار بکا ،
 وه بیویست به‌چی‌بن نویان بگری ، وه له خه‌رجی به‌کیان نه‌خا ،
 له هه‌ره‌ شوی‌نیک توشی مناله وورده‌له‌کانیان بو ده‌ست
 به‌سه‌ریانایینی وه پاره‌یان بدانی وه له جه‌ژانانا
 بی جه‌ژانانیان نه‌کا .

به‌په‌مه‌به‌ر نه‌فه‌رموی دراوسی له سه‌ر سه‌ جوړه . به‌گم دراوسی -
 به‌که که خزمیش بیو مسلمانیش بی نه‌مه سه‌ه‌ حق‌ی هه‌یه ، به‌کیکی
 هی دراوسیتی ، به‌کیکی هی خزما‌به‌تی ، به‌کیکی هی برابه‌تی
 دینی . دوهم دراوسی‌به‌که که مسلمان بیو خزم نه‌بی ، نه‌مه‌یان
 دو سه‌نی هه‌یه ، به‌کیکی هی دراوسیتی ، نه‌و‌بتریان هی برابه‌تی

دینی . سپه‌میان دراوسی به‌ک که نه‌ظرم یو نه‌مسلمان بی ، نه‌مه
 هه‌ر حقی دراوسیتی هه‌به ، گه‌وا بو گاوروجوله‌کش نه‌گه‌ر دراو -
 سپان بی نه‌بی حقی دراوسی تیان را بگرین .
 بی گومانم که‌سیک بو دراوسی‌پشت‌ماله‌ی خوی چا‌گه‌ی نه‌بی ،
 وه دلی بویان نه‌سوتی ، وه نه‌به‌ته‌جوشو خوروش ، ایتر هیج حیوا -
 به‌ی چا‌گه‌ی لی نا‌کری بو کومهل و نیشانی ، وه نابی به‌مه‌رد
 بنا‌سری ، نه‌خوازه‌لالام روزمه‌دا که به‌هوی گرانه‌وه له‌سه‌د نه‌وه‌دونو
 گه‌نوته‌گیانه‌لاو چه‌ناک کونان ، به‌راسقی نه‌سرو روژی ده‌ست -
 گرخی خزمانه ، روژی یارمه‌تی دانی هه‌زارانه .

(ماوبه‌تی)

سوپاس

جه‌نابی عبدالله اطفی به‌ک له‌روی شه‌وریکی انسانی و ماطفه‌به‌کی
 قه‌ومیه‌وه - بیجگه له‌وه که هه‌تا ایسه « ۱۰۰ » دنیاری تری به‌رات
 سه‌کرده بو هه‌زارخانه‌گه‌ی سلجانی - بو خه‌رجی گه‌م مانگ
 ده‌مه‌زانه‌ی امسالیش دبستان « ۱۰۰ » دنیاری تری بو به‌رات کردن ،
 به‌ناوی هه‌مو اهلی لوا که‌مانه‌وه سوپاسیکی بی‌بایانی گه‌کین ، هیوا
 دارین به‌زدان ووبه‌هی گه‌م چه‌شنه پیاوانه‌مان بی به‌زیاد نه‌زانی و
 هه‌ر بایه‌دارن .

کومرلی یارمه‌تی ده‌ری هه‌زارانه

سلجانی

(۱) « شهبدری ری نخستراه »

د ستره : شی : مبی

سالی ۱۸۷۰ بوو فراسه له گهل تهلا تا شهری ده کرد ، دهرگای تهلابهک که له دهورو پری « Mitis » ا بوو دهیان کوتا کچولیکي جوان که تهبا خوی له گهل برای ۵ ساله با لهو تهلا مابوونهوه له دهنگی چهکی دوزمن زور دهنرسا وه چاک دهنزانی که سوارانی تهلمان له نرسا کرپوکپی کردبو : ديسان دهرگاکیان به شدة ده کوتا وه هاواریان ته کرد زوو دهرگا که بگنوه ته گنه دهبشکین .

کچوله دهرگای کردوه وه له چاوپي کونتي بهک فوج سهربازی تهلمانی لهوزی سهر کردهی عسکرگان به « سوزانی » گوت : دهنی وهرای ایه به راستی بده تهوه ، نهزیکي دو ساعه ته که فوجیکي سوپای فهرانسوی ابروه بگردون ، تهوانه له کویوه هاتن و بو کوی چون ؟

www.zheer.org

کچوله رهنگی پری برار دهزگیرانه خوشه و بستهکی له ناوی تهو فوجه فهرانسه به بوون ته گهر مطالی اظهار ده کرد ته بوو به اسپانی له نارچوونی گهلی له هاوینشانه کانی - گوتی : له من دهرسن سوپابه کان بو کوی روبشتن ؟

به لی لهو دهرسین و تهنی وهرامان بدری .

(۱) له گو قاری (گوله زهره) هوه وه دهرگپراوه .

- من کچیکی فرسهوی وه ناتوانم بيم به بایس له ناو چوونی
هاونیشمانای خوم .
- ته گهر وهرامان نه دیته وه عهزیت نه دین .
- من کچیك زیاتر نیم ، مه گهر ایوه له گهل ژنان شهرده گهن؟
- ژنان به فرسهویه کان ری ایوه نیشان نه دن .
- من نه نیام ایوه نابی له شهرافه نی خوتان بگوزهرین ، وه له
نه نیایی من ایستفاده بکن .
- ته م قسانه زیادیه . بیره دهره وه له نه نشقی نه وداره دا راویسته
سه ربازان چاو دیریت نه کن ته گهر وهرامان نه دیته وه
تیربارانت ده گهن .
- «سوزان» سه ربازانی له ده ورو به ریانی وه کوته ناو فیکرو خیاله وه .
خیالیک له بهرام به ریوه مصور بو (فرسه غهرقی خوین)
کوته یادی براو ده سگیرانه خوشه ویسته کی وه نه واو لاوانیک که
گیانی خوین بو فرسه خسته خه نه ز . سه ری به رزه وه کرد وه
تفنگه گانی دی گشت چونه سهر قهره ول ، بی ده ننگ ماوه .
- جاری دومین به تو ته صر ده گم قسه بکه .
- کچول ساکت بو .
- جاری سه سه مه مطالب ایزهار بکه .
- سکوت
- تفنگ آگر بدن ا
- لاشه ی کچولی شوچا «آزا» کوته زه وی وه له کمال افتخارا به بک مهرگی
باشه رافه تیکه وه گیانی بی قایلی خوی له ری نیشتاننا پیشکش کرد .

دیوانی که لاویژ

خوش خوانی

سلبانی : ماموستا نجم الدین . صد

له ژماره (۵) سالی ۴ لا پوره ۲۹ ی که لاویژدا هه لیه سینیکی
 زور جوان و شیرین بهرچاو کهوت که به ناوی (سید فتح) ی
 چباری بهوه نوسراو ، نهو هه لیه بسته هی (ملا ولدخان) ی شاعری
 جافانه و له کهشکولیکی شعردا که به دست خطی مرحوم محمود
 پاشای جاف نوسراوه به ناوی (ملا ولدخان) هوه قید کراوه وه
 کهشکولی باس کراو له لای خارنه دی روزنامه ی ژین پیره میرده و
 حتا شش سال لهه و پیش پیره میرده هه لیه بهستی باس کراوی له
 روزنامه ی ژیان دا به شوه ی کوردی سلبانی له چاپ داوه
 (ملا ولدخان) له پایه ی شعرو نه دهم بدا شوینی زور بهرزبووه ، بو
 به لکه نهوا نهه هه لیه ستهیم پیشکشی که لاویژ کرد : —

زولفی لول نه بو ... * زولفی که به ویش خاوو لول نه بو
 گاگرژ گاگرنج گا مقلول نه بو
 پشتان و بالای طغرای تول نه بو
 و دست بمالی جهلا بده ی لیش
 حاشا نهو زولفه من نی زارم لیش

زولفی که وه باد سهر د صب شفق * چون لول مفتول نه پیکو طبق
بخش نه بو وه دور گونای زهروه رفق
نه بو و سهر مشق روشتهی لقای حق

مهست نه بو چه عطر گولاو پاشی ویش

حاشا نه بو زولفه من بی زارم لیش

زولفی که به ویش نرم و خاو نه بو * مهتای عطر آبروی گولاو نه بو
گا خه م گا دهسته گا هلاو نه بو
پشان به نه وول چون لاولاو نه بو

رونق نه پیکو چه کارخانهی ویش

حاشا نه بو زولفه من بی زارم لیش

زولفی که روشتهی لایزال نه بو * وه لانهی دلان سیاتال نه بو
آویزان وه بان خط و خال نه بو
گا گا وه میوان لبوی کمال نه بو

چون تولا قائم نه دره و شو به ویش

حاشا نه بو زولفه من بی زارم لیش

زولفی که نه ده ور گونای گول نه بو
نه سکنین دلان پیش حاصل نه بو

گا گا وه مهره مهر زام دل نه بو

حکم حکبان لاشی خه جل نه بو

نه زانو به حال جفا بردهی ویش

حاشا نه بو زولفه من بی زارم لیش

زولفی که شیوهش شورته‌نگیز نه بو
 رشحه‌ی طیبیش عطر آمیز نه بو
 وه بان بهی‌دا سه‌راو بز نه بو
 سه‌یوان خالان خورده‌ریز نه بو
 بوی مشکوو عنبر دایم نه بو پیش
 حانا نه‌وزولفه من نی‌زارم لبش

« پاشماوه »

« بوکچبکی بیگانه »

فلسطین . یافا . گورانه

نه‌جا ایتر که‌وتومه‌ته به‌یانی ،
 بو جوانیکی‌تری پیش آشنایی ..
 جوانه‌ی تربش ، هر وه‌کو ره جوانانه :
 نه‌ی‌توانیوه داسراکینی نه‌م گیانه !
 هر سه‌ر گهردان ، هر آواره ، هر برنی .. بوجی ؟
 باشه ، پیت بلیم با ، نه‌پرسی : —
 چونکه‌کاتی دینیه‌ته‌هی خوزگه‌ی دل ،
 جوانی گیانیت هاوسکاری بی جوانی گل !
 له‌ش با هه‌رده‌ی به‌هار بی آرایش
 ماسمانیکی نه‌وی هر با به‌گفتی

بو کولیم ، ره نجه روییم ، بی به ختیم
 تا ایستا که هر نازداری من ناسیم :-
 بهروالت چهن پرشنگ دارو شیک بو
 پیچه وانهی شهوه دلی تاریک بو
 کوشی گهرمو دهرونی ساردوسر بو
 زمانی نهرم ، نیمادی ایجگار در بو ا
 له بهر شهوه شهی قوزه ردی بیگانه
 جلوهی جوانیت له بیرم چی آسانه
 بهلام شهوهی ووروزانی لبم ههستم
 شهو کتبی شهویه دایه دهستم ا
 گران ههتا دوا هه ناسهی زیانم
 له بیرم چی شهو کچهی دای نیشانم
 دیوانه ککی بورانس (۱) که نهغهی شهوی
 شهایی کچه بی شه کتی یا شه گری ا ...
 (۱) بورنس : شاعر یکی از گلایزه .

بهرنی وولانم

کرکوک : حسن . عهبر القادر

زبدي خوش ههواي خوشي داگيريم
 آرامگاي جهستهي باوگو باپيريم

نهوندجی گیری له دیدم و دلا مخاله دهرچی هرگز له بزم
 مایه‌ی صبوری دله‌ی غمبارم * روناکی دیده‌ی لیلی خوینبارم
 داروی نه‌خوشی سه‌ختی هجراتم * مهره‌می سینه‌ی ریشی زامدارم

که ژوکیوه‌کت که دیاره له دور * بر قو باقی دی ووبنه‌ی شعله‌ی نور
 کوشکی ناوچیاو باغانی جوانت
 وهك به‌هشت پریه له غلمانو حور

خاکه سوره‌کت ته‌لای دسته‌قشار
 به‌ردت زومس و توی ته‌لی‌اسی آپدار
 آوت وهك کوثر یا چاوه‌ی حیات
 میوه‌ت شفا‌بخش دهردی دهرده‌دار

و‌ته‌ن . ته‌ی ههر نوی واسطه‌ی ژیم
 مایه‌ی که‌ب‌خوشی روحی شیریم
 هیزی دوو نه‌زور قوتی پشم * بشتیوانی جوان سه‌ختی نه‌خشیم

لانه‌ی شیرکوله‌ی روله‌ی پوله‌نگت
 نه‌شکوتی محکم تاشراو له سه‌نگت
 جیگای رهبازی شوره سوارانت
 دمشق گواگولی سه‌د هزار نه‌نگت
سه‌کراوی شیرین سه‌رچاوی کانیت
 شنه‌ی بلای ته‌سیم سوزه‌ی به‌یانیت

ٲو زنده گي به عشق مردوي كونه سال
ٲم غر حنه فزاي فرزندى كبايت

ياخوا آواي به خوشي و جواني • يو زين ايه به كاه راني
بارزگار ه بي به زهاني عادل • چونكه نودايه ي نيشانغاني

پر با ميگت بويار

فابي . نوبور

به چاوت سويند ٲه خوم ٲهي ياري نازدار
دل لاي تو يو تا كو بارو پيرار
به روز هرهات و چوم بو، يو نسانان
به شهو وهك كوتري بوم دم به هاوار
وه حاجي گير بو وويني تو له سهرما
خه و خوراك نه ما بولام به به كجار
به لي خوشي بو له لام ٲهو تو زه زينه
كهرامان بوارد به كويري چاوي اغيار
خوا هه ناگري اوش دل نه رم بوي
به راه بهر من به گوftar و به كردار
به دانسقه له گوشي چاره گانت
دهم شيرين ٲه بو مانگي هزار جبار

له تاریکی شهوا ههروا له پیره
 من وتو بیکوه باین وهک گول و خار
 نهوهنده چاو بهروو ژیرم له طاسنت
 له نم کی جومگه جومگه نیمه آزار

بهلام ایستا نهی نولیم پیوری
 وهکو جاراب که نیمه مهیلی دیدار
 شهوی ریم کهونهلای هندی برادهر
 له سکوردی تیکه بهنوی اهلی ناوشار

به کیکان نهی وونم وهک سهره نشق
 بهی بی سهره بهرشتی خال و روخسار
 گریات په پیرموی ایسه نهزانی
 به سکردارو به آثارو به اشعار

له بهرچی بلیلی خوشخوانی یاری
 له جانی نیشمان و کوردی غه بهار
 له سهرو تو فرخه بو بهرزی وولانت
 شهو وروژ تی بهسکوشی جهشی پیدار

کهچی نو سهره کات بوته گالته
 به یایی ورده خال و ژولفی دلدار
 وونم یاران به پاره و علمه خزمهت
 مینیش خو نیمه علم و فیرو دینار

به لام شهرت بی همتا ماووم له دنیا
 به کردارو به اشعارو به افکار
 درین قوت نه کمم بو نیشتمام
 هه ولدهم من به نوسین و به گوفتار
 له من داگیر مهبه نهی یاری گیانی
 له عشقی نیشتمام که وتومه هاوار
 له عشقی یارو دهم له ملانی تهوبه
 له بسی لیوو چاری جوانی تهوبه
 له بادهی دست و خوبادانی تهوبه
 له شعری عاشقی و دیوانی تهوبه

هاواری نیشتمام

خانقین : بابا علی پیرا

ناله به کی زور به سوزدی وا له جهز کم کار نه کا
 تی که بشتم پر به دهم خاک و من هاوار نه کا
 دادو فدریادی له ایش صحبتی « ۰۰۰ » به
 دهرده داره بویه نالهی طالمی بیزار نه کا
 بانگ نه کا نهی اهلی غیرت باری عسرت لابدهن
 دهوری غفات زلته وا فکری ملت کار نه کا
 نهی و من روح و دل و گیانت له سهر دانیم که مه
 چونکه مایهی فخری ایهی کی له حق انکلو نه کا

خاکی ره نکیئت ته گهر بی ره ننگه گاهی حقیقته
وا آهینی ته هلی خونه « » ته کا

لاوی خوم بارو دیاری خوت له دس قهت بهرمه ده
روژی رهش پیکه و بزین کی دهردی کی دهرمان ته کا

... ..
... ..

چهند دل پر ایشه « بیدار » دهستی ناچی ناعلاج
روژی سه د نفرت له دیاری نا جهزی غدار ته کا

هناسی کوردی

(شعری پوشیده)

په ره مه بره

بای خهزان ، خونچهی خزاند و درکی پیر ههرما به وه
گیژه ، ههرچی ، خوی ، ته خایه گیری ته م دنیا به وه
دادی آینهان له دست ، مهی نوشی و رهش پوش به
ههش به سهر ته و جهژبه ، وا ، سه رخوشی ، یاسه رخوشی به
قژونین و پوج برین بو مانهی جاران که ایستا قژ نه ما
پیری ژن ما ، مووی پروتینه ته وه و بییدا به با
زلف اا که رووی دا پوشیا به بانگک و هاواریان ته کرد
خه اکه مانگک گیراله ته پل و دومه له کدهن دست و برد

ایسته زلف بررا سفوری مانگه روپوشی نهما
 داخه اا هیلانی دلان ، شواوه بی ، یینه (بون) سه با
 یینو ، شهو ، تو بیینه لام ، روژی اا چرام پیوبست نیه
 تووره و بمانسه بېشه ی من ، چرا ، (وه کوژینی) یه
 هر که سه هاواری (چاری بیس) نهکا و من چاری جوان
 بهندی جهرگی وا بریوم نیمه یادی نیثمان
 نهم گرو گالاند شیوهی شری کونه ، ایسته که
 ههولی سه ربه رزی گهات بی زلف و روو گوی لی مه که

آوازه کی دل سوژ هه یقا ته باخی - الا ۱۹۴۳

گافه کی رگول چیبایی « مه تینا »

بامرسی - صالح بوسخی

چیبایی (مه تینا) سه ری خو... هه لاند

آوازیب دل سوژ جهدک سونو هه لاند :

مهژی سه ری زی مالا خار که لاند ا

ماسیا پشنا من کوفانا خه لاند ا

ههندی زفرم قهت نینه روناھی ا

آقا بو لمن به - ارو . سی ناهی ا

بزدا ندیم فی شهف ره شایی ساهی ا

نالی نا قه تاندن که یفو شاهی ا

چيائي (مه ٿيڻا) نه رعي را چاندي ا
 سهد هزار ايشو ڪولا دراندي ا

زالو پيدا خاري ڪراندي ا

تهخت تي بهختي يا تو قراندي ا

پرينو دهردا تو بي رهنگي ڪري ا

آخنيڪا جهلاندي بي دهنگي ڪري ا

في زندانا رهش بين تنگي ڪري ا

نهشي جي بگي زارو لهنگي ڪري ا

مه ايلي بي ڪهس بونه نه ٿينم ا

گوفارا رهشي نه ٿينم بنجينم ا

هندي زفرم جي خوشيا نائينم ا

ديني گيڙم ماچهوا دي رينم ؟ ا

زوزانا بي دهنڪ تازيو شينيه ا

همي چار ورهه خا قيري و گريه ا

چاف ڪوره بون بريا رونا هبه ا

وهلات جي بگهين نوگه هيش زيه ا

بي ڪهسو خداني چاڪ ايجسقي ا

همي چار لايا فهروتي گهتي ا

دوتي گوشتي ته خار مابه ههتي ا

بن باسڪيت خه، و ڪولا نفسي ا

چهند سالو هه یفو ده بیت نه شهون ا
 سه دی خورا که نهی زاری که فون ا
 هاته راجندن چهند نه خشو تهون ا
 بسیندا زوزانا نه یار دی ره فون ا
 سپیده به روزا پلنگا هه لات ا
 شیرین نارسین هاتین نهی وه لات ا
 جانیت هه خورتا بونه هه لات ا
 سه دیت بی به ختا دی که نه هه لات ا

پیشینان و تو یانه

- * ده لهك آسنه و بیستیشی نه کن به که ولی شا .
- * حیز به خالی خوی فیره .
- * سه د به رتیل قهرزی نابژیری .
- * سه ربکی هه به و هه زار سه ودا .
- * قه دری مانگک نه تانه گاته شهو .
- * گویره کهی زیانکار آبروی گا گهل نه با .
- * مریشک ره شهو هیله کی سپی نه کا .
- * وهك آگری بن کا وابه ا
- * وهك گوربسی ناو هه مانه وابه ا
- * هه ودا توند را کیشی نه پجری .

مشکلاتی منال له سالی په کیم و دووهم

هر و لېر : مهراڼ شرف

زانست Vermylon زانستېکي ته ورپې په ، گه وړه بوني منال
په شې چوار ده ووران ته کا :

۱ - ده وړه په کیم - ده وړه په پېش قسه کړدن
The Period Before Speech ته په شې پېش سالی دووهم ته بې .
۲ - وړه په دووهم - ده وړه په پېش چونه قوتانجانانه
Pre - School Child Period په منال که له عمرې ۳ ، ۴ ، ۵
سال ته بې .

۳ - ده وړه په سې په م - ده وړه په قوتانجانانه : که منال له عمرې
۶ ، ۷ ، ۸ سالان ته بې .
۴ - ده وړه په پېش بلوغ بون که منال له عمرې ۹ ، ۱۰ ، ۱۱ ، ۱۲
سالان ته بې .

اېستاش له م باسه باسي ته م مشکلاتانه ته که بې که منال نوشې ته بې
له سالی په کیم و دووهم ...

په م ده وړه دانه که منال نوشې ته بې :

۱ - « کساح »

هونې ته م دمورده که م بوني کالسيوم و فسفورده له خون ووه

دېسان له گڼم بونی فېتامین D وه له کمه داشتن پېش ههناو وه زور داشتن له خانوی تاریک ، منال که توشی هم نه خوشی به بو بی هیز نه بی بهرام بهر دوده کانی تر وه دانه کانی خراب نه بی وه هېسقانه کانی بی هیزو شل نه بی که به گوتنیکې سوک نه شکیت ، وه زیاتر له مانه تأثیری سهر اخلاق و عادتې منال هه به ، کهوا نه پین منال زوو رقی هه لته سق ، له رزگار بونی منال له نه خوشی به پېویسته له پېش ههناو دابنشی و شیر بخوات چونکه کالسیوم و فسفوری تېدا به . وه شیری دایک له هه مو شېریک چاتره — به شهرتیک دایک هېچ نه خوشی به کی نه بی وه که وه رهم — چونکه موادی آسې تېدا هه به وه نه هه ش به که که بو خوین .

نه گهر روئی ماسی دهر خوارد بدنه بن وه به نایه تی روئی نه هه ننگ چاتره ..

۲ — نه خوشی دفتریا — :

علامتی هم نه خوشی به زو به دیار نا گوی ، له بهر نه هه انسان وا نه زانی که منال ساعه وه هېچ نه خوشی به کی نه ، نه نیا که میک تا نه گری وه ابشیک له سک په یا نه بی له بهر نه هه پېویسته نه ماشای گهروی منال بگین تا بزاین هم نه خوشی به هه به یا نا ، وه بیتو نه گهر گومانان کرد که هم نه خوشی به هه به له منال زوو بو دوکتوری ره وانه بگین ..

گورینی فېسولوجی

۱- گوریتی ییکه مین - دهرچونی ددان :

منال که عمری شمش مانگک نهی نه پینین هه و شتیکی روق که بهرچه نگی کوت له دهی نه خانه وه ، سپی نهه به که منال ددانی نه به وی دهری جیگای ددان ده پیشی له بهر نهه منال شتی روق نه خانه دهی چونکه نهه لبشهی توزی کم نهکا ، له بهر نهه پیویسته نهه شتانه که منال له گهلی یاری نهکا - وهک چه قو - له دهورو پشتی دور بکه نهه وه . زور جار له آنی دهرچونی ددان منال رهنج نه کیشی وه نهی بهرق هه لسانی منال له بهر نهه لهم آنه پیویسته گهه له گهل منال نه کین و خومان تیکل کاری نهو نه کین چونکه نهه ریگای بو نه کانه وه که زیاتر رق بگری ..

۲- له مەمک برینه وه :

منال لهم دهوره زور ره نجور نهیت ، چونکه منالی بچوک غیری مهه که هیچی تر خواردنی نهی ، له بهر نهه پیویسته له کاتیکا که له مهک نه برینه وه هه بیج ره نجیکی نهه بین واه هه چه ند پیمان کرا زوتر منال له مهک برین وه هه تا برینه وهی منال له مهک له مانگی جهونم چا کتره له مانگی چوارده مین .

پیویسته منال له نه کار له مهک نه برینه وه چونکه تاثیریکی خراب هه به له سه ر منال ، وه زور باشه له پیش مهک برینه وه دا له عمری چوار مانگی سه وزه وانی پی بدین وه کو شوربای سه وزه وات ناکو فیری تاحی . سه وزه وات بی وه له مانگی هه شتم آوی

نهمانهی پی بده بن له گهل آوی پرتقال به تدریج .. وه هیچ خراب نیه نه گهر بیتو اینه زو منال له مهك نه برین وه گهر دیان به برتی له مهك صحتی تیک نه چی ...

۳ - نوستن - :

منالان له نوستن دا نه گورین ، هه ندیکیان پیویسته ۱۰ ساعات بنوی و هه ندیکی تر پیویسته ۹ - ۸ ساعات بنوی . وه نه بی دهه یکی ثابت بو نوستن دابنن . وه نابی منال ماندو بکین به هه لپه برین وه یا به شتیکی تر ، چونکه تأیری خرابه له سهر نوستن .

۴ - نه انگوست مژین - :

له سالی به کم و دووهم گهر دیان منال نه انگوستی گهردهی مژی لازمه اهمیتیه نه ده بی چونکی نهیه شتیکی زانراوه که منال له سالی به کم و دووهم نه انگوستی نه مژی ره نه م طاده سه سهر به خو وون نه بی .

هوی نه مژینه چی به ؟

زور نظریات هه به له لایهن زانسته کانه وه ، هیندی کس نه لی سبی نه م مژینه شتیکی نه بی به (جسمی) وه یا خود منال چاک شیری دایکی ناخوا یا چاک تیرنابی له بهر نه مه دهستی خوی نه مژی .

هیندی کس تر نه لین سبی نه م مژینه نه خوشی میشکه . وه نه م مژینه تأیری هه به له سهر دهه چونی ددان له طرف ناریکی به وه وه له طرف شهرمی منال که وا نه بینن منال دور نه بی له کونهل

چونکه بهې شعوری نهنگوستی خوی نهوژی وه یا له آنی قسه کردن دانی ناریکی دهر نهگوی له بهر نامه له کومهل دور نهی .

پیان نهگری نهه عادهنه له منال کم کهین . که له جیانی نهنگوستی شتیکی تز بژی وهك پارچه شه کریک که بهوهی نهنگوست مژینی له بیر بهرتهوه . وه گهر هاتو نهه ریگیانانه کلاکی نهبو پدویسته منال له سهر عادتی خوی بهجی بهیلین تا کو کهمیک گهوره نهی وه خوی نهه عادهنه ترک نهکا . بهلام جویندان وه یا لیدان بو ترک کردنی نهه عادهنه زور نی کلاکه و چهوته بهاکو خهراپتر نهی .

روی گرتن دم رهوره :

نهه زانراوه که منال له عمری دو یا سه سالی رکه نهگری وه ههر چند دایکی وه یا باوکی امریکی له سهر بکات به رویانا رادهوستی ورکه نهگری چونکه منال خوی جهز نهکا له سهر باوکو دایک امر بکات .

نهه حالهنه له منال زانراوه وه خومان نهینین ، وه پهبان نهگری بلین : که نهه دهوریکی طبیعی به ، له سهر منال را نهووری ، وه تا سالی ۲ ، ۳ دهوام نهکات .

زانستی اورپییهکان تفسیری نهه نهکنهوه که . رکه لهلای منال شتیکه که خوی پی گهوره بزانی ، هیندیکی تر نهین : نهه له نی نهگه بشتن پهیا نهب وه یا منال ناتوانی صراسی خوی چاک بهداک و

باوکی تی بگهینی له بهر ئەمە رکه ئەگری .
 وه ابعەش لامان مەلومە که منال هیندی جار توشی هیندی شت
 ئەبی و لی تی ناگا . وه یا دایک له منال هیندی شت دەخوازی
 که منال پی ناگری . له بهر هەمو ئەم نقاطانە وا دەر ئەکەوی
 که منال بە خوراپی رق ناگری وه پاش فیروبوت و شارەزا منال
 بەواش بەواش رکەیی بهر ئەدا .

چۆنە ئەرئواینی ئێم عارەشە منال کرم بەکەین ؟

- ۱- لایشکی زەحمەتی لی نەخوازین که منال نەتوانی بەجی بەینی .
 - ۲- پرسباری له نا کاو لی نەکەین .
 - ۳- پرسباری لی نەکەین که منال مشغولی یاری خوی ئەبی .
 - ۴- پیویستە له آنی قسە کردنا له گەهل منال بەپەواشی قسە
 بکەین وه به چاوبکی منالانە سەبری کەین .
- ایتر ئەم ووتارە بچوکه پیشکەشی دایک و باوکه کان ئەکەم
 چونکه منالان زەخیرەیی مەنە که مەت له دوواروژ به بەختباری
 بژی به واسطەیی ئەم منالانە

بو آگاداری

جەنابی عمر قەزاز بو وه رگرتنی بارەیی آپونەیی گەلاویژ له نەواوی
 لوای سلیمانی سەر بەستە ، بەرانبەر به و پارانە هەر اجزایەك له سەر
 « بایت » و وصل چاپکراوە کانی گەلاویژ ئەیکا ره وایه .

(۱) ووبنیریک کی سبیر

کمال . عزمی بابا

دانشتوہ کانی شاری (بوتقاسکی) له ژاپون هیچیان آوینہ یان
 نہ دیو ، هئا وه کو ژنه کانیان و کچه کانیان ره نگوو رویان
 نه نه زانی چونه به اگو له به کترین نه برسی ، روزیکیان گه نچیک
 که ناوی (قیفی نیسام) بو له سهرجاده آوینہ به ک نه دوزیته وه ،
 (قیفی نیسام) زور شپوهی له باوکی چوه ، نه ماشای آوینہ که نه کات
 له دلی خویدا نه ایت نه مه ووبنیریک باوکه له کوپوه گه بشتوته ابره ؟
 بی گومان خوا نه بوی که بیخانه دله وه بهر ابره به باوکم چاک بم ،
 زور به نه بپوهه آوینہ کهی خسته کیرفانی و بردیه وه بو ماله وه له
 سندوقیکا هلی گرت

طاده نی ژاپونہ کان و هایه هه هوشنکی سینی لای ژن آشکرا
 نه گن ، وه (قیفی نیسام) قراریدا که نه م سینه لای ژنه کهی
 آشکرا نه کا . هه و روزی که فرصتی چنگک بکوتایه له چوار جار
 زیاتر نه چوه ماله وه بو نه وهی بزانی نهوشنه گرانی که دوزیوبه ته وه
 له جی خوی ماره و هه که نه بینی گورج ماچی نه کرد و نه گریا ،
 ژنه کهی سهری سور ماو له هاتنه وهی میرده کهی بو ماله وه روزی
 چند جار بک .

(۱) له نورکپوره وه کپراوه .

روژیکبان هر وه کو جاران میرده گئی هانه وه وچوه ژوریک له ژوره کانه وه ، ژنه گئی چو له درزی ده رگا که وه روانی میرده گئی نیشای شتیکی بریقه دار نه کا وه ماچی نه کا وه به سه ریا نه گری ، هیج قسه ی نه کرد گه رایه وه دواوه هه تاوه کو میرده گئی چوه دهوی له مال ، به هر چونی بو قفلی سندوقه گئی کرده وه وه رسمی ژنیکی دهه هینا ، سه ری لی سورما ووتی نه وه وینه ی ژنه . ؟ وه ژنه گئی ناوی (لی لی) بو وازانی میرده گئی که مه کر بازی له گهل نه کا . که نه و وینه به ی دی زور دل ته نگت سه رسام بو که میرده گئی جهز له ژنیکی ناشیرین نه کا .

هر وه ها نه بتوانی هیج ایشیکی ناومال بکا له داخا .

وه که میرده گئی هانه وه ایواره نیشای کرد ژنه گئی هیج شبوی بو دانه تاوه روی کرده ژنه گئی ووتی : توله ایستاره وه ها بگی هیشتا سالیک زانه بوردوه به سه ر ژن و میردانا . آیا چون نه بین نه گهر بیست سال پروان ؟ (لی لی) ووتی : توچی نه لیت ! جهزت له ژنیکی که کردوه وه وینه که ییت هیناونه مالی ، خوشه و بسته کت به ره و پرو من نوم ناوی .

میرد : نازانم مه بهس چیه لهم قسه به کام ژن ؟ کام وینه ؟

(لی لی) ووتی دیاره نازانی ! منیش هر وه ها نازانم جهزت له چه ژنیکی ناشیرین کردوه . وازی لی بهینه من ژن جوانی نوم . میرد ووتی : چی نه لیت نه ی (لی لی) نه و وینه به ی که تولی

له پرسی و وینهی ژن نیه تهوه و وینهی باوکه . چند روزیکی کم له مه و پیش له سهرجاده دوزبومه تهوه وه قرارم داوه نیشانی کسی نهدم بو تهوهی نهشکی .

(لی لی) وه خته شیت بم پیاوه که آیا من ژن و پیاو ایک ناکمهوه . له وکانه دا که (لی لی) تم قسانهی ته کرد و زور رقی هلسابو . خدریک بو به بونهی تم و وینهیهوه بناغهی تم خیزانه نیک بچی که چند دمه به خوشی گوزهران ته کن . (راهیک) له بهر ماله گیانهوه تی بهری و راوه ستا بو تهوهی بزانی تم دهنگه دهنگه چیه . وه تی فکری که ربکیان بخت چاکه . له ده رگای دا وه چوه ژوری ، له ژنه کی پرسی له سهرچی دهنگیان دهردی .
ژنه که ووتی : مبرده کم چهز له ژنیک تر ته کات .

راهب : چون ته زانی ؟

ژنه که : و وینهیهکی تهو ژنه کی که چهزی لی کردوه هیناوینه

www.zheen.org

میرد : تهو و وینهیه و وینهی ژن نیه به لکو و وینهی باوکه ا

چند روزیکی کم له مه و پیش له سهر جاده دوزبومه تهوه .

راهب : لیم گهرین سهری تم و وینهیه بکم . سهری کردو ووتی ته مه راهیکی گه وره یه .

ژن و مبرده که همدو کبان سهرپان سورما لهم قسه یه وه چونه

نه‌نشت راهبه‌گه‌وه و سه‌بریان کرد دوو گه‌سی‌کی زیاد کردوه .
 مېرده‌گه : ووینه‌ی ژنه‌کی و راهبه‌گه و باوکی تیا ته‌یینی .
 ژنه‌گه : ووینه‌ی مېرده‌کی وه راهبه‌گه وه ته‌و ژنه‌گه
 مېرده‌کی جه‌زی لی‌کردوه تیا‌یا ته‌یینی .
 راهبه‌گه : ووینه‌ی راهی‌یکی گه‌وره که‌نای‌ناسی وه ووینه‌ی
 ژن و مېرده‌گه ته‌یینی راهبه‌گه له‌ دوای‌ دور
 نه‌ندیشیک ووتی : ته‌مه‌ شتی‌که به‌هوی تیش‌کی
 رونا‌که‌هوه هه‌مو چوره‌ش‌تی‌که که‌ له‌ به‌ر ده‌م‌بانی‌ تیا
 ده‌و‌ته‌کی . وه راهبه‌گه پی‌گونن : —
 به‌ پیاوه‌کی ووت : تو ووینه‌ی خوت تیا چاوپنی ته‌گه‌وی .
 به‌ ژنه‌کی ووت : نوش ووینه‌ی خوت تیا چاوپنی ته‌گه‌وی .
 وه‌منبش ووینه‌ی خوم تیا چاوپنی ته‌گه‌وی .

گه‌لاویژ بو‌چنی‌ید؟

دیاره‌ گه‌لاویژ بو‌کوم‌لی‌کورد‌گه‌ل‌کی‌ زوره‌ ، به‌کی‌ له‌ گه‌ل‌که
 به‌ قی‌مه‌نه‌کانی‌ ده‌رخ‌س‌نی‌ شیوه‌ نوی‌س‌نی‌ کورد‌به‌ له‌ سه‌ر ته‌و ره‌وش‌نه
 گه‌ ایسته‌ له‌ سه‌ر‌به‌تی‌ ، سه‌یر ته‌گه‌ین‌ زوری‌ وا‌ هه‌به‌ یا‌ له‌ به‌ر
 گه‌ ده‌رخ‌س‌ی‌ وه‌ یا‌ له‌ به‌ر گوی‌ نه‌دان‌ به‌ زمانه‌کی‌ خوی‌ ، له‌ نوی‌س‌نا
 خوی‌ ماندو‌ ته‌کا‌ به‌ شیوه‌ی‌ کونه‌وه‌ ، جا‌ به‌ر بو‌نه‌وه‌ ته‌کا‌ ته‌گه‌ین
 که‌ له‌ نوی‌س‌نا‌ له‌ شیوه‌ی‌ گه‌لاویژ‌ لانه‌دم‌ن‌ و ره‌هی‌ چوار‌ سالی‌ ته‌م
 نا‌قانه‌تان‌ له‌ به‌ر چاوپنی‌ .

وئلامى پرسىياري

ژماره ۸ سالى ۴ ي گهلاويژ

ع . چالاک

كس نيه نيهوى به بىداخى آزادى دوور له كويليني بى ، له هه مو
گوشه به كى وولاته كيا باي سه ربه سقى نهى شه كيننه وه . به لام آخ ا
كورى لهوى و نهو به بىداخه هه ل كا ا ا بهى بى كاره و لهوى سه ر
سهخت ، هه پو ا هه پو ا

براگيان ا وازانه له پال نه خوشبكا ده سقى مه بنه نت آلانوه
گه ردت هه ناسهى ساردو خور خور فرمبى كى گه رم و گورى
گه نجابه تبت به رداوه دوول و ده رهى ووشك و برنگى ژيانه وه .
بنه نت به ، له چه گوشه به كه وه دات نه پى بى و مبل نه كى نه وه نده
سه رنج بده نادلت تى رآ و نهى . بزانه له و پى بى سهره مهر گه دا
كه كوردى سه ر گه ردانى تى دا گلوله بوه و له ولاشه بى نازهى
كوردستانا كه اجل لوى تى ژه نوه ، هه ست به چه نه خوشبكا نه كى ا

لام وابه هه وول و آخر دى بته سه ر نه مهى بلى : برسبه .
به لام چه برسبه تى سه ك ؟ برسقى سك ؟ برسقى زانست ؟ برسقى
ابش كردن ؟ برسقى ره وشت جوانى ؟ كام برسقى ؟
ره ننگه ده ست نه پى ا باله خى ونى نه كرى بلى ، سه ر

برهینیه دای وه شانوه . ره ننگه ابوشم لی هه لفرچینی و گه زارم
لی بکیشی ، چونکه نیشانهی هه مو برسی تبهکی تیدا ههست نی نهکی ا
خوشت نی و ترش ، نه بی ناونوسی نه خوشیه کی بگی . بهلام
چه ناونوسی ؟ له گهل چاره دا .

کا که ا برسی تبهکی له روزی نیوه رو رو هه لراوتره . چارهش
زوره . حه بی خه م خور گه م ، بهلام کاربگر ترین دهرمانیک
بن که له کردنی درک و دالی هه زاری و نه زانینه . بویه هم دوده رمانه
پیکوه ناو ته بهم ، چونکه بهک به به کوه شه تک دراون . نه گه ایکی
داماو زانسی تیدا ته شه نه نکات . نه زانستیش له گهل دامای دا
هه ل نه کات .

له ری هه زاری دا نه بی دهره به کیتی له ناو پیری و دهره له مند
چاوی له برا داماو کانی خوار خوبه و نه بی . له ری زانسی دا نه بی
به نه بی بیگانه له وولاتا بقر تیزی .

دیاره گه وتم زانسی ، تی له گهن ته ایم چی ا چون نه بی تی نه گهن ؟
چون نه بی له بنج و نه وانی دهرمانی نه گهن یا لی نه کولنه وه که
سردن و زیاتانی له سه به ننگ نی ؟ کوت و مه زره قی دان به وه شا
نهین بو پیشکوتن مان زانسی گه لی له نان پیوستره . چون
پیوست تر نه بی ؟ که توانای بهک خستی گه لی تیدانی و هان یان بدو
یان خانه سهر شه قاسی ایش کردن و خورازانته وه بهره فتاری
شیرینه وه ؟ چون پیوست تر نه بی ؟ که کشت و کال و پیشه وری و

بازرگانی رولهی تاقانهای نهوبن ؟ یا چون آریزتر کسی نهبی
لهلانان ، که رچه له کی کرمی خوبه رستی و باره ری پروپوج تان بو
بیرینه وه و قوی ژن و پیاوتانف بو بکات به به کا له ری گهل و
نیشنانا ؟ نه مه آوژ گاری من و ابوش نه گراست نه کن
خهم خواردن و له خو بوردن ! ..

به لی راست نه فرموی نه مه به کورتی هه ره کاری گه ترین
دهرمانه کانه . خو نه گه ر بی نه سه ر ورده دهرمانی تر ، نامه خوا
به جگار زورن . به لام به پشت گوی خستنی نه مه دوو دهرمانه خیر
له دهرمانیگی ترا نه .

هه پیری لی گه وه هه

خاله بارام تو خوش ، سه کور « جوانبیر ، جهانگیر ، کامهران » و
« ۱۹ » مہری له شوین به جی ما ، نی وونج روله بچنه لای
« مامه سه رحه دی » نه مه مرانه تان لی به شکا به وشه رته نیوهی بو
جوانبیر ، چواربه کی بو جهانگیر ، شه شبه کی بو کامهران بی ، که
چون مامه سه رحه دی دانا مہره کانی لی به شکردن به بی نه وه هه بیج
کتوپچری تی گوی ، جابزانه چونی لی به شکردون ؟ .

ریگای رزگار بون

سلیمانی : مصطفی قار

بو نهمی که قهوسی (گهلی له زیر باری گرانی . کوبله ی و آواری و شله زان و پهرت و بلاوی رزگار بی . وه بهر نهنگاری آزادی و خوشی و بهختباری بی و بچینه ریزی گهله پیدشکه ونوه - گانه وه . نه بی نهم ریگایانه ی خواره وه بگری .

۱ - مکانجه ی امیه (قهلا چری نه زانین) وه بلاو کردنه وه ی خویندن و زانقی . به شیوه بکی وا که به شاذ (ده گهن) اسی و نه خوینده وار بی زن و پیار نه ست بداته خویندن به شهو و به روز خه ربکی خویندن بن . چوانکه به کم شق که وا گهل نکا به (کوبله) نه خوینده وار به . له گهل نهمه شا پیویسته نهور ماوستانه ی که دهرس نه لینه وه له وا نه بن که خوینان ههر بو نیشتان - پهرسقی قولپ بدا نه ک بو شتیکی تر :

۲ - به هوی خویندن و زانینه وه اصلاح (ساز) کردنی ژبانی کومه لایه نی (حیاتی اجتماعی) وه کو لا بردنی : دوودلی . نا کوکی . چل و چوی چار برسیتی . فیزو لوت به رزی له راستی به کتر .

۳ - جوان کردن ره وشت و خو (اخلاق) خو پاراستن له به د - خوی و چار له دهری و خو بریتی . وه چالاکی له ابشی و فرمان دا وه پزاری له (نهملی)

۴ - بلاو کردنه وهی گیانی به گهتی و برابهتی و داسوزی . یاریده و دستبار پیتاک و باربو : وه به (دابهخی) یهك دهرهاتن . به تایه بهتی دهست به سهرا کیشانی ههژاولی قهوماوی هاوخوین : بو تههوی که بیگانه به پاره له خشتهی نهبا . چونکه نامانگوری و نه دارایی گهلی شقی خراپی لبوه به پیدا نهبی .

۵ - هه لگرتنی نظامی اقطاعی نه یترقی دهره به گیه وه دامهز - راندنی نه یرنیکی هیمن و به آسایش و بی ترس : وه رو کردنه تمدن و پیشکوتن .

۶ - پیک هینانی چه ند کومهلی

(أ) وه کو کومهلی زانستی که اهم کومهلی بی (پشو) تیکرا خوینده وار پی بگه یه نی تا نه خوینده واری (امیتی) (پاکو) نه دری ،

(ب) کومهلی زبان پاربز که اهم کومهله هه همیشه نه قه لای ته وه بدن که زمانه که یان بره وی پی بدری وه خویندن و نویسی پی بکن به باو .

(ج) کومهلی پیتاکی نیشمانی . که اهم کومهلهش مه به سینان ته وه بی که نه گهر نه دارا یهك کوریکي بو . هه لگرت بخوینی پی بخوینن وه له پاشا که چنکی له شقی گیر بو مانگی شقی برینه وه بو کومهله که .

(د) : نه گهر هه ژاری نه خوش ککوت و نهی بوده رمانی

خوی بکا پاره‌ی دوکتورو ده‌رمانی بو بدن تا چاک بیته‌وه
نه‌سری وه نه‌خوشی به‌کئی توش کسی تر نه‌نی .

(ه) له هه‌هوان پی‌ویستی . کوه‌لی اقتصادی (کردو کوش)
که تهو کوه‌له به هه‌مو هیزیا‌نه‌وه خه‌ریکی ته‌وه‌بن بازاری په‌یدا بکن
بوشتی نیشته‌انی و وطنی که له شاران سه‌ر به‌ر بفروشری :

(و) فرمان دوزینه‌وه بو بیکاره‌کان بو ته‌مه‌ی که وا نانه‌واوی
به‌کیشن وه ده‌ست بکن به‌دزی و جه‌رده‌نی و پی‌او خراپی .

هه‌تی پی‌روزبایی گه‌لاویژ

بو نایبه کورده‌کان

کاتی گه‌لاویژ له ته‌واویونا بو هه‌والی دامه‌زرانه‌وه‌ی
نایبه‌کانان بیست هه‌ر ته‌وه‌نده‌مان پی‌گرا به‌م دو سه‌کله‌یه به‌ناوی
گه‌لاویژه‌وه پی‌روزبایی له نایبه کورده‌کان بکن وه به‌په‌روه‌وه
له په‌زدان ته‌پاریینه‌وه که خوا موقیان بکا بو خذقی کوردی
هه‌زار و کوردوستانی خوشه‌وبست .

پرسیاری گدلاویژ

به ژن وبالا

پرسیاری نهجاری گدلاویژ « به ژنو بالابه ». هه مو نه زمان که
 جل و بهرگک نمیلی پیشکوتنی میلهت نهکا و له اهمیت له پاش
 زمانه ویدی ، به نه ماشا کورده نی پیاو یا ژنیک زورچاک نه توانین
 تقدیری جی میلهته کی بگهین له ریزی میلهتانا . نه ورو پایه کان و
 میلهته پیشکوتنه کان اهمیت زوریان داوه به بهرگک و روز به روز
 بهلای گهی و ساده نی دا نه پین . هه مو خاوهن زه و قیک له ایه
 ههست به نانه واوی و ناشیرینی جلو بهرگات نهکا ، بو پوشته
 کردنه وی ژن وه یا پیاویک له طانی هه زمانی دا توشی خرج کرنی
 پاره یه کی زور نه پین نه خوازه الله لهم وهخته گرانیه دا . سه ره رای نه وه
 که جلو بهرگات هه مو مزینیکی میلهتی شاخاری لی سه ندوبن ،
 انجا بهم هویه وه نهکا نه گهین خوینده وارانی خوشه و یست رای خوبان
 بنوسن دهره هق به چاکی وه یا خرابی جلو بهرگی ایستامان آیا به
 بیوستی نه زمان بگورری یانه ؟

آوازیک له‌نو جوانیکه‌وه

کفری . مصطفی سیر احمد

روژی به‌دلیکی یرخه‌مه‌وه ، به‌روویه‌کی زه‌رده‌وه و به‌آروزیه‌کی
 ته‌نگه‌وه به‌ته‌نیایی رووم کرده ده‌شتی روز‌آوای شاره‌کم ، خوه‌بشم
 نازانم بوچی و بوکوی ته‌روم ، له‌پاش رویشتی ساتونیویک کاتیک
 هانم به‌سدر خووما و سه‌رم هه‌بری روانم گردیکی (تل - ته‌پلواکه)
 رووت و قووت له‌به‌ر ده‌سپایه وانی که‌بشم که‌ته‌م گرده‌یش وه‌کومن
 وه‌ها دل ته‌نگه ، دانیشتم له‌پالی سینه‌ری فراوانی ونوشیم له‌آوی
 ژبردایینی ، له‌پاش نه‌ختی چه‌سانه‌وه چا‌ویکم به‌ده‌وروو پشتیا گیراو
 سه‌یریکی قه‌دوبالایم کرد ، هیچ‌ا‌تریکی خوشم تپانه‌دی ، به‌جگر
 سوتاوم زانی ، له‌به‌ر ته‌مه‌ پیم‌ووت :
 « ته‌ی نشته‌گای به‌وران ، قه‌لای به‌رزی کوردوستان ، جیگای
 میرانی بابان ، بوچی وه‌ها ماتوومه‌لوایت ، بوچی رووتو و قووتیت ،
 وه‌لامم بده‌روه‌وه قسم بو‌بکه ، پیم‌بلی آیا‌توبش وه‌کومن وه‌ها
 دل پروکاویت ، رووت درزمه‌که‌ پی‌بکه‌نه . ته‌وا لاوانی وولاته‌کت
 له‌ده‌وروو پشتت هه‌له‌پرن ، شمشات بو‌لی‌ته‌دن ، وه‌لامیان
 بده‌روه‌وه ، دلبان خوش‌بکه ، ... ده‌ی ... دره‌نگه ، ده‌نگم
 دانووسا ، هیزم‌نهما به‌زمنی‌به‌کت پیماناییم . »
 له‌پاش هه‌ندیک ده‌نگیکی ماتوومه‌لول وه‌کو‌گه‌رده‌لول له‌ناو ته‌م

خراپه وه به دایکی که بابه وه وورده وورده بهرز نه بووه وه ، منیش
 وه کوشیت له جیگای خوم راپه ریم و هه لسام ، هوشم له سه ر خوم
 نه ما ورووم کرده نه و جیگای که ده ننگه که ی لیه نه یسه را ، به لام
 بی سود بوو نه زمانی گانی ده ننگه که له کوی وه یه ، دووباره دانیشتم و
 رووم کرده گرده که و پیم ووت :

« نهی جگه ر سوتاو بو ویرانی وولات ، بوچی ده ننگت
 ده رنایهت ، آیا له کزی کوردان ، له بهرچی ؟ پیم بلی موزده م
 بده ری ، دلم خوش بکه ، نه وا گویم را گرنوه لا آموزگاری به
 خوشه کانت که وه کو مه ره مه بو برینی لا وات » .

له بهر نه مه هاته جوش و ده ننگه که بهرز وه بو ، ووتی :

« نهی روله ی کوردان ، نهی به چکه شبری پاشاوه ی مهردان ،
 دلت سوتان ، آگرم گرت ، بلیسه ی آگرم کم له ده ورو پشنا شعله ی
 داوه ، هه لسه ، بروو به هاوریه کانت و به برا دلسوزه کانت بلی
 باه مویان ده ست بگرن و هه لپه رن و گورانی نیشتمانی بلین ، به کتر
 بگرن ، دایکی کورد چاوه روانی مه زده به ، کانیک زانی نه و جوانیک ،
 بیچوه پاله وانیک ، له ناو نه و گرده وه ده رچوو . به ده ننگیسی
 خوشه وه ، به آوازیکی بهرز وه گورانی نیشتمانی نه ووت و گول گول
 فرمیسیکی نه ریزا و هاواری نه کرد بو به کبه تی ... بو سه ر
 که وتن ... بو آزادی » ...

بہشی لی گولیندوہ

وہلامی مدہوش و شعر

م . ع : مدہوشی

زور سوپامی ہرادی تہکم کہ بہکم جار لہ باسی لی گولیندوہ دا
بزارہی پیری مئی کردوہ ، بہلام تہو چہوتو چیلہی کہ وا
گرتوبہتی منیش بو تی وورد بو تہوہی وہلام داہوہ کہ خوبندہ وارانی
کہ لاویژ راستی تیدا بدوزنہوہ .

لہ ہاہہستی « حازم لی کردوی » زمارہ « ۹ » ی گہ لاویژی
سالی « ۴ » پارچہی سہیم لہ باتی تہمہی « ژیم چنبوہ » بنوسریت ،
یا لہ نوسین یا لہ چاپدا « ی » بہکی زیادہ معنای شعرہ گہی گوریوہ
لیم بو تہ دہنگہ گہ گہی « حضرتی آدم » ژینہی چنبوہ نوسراوہ ،
تہخیر معنای « مہینت » تی گہ بشنوم ، لہ باخی ژیاٹا چونکی خوشیم
تہدیوہ مہینہ نیم بہ گولچین زانیوہ تہم مصرعم بہ خوم ووتوہ تہ گہر
بہوم بووتابہ بوچی تہ مہووت ژینت چنبوہ خو شعرہ کہ رو بہ روہ .

دبسان لہ پارچہی پینجہما ہر چہندہ بزائم تہو لہ من بزارہ
دلگ ناتوانی خوی را بگری تہچی بہلایاو بہر دہرگای تہ گری تہ گہر
بکوزری یا دہریشی بکن ، دہنگہ ہرادی خوی لہ دلداری

آگادار نهی یا اشاره‌زای شعری نیه ته‌گینا بو ته‌م بیانوه ته‌م‌هنده
شعر هه‌به ته‌گهر درپژوی به‌می « گه‌لاویژ » ناینوسی ، نه‌م‌اشا که
« وقایی » ته‌لیت : -

گه‌رده‌رم‌گی رو له کوی گم هیچ به‌نا به‌کم نیه
پوست به پوست جه‌رگم ده‌ربنن دبه‌وه چاره‌م نیه
چونکه عاشق ناپرسی له نه‌وبستن وه ناپرسی له کوشتن ،
ده‌ستوری عشق جیاوازه به دەس خوم نیه بویه ته‌لیم « بیانوم بی
مه‌گره‌چی له دلنا به ده‌ری خه » با بزایم بوچی جه‌زم لی نا کا نا ته‌و
بیانوانه‌ی لایه‌رم و به‌چمه دل‌به‌وه « کویر نا ته‌م‌ری به‌نه‌مای چاره »
نه‌م‌اشا که « سالم » ته‌لیت : -

لغا خواهش ته‌کم دایم که بنوینی وه لی ناچار
رضام حرفی له جوابت وه‌رگرم با « لن ترانی » بی
عاشق به‌وش دلی خوش نه‌بی که بی بی نام بیفی ، ایتر به من
بوچی ته‌لیت که ته‌زانی جه‌زت لی نا کا به‌روکی به‌وده ، ته‌ی نایینی
ته‌وانه‌ی که دلداریان کردوه له گه‌رمه‌ی تی که لیدا به یاره‌که بیان
ووقتی تو دلت به‌منه‌وه نیه بو ته‌وه‌ی که ته‌و معشوقه‌به قبی هه‌لمی
دلی زیاتر گه‌رم بی ، من دبه‌وه ده‌می کردوه به‌گریان .

چېروکی نوم مانگه

مدیر بدگي

له لمر مجله . نوسه رى : محمد شاكر فتاح

« نوسه ر به ناوى (شهبه ننگه به روز) هوه نوسه راوبكى داناره ، له شيوه به كى پيښه كې نين آوه ردا له هه مو گيرى و چه وتبه كى زيانى كومه لا به تيان دواوه . به م مه به سه كه كار بكانه دلى كار به دستانان ، تا له روى داسوزى و نيشتان په روه ربه وه بگوشن چينه كاني هه موره ننگه كې كومه لا به تى (طبقاته مختلفه اجتماعى) بڅه نه وه سه ر رى راست و دوروست ، وه به كومه له نيشتانه خواجه وسته باشكه و تود كه مان پېش بڅه بڼه وه . جا نه مه به كې كه له ووتارانان ، كه هه ر جاره به كېكى لى له چاپ نه ده ين »

... مدير به گك بېچاوبنى بى كه بروى توند نه كرد ، پياو نه بو بوبرى له به رده ميا بوستى .

له گدل نه هه شا نهوى به دلى بزوايه وه و ده مې شېرين كړدابه ،

نه گهر هزار دهر دو آزاريشي بوايه : بدهه پيه وه بي نه گهني و
 نه بگوت : « کوره آدهي جگهري بو بين ، آدهي چاي بو بين ، آدهي
 قاوه ... بهلام فوربه سر نه وهي دست قوچار بوايه له طاست مدير به گا .
 نه گهر پادشاش بوايه نه نه هيلرا بينه ژوره کي . نه گهر کاروباري
 حکومتي شي بگه وتا به لاي ، قاوه نه درا ، تهريق نه کرايه وه ، هر هيج
 نه بوايه نه مه نده کاروباره کي دوا نه خرا ، کابرا وه رس نه بو وه ناچار
 نه بو کهواز له کاروباره کي خوي بهيني هه تا خوا مدير به گي به لايه کا
 بو ته فرو تونا نه گرد بهلام چي بي له تو نه بيني بي : که چورني جوان
 کاروباري زور راهي نه کرا . چونکو مدير به گت دلي ته ربو ، وه
 دل تهري خوي به فیزه وه نه وانند . نه وه نده هه بو به ناوي
 خوشه وبسته وه تا چند روزيک له مالي خويدا ميوانداري نه کردنايه
 کاروباره کي بوراهي نه نه کردن ا . چکه له وه مدير به گت ههزي
 له هه شتيک نه کرد ا . که بچوايه شو بينيک نه بگوت « به خوا پيروزتان
 بي زيني و ولاخه که تان جوانه اخور جي بار که که تان شاياني ته ما شا کردنه ا
 سه ما و ره که تان بو ديواخاني پياوي که وزه دوروست کراوه ا آغا نه م
 نه سپه نايابت له کوي بو ؟ .. نه ي کويخا تو نه م تفهنگه دانسه بهت
 به چه اندکري ؟ بارکم به خورام ناوي به چه ندي نه ده ي پاره کهت
 بدهه وه ا ..

تير نه بو کويخا نه وشناهي پيشکش به مدير به گت بگردايه
 نه گينه به ره انگاري پشم و قيني نه بو ..

١٤٥٠ و ساش خوا نهی گس له دهستی رزگاری نه ته کردا .. ساین
 بهره گانی خراب نه ژمارد ، یان دهغل و دانی به زور نه دایه قهلم ،
 یا خه لکی آوای به کی لی هل نه گیرابه وه .. سانه گهر له بن عهد
 بوی دوزبوه نه وه ، دهردی سه ری به کی بو نه دوزبوه و وازی لی
 ١٤٥١ هینا تا به ناخی عهدیا نه برده خواره وه ، به لام نه گهر کابرا
 پیساوانه به اتایه پیشه وه و بیگوتایه : « به گم سهر و مال هی گبه
 پیشگشتنی » تیر نه و کابرایه لای مدیر به گت له پیش نه بو .
 سه ری بریابه ، مالی و بران کردایه ، هه موشنیک سی سه ری نه گرت .
 وه هه مو نسکایه کی بو نه چوه سهر . بام حکومت و خه لکیش
 تیا چو نایه قسه ی هه ره جی بو . انجا که کوینا نه یگوت : قوربان
 پیشگشتنی ا « مدیریش به پیاره کی خوی نه فهرمو « هیتو ساله .
 آته وه بخسره خورجه گوه تا نه روینه وه ا « له بر نه مه خوا
 را گیراوی کات ، له سایه ی مدیر به گوه کرده وهی ده ست بلاوی
 ناوچه گی دا گیر کردبو . هه تا امام چه وه نده ریش به چه وه نده ره گانی
 خوی وازی نه ته هینا شلی پیشی نه به شه وه .

.. له پرخوا (کاتبیکی) عه نیکگی بو مدیر به گت ره وانه کرد .
 کاتب دهس و دامین پاک و سه رراست . نورت و توند ، بلیحه تیک بو
 بو خوی . روزیک کابرایه ک هاواری هینا ، گوتی : « مدیر به گت
 خوا بنه پیل به فهرمو ته سپه کت بگره وه ، هه مو قه رسیله گمی خواردا ا .
 مدیر به گت گوتی : « مزدوت سه ری نانی قسه به کی ریک و پیک

بکبت . ئەسپی من چون قەرسبیلی ایوه ئەخوات ؟ بوچ وەك
 ولاخه کانی خوتان نارەسەنه ؟ هەستە پرورە دەری ئەگین گال ئەدەم
 هەزار شەفت تی هەلدەن « .. کانی بلیمەت کە ئەمە ی دی دەست
 بەجی نوسی بو گوێزانەوهی خـوی بو ناوچەبەکی تر . نوسی :
 « ئەگەر لەمانگانهکم سەبەکیشی بێن هبشتا ئەمەم پی خوشترە کە
 لەدەست ئەم مدبرە رزگارم نی .ا .. » گوتیان : « بوچ ئەمە ئەکە ی و
 نانی خوت ئەبری ؟ » گوتی : « خزمە ئەمە بەکەس هەلنا گبیری .
 بەلکو سەبەنی خوی هات ماله کە ی ساف لەساف تالان کردم . انجا
 کە ییم گوت بوچی وا ئەکە ی کەل و بەلەکم بەدەرەوه . بەبیرتا نایەت
 کە ییم بلی من رەسەنم چون مالی تو ئەبەم ؟ » بەخوالیرە نامبەم وە
 لەمە بەولاولو خوم لەم تەنگەت و چەلەمە بەدا نا هیا سەوه .. ! »

زوری نی نه چو مدبر بەگت ، خانوو مالی رازا سەوه ، پر بو
 لەشتومەکی هەمە رەنگت . گبیر قانی کە جارانی بە کیچی ئەگوت
 « سەوزە لە گیانم » ، لە پارە ی ئەم و ئەو پر بو هوه . پوشتە و بەرداخنی
 روی کردە خیزا ئەکە ی .. بە یانیا ن لە بەردە نگی بارەباری کاورەران و
 فونە ی کە لە شیر و حەبە حەپی سەگان ، لەبەر حیلە جیلی ئەسپ و
 زەرە ی نیرە کەزان ، کە لادی بە کان بە دیاری بو مالی مدبر بە گیان
 ئەهینا ، لە گەل هەچە هەچە ی لادنی و بگرە و بەردە ی کە نیزە کە
 کاباندا ، گوی ی پیاو کەر ئەبو .. تەپ و تۆز کولان و رینگای
 دا گیر ئەکرد ، پیاو ری ی نه بو بچبێتە کن مدبر بەگت ! ...

خو له بهره و قابیچه و خورجی نایاب نایاب و ده مانچه و خه نجه رو
 قهنگی چاک چاک و نهسپ و توله و ناخچی رهسهن و چالاک دا
 کس نه بو قهری مالی مدیر به گک کوی به راستی هم شتانه مدیر به گی
 له خوی بانی کردبو ، نه و نه دهی تر فیزی بی پیدا کردبو ، کس نهی
 نه توانی به کیفی نه و هه لته پوری .. کس رایه ی نه نه کوت به شنبکی
 بی ناشرینه وله کرده وه به کی رهغه گری ..

روژی سه دجار بتریا به نه بوته گوتابه به سه ری تو له بهره و وری
 خوت نه بی بلم دانیشتوی هیشتا و ولاخی وه ک هینه گی نوم له زیر
 که سا نه دیوه .. مه گه ولای قوماندانه قهره نگه که هم دورینه م
 چا و پی کوتی .. خو ده مانچه کت به خوا هیشتا باوکی
 متصرفیش به قهد خوبه وه نه دیوه .. ئیتر که نه مهت نه گوتابه نه وه
 بهشت به ندی خانه بو .. به لام نه گه رو ات بگوتابه نه وه چات بو
 نه کررا ، جگهرهت نه درابه ، نه بوته ها ودهم و هاوانان و خوانی ..

شویکی توف و باران ، کابرا به کی زورزان بو مدیر به گک نان و
 چیشنیکی قوز دوروست نه کات . گه لیک پیماوی گه و ره گه و ره
 بانگ نه کات . له پاش خوار دنه وه و سه ر گهرم بون ده ماری
 مدیر به گک نه بزویی و باسی نهسپ و سوار بون نه کانه وه . ده ست
 نه کات به هه لدانی سوار چا کی مدیر به گک و ره سه نی نه سپه کی .
 لیت ناشارمه وه به تهر حیکی وای هه ل نه دا ، مدیر به گک به وشه وه
 سه رما و بارانه نه نیری به شوین نه سپه کی یا . بوی زین نه کن . به م

بهره و نهو بهری شهقامه کوه میوانه کات را نهو سستی و نهلی
 « سهیرم گن چون غار بهم نهسپه نهکم » . مدیر به گت نهو نهده
 به ناو قورو چاپاو و بهره لانیدا غار نهکا .. کاتیک نهزان له
 نهسپه گئی گونوته خواره وه . نهسپ بهره لالابوه و مدیر به گیش
 دهس و پلی نیک شکاره ! ..

* * *

زوری پی نهچو نهسپه شی مدیر به گت توپی له ترسا
 فرمانبرو خه که که دهسته به دهسته نههاتن به پرسه یه وه . که
 نههاتن ناچار نه بون هه ربه که باسی چا که بهکی نهسپه شی بگیرنه وه .
 بهلام نهو چا که بهی که مدیر به گت خوی بوی گیرانه وه که بیان
 نه بگوتبو ! ..

گوتی : « نهسپه شی نههنده نهزادو ره سهن بو که عصری خوی
 بهجی هینا ، خوم چاوم لی بو ، زوی کرده قیله و دهسی کرد
 به گریان وه فرمیسک خور خور به چاویا نههاته خواره وه ... منیش
 له بهر نهم ره سه نی بهی ، نهسپه شیم پاک پاک له سهر تهخته یهک
 شت وه کفتم له بهر کرد وه له بهره م خانوه که ما گوریم بو
 هه که ند و ناشم و تلقیم بو خویند . نه گهر باوه رنا کن نهویش
 کیلی قهره که بهتی بینین ! » .

* * *

چهند سالیك به سهرچو ، مدیر به گت هیچ کرین و فروتنيك
 نه مانه یكات ، مهربه خبو کردن نهی . له بهر نهوه که گوتیان نهوا

(سەرکرده گهوره که) به ناوچه کی نهوا تی نه پیری ، دست به جی کر دبه سهر دمه انکان له ههر گونده کاوریکی هینا به ناوی نه ووه که له بهر پی یا سهری پری .. بهم فیله جهفتا ههشتا سهر کاوریکی کو کرده وه . سه چواریکی له بهردم (سهر کرده گهوره - که یانا سهربری ، کاوره کانی تریشی له ماله وه ریزه آخوری بو ههل بهستن . تادانی به شوان بهوره نگه مدیر به گک رانیکی باش له کاورو بهران به خورابی بیکه وه تا و هه مو سالی کولی روون و خووری لی نه فروشت .

* * *

مدیر به گک انجا چاوی بریه دزوجه رده کان . له گهل نهوانیشا خوی ربک خست وه مالی دزی و تالانی دابهش کرد . جگه له وه له گهل قولچی و مأموری استهلاکه کان و خاوهن زهوی و زاره کانیشا په یاز نامه ی دزی و هاوبهشی دامه زرانند .

* * *

چهند سهالکی پی نه چو ، چه رخی فهلهک به باری راستی و دوروستیا سورابه وه . گلوله ی مدیر به گک که ونه وه لیژی . ناوچه تیک چو . دزودروزن زوربون . مه ترسی له هه مو لایه کبا په پیدا بو . دادوه ریاد له گشت لایه که وه هه لاسا . انجا په خه گری مدیر به گک تاک و تهرا په پیدا بون . خیزانه کی لی ته کینه وه . کچه - که کی دهستی کرد به دست بازی له گهل نه م و نهو . فرمان بهرو هندی له خه کی ناوچه که لی راست بونه وه . دهردی سهری و

خهفت و سزا سهری تی کرد . تهرک و آزاری نه خوشی هه راسی بی
 هه لگرت هه رچی ده ست که وتبو هه موی به فیرو له ناوبرده وه .
 زوری بی نه جو نه مانه ده م سرداره گانی مدیر به گک که وتنه وه .
 ئیواره به ک ، له ته نگی بانگی شیواندا ، له نا کاو ، مدیر به گک
 به فرمایگی کونوپر ، ده سی له کار گیشرا به وه . که به یانی
 لادی به کان بو نوپژیان هه لمان ، ته ماشایان کرد ئه وا مدیر به گک
 به خوی و دوبار کهل و به لی ناو ماله وه به کزوله بی کوچ ئه کانه وه
 بو شار ! ..

پاشان زانیان که مدیر به گک پاره ی چونه وه شاری نه بوه ، به
 ناچاری که لیک شتومه کی ناو مالی فروشتوه . که هه ندیک له و شتانه
 تهختی نوستن و کورسی و قه نه فه و هه ندی چپوینه وه سیننه و سه طانی
 یاخالی بوه و نه سپه گی ! ..

به م ره نگیه نه نجایی مدیر به گک به م نه اندازه سزا به خشه
 که لشت . به لام هه رچه نگی بی مدیر به گک به کاری مدیره گانی تو
 هات . چونکه به م سه ره نه نجایه نا شیرینه ی چاوی که لیک مدیرانی
 ترساند . وه له که لیکیشیانی که یاند : « که ته گهر کهل و
 نیشمان آواره و بیچاره ش بی ، خوابه ک به و سه ره وه هه به که
 له روزی ته نگیانه دا بکه وینه فریای . ده سق پیروزی نی گه -
 هبانی به سه رابکیشی . تهخت و تاج و آزادی و زبنده گانی ی
 دوباره بی بیهختی . وه توله ی چند سالانه ی له نا کهس به چه و
 زورداران و نه یاران بو بکانه وه ! .. »

مہترہ لطفی زمارہ ۸ سالی گھلاویز

ناوی دی بہ کہ « نوروچ » . لہ وولاتی « محال »
 شمار کہ سیوہ کانی بہ تاق بہش کرد ، ووتی : « ژنہ کہ و پیاوہ کہ و
 سیویک ٹہوہ سہ ، دوو کچہ کہ و سیویک ٹہوہ سہ ، دوو کورہ کہ و
 سیویک ٹہوہ سہ ، منیش و دووسیو ٹہوہ سہ : کہ بہ جوت بہشی کرد :
 ووتی کچہ کان و دایکیان و سیویک ٹہوہ چوار ، کورہ کان و
 باوکیان و سیویک ٹہوہ چوار ، سہ سیوو منیش ٹہوہ چوار .

ناوی زہ و آبوتانہ کہ پارہی

سہ سالی گھلاویز قہرزارن

کرکوک : — شیخ فتاح طالبانی ، شیخ رشید طالبانی ، شیخ
 رؤف طالبانی ، کامل محمد ، نجیب حسن .
 سلہانی : — محمد شریف دباغ ، مدیر ناچہ ، حاجی امین
 حاجی فتاح .
 ہولیر : — ابراہم یوسف ، مصطفی آغای خورشید آغا ،
 ہادی آغای احمد آغا ، رؤف حشمت مدیر ناچہ ، معلم صدیق
 یونس ، طاہر رشید قوتانی ، حاجی مجید لہ شقلاوا .
 شوبنی بلاو : — احمد ایوب ملاحظہ اشغال ، دہی توفیق .
 جاری بہ سہ

بنکھی ژین

www.zheen.org

دو کانی قوندەرە

ئەگەر ئەنەنەوی بەدلی خۆنات ھەمو چەشنە
قوندەرە بە کتان چنگک کەوی ، ژانە ، پیاوانە و منالانە ،
لە شارعی رشید لە بابل آغا رو بکەنە « مەملى شمال »
خاوەنە کە « صالح قاضی » روخوشو قسە خوشو زور
بەسازیشە ، چون دانان پەگري لە گەلنان ری ئەکەوی .

ناروونیشانی گەلاوێژ

بەغدا - جادەى سموتل ، خان استرابادى ، ژمارە - ۱۴

مدیرى اداره عملاء الرزین - بجاری

www.zheen.org

— آبونە — فلس دینار

۱ ۰۰۰

آبونەى سالانە بو ھەموان

۵۰۰

« بو مەلا و قوتایان

مدیرى مسؤل — محامى فائق توفیق

— چاپخانەى مەعارف — بەغدا —

کتابخانه گهلاویژ

رسم ژماره بردار: ژماره - ۱۱ - سالی - ۴

کوردی به ناوبانگت ۰۰ محمد قره داغی
سوزنهك ۰۰۰ ۰۰۰ دوكتور عبدالرحمن
شيرين و خسرو ۰۰۰ ف . محمد
له پيناوی مال و منالا ۰ علی عرفان
شير له بيشه هانه دهر ۰ طاهر هاشمی
چاپ داهینان ۰۰۰۰ دلسوز
دیوانی گهلاویژ ۰۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰
کوردلای بیگانه ۰۰۰ گهلاویژ
وه زوان کوردی که هوز ۰ بدالله رضایی
لی کولینه وه ۰۰۰ ۰۰۰ ره خنه کر
چیروکی ژماره ۰۰۰ محمد امین معروف
وه گهلی نامی خوشی تر نه خوینته وه

بنکھی ژین

www.zheen.org

گژلاؤیژ

گوفاریکی ئهدهبی و ئهقافی مانگی کوردی به

ژماره - ۱۱ سالی - ۴ تشرینی دووهم ۱۹۸۳

کوردی به ناوبانگ

کفری : محمد فرداغی

۱ - ابن الصلاح (۱)

ناوی شیخ تقی الدینی کوری عثمانی کوری عبدالرحمانی کوردی
شاره زوری به . به ابن الصلاح شوره تی سه ندوه له علمی فقه و
حدیثدا امامیکی بهرز و له تفسیر و علمی اصول و نحویشدا تواناییکی
بلندی بووه . باوکی شیخیه تی شاری شامی به ده سه ده بووه . ابن
الصلاح له ژیر ده سی باوکی مده بیک خویندوه به تی هه تا سکو شام
به جی نه هلی و نه چینه شاری موصل . مده بیک له لای عمادی کوری
یونس نه مینته وه . له باشانا له موصله وه به ره و به غدا و چند

(۱) له کتبی (الطبقات فی اسماء الرجال) للحاج عباس . ده سی نومه

شاریکی تر هر وه گه راوه هه تا کو له عراقی عجمدا له خزمهت
 (رافعی) دا نه بیننه وه هه تا کو به نه واوه نی له علما سه رته که بیت
 باش چند وه ختیک نه چینه خراسان وه له وی وه دوباره نه گه رینه وه
 (شام) وه نی دا جی نشین نه بیت دهس به نوسینه وه ی کتیب و موتالا
 نه کات هم آثاره نایابانه زاده ی اتاجی زائینی خوینه نی : ۱ - علم
 الحدیث ۲ - طبقات الفقهاء ۳ - أدب المفتی ۴ - شرح الوسیط والرحمة
 ۵ - شکل الوسیط ۶ - نکت متفرقه علی المذهب .. هه تا دوابی .
 له سه الی (۵۷۷) ی هجری له دایک بووه وه له بیانی روزی
 چوارشه مو له « ۲۵ » ی مانگی ربیع الآخری سه الی ۶۴۳ ی
 هجری له شاری شامدا نه سری خوی به جی هیناوه .

۲ - القاضی ابن کج (۱)

ابو القاسم یوسفی کوری احمدی کوری کجی دینه وه ری به . له
 زیر دهسی (ابن القطان) بی گه بشتوه و سه راگی دنیاو دینانه نی
 هه بووه له هه وشار و قوزبانی جهانوره بهوی زائینی بهوزی و
 دهس بلاوی بهوه خلق روی نی کردوه .
www.zheeh.com

چهند ده سیه گران و ناحهزی له شوی (۲۷) ی مانگی
 رمضان له سالی (۴۰۵) ی هجری له شاری دینه وه ره کوشنویانه .

۳ - ابراهیم گورانی

له مشابخی طریقه ی نهفتی و له سه ره زانه بهرزه گانی سه دهی

(۱) له صکنی « الطبقات فی اسماء الرجال » للحاج عباس .

دهس نوسه .

یاژده بنی هجری به . له سالی ۱۰۲۵ ی هجری له شاری (شهرزور)
له دایک بووه لهوی وه چوه نه وولاتانی مصر و شام . له پاش
تواو ککرنی تحصیل نه چیننه شاری (مدینه ی منوره) وه پیدا
جی نشین نه بیت و له زاناکانی دهس به علم وه درگرتن نه کات . له
پاش تحصیل تواو کردن ، دهس نه کات به دهس ووتته وه لهم رووه وه
له هه مو لایک وه بو وه درگرتنی علمی زوری خلق روی تی نه کات .
له سد ککتیپی زیاتر داناوه وه زوری له بابت علمی نحو و
صرفه ، وه کو :

- ۱ - تکمیل التعریف ۲ - تعلیقی به سهر ککتیپی (شرح الاندلسیه)
- ۳ - حاشیه یکی تری به سهر ککتیپی (عوامل جرجانیه) وه . وه گه لی
ککتیپی تری نوسیه وه وه وه کو : (النبراس لکشف الالتباس فی الاساس)
(جواب المنید لمسأله اول واجب ومسأله التقليد) (ضیاء المصباح فی
شرح بهجة الأرواح) (القول الجلی فی تحقیق قول الامام زین
العابدین بن علی) (تحقیق التوفیق بین کلامی اهل الکلام واهل
الطریق) (فصد السبیل الی توحید الحق والوکیل) (ستر العقیده)
(الجواب المشکور عن السؤال المنظور) (اشراق الشمس بتعریب
الکلمات الخمس) (بلغه المسیر الی توحید المعنی الکبیر) (القول المبین
فی مسأله التکوین) (اقاضه الکلام العلام بتحقیق مسأله الکلام)
(الامام المحیط بتحقیق الکسب الوسیط بین طرفی الافراط والتفریط)
(احماف الذکی بشرح التحفة المرسة الی النبی) (مسالك الاررار الی
احادیث النبی المختار) (مسالك السداد الی مسأله خلق افعال العباد)

(المساك الجلي في حكم سطح الولي) (حسن الاوبة في حكم حزب التوبة) (انحاف الخلف بتحقيق مذهب السلف) ... ههنا دواني .
 بهم كتيبه جوان و نايابانه كوردیکی شاره زوری کتیبخانهی عهدهی
 رازاندوهتهوه ، داخم ناچیت لهم علمه زورهی و اتساجه بهرزهی
 خویندهواره برا کوردهکانی خوی بی بهش کردوه . له اواخری
 مانگی ربیع الثانی له سالی ۱۱۰۱ ی هجری وفاتی کردوه .

٤ - یحیی الهادی المزوری (١)

له زانا بهناوبانگهکانی کورده که به نوسینهوه ودانانی کتیب و
 حاشیه خهریک یوه . له ژیر دهقی مولانا خالد طریقهتی نهقشی
 وهرگرتوه وه چند نامهی دریز و آموزگاری نایابی بو معارضی
 طریقهتی نهقشی نهو حله شیخ هروقی نودهی نوسیهوه . له علومی
 قهی شافعیدا دهسی طولای بووه . له علومی عقلیه و نقلی و ریاضیاتدا
 به توانایی بلنده ، سهد سال عمری زا بواردوه . نهو حاشیهی که
 له سهر (تحفة المحتاج) ی ابن حجری نوسیهوه به نواوهتی تواناو
 پایهی بلندی خویمان پیشان نهدا .

عققی بهغدادی ابو الفوز ملا محمد امینی سویدی له کتیبی (السهم
 الصائب) دا بهم نهرحه مدحی اکات : « هو المحقق المعقول والمدقق
 في المنقول ذي العلوم التي ناهز بها التحاریر من المتقدمین وتامل فیها

(١) له کتیبی بقیه الواجدفی مکتوبات حضرة مولانا خالد

لاپهره ۱۲۸ - ۱۲۹ .

المشاهير من المتأخرين حتى غدا لا يعد الخليل من اخلائه ولا سيبو به
 من زملائه ولا يرض عبدالقاهر وان جاء بدلائل اعجازه ولا
 ابن الحاجب وان جاء باختصاره واجازه ولا المضد وان صبر لفرسان
 العلوم موافقاً ، ... صاحب التأليف الجسيمة التي لا تعادل لنقاسنها
 بقيمة ... الخ » له سهر ثم همو مدحه داخم ناچيت هدر وه كو
 پيشوواني به زباني ماده رزادي خوي تهنا كنيكي كوردي نه نوسى وه .
 له به غدا وقتي كردوه و له مقامى حضره تي غوندا نيز راوه .
 داخه كم تاريخي له دايك بون و وقتيم چنگ نه كوت .

سدير ئمديد !!

له شهري گه دره ي رابوردودا مارشال فوش اوتومويلچيه كي
 هه بو ناوي (پير) بو ، هه مېشه هاوري كاني ليا ن ئه پرسی : ئهري
 پير دياره تو ئه زاني گه ئه م شه ره ئه برته وه ؟ ئه وېش بو ئه وه ي
 رازياز كا پي ووتن : هه ر ساني شتيك له مارشال يېست پيتان ئه ليم .
 روزيك له پر پي ووتن : مارشال ووتى ، ووتيان چي ووت ؟ ووتى :
 « پي ووم : ئه ي پير تو چي ئه لیت ئه م شه ره كه ي دواني
 دېت ؟ »

بوره فروغناجر

سوزنهك - Conorrhoea

سليماني : روکنور عبر الرسمى

سوزنهك نه خوشبىكى نېژى Aevte په ردهى مخاطلى بورېدى
مېزه بهوى ميكرونى گونوكوكوه Conococcus په پيدادهې
وزورجار بو نه اندامه گانې زبكيښى نه شه نه نه كات وه كو گون و
پروستات ... ميكروبه كه زور ورد و دوان دوان پيسكوه دهېن
وه كو دوده نك قاره روه توپاره گانېان له بهك دهېي .

هوى بهرو بونډهوى : نهم نه خوشبىه به زورى له ابشى
خراپه وه نوش دهېي به لام به هوى جل ، په شنه مالي حمام ، نيچنه
دوش كردن وگهلى هوى روه بهرو دېته وه .

نېشانه لى : دهورى همل هېنانى له روزباكه وه نيا چوارده
روژه . له پياودا نهم نه خوشبىه له پاش حوت روز دهر نه كه ویت ،
له پيشا كزانه وه وايجا له كونى مېزه وه آوبك كه له پاش چهند
سمائت كه دهېي به كېم و لينچقار به زورى دېته دهوى ، كونى نېز
سور دېته وه وده آوسيت و له ميز كردندا آزابكى زورى دهېي ،
نه گهر دهرمان نه كريت نهم آزاره زورر دهېي و نه خوشه كه له
ميز كردن زور دهرسېت ، نه گهر آانه كى همل سېت نه وسا نه و

په درده ده ککښت و آزاری لاندې دنده دې خوی نیراگیر
نسا کریت .

له پيشا پارچه ی پشه وې بورې میز نوشی دې له پاشا
نمشه نه ده گانه پارچه ی پشته وه ، هم نهمه گرده به زوری ،
هوې دوش کردنی یا زور خسته وه وه یا زور روڼه وه ده بی . له
همو نوش بونیکې پارچه ی پشته وې بورې میز پروستات گم و
زور نوشی ده بی ، هم نوش بونی پروستات هیچ نیشانه به کی
نایه تی له پيشدا په پیداناکا به لام کیم کردنی پروستات په پيدا ده بی .
میزلاند نوشی سوزنه ک نابی .

له پاش ده روز نوشی وښ مېکروبی سوزنه ک له سیمینال
Vas Deferens Seminal Vesicle به فاسدا خوی ده کوتیته
هیلککانی گونډه وله وی Epididymus نوشی
سوزنه ک ده بی گونډه آوسی و سوزنه پتهره و آزاری کی زور
له هیلککاندا په پيدا ده بی ، سوزنه کی پروستات و سیمینال فیزیکل
سهرچاوه به کی نه خوشین بو لهش به وې له وېوه ژدهری میکروبه کان
نیکل . خوین ده بی وده بی به هوې جو مگه ایشان و سوتاته وې
چه فی ماسولککانی لاق ده بی به هوې آزار له بی پی و رنه له ی
قاچدا ، نه ژنو له همو جو مگه کان زیاتر نوشی ده بی . چا و
سوتاته وې به مېکروبی سوزنه ک به زوری نوشی
منډال ده بی .

له ژندا بوریهی میزو ئه ندای سگوزا توشی ده بن به لام
هه ندی جار نبشانه گانی شهونده شارراوه به نه خوشه که هه سقی پی ناگا
ونا زانی سوزنه کتی .

سوزنه کک نابیی اشخیص بکریت تامبکروبی گونوکوک له
کیمی نه خوشه که دا نه یفریت .

دهه مان کردنه : نابیی نه خوشی سوزنه کک به سوکک یته
به رچاومان چونکه به آسانی کبه که ی ووشکک ده بی به لام کبج
ووشکک بون معنای چاکک بونه وه نه چونکه میکروبه گانی له
پروستات و سیمینال فیزیکل و بیج و په نای تراخویان مات ئه دن
وهه تا ئه م ئه ندامانه زور چاکک ده رمان نه کریت بروابه چاکک
بونه وه مه که .

هه ربه که له و ئه ندامانه ی توشی سوزنه کک ده بن ده رمان
کردنی تاییه نی خوی هه به ایره دا به بیویستی نازام دورودریژ
بایی هیجیان بکهم چونکه ده رمان کردنی سوزنه کک نه کریت
گه لی بی ترسی تر و بی آزارتره وه کک له وی به غلط ده رمان
بکریت و بیی به هوی ته شه نه کردنی نه خوشیه که بو ئه ندامه
گانی تر .

چا کترینی ده رمان بوشتن په رمانگه نانی پوتاسه $\frac{1}{8000}$ -

$\frac{1}{4000}$ له آویکی پاکدا .

تجربین و خسرو

- ۴ -

ف . محمد

وه نهو سازاده به زور همز لهم نهکا و بوی گرفتاره و له گهل
 نه مدا نه مو-قبله به کی ناردوه که نیشانی خو شه و بقیه نه و ده . ه
 شیر نیش رازی دلی خوی لای شاپور گوت و زوری نسکا لی کرد
 که رپی « مدائن » ی پیشان بدا شاپور زور چاک و بیگاکی
 پیشان دا و تی که یاند و له دوا ی نه و ی که نه مو-قبله کی پیشکش
 کرد گوم بو .

له دوا ی نه مه شیرینو ده ستو پی و نه ندو ها و ده . ه گانی گه رانه وه
 بو کوشکی خویان شهوی له شه وان شیرین چوله لای پوری و ده سق
 کرد به گیرانه وهی چیروگی راوو شکارو گه شتو گوزاری خوی و

M & B 693 زور چاکه به لام به ته بنا سوزنه تک چاک

نسا کانه وه .

تا کین بو هندی کسی کلکی هه به .

شیلانی بروستات Prostatic Massage زور به بابه خه له چاک

گردنه وهی سوزنه کدا .

بوژن ده زمان کردنی نایه نی هه به .

لهو ریگایهوه برده سهر نهوهی که نهوهی سینهی بچی بو راوو
زور نکای لی کرد که نهسپهکی خوبی بدانی (شهودیز) پوری
زوری بی خوش بو دگونی باشه به سهرچار .

سینهی زو شیرین چه سکو سلاخی له خوی دا وه بهسواری
نهسپه روش له گهل دهسته خوشکه کانا بو راوه آسک چوه دهرهوه
ههلبکی زور باشی دوزیهوه له ردهمه دا که به شوین آسکیکا
غاری نه کرد نهونده به تیزی نی پوری له چاوگوم بو .

ههر پهنده لهدوی گهران نهیان دوزیهوه ایواره به مایوسی
گه راهوه ، له گوم بونی شیرین بلکه مین بانو زور غبار بو .

له دوی نهوهی شیرین جهوت روز به بی ماندو ههسانهوه
روبعت نهو دمه وستی نوزی خوی به سینتهوه دا بهزی و له پال
بردیگا راکشا خوی لی کهوت بهلام له جلهجلی نهسپهککی
خه پوری بووه که روانی شیریک له زیبکهوه به تیریکی خسته
کهوانهوه آراستهی کرد دای له ناوچاوانی . ایتز ههلساو روبعت
ناگه بشته ناو باغیکی زور خوش که گولیکی زور جوان له
ناوه راستی نهام باغه دا بو (پیره میرد نهلی نهوه سهر چناری سلپانه)
وبستی مهلی تا بکا که بهو جوهره ماندوبه تی خوی به سینتهوه
نهسپهکی به داریکهوه بهست خوی روت کردهوه پهشته مالیکی
آوریشی شینی گرنهوه و چوه ناوگوله رونه جوانه کهوه و مدستی
کردهمه له کردن .

لهودمه‌دا لاوبك هانه ناو باغه‌كه‌وه نه‌سپيكي زور جواني دي
 لي نزيك كه‌ونه‌وه چه‌كو سلاحو جلويرگيشي دي كه آوري دابه‌وه
 چي بيني؟ كچه‌پيكي شوخو شه‌نگو په‌ربه‌كي آسماني دي له ناو نه‌وگوله
 آوه‌دا ياري نه‌كرد كنوپر نه‌و جوانه نه‌يفراوه نه‌و سحره آسمانه
 كاري كرده دلي و سه‌رسامو په‌ر يشان وه‌ستا كه شيرين هستي نه‌وه‌ي
 كرد كه‌به‌كي له زريكه آوري دابه‌وه خسروي دي (چونكي
 نه‌ولاوه خسرو بو به‌ره و ارمفستان نه‌رويشت) شه‌زا و خسرويش
 زور شه‌رمه‌سار بو آوزه‌نگي دا له نه‌سپه‌كي دور كه‌ونه‌وه . انجا
 شيرين له آوه‌كه هانه ده‌ري خوي پوشته كرده‌وه آوزه‌نگي له
 نه‌سپه‌كي دا وه‌كو با به‌ خياري روي .

آوا هه‌ردو دلخواز به‌كترين دي بي نه‌وه‌ي به‌كزي بناسن
 له‌گه‌ل نه‌وه‌شا خورپه‌و كورپه‌ي دلي هه‌ر دو‌كيان باسيكي نه‌يني تبا‌بو .
 به‌رام چوپين جوړه دسپه‌به‌كي واي بو خسرو ريك خست
 لاي باوكي (ملك هرز) كه دلي لي هكرمي بو بو ره ويستي
 بي‌كوزي پباوماقولي و نه‌يني زاني خوي بانگ كرد و بي‌گونف
 پيوسته خسرو بكوزري ، به‌م جوړه نو‌كه‌ريكي خسرويان راسپارد كه -
 ده‌رمات خواردي بكا به‌لام خسرو نه‌م خپه‌ي زاني وه به‌راي
 ماموستاكي (بزرجهر) شه‌وي له شه‌وان به‌تاقه سواره به‌ره‌و
 ارمفستان نه‌نه‌قان هه‌ر وه‌كو گومانه له‌لای گوله‌كه له‌گه‌ل شيرين به
 به‌كزي كه‌بشتن و دلي هه‌ر دو‌كيان رازيكي نه‌يني بو نه‌كه‌رانه‌وه .

شاعری بہ ناولانگی^(۱) روس پوشکین

مجموعی : محمد نوبی

نہم شاعرہ مجھ لہ پانزوی مانگی اپریل سالی ۱۷۹۹ لہ
دایکک بوہ لہ قوتا بخانہی (نسا کو سیلو) لہ نریکک لینگراد
خویندوبہنی ہر لہ مندالبہوہ دلی بہ شرموہ بوہ و شری
وونوہ وہ شرمہ گانی چویتی زبانی روسہ گانمان بوہ درتہ خات
لہ ودمہ دا . گہلی خاویہنی پری بہرز وہ دور تہندیش بوہ وہ
خویندہوہی شرمہ گانی انسان تہ خاتہ تہندیشہ پکی بی بنوہ
لہ مندالبہوہ خولبای خویندہوہی لہ کہ دابوہ وہ ہرچی

(۱) وہ رگراوہ :

خسرو پیش رویشنی پیار ماقولو نوکدہ گانی خوی راسپارد و
پی کوتن کہ ناشی کچبکی زور جوانی خانومان لہم روزانہ دا بیت
بو ایرہ ، تہم کچہ زور خانہ دانو گہورہ بہ تہبی زور بی لایینتہوہ و
ہمو جورہ بندہ گی پکی بکن و زور بہ تندو تیزی تہم پاسی
لی دوبارہ کردہوہ .

ماویہنی

کنییکی دهست بکو تابه دیر به دیر تماشای نه کرده تا نه کو لابه وه
 له سالی ۱۸۲۰ دا سارگوزشته به کی جوانی به شروه نوی
 وه ناوی نا (رسلان ولودمیلا) . له سار نه وهی که واشتریکی له
 بابته سهر به سینه وه نوی بو به دیل گرتیان وه ره وانهی
 سیربایان کرد به لام له وکاته دا که له قافقاس بو له بابته
 دلداری کچیکی چهر که سی وه لاریکی روسه وه به شروه هونراوه -
 به کی جوانی نوی وه بلاری کرده وه . له سالی ۱۸۲۴ دا گه رایه وه
 بو گونده کی باوکی که ناوی (بوسکوف) بو وه دو سال له -
 ویدا مابه وه (اوجین اونیچین) ی نوی که به نه اوی وه
 له شوه به کی جواندا رابواردن وه زبانی روسه کانمان پیشان
 نه دات له وده مه دا . له سالی ۱۸۲۵ دا له نوسراویکیدا که ناوی
 (بوریس جودینوف) سهر گهردانی خوبان پیشان نه دات که
 چند نهنگو چله وه سهر گهردانی وه بساوان و برانی
 به سهر هاتوه .

وه له سالی ۱۸۳۱ دا « تالیا جونشاروگا » ی ماره کرد . و گه لی
 هه له سقی جوانی هه به که به ژنه کانی نه وسه رده مه پیدا هه لداوه وه
 نه چند دیره ی خواره وه نمونه به که له هه له سته کانی : -

من توشی داوی دلداری تو بوم وه گرفتاری نوم
 ههر چند گری دلداری نو جهر گو هه نام ده سونینی به لام
 من نامه وی آمو هه ناسی من نوشی ناخوشیت بکات

گيروده‌ی نوم به بی گيرو گرفت ، چرای هیوام کوزاوه ته‌وه
 لال بوم و له په‌لو پوگوتوم
 خوشه‌وبستی‌نو له بهره‌ی دلم کاری کرده وه شانابش به‌و
 خوشه‌وبسنبه‌وه ده‌گم وه‌لانی بیوه لی‌ته‌دهم
 خوشه‌وبستی‌نو وای لی‌کردوم سه‌بری دوستو دژمن به
 چـاوبك ده‌گم که‌چی منیش به‌و کاپه‌ی گری دلداربه‌وه
 به‌ندم

آخ خوزگه نوش بومن واپوتایه .
 نهمه نمونه‌به‌کت له دلداري نهم شاعره گيان‌پاکيه . وه له حالی
 ۱۸۴۷ به ده‌ستی « هیکرین دانیس » ناوکوزرا وه به
 له‌ناوچونی پوشکین چرای شعر وه نویسن له‌وده‌مه دا کوزایه‌وه .
 به‌راستی شاعرینکی خارهن بیروهوش بو وه همیشه هاوکاری پیاوه
 هوشمهنده‌کانی نه‌کرد .

نکته‌ی ژین

www.zneen.org

محمد سعید خفاف و محمد رؤف شالی شرکته‌کی گه‌وره‌ی
 تجاریان دامه‌زراندوه ، آماده‌ن بو کردنی : قومسیون ، ههمو
 جوړه تجاره‌تیک و کرین و وه‌رگرتنی ههمو جوړه اموالیک .
 شوپنه‌کیان گه‌مه‌به :

بغداد — صفاقیر — خان جمفر

له پیناوی مال و منالا خو له ناو برون (۱)

ملي : هرفانه

له شاری پارسا آمشوی « نادبیکم » نه کرد که بی دهست ولی -
 قهوماوان لی دانه نیشن و گه نیکی لی قهوما ووپه زمورده که
 ناوی « لوی مېزرا » بو آمشوی تم چیکا بهی نه کرد ، جلو
 پهریگی ناریکو دراوی له بهرابو ، که نمانات نه کرد له وینه و
 جل و بهرگه که بهوه دهر نه کوت که کم دهسته ، و هه سوو فیک
 مات و مهلول بو ، و به بونهی آمشوی تم نادی بهوه بوین
 به براده ری به کتری له دواي چند گونگوبه ک زانیم که گه نیکی
 تی گه بشنو زیبره ک و شاعره ، و جار جار له روزنامه کانا شعریم
 نه دی و زور به سندنم نه کرد ، و نی گه بشنم نه گه رنهم کوره فورتن و
 گری نه به ته ری دووا روزیکی زور روونا کی نه پی .
 به بیک چونکه آمشوی تم نادی بهم نه نه کرد لوی مېزرام
 نه نه دی ، به لام هه م روزیک له روزنامه دا نویسن و شعره کاتیم
 نه دی ، و یستم له ناو پارسا له لای نوسه ره کان و نی گه بشنووه کانا
 ناوی بلاو بونهوه و چیکا به کی به رزی داگیر کره دوه .
 روزیک بی نهوی به شویندا بگهریم چاروم به مېزرا کوت ،

(۱) زور به که مو کوورنی بهوه و هرگه پراوه

وہ کو من بہ چار پی کہوتنی پی خوش حال بوم ٹہوش کہندی
 وہ کو گول گہ شایہ وہ و یہ بہ شو و شبہ وہ دہستی کرد بہ ملما و تیرو پر
 یہ کتر بمان ماچ کرد ، کہتی رہنگہ بلین بوج دیار نہ ، ایستا من
 لہ گہرہ کی (۰۰۰) دائہ نیشم ، خانوویہ کی پچوکی جو واتم
 بہ کری گرنودہ ، ژم ہنارہ ، کچکی جوانیشم ہدیہ ، وہ کو
 جبارت نا کہرم و لہ الوہ دائہ نیشم ، و خہریکی گولوباغ و
 شعرونسین و خوبندہ وہم ، و دہستی گرم بہ زور لہ گہل
 ضویا پردہ بہ مالہ وہ .

کہ گہ ہشتہ بہر قاپہ کہ بیان لہ دہر گای دا ، ژنہ کی گہ
 گہ نیکی سہ وزہی جوانی بالا بہ رزو نہرمو و نازک بو دہر گای
 لی کردینہ وہ ، چوبہ ژورہ وہ ، لہوی لوی میزرا لہ گہل ژنہ کہ یا
 بہ یکتری تاسین ، وہی گوت ٹہمہ برادہ ریکی زور کونو خوشہ -
 وینہ ، دہیکہ بکتر بمان نہ دیوہ ، ٹہوی بہ بکتر شاد بوینہ وہ ،
 لیرہ نیو موژہ ٹہکات ، ہہمو بہ بہ کہ وہ نان ٹہ خوپن .

ٹہو روژہ ہتا نریکی ایواری بہ یہ کہ وہ رمان بومارد
 ولہ گہل ژنہ کہ یا لہ سر میزیک نامان خوارد لوی میزرا زور
 ککبف خوشہ دلخوش بو ، وہتی گہ ہشم بہ ہونہی نوسین و
 ہلہ ہتہ گانیہ وہ حالی خوشہ ، پارہ بہ کی زوری بہ بہ کہ وہ ناوہ .

ٹہ دوی ٹہم چاوی کہوتن و رابو وارد نہ مان ہتا بہ نیکی
 ژور لہ میزرام نہ دی بہ وہ ، ولہ روژنامہ گانیشا نوسین کی م

بهرچاوه نه نه کوت ، ههتا بهینیکی زوری بی چو ، زور سهرم سوورما
 روژبک ، له بهرخومهوه گوتم ، بهخوا من پیاویکی کهم تهرخهههه ،
 یوچ له مراده روم نه پرسیهوه ، آیماوه مردووه ؟ بابجیم
 بهشوینوونی یا ، سوواری گاری بهک بوم ، چوم بوم له کی ،
 له قاپیم دا ، ژنه کی ده رگاکی کردهوه ، زور ره ننگ
 زهردو به شوکا ووم دی وئهو به شووشیهی جارانی نه ما بو ، تی که -
 یستم که توشی ناخوش بهک بون ، لیم پرسی میزرا له سکوی به
 گوتی وا له ژوره کی خوی دا که وتوووه ، انجا به نه واوی زانیم
 که نه خوشه . چومه ژوره وه دم لوی میزرا زور له رولاوازو
 ره نگی زرد وهه ناسه ی سوار بووه ، ولهو حهله دا کچه کی
 هانه ژوره وه ، زور جوان وشوخ وگه وره بوو ، به خیر هاتی کردم ،
 لوی میزرا که فی دی روی تی کردم گوتی ایخووا به خیرین به خوا
 دلم کرابه وه ورووم گه شایه وه ، نهه دو سه مانگه که وتوووم
 توشی (سیل) بووم ، جگه روم به ذمه وه بو و بستم فری دم
 نهی هبشت گوتی گوی مه دهره نهه و عهه شانه من به تنگ
 خومه وه نه ماووم .

روم تی کرد گوتم نهی برا خوشه ویسته شیرینه کم ! نه زانم
 ایستا توواناو پاره تان هه به ، بو گورینی ههوا بچو بو خواری
 فرانسه ، له جیگایه کی داگبر که ههوا به کی خوشو آویکی
 سازگاری هه بی به بیک رابویره و تداوی خوت بکه ، انشا الله
 چاک نه یه وه . له جوا با گوتی انوری چاوم برای شیرین نه خوشه که ی

من سیه چاک بونهومی نه ، نهی بونهومی گورج
 نهرم و به بیک در بزی به زیم بدم ، نهی هه مو جاریک پاره به -
 کی زور صرف بکم ، و به نه حره بش اتیر و وانای ایشم نابی نهی
 نه و پاره بهی که لهم بهینه دا کوم کردونه وه له ناوی بهرم ، دهستی
 بوسه رمیزیک را کیشا گوتی : نه و سکتیه بهرگ سورسه وزانه
 نه بینی نهه هه موی له پیش نه خوشبه که ما ریکم خستوه و
 نویومه ، وهه مو صاحب کتبخانه بهک اجازهی له چا ابدان و
 بلاو کردهومی هه ریکه به چوار هزار فرانق نه کری .

ولهم بهینه دا که توشی لهم نه خوشبه بوم لهو چه کو سنده انه ی
 که بو دو وار بوزی زن و کچه کهم دانابو دو سه به کبانم گوربوه -
 نه وه بوده زمان پیوستی نه خوشبه کهم .

انجا نه گه و کو نه فرمون خه ریکه تدا دی خوم به نهی دوا
 روزی مناله کانم کو بر بکه نه وه ، و چیا زی کچه که بشم له ناو
 بهرم ، وله دوا ی من نهی و کولی نه وه ماره کاب به نا بهر نه
 بهر حکومت و یله دیه و به کی چو وار ایسیان بو پیر نه وه که پی نژین ،
 هه رچه تند خه ریکه بوم فائده ی نه بو به گوی نه کردم ، و دوما خو وازیم
 لی کرد وهاعه ده ره وه .

له دوا ی موده به کی کهم خه بهرم وه درگرت که لوی میزرا
 نه سری خو وای به جی هینا وه ده ست به جی چووم له سر جه نازه که ی دا
 حاضر بووم وله که لیا چووم بو سه رقه بران ، به خاک و گلپان
 سو پارد و گه راپنه وه .

لهربگدا نهودقتورهی که تداوی مرحومی نه کرد سه ری نا
 به گویا به سر به وه پی گوتم بامنا له کانی گویان لی نه پی ، (لوی
 میزرا) به (اتحار) خوی گوشت ، نه مه سه مانگه له ناو چیگا -
 دابه به آشکرا نه مدی و بوم ده رگهوت که تداوی و نه ماشای
 خوی ناکات و نهوانه پی بم نه گوت به جی نه نه هینا ، و ده زمانه کان
 که پاره به کی زوری پی نه دا ، به دزی من و مناله کانی به له
 به نه جره که وه نه برزانه خواره وه ، بو نه وه زو به ری پاره که ی
 له ناونه چی ، له دوا ی خوی بو ژن و کچه که ی یعنی نه وه ،
 پی بژین ، وله پیناوی مناله کانی خوی له ناو برد .

برآگاری

گوفاری « رونا هی » و روزنامه ی « روزانوی » به زمانی
 کوردی بوتان له وولانی سوریه و لبنان ده رنه چن ، پی بوسته
 هه و کوردیکی خوین که رم خوی له رونا کی نه م دوو
 چوایه بی بهش نه کا ، آبونه ی سالانه ی روزنامه که (۳) دیناره ،
 هی گوئاره که پیش دیناری که ، نه نه وی خوت به که به به آبونه یان
 به ناوو نیشانی خواره وه داوایان به .

بنداد - کلیة الحقوق - جهنابی رشید باجلان .

دهنگی گیتی تازه

خزمتی بی پایانی مادی و معنوی دهولتی گهوری بریتانیا به رانبهر به همو قومو هاوپه‌ایانه کانی خوی لهوانه نی به که به کی شکی تیدا ما بیتوه ، همو کاتی به همو دلیکه وه وویستویه تی له ریگهی سهر بهستی و خوینده واری و نه قافه تدا له گهل همو تیره به کدا بزویته وه و آمانجیان به جی بینی ، ابجگار قهومی کورد تاروژی دوانی چا که و دلسوزی « میجر سون » که نه دمیکی به کار و طلیکی زانای انگلیز بو له بهر چاوی وون نابی ، که بو به هوی زیاندنه وه و هه ژاندنی زمانی کوردی له خاکی کوردوستانا ، دیان بهیتا بهیتا هم دهوله ته گهره به هه مه بهستی بو که به همو جهشن خزمتی قهومی کوردیکا .

وا ایستش بو تی که یشتنی چهند ملیون خوین کوردو کورد . زمان له چوینه تی کرده وه کانی و بو به راز بونه وه و پهره سهندنی زمانه که مان گوشاری « دهنگی گیتی تازه » ی به زمانی کوردی بودر کردین ، بهلام چون گوشاریکه ؟ گوشاریکه که به هالو هه والی دهه وهی دیو کراتی ره به ووینه و نیگاری جوان جوان و شعرو نه ده بیاتی کوردی همو مانگی له شاری بهغدا له سهر حسابی بالویزخانهی بریتانیا ده ره چی ، به رانبهر بهم ایشه گهوره به و بهم خزمته به رزه گه لاویژ به ناوی همو کورده کانه وه سوپاسی بی پایانی

خبر لریشه هاندهر ...!

گومهلایه تی

دهورت آوا : طاهر هاشمی

به کی له عواملی به دبه ختی و روزره شی بو هدر مه تیک ، قبولی عقایدی فاسدهی پری که سانی نه ونه وه ، که زمانیان هیچ کاتیک به چا که نا گهریت ، وه له هه مو کاتیک تاییه تی دا به وونتی ضرب المثلیک ، یا گیرانه وهی سه رگوزه شته تیک ، منویات و سراماتی زورپیس و مال و بران که ری خویان تزریق نه کنه هاو خوینه کانیان وه به م جوړه هزاران کورو کچی تازه بیگه به شتو ، هزاران پیاووزنی کار لی هانو ، نهو کورو کچانهی که چندین اومیدمان نیان هه به ، نهوژن و پیاوانه ی که به نه میای نمریانین ، له ری دهه - نه کن ادهرو به خرابه یان نه دن ... مثلا کوریان نه یین که له بهر مندالیونه قاسی ، مادهی مستعدی نه وه به که له گهل باوکیا ناسازگار بیت ،

نهو دهوله ته گه وره به نه کا وه هدر چاره روانی سه رکهوتن و پایه داریه تی له هه مو فوزنی دینادا ، هیواداره که دهنگی گیتی تازه دهنگی له هه مو گیتی دا بلاویته وه و روز به روز له سه ر کهوتن و بهرزیدایی .

گر لیبوژ

لی گلبر نه بنهوه ، دمی بو نه تین ، شهر ابو که بانی موفقی نه خون ،
 هرچی شتی که هبی له دمی نه سین ، له پاشا که نه یانه وی جزای
 چاگی بده نهوه ، به زمانیکی دلسوزانه گهلی بو دوزمنی کردن
 له گهل باوکیا هلی نهین ، کار نهه نده قول نه کنه ره ، که کوره
 فسهی سوک له روی باوکیا بکات ، وه بی نه سری باوکی دهن بنینه
 مالوده ولت هموی له بهین بیات ، جا به مه دلخوشی نه دهنه وه و نه لین :
 « شیر له پیشه هـ آندهر چه شیر چه منیگه » کابرا بی ایت
 بیرنا کانه وه بی : نه مانه آبرو ، اعتبار ، حیثیت و شرفی میان به رباد
 کردوه ، بوچ بگومه شوینی قولبان ؟ بوچ نه بی پیری کاری خوم
 نه گمه وه ؟ .

افسوس نه خوم که چند سهد هزار سال له عوسری ملتی کورد
 نه چیت ، وه همو بهم دهمده گیرودهن و به کیکیان تی نه کوشان
 بو له بهین هه لگرتنی نهه اساسه بیسه ، نهه اصله تاریکه ، نهه سه
 قبیحه . ههر کوره و له سه رکونخانی چوارمالی لاتولوت باوکی
 خوی به پت نه ناسینی ، وه ههر باوکه و له سه رکونت جله نه ره ی
 چه پاوی سه ری کوری خوی نه تینی ! .

کاتی کیش له کردوه به شیان نه بنهوه کاریکی وا نه کن که
 له کاره پیشوه که یان هزار جار خراب تره ، دور بوی نه چین سهد و
 به نجا سال له مه و پیش . « امان الله خانی » والی کوردوستان خوی لی
 راضی بی ، چاوی ملتی کرد بو وه له عصری خویا به به کم پیاری

کورد ناوی له بریا، هم والبه گه ووره کوربکی نه بی چه کور؟ لاویکی
 زور آزا ولایق وشمشیر وه شبن ، ناوی « محمد حسن » خان له بیت ،
 باش گه ووره بونو پی گه بهشتی ، جاعتی له خیر زمانه مانوه نهك
 به حرامه کانی معاش خوری والی لی کو نه بنه وه ، وه نه خوین
 به سه ریاه له معنای : « شیر له پیشه مانده ده » تی نه گه به نن . کار
 گه به شته جی بیکی واکه محمد حسن خان له نیو عشایری کوردوستانا
 کهوته تبلیغاته وه ، وه زور له خرابه وظلمی باوکی دوی ، نادلی
 چند سه رکرده بیکی به دست هتا ، وه بهم جوړه تیل واوماخیکی
 بو خوی کو کرده وه ، و له گهل باوکیا آمادهی جهنگ و
 په کار بو ، فتهی محمد حسن خان له کوردوستانا شوره تی په پیدا کرد ،
 چپو کور له هه مو بال دیواریکا دهس پی کرا ، دلسوزه کانی نیشمان
 په روه له خوا نه پارینه وه که هم باو کو نه رزه نده نه بی به شهریان وه
 خاکی کوردوستان له لاهه شیر وه شینه نه کان خالی نه بیت ، خهیر ادعای
 کس گیرانه بو ، وه والیان له کرده وهی محمد حسن خان آگادار
 کرد ، جاوالیش که نه مهی بیست له شکر بیکی زور گه وورهی کو
 کرده وه ، وه له گهل کوره نه وه جوانه دلاوه ره کی خوبا اعلانی
 شهری دا ، وه له بلوکی روانسهر له دیکه دهی « تم تم » دا
 جهنگ دهس پی کرا ، جوانی جگهر گوشه ی والی ولی عهدی
 کوردوستان یعنی محمد حسن خان له و شهردا به دست له شکر بیکی
 باوکی کوژرا ، و جهرگی باوکی سوتاند .

والی باش به بینک له کرده وه په شپان نه پینه وه و کوزوانی

کوری نهوجوانو دلاوهري آگر بهر ته داته جه رنگ و هه ناوی ،
 وه قروي لی ته برری آرامی نامینت ، ههر چی ته قه لا ته دات ناتوانی
 ددان بگری به جه رنگی خو یا ، شیت و شه بدای کوزرانی
 کوره لاوه گهی ته بیت ، بو نسلی خاطری پرزام و زوخی خوی هه
 ته سی چی ته کات ؟ ته واوی سه ر کرده گانی تابمی خوی کو ته گانه وه
 له حی گه به کا که جه وز و فواره ی ته بی دعوتیان ته کات ، قسه به قسه و
 باس به باس کوت و پر له به بی قسه کردالی بان ته برسی ته لی :
 « نازان قوله قولی ته فواره به چی ته لیت ؟ » هه و سرداران
 دلان دپته له رزه و عه رز ته کن : « نه خیر قوربان » ته لی : « ته
 فواره به به ده نیگی کی محزون و دل سوزانه روله رو ته کات » سه
 کرده کان که ته . ته بین شه ستیان لی باخبر ته بی و ددانی حیات
 ته کن ، ما حصل والی به جرمی ته می که ته سرداران به بوچ
 نه بون به ناوژی کوری به بی ته باو کوفه رزه نده ، چند که سیکان
 لی ته کوژی و چند که سیکشیا لی لوت و گوی ته کات . به لام
 ته وانه که معنای « شبر له پیشه هانی دهر » تلقین ته کنه دلی والی زاده وه
 به بن وهی دهر ته چن ا جا ، شا کن پار یکی وه کو والی ته وه کرده .
 وه به ته وهش به شیمانی به نی ته بی که سانی رچون بن ؟ ... ! ته مه
 راجع به پیاوه کا ان بو ، باراجع به زنه کا نیشان سه گوزشته .
 میک بسگیر به وه :

له چل وشش سال له مه و پیشدا « صحبت الله خان » کولیا نی
 ته سری خوی به جی هینا ، تاقه کچی کی بو ، عیغه ، وجهه ،

باکال ، به نهوای معنا کچه کورد ، ناوی « جهان آراخام » بو ،
 حیدر علی خانی برای صحبت الله خان نهم کچه ماره نهکات
 بوکوری گه و رهی خوی که باش به بنبک نه سربت ، وه جهان
 آراخام بیوه زن نه که هوی ماره ی نهکات بو کوری دوه تی نه ویش
 نه سربت ، نه هوی ماره ی بسکاو کوری سیه می ، نه عجار جهان
 آراخام نه که ویتنه لجاچتیکی زور غریبه وه

کار گه بشته جی گه به کی وا که جهان آراخام ده سق کرد به
 سه رب سق به لام له نایقی عفت و شرافتدا له باو کم بیست نه رموی :
 له سید محمملی کر ماشانی کنیب خوبنو ملازمی نه و خانهم بیست که
 نه ی گیراوه نه یوت : « جهان آراخام زنی بو که له گهت ، شیرین و
 باجمال ، زیبا و خوش نه ندام ، با عصمت و مهربانه ، صاحب سام
 و شکوه ، نه ختی کی بو له چیبوی آندوسی خانم کاری سکر او که بی
 کردایه نه سه رنه ختی خوی ، به شیرینی جمال و سه رو شغلی جواهر
 به ندو رشادتی نه ندامیا ، عقلی هه و بیابویکی حیران نه کرد و شوکتی
 شاهی لی بو ، شهنش سه و نه فهر که نزه کی سازنده و نوازنده ی بو ،
 ظروفر آلانی باده به پمائی مجلسی هه موی له زیر وزبو دور دست
 کرا بو ، جا له اثنای به زم و باده نوشیدا منی له سه ر نه سکملیک دا
 نه ناوکتبی خورشید و خه رانام بو نه خوینده وه (نهم سیده زور
 زور ده نگت خوش بوه) هه رچی نه وکتیهم نه خویند و سه پری
 ایهت و جمالی نه ورنهم نه سکرده ، رام نه نهانی ایسته له مجلسی

خرامانی جینا دانیتوم وه جهان آراخان عینی خرامانه .
 ما حصل اهم زنه په ناوانگه له گهل ماميا به پيدان نيك چو ، وه
 لهرقى ماميا له گهل شاهزاده ملك قاسم ميرزای كورى عماد الدوله
 قاجار حاكى كرماشاندا كهونه خاږه وه ، وه شوى پي كړد ، مامى
 هر چند لي لالباوه ووتى : شوه هر كس له خهوانيني كولباڼي
 نه كى مباركه خوم حاضر م بو هـ مو تداركايكت . نهى يست
 تاوه ختى كه ملك قاسم ميرزا هزار سوارى مسلحى به وواوى اعيانو
 اشرفو علمى كرماشانه وه نارده برازاوا ، كه جهان آراى بو پيدان ،
 حيدر على خان كه نه مهى يست نه توت كه زيكيان دا به سر يا ،
 هلساو روبه لاي جهان آراخان لاله و باله يكي زورى لي كړد ووتى
 ايستش له كلى شيطان دا بهزه و بلكه به وكيل نانكاحه كوت
 فـ بچ بگه وه نه گهر به قهولم نه كى نه ت كوزم ، قايدى نه بو .
 بواسطه ي نه وه كه منځى « شير له پيشه هاندهر » له دلبا كاري
 كړد بو به زمانى خويان جوانى مامى داوه ووتى : « مه موگيان
 نه گهر پشم كوشيت من شوى كرده و كار له كار كوزشبه
 ايره ننگه دى له قول خوم به شيان نهوم » . تا نه مهى ووت
 حيدر على خان نه قه له ده سته وه هات به سهرنه خته آبوسه كى
 خويه وه كوشتى ، و بهم جوړه چرائيكى روناكى كوژانه وه ، جا هم
 هـ مو بگيش بگيشو خوينى ناحق رزانده مى چيه ؟ مى ناڼيرى
 منځى چوار كله ي وه كو شير له پيشه هاندهر ! ...

بزانه زبره کیت !!

د له گوډاری دی اسربکان مه گازین ، موه .

۱ — نه گهر ۳ پشبله و کوشنی ۳ مشک ۳ دقیقه یان پی بچی ،
۱۰۰ پشبله و کوشنی ۱۰۰ مشک چه ندیان پی نه چی ؟

۲ — آیا پیاو نه توانی خوشکی پیوه ژنه کی خوی ماره بکا ؟

۳ — پیریک ۳۰ پی قووله ، مه پوینکی له بندابه ، هه مو روژی
۳ پی سهر نه کوی و دوو پی نه خزینته خواره وه ، آیا به چند روز
له پیره که دبنه دهری ؟

۴ — دوو میل له شمه ندفریکوه دوربت و پیوینتیشه له دوو
دقیقه دا بگه یته شمه ندفیره که ، نه گهر میلی به که مت به خیرانی
۳۰ میل له سماتیکدا بری به چه خیراییه که پیوینتته میلی دووم
پیری ؟

۵ — پاپوریک و مستاوه و په یژه به کی به تی به نه نشته وه به و
به پی هه مو پله به کی به ک پی به و پله ی دوانی له سهر رووی
آوه که به ، نه گهر (مد) له سماتیکدا (۶) گری بهرز پینه وه
که کی آوه که ۳ پله ی دوانی په یژه که دا نه پو شی ؟

(نه گهر نه زانی سه پیری و هرامه کانی که ، سهر له م

زماره پدابه)

جواب داهینان و تورتی فکری (۱)

فهرتوئه : دلسوز

بی گومان چاپ دوروست کردن له گرنگترینی (مهم)
 هم شتابو که میشکی مردووم دای میناوه . زور دژوار بو
 زانین بـلاو پینسهوه ، وه پیش بـکوی چونکو ، له پیش
 دروست کردن چاپ ، نوسراوو پهراوی گشتی به دست له سهر
 پیستی ده عیایان ده نوسی ، به بکی زور زه نـگین نه بوابه
 پیی نه ده کرا ، وه نه وانهی که ده ستیان نه کوت ، قرالوو مپرو
 پیاهه دینه کان بوون . به لام له پاشی نه مهی شاراب دوروست
 کران ، وه پیشه سازبو بازرگانی پیش کهوتن ، مردومـان
 بو نه مهی تی بگهن ، زور پی و بستیان به نوین بوو . له
 پاشی نه مه زنجیره یـکی دریز له داهینراوان هاتنه حکابه وه ، که
 نه مانهش کاغز وه پیستی بزبو (حرفی متحرکه) بوون ، وه
 نه مانهش بوونه مایهی په پیدابوونی چاپ .

له ناوه راستی سدهی پانزدهمینا کاغز له (کهتان) دروست

له تاریخی اوروپای حدیثه وه سکهی علی حدر سلطانه
 وهر گجراوه .

ته کرا ، وه ببيتش به هوی چاپ کردنی (انجیل) وه خرابه
 کابو ، وه ته مهش به کم بهری چاپخانه بوو که له سالی ۱۴۵۴ م
 له چاپ درا وه داهيتانی تم چاپهش له هونری گهلی پياوان
 بوو ، وه ميژو ناويانی له رووی لاپه ره کانيا نه چه سپاندوو ،
 بهلام بهرابي (خدمه) کی زور گه وره ی شارستانه تيان کردوو ،
 وه هر به که به پبي خوی کوششیکي کردوو ، بو دروست
 کردنی چاپی تازه . بهلام له همويان به ناوبانگتر - که بهشی
 زوری مهردومان به سندیان کردوو ، وه تم داهيتراوش وه باز
 تم هه لته دن - بو حنا گوتگير که ، که خلقي شاری (مينزه) .
 وه تم ته هر چه نه (منطقه) ، چاپخانه ی تازه ی لی به بابو ،
 ده که وینه سر ته راغی رووباری (ران) کهوا پره له شاروو
 شارستانان .

له دووی داهيتانی چاپخانه هنده ی بی نه چوو ، همو چه شنه
 نووسراویک به همو لایسکی اورو پاره بلاو بوو . وه وه که
 لافاو همو کونو قوژتی دا گیر کرد ، پروو زاینی بی شبنه کانو
 زانا تازه کانی به ناو خلقي دا بلاو ته کرده ره . ته بجا که زور
 بوو ، بهشی زوری مهت نووانی تم کتیبانه بکزی وه بیان
 خوینته وه ، وه نو سهرو داهينه ره کایش ریگایان بو کرا به وه
 که بتوان ، تم پروشانه ی دایان هینابون به ناو خلقا بلاویان
 بکه نه وه . له بهر ته هی ، دهسته ی ناوخی گهل (طبقه ی
 وسطی) - کهوا به بداغی رابه رینیان ههل کردبو وه به سر

شانیاخوہو - زور چاڪ له زانی (لاتینی) نده گه بشتن ، نووسه -
 رځگابش بو تههه تیاز بگه بیین ، ههسان بو ههه فووه
 بهزانی هه، شاری خوی بوی ده نوسی ، وه نهم چهتهه بوستهش بووه
 مایهه داہتانی زبانیکه ادبی وه شیوهه یکه تاییهه له ههوه
 چهتهه زبانگانا . ههه نهم زبانانهه که ایستا اوروپایهکان فسهه
 بی دهگت ، وهك ، فرهنسی ، المانی ، ایتالی ، انگلیزی وه
 اسپانی ، هههویان بهرگی تازویان له ههدهه شانزههینسا
 گردهههه .

ههه پیری لی کوهه

- شاری که له کوردوستان ناره گئی شوش بیته .
- به گم و سه ههه و شه شههه چیروک
 - ۱ و ۲ و ۴ م ههتا بلی به لهزته .
 - ۲ و ۳ و ۴ م وولانی که
 - ۵ و ۶ م ههلی چنگ کوهی میچت بی ناهلی
 - • ۲ و ۱ م صفههه و ذات به
 - • ۳ و ۱ م بو سههههه نهم زستانه زور به گلهه .
 - • ۱ و ۳ و ۲ م پیانو بهوهههه پیانو .
 - • ۶ و ۳ و ۱ م کهی نی به نهی .
 - • ۶ و ۱ و ۳ م دووههههههههه نو بلی .

دیوانی گہ لاو پڑ

خپوره وینیکه

فانی : زیور

حسته له خو سکوردی هزار
 لای نونه و ماسی روزگار
 خون کورجک و مک مہردی بہ کار
 رہ نیک بده بو پادگار
 تو دہدسی ، گمترخانی کوا مہرحمی ؟
 زانی نانی
 با رابہرین ، و مک قبل بہن پیسہ آہن
 بو نیشانی
 بہری جہان روی پر سرور
 گزنی خور عات زہر و سوز
 روزش حالات پر شوق و نور
 ہینا لہ خہردای پرخ و سور
 حستہ له خو ، بہیک بہشو . روزیکی نو ،
 گونہ جہان

وہک شیریں نہر . توش ہی خطر ، ری بگرہ بہر ،

ناگہی زبان

بنوارہ روزآوا بہ دل

ہوت کشف نہ کن ژبرآو و گل

وولاتی خویان کرد بہ گول

توش ہی خبر ہدرخاو و شل

کوا داپہربین ؟ واسہر زمین ، بوتہ کہین ،

بوژین و ژان

وریابی بہ ، آزابی بہ ، رسوایی بہ ،

بگری ووجان

نہم نیشمانہی نوہانہ

زور دل لہ داخلی لہ تالانہ

کانگای شق پرفیمانہ

عناجی ہول و ہنتہ

نہی نہو نہام ، کوردی برام پریک خام ،

ژنی نہزان

بو نہو کہسہ ، زور کم دہسہ . خونیدن بہسہ

ا.ا بہ جان

بازنگ کردن برحسرتہ

بہ گویم بکے زور فرستہ

خهوی جهالت نه گهته

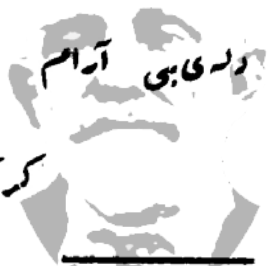
زانين چرای سعادته

شنيکه روون ، علم و فنون ، کوردی زه بون ،

دهد نشان

ساتی پشو . بخوين هه مو ، تازوو بهزوو

پيینه مه بدان

کرکوک : ع . ا

دله بی آرام نه ختی بمرهوی * ووچانی بده چیت له من نهوی
 بهس آزارم ده دلهی هه زارم * له تاودهردی تو له زین بزارم
 بهس هه بفرگی وهک تهری زامدار * بهس بهل بهاوه بهس بکه هاوار
 بهس بنالینه بهس بکه زاری * بهس بکه یادی شیوه و ره و تازی
 له توی سینه دا وهک ماران گهسته * جی بهخوت ناگری شو بفت لاپهسته
 نه تیهوی دهرکی سینم هه لگری

بو چونه لای یار ریگهی سهخت پیری

به هاوارو داد فر بهسکی خوینین * خوت بهاویته خاکو پای شیرین
 بهلام بی سوده دلهی هه زارم * پیت رازی نابی یاری نازدارم

نه گهر هاتيشو له سينه م ده رچويت
 رېگت گرتنه بهر بو خزمه متي چويت
 نه پاري پنه وه نه كهي پاكانه * نه ده ي آزارى نه و خه رامانه
 نيرېكه سه پري هه ر له دوره وه * تيشو هه اكره جابك شپره وه
 انجا به جوتنه بگروزي پنه وه * له خواي كردگار بپاري پنه وه
 ياري نازدارمان پړي به ختيار * وه له گيتي دا نه ميني به دكار

پېنج غښتلكي لاسر هه لبريني شپه نوري

له پشوره وه : شپه احمد شپه غفي

جلوه گاهي نوره خلو تخانه ي خاساني شهو
 جيگه ي اسراره سرپوشه دلي عرفاني شهو
 كيو نه سوتيني بليسه ي آگري سوزاني شهو
 خوت بپاريزه له آهي دل برينداراني شهو
 نه كه خدا نا كرده گيراني دطاي نالاني شهو

دل به شوكاري فراق وويلي صحرای غربتم
 شين وگرياني به دايم بوته جزه خلقتم

خوینی لی ته تکی له هجرانا دلهی پر محنتم
یاورو یار و انسیم آمو تهشکی حسرم

آفرین تهی بارک الله دینده بی گریانی شو

نمره تهونالهی دهر ونم گوپی ملایکت کار ته کا
به کره جوی ته شکم له گدل آوی دوواوان شهر ته کا

بو کروزى جهرگو خورپه ی دل شعورم دهر ته کا
دل ته پینه قطره بی خوینو له دیدم سهر ته کا

ها که رابوری به دلم صحتی جارانی شو

منظره ی گول زارو صحرا خاسه بی رهنده هه
گوشه بی مه بختانه دایم جمعی مه ستانه هه

ماشقیس شیواوی نازه عشوه بی جانانه هه
تهشکی حسرت لازمی جمعی سپه به ختانه هه

شونم صبحه دلیلی قطره بی گریانی شو

قهوی دووا که وتو بهشی گریانوشین و حسره ته
دل به داخی نی گه یشتن پی له کوته ی محنته

هایوهوی شینانه بوتو « فهوزی » آخر قسمته
« نوری » لهم پیچو خه می زلفه نجات زحمته

لای سخی طبعان محاله رخصتی میوانی شو

مصطفیٰ به گی کوردی

چاوه کم زانبوته بوچی خه و له چاوم نا کوی ؟
 چونکه من پیش خزمه تم پیش خزمه تان نانن شهوی ا
 روز و شهو دایم له بهر دیدهی خبالم حاضری
 ساچه فریبکی هه به بومن ایتر ایره و شهوی
 به منیه لیره دهو برم جار به جار باست به کم
 تم دهو ایرا قهت له بهر اغیار، که ناوت بهم لهوی
 دل له بهر زامی فراقت دانه. زاری ده کـ
 روز به روز منی ته کم باز دهردی سهخته و ناسرهوی
 عقل و هوشم داوه بیت لیشی ده توری مالویران
 دهوله تیکی مفت و بی صاحیبه بوچی ناتوهی ؟
 گهر غیبرم له مابهینی به ههشت و وصلی تو
 وصلی تو بو من ، جهنم پر له جنت نامهوی
 نهی رفیب ویلم له دهست لیره بولیم نا گهری
 باوکه کوشتهت نیم نهی ههی به دمه زه ب چت لیم دهوی
 ههروه کو کوهی « ده ماوه اند » وا سهرم پرشور شه
 قهت نهی هجران و غم ساتی له دهویری نارهوی
 گهر دنی « کوردی » له کبوی « بیستون » عهکـ تره
 چونگه سهه ساله له زیر باری غه مابه ناتانهوی

(۱) چاپی به غذا .

من و ماسیه بچکوله کرم

لبنانه : مصطفى صفره

ماسیه بچکوله ی سپی وزه ردو سور
 نه دره وشینه وه به چهنی بلور
 نه ی بهر گهر دنی سپیت وه ک کافور
 وا به سه زمانی یا بوویت مفرور
 سه رکش ، جوانیت له خوت ناوه مور
 نوموسی من من مونسى توم * رازی دل داده نیش رازی خوم
 دوری نیشمان کرایه نه وقی بوم * روزی سه رنو بشت خرابه نه ستوم
 مه سه وه مه زی ب له نیشمان دور
 نه ی تو ماسیه کم چون وا راه نگی
 به کام آزادی وه ها نه خشی
 دهس له گهر دنی کام نازه نینی * دلشادی روی کام مه جه نینی
 نه لیت نه تدیوه دوری شاره زور
 پاسخی ماسی به سه زمانم * ووتی نه ی صفره مونسى گپانم
 به روزو به شه هاوری زیانم * منیش وه کو تو دبلی لبنانم
 من له شوشه دا تو خزاویه ژور
 نووا مه زانه آلی بهر گه * نه به خوا ه موی خوینی جهر گه

قواره ی هـ لداوه لهو خهده ننگه * دهری دابه دهر نژیک مهرگه
له دلا نه ذره بهك سرور

عالم له حالم سهری سورماوه * من به قهد توزی نهو دهلیا آوه
لی نهخومهوه له هـ مو لاره * بوچی تیفتویم هشتا ههر ماوه
کام آگر سینهی کردم به تور

چه ووشکاییکه وا نای پاراو * چه تیفتویدیکه وا نای تیر آو
له سینهی منا به دهلیابه آو * چه گریه ییکه وا گرتوبه تاو
کهژ نهتوبتهوه دهسا یا صبور

کام آگر وهها جهرگی برژانم * چه مهنبه نیقی ههلبقرچانم
چه گریه و گری وای کوروزانم * وک قهقنهس دایم سینه بریانم
دل وک دلت بوچ بو به کوی طور

له نیشانیس لهو تاو دهلیابه * کهوبتهی نیه لهم سهر دنیا به
نههاتم نهچوم بو هـ مو لایه * نهیانوت خوشی وا له دلیابه
نهدره و شینهوه وه کو شلهی نور

لهویش به داخلی نیشانهوه * جهرگت و دل وهها نهسوتانهوه
که نهو دهلیابه نهکوزانهوه * نهو بجره آوه داینه سرانهوه
گلاراوم بو سهرو خوارو ژور

آدمزاد نههات خوی تیا نه کرد قوت

تیا نهچنیهوه لؤلؤ و یاقوت

درو مرواری و نهلاس و زومروت

منیش کهساس و خوارو رهش و روت

وه کوژی کهوان نهیوم کرزو کور

من وا به خواری و وا به کسای * ته سورا مه وه به بی کراسی
 زهوی نیشینان خویان نه ناسی * وه خقی ته هاتن بو راه ماسی
 پاپور پر ته کراو ته یان کرد عبور

دهنگ مه که دنیا مه ندوق (۱) مه ندوقه

سه رزه وی حشرو پر نه قو توقه
 به تانک و فروک دراوه آبلوقه * به دم گولهی توپ گویا دوقه
 نامینی توزی بو خوراک مور
 نیرگی له برسی بوه آگه دار * سا به لکه توزی بینن آزار
 بزنان چی به کسای هزار * من و تو بکن له دیلی رزگار
 خوا به نای هزار سه رگوی بو زور

چاکر لکرل آره میرزاد

بنکه ی پین
 ته ده بیات

www.zabih.org
 شماره پست: ۳۳۳۳۳۳۳۳
 شماره تلفن: ۰۲۱۱۱۱۱۱۱۱
 شماره فکس: ۰۲۱۱۱۱۱۱۱۱۱
 شماره اینترنت: ۰۲۱۱۱۱۱۱۱۱۱

زور گس به سبسی ته دوی له گه لتا

بوی هه له ریژه ته وهی له دلتا

(۱) له من دق دق عه ره بی بوه وه درگیراوه ، کورده کان بو

په کین ته بلین .

ههتا وهر نه گری غایه و آمالی
 مهه به بازدا هه رگیز به سه رتا
 نه وهی عبی خلق نه دانه بهر بهرد
 لهه تاترسی بی هه مان دهرد
 گویا نازانی پوی ره قیاب
 به عینی نسبت رویان سه کردوه زهرد
 نه گهر پیویسته هوزیکه که ی ژبر بار
 پیای نااهلی بکه به سه ردار
 به چنگ ناچیزه ی خو خوری نار خوی،
 له قافل بهزه خوبی فهم و کار
 یرو پیره ژن نااهلی مأمور
 له خاکی خویدا بینی رووسور
 نه ونده ی مجبور نه کن به چه وتی
 ههتا سه ر که ردان نه بختن له ناو ژور
 دوژمن به چه شفی نه بی سه ره و ژیر
 نه گهر نه هیلی له دوست یینی خیر
 له دوستی دوژمن نه ونده دور به
 ههتا پیلانی دوژمن نه بی فیر
 پرسم له خاری گولیکی نازدار
 بوچی ناگوری به بونی گولزار

فرموی من به همه مسرورم
 که بون وەر ته گری به من کولمی یار
 ته گهر نو هه نهی اوردوی برادر
 جیگای بهک دوزمن ناگرن سه رانسه ر
 پهنجهی ژیر په ردهی نهی دوزمن
 هیچ کهس نهی کردوه به دوستان په روه ر
 که من نوم خوشویست ته آ-کم به شیرگیر
 نهوی ناحهزمه نه بیرم بو بیر
 راستی پو شراره لهم به پنه نهی دوست
 هوشیار پیاویکه به خوبیکا ته گیر
 زه مان زور شوخه له قیل و ته کدیر
 تو نه م کون نه گهی نه و تو نه کا بیر
 فلک هه ر و مک خوی خارهن سیاه
 هه رچه ند کوشتوبه ملیون بهک و میر

پایزهانهوه

۱. ب. هوری

پایزهانهوه وهرزی مه رگی گول
 منبش نامه خاك آره زوه سکی دل

دل ، بی چی دی له آره زوی خوی
 بیجگه له زای جهرگن و سیوسیل
 ده بی بیل بی په یانی به سنین
 نمن بو شیرین نه تو قط بو گول
 سه رتا پا سورکین به خوینی جگر
 بو وطن شیون بگریین به گول
 باوی نه ماوه ژینی فهدادی
 له رپی ملتا بچینه زیو گل
 نه یینه تووی دره ختی دواروز
 له و دره خته دهردی غونچه ی هیوا و چل

پیشینان و تو یانه

- * زن که خوا غزه بی لی بگری نانی شوان نه خوا .
- * تاجی نه دهب شه رسهرنی ، نه مو جهان له بهرنی .
- * چاو له ده ست بی ده ست به سته ی .
- * ده ست پان که یته وه له بی نه گوی .
- * دان کیشان و گیان کیشان .
- * زمان بو سقی سهر سه لاهه ته .
- * سوال کیمیا به .
- * که شیرت وه شانده نه بی قه لغانت پی بی .
- * سریشکی برسی آشی آو بردوو له خهوا نه یینی .

گورد لای بیگانہ

« دہیکہ مسالہی بہ کیتھی عہرب لہ ناوانایہ ، بہلام لہم روزانہدا گوغلر و روزنامہ کانیاں بہ گرسی لہم کارہ بہجی بہ تہدوین و پیاوہ ناودارہ کانیاں دین و تہچن و کو تہبہوہ بو پیک ہینانی تہم مشروعه ، زور نیہ زانا و تیگہبشتوی مصر ماموستا عبدالرحمان بہ گت عزام لہ گوغازی « الہلال » کہ لہ یہکی تشریفی یہ کہم ۱۹۴۳ دا دہرچوہ ووتاریکی نوسبوہ کہ لہوہدا بہ چاوبکی تیڑوہ بہ دلپسکی سافہوہ لہم موضوعہ لہ ہمو سہربکھوہ دواوہ و دلسوزانہ بہ کورتی باسی رابورد و داستای مبلہنی کوردی کردوہ و چون جولانہوہ بہرامبہریان بو سہرگرتی تہم بہ کیتہ . لہ بہر تہمہ بہ پیویسٹان زانی سوپاسی ماموستای گہورہ بکین و تہوہی کہ لہم ووتارہیا دہرباری عراق و کورد نوسبویہ و ہر بگریئہ سہر زمانی کوردی و پیشکشی خویندہ وارانی گہلاویژی بکین »

گہلاویژی

لہ روزہ لانیش عراقی پیشکوتو ہبہ کہ ہیواہیکی گہرہمان نیہ ہبہ . تہمیش پیویستہ چارہی دوو دشواری (مشکلہ) بکا تا بہ سہرہروزی ہینیتہوہ . بہ کہ میان مسالہی سنی و شیمہیہ کہ پاشماوہی چہل و تہزاین و میرانی عجمہگانہ بوی ماوہنہوہ ، دہرمانی تہم

دهوده به خویندنی علمی فقه و شریعت نه کری له بهك مهيدا که
 نه گهر له عراق بیک نه یهت با له جامع الازهری .

چاکتر نه وه به که جامع الازهر بی به مرکزی علوم دینی
 بو هه مو عه رب وک ابسته ده رگای له سه رپشته بو هه مو اسلام
 با تعلیمی دینی که خاوه ننده کوی نه گه یینی به وظیفه له دواتری
 حکومتا وه یا به سرکزیکی مهم له مجتمعا له بهك مهيدا بی ، و با هه مو
 کسی علمی فقهی آیینی خوی لای علمی آینه سکه ی بخوینی به لام
 نه گهر یینو قوتایانی نه م آینه نه نیکول به به کتر یین نه وه خته
 (نه زعه ی مذهبی) بهره بهره رو نه گانه کزی بی نه وه ی رفه به ری ی
 تیا هه ست بکری به رامبه ر به چه آینه کی تر ، به اکو ، به پیچه وانهی
 نه وه کلک به خش نه بی بو دانانی قوانین و شرائع بو هه مو
 آینه کان .

من که له عراق بوم بو گه بشتن به م آمانجه هه ولایکی زورم داو
 چاوم به مجتهده گه وره کان کهوت له « نجف » و زور خوشحال بوم
 به هورینی و آماده بی یان بو له بهك گه بشتن وه بو دانانی جامع
 الازهر به مهیدیککی تیکرای اسلام ، و له هه ولدانا له مصر
 زه هه نه کی نه ونوم نه هانه ری بو فیر کردنی علمی فقهی شیه وه یا هه ر
 کامبکی تر له آینه کانی اسلام به لام به هوی رودانی جهنگی ابستاه
 نه م مشروعه له دوسیه ی حکومتی مصرامابه وه .

دوم شیک که پبویسته به نه گیه وه بین ، سألای برا کورده کانه له
 عراق . به م هوبه وه نه توانم بلم هه ست به هیزیکی زور گه وره نه کم هانم

ئەدا بو آشکرا کردنی خوشەو یستیم بەرامبەر بە کورد ، خوشەو یستبەکی وا
 کە چە پی نیه لە گەل خوشەو یستیا بەرامبەر بە عەرەب ، بەا کە
 نا توانم بلیم کامیان بە هیز نرە . کورد مبلەتیکێ دلسوز و لی قەوماو و
 امبیدی خرابەیی لی نا کری لە بەر ئەمە هیچ وەختیک نابی کاربکی
 وا بکری کە دل لەم بە کێنی عەرەبە پێس بکن و لایان وا پی
 کە بویان دەست نادا ، چونکە کورد ئەو مبلەتە اسلامە بە کە لە
 سەرەتای تاریخی اسلامەو و نا ایستە خوی کردو بە پەرژین بو
 پاراستنی اسلامیت و لادانی لە زور نەنگ و چە لەمە وە هەر بە کە
 لەم مبلەتە لەو باوەردایە کە بە کێنی عەرەب مابەیی فخرە بو
 اسلامیت و مەبەس لەمە بە کێنی ئەو مبلەتە بە کە آمانجی گەورەیی
 بە هیز کردن و بەرز کردنەو و آینی اسلامە لە بەر ئەمە نابی عراق
 چاوی لەو بە کە لە سەر حسابی کورد بگا بە آمانج بە کە
 پیویستە مبلەتی عەرەب واز لە کورد یینی کە بە آرمزوی خوی بە کێ
 لەم دوری بە بگری بو خوی ، یا بە کێ گرتن لە گەل عەرەبدا وە یا
 ژبانی سەر بە خو ، کە ییەو ، بی آزاردان یا داگیر کردنی ،
 هەر وە نابی قضیەیی کورد و عەرەب لە عراقا بیفرینە کایەو . کورد
 لە حکومتی عەرەبدا سەر کردەیی گەورە گەورەیی هەبو وە لە هەمو
 چەرخبکا چە ، پێش صلاح الدین و چە ، دوای ئەو حکمرانی ی کردو وە
 وە پشتمانی عەرەب بو وە ایستاش کوردەکان ئەبی ماو و ئەو نەدەن
 بیگانه کەنەیان نیا بکا و عراقیەکانیش نە کەو نە بەر بەرەکانی لە گەلایان و
 دلایان نەشکین تا بین بە پشتمانیکی باش بو پشتمانیکی ولاتە کە ..

سارهي دهرن

گورن ئه بي چي بگا؟

سارباڙبر : ۰۰ ن . آري

لهم روزه ره شه دا كه هم مو هوزو تيره يكي سه رزه وي دواروڙي
 خويان نازاته وه ، لهم روزه آزاوه به دا كه هم مو دانشتواني سه ر
 زه وي نه چين به گز به كا خويي به كتر نه مژن ، لهم روزه
 نه گه نه دا كه دوو هيزي گه وره « ديمكراني ، سه ربه سني ودبكتانوري
 قره قوشي « له هر چوار گوشه ي دنياوه وه كو هيلانه زه رده واله
 ووروزاون ده ستيان له پسته قافاي به كزي گير سكردوه
 بوچي . . . هاو وولانه خوشه ويسته گام ، گه وره به حورمه نه گام ،
 هاو خوينه شير به گام ، لاوه تي گه بشتوكان ، هم مو شق نه بي هر
 به گوي لاوا بدري بوته وي لاوه تي خوي دهرخا . نه زانن
 بوچي به هم شه ره خوي ناويه ؟ نه زانن بوچي به هم له ناو بردني
 چراي خوينده داريه ؟ نه زانن بوچي هم همو خوينه گه شه
 پاك و جوانه ي لاوان و نه و جوانه تي كهل به گل نه بي ؟
 هم همو خانوو نه لاره ي كه ماموستاي هه نده سه ي هيلاك كردبو
 پيلانه كشي و خاونه كشي به خويي جگه رو كردو كوش چهند
 سالاني زبان به ره همي هيناو نه رو خيري به بومبا به ك ؟ نه زانن

که هم همو که شینانهی که بوپیک هینانی ایش و کاری دانشتوانی
 سه روزه وی دروست کرابو نه خربته زیر ده لیا ؟ به هزاران
 فوروک همدوولا تو نه دمه سه ربه ک بو ویرانکردنی شاره
 جوانه کان ، کارخانه نایابه کان ، هم دوو هیزه گه وره بوچی
 لیک نه دمن ، همو بو به رزی ، به رزی کی ؟ .. به رزی خویان و
 وولاتیان ، بو آزادی خویان و بومیان ا.

ایمه لهم روزهدا کهوا هزاره کان نانی به روداریان دمس
 ناگه وی ، نه بی چی بیکه بی ؟ پیوسته ده وله منده کان له
 روی طافه و غیرتیکی قهومی به وه دست بدنه پشه وه بویان ، چونکه
 هم هزارانه وولات نه زینن ، نه بی یارمنی بدرین به یاریان بگریته
 کیلکه ، نه وه ک لهم روزهدا هر خویان بژن ؟

ه اوخوبنه کانم ، براو خوشه که دلسوزم کانم ، نه گهر لهم
 روزهدا ایمش سه ری هه لته برین ، له خهوی ته ملی رانه برین ،
 چاوی نه گولوفین ، سه بریک کی هم لاو نهولا نه کین ، خومان
 ووریا نه که پنه وه دهستی به داوینی هیزه که وه نه گرین ، به کدلو
 راست و پاک ، گه وره و بچو که ان ههول و ته قه لا نه دین ،
 ایتر ناومان له لاپه ری میژودا نامینی ، چاو به خه ربته ی
 وولاتنا ناگرین ، ایتر خوتان وهمتان ا..

کومیله سوغتی ربی سوغوت (۱)

بهری روژبهانی

پیم بلی ، راسته ؟ سوغوت دو جوره ، سوغوتی تاك و سوغوتی کومهل ؟ یا هر دو جور بکن ؟ نهری کامیان سه به سترن بو دوستایه نی و آشنایی ؟ تاك یا کومهل ؟ پیم بلی کومهل نه توانی که زین و گیبانی خوی له ریگهی « سودی دا بهخت کا یا که هر نوشی نه گهره هات به لاماری سودی ناییه نی خوی آندا و سوغوت و باهخ نه خانه ژیرپی ؟ نهری ، کومهل نه توانی له خوی بیوری و خوی بکا به پینا و قوربان ؟ نهری ، پیلانی زیان گشت کومهل دای نه نی یا بهشی کوماری (جمهور) ؟ پیم بلی کامیان بالاتره سوغوتی تاك یا کومهل ؟ نهری ، سوغوتی کومهل و سوغوتی تاك کامیان بناغه و کامیان آمانجن ؟ پیم بلی ، من به خومو و سوغوتیه وه نه سرم و له یاد نه چم یا کومهل به سوغوتی بهرزی پشتیوانیم نه کا ؟ نهری ، کامیان جیگای نازی نه و بتریا نه ، تاك یا کومهل ؟ پیم بلی من به کبوه بنام ، به هه مو گه له وه یا به خاوهن سوغوتی بهرزیانه وه ؟ نهری ، سوغوت گیبانیکی سه به سنه یا ره و شتیکی ناشیرین و بهد ؟ پیم بلی سوغوت نه و

(۱) به دهس کاربه وه و درگیراوه .

کردارانه به که دهره وهی پی ئهرازیته وه یا ئه و هیز و پیزانه به که به گوشت و خوین وره گا ئه چینه خواری به جووری هه ر کسه نه پی خوشی هه چه ؟ ئه ری ، ئه و سوروشتانه ی به پی گورانی هه وار و روزگار ئه گورین سوروشتی راستن ، یا سوروشتیکی جوان و بهرز هه به که پیویسته له هه مو که سیکدا که وا که س بی یته دی ؟ ئه ری ، کامه به ئه و سوروشته جوانه ی که ئه این هه به ؟ پیم بلی که هه مو بهر به کک هاته پشه وه به « دستور » و « باو » و « ره وشت » و « ره گهز » ی خوبدا رای بهرموو نازی کرد ئه لوی که دهره دور خرابی له ناویاندا نه مینی و هه سقی و آشنایی به چینه جیگای ؟

ئه ری گتی دوایی هانوه یا من دوایمه یا هه شتا کاروسه ره به سنی فراوانه و من له خه لودام ؟ پیم بلی کی به سوروشت تهره ، ئه و که سه ی مل که چی ده ستوره و شاد ئه زی یا ئه و که سه ی به ت بر و یاخی و کرده به شپانه ؟ ئه ری ، بوچ هه و ف ته ربیق و شه رمه ساره به رام بهر به « داد به روه ری » که سته مدیده و زیر چه پوک بیت ؟ پیم بلی کیم خوش ئه وی له و دلیره را بووردوانه ی میژو که خاوه ن سوروشت بون ؟ ئه ری وه کوه سه یران کهر ئه چه ته ماشایان یا ئه بهر بی یان ئه که وم و ئه به خاک ؟

دل پهوه نه سونی ؟

دایکی نیشمانی خاکی زیربفی کوردوستان له ماوهی « ۶۵ » سالدا به خوبی جگهر جگهر گوشه به کی عالی شاعری خون کوردی کوردشناسی وه کو ماموستا ملا محمدی کویه پی گه یاند ، له کوشی مهربانی دا به شیری علم و زیره کی و کورد په رستی گوشی کرد ، به آموزگاری کردن له ری خزمه نکردن و نه قه لادان بو پی گه بشتنی گه نه پی کورد و زمانی کورد له وه دایانی کرد ، کهچی له آخری ایشدا هوهی مردن به چه پوکی ناهه موار په وه دلی نه و دایکه هه ژاره ی سوتاند ، دهک دات سونی مردنی بی فخر ا .

تونی له سرر گوزنه شنی نرم ماموستا

ناوی محمدی کوری حاجی ملا عبداللهی جهلی زاده به . جهلی ، دی بکه له زیك کویسنجق - نهم ذاته له سالی ۱۲۹۷ ی هجری له شاری کویه هاتوته دنیاوه ، له حجری باوکا فیری خویندن و نویسن بوه ، هه روا لای باوکی هه مو علومی اسلامی نه و او کردوه ، انجا خویشی موتالابه کی زوری له علومی تازه دابوه ، پاش مردنی باوکی نزیکی « ۴۰ » سالیک خه ربکی تدریسات بوه ، له ۱۹۲۰ ی . میلادی کراوه به قاضی کویه ، له پاشا حکرا به نه نداسی مجلسی تاسیسی عراق ، پاش نه ره دیسان کرایه وه به قاضی کویه ، له کهل نهم ایشانه شدا هه ره کی تدریسات و تألیفاتی نه خستوه .

ماموستا ملا محمد چون طالبی به ناوابانگی کورد بوه هر وهها شاعریکی بهرز و نه دیبیککی به دهسه لایش بوه : له دانانی شعری نیشمانی و آموز کاریدا بابیه کی بلندی بوه ، هندی له و همراهی هر له زه مانی مانی خویا چاپکراون ، نایله که به کی کوردیشی له هر کومه لایه تی دیسان به کوردی داناواوه ، هر وهها تفسیری کوردیشی بو قرآن نویسه وهه ، بیجگه له مانه بوش چهند نالیفانیککی له علمی منطق ، اصول ، بلاغه و شقی ترده هه به ، به لام نه مانه هیشتا هیچیان له چاپ نه دراون .

ماموستا ملا محمدی کوبه کومه له گه وهه ربکی علم و پارچه زبیریکی تواوه بو ، تربشکی بو هه موخاکی کوردوستان پهخش و بلاو بوبوه وه ، له تشرینی به کمی ۱۹۴۳ ی م دا له لایف کردگار به وه نفسی قبولی بانگیشتنی « فارجمی الی ربك راضیه مرضیه » ی کرد و هر له شاری کوبه دا نیراوه .

www.zheer.org

- تا سه دهی نوزده هه میش جوتیاره کاف له اورویا به شهو که نه نوستان له جیانی سهریان قاجیان نه کرده هر سه رین .
- دانیشتوانی وولانه به کگرتوه کانی امریکا هر چه ند شهش به کی دانیشتوانی سه رزه مین کچی به نه نهها خویان له هه مو باقی دانیشتوانی سه رزه مین قاوه زیاتر به کار دینن .
- (خه رتوم) ی فییل ۴۰ هزار ماسواکه کی نیابه .

وهزوانه كوردی كه لهور

« نهه كاغهزیکه له لاین جه نابی « بدالله » ی رضائی له
 « کیلان غرب » هوه به زمانی کوردی « که طور » نوسراوه
 بو که لاوریز ، بو نهوه که خوینده واره کانی که لاوریز
 آگادارین به سهر نهو زمانه بشا که په لیکي زمانه که یانه
 وه بو نهوه که هه مو بیزانن تا چه پایه بیک هه مو کوردیک
 چه له ایرانا چه له عراقدا ته قهلا نه دا بو نهوه که به زمانی
 کوردی خوشه و بستی خوی بخوبنی و بنوسی نهه نامه به مان هه ر
 وه کو خوی خسته به رجاوی خوینده واره خوشه و بسته کان »

چه نی وهر چه له به شهر جیک له زبان « سی یاقو » قشنی مایه شتی
 کورسی داود که له ۱۲۵۰ قری ندیم مه حسن خان حاکم که طور
 بیوه وه له ۱۳۰۰ قری مه رده به نه زای چاپ له که لاوریز وه
 ده سیلی ابراهیم خان نادری کل کردم ، فراه جی افسوسه که چنه و
 شاعر گورایگک آثار محوین و جودی قهوم و کاری له مایه شت
 فرم و مه مردم طوریش اهل ذوقن - نه دیب و شاعر
 شیرین زوان کورد بیوه وه زوان که طوری - کرمانج - شعر یلیگی
 له لای پیای گوراگان وه جی مه نیه ، شنه فم له نهو سهر مایه شته
 به نهفهز بازی منظومیک که نهی شاعر وه ناوه جهم که رده ایرایش
 چا پکردن بود ، من دم چاپی بکن له نی به هاریه که له مدح « زین -

المابدین « خان کردیه ، له وصف بهار و گویل جور جور و
 دهنگ بول بول و غورش آور هاسمان و شتی و باده نوشی
 جوانیهل و ریش واران آو، قهلم فهرسای خاسیگ کردیه ،
 منظومی ترکیشی دیم که له جهنگ نو عوض کون وه جهم
 بیون زن و به پای وه خوشی و نه لپه رگه له دور سازو دیول وه
 عقل خوم له سیور کوردن نه وه و تیه ، له نهی جور شریله همه بش
 دیری که مایه فیخر نهی ایله سه .

تقی کور آقوشوان که نخلصی « واله » له ۱۳۰۰ قری وه
 دنیا هاتیه ، له مه نالی چپو که آیم خوش نویسی گه چی لای
 جوان برخان « ضرام الدوله » کور گورای داود خان امیر اعظم
 چن سا لیگ له لای ایومنشی بیوه ، باده نه وه حات وه لای
 باوگی فرجه وه پی دایه ، وه هر جهنگ چی نه وهل خویا بردی،
 له تمام جهنگ بیل داخل که طور ، بیوسی له تاریف هر داریل
 ده مال داود خان وه تیه .

زقوچی دو ضیم دوشیر گوزین ،

زبورگک دو پردل کریم وامین ،

به ر وه زن « متوی » مولانا جلال الدین رومی ، که وه تیه
 « بشنوازی چون حکایت میکند » نبوساس .

بشنواز کاکم چه سان دم میزند

رشحه اش برناودل نم ... میزند

وهرام

« له ژماره « ۹ » ی سالی « ۴ » ی گه لاپوړدا له
 لاین نویسنه وه. گه لاپوړ پر سید اریکی کړدو له خوینده —
 واره کانی ، وا ایسته به گوږه ی زوو هانن و دره ننگ
 هاتی وهرامه کان بهره بهره رای خوینده واره کان مخه بنه
 پیش چاو . »

زمانی کوردی وچوښتی نویسی

شام : تاهی کوردان : ماموستا قرسی جان

گوڅاری خوشه و بست « گه لاپوړ » بهم سه رنامه پرسپاریک
 ژخونداران خو نه کی ، ژخبل مدینک آره زوم هه بو که به ناوی
 خوند واران کوردی سوری به ژخودی « گه لاپوړ » له بو
 نویسی گه لاپوړ به تیپ « حرف » ی لاتینی لیکانه کم ، اینجا بهم
 مناسبه ایه کارن فیکریان درپیش نه که یڼ :

گوید آندستی که زد با نیشام

جان نبرد از پیشه و اندیشه ام

چهن که تاو گورا و ته به چیون هجان خوی زی نه به چاپ
 نیوه ، قریب بیس هزار شعروه وه زن « فردوسی » له سابقه ایل
 ایه نیوساس که خوینن دیرد ، باوگیشی شاعر یوه .

له بو نویسی زمانی کوردی : تیپی کوردی گه ره که .. مادام
که امر و له بو نویسی کوردی تیپی خصوصی نینه ، گره ایله بی ترد
تیپی لاتینی قبول نه کین ، ههروه کی گوکار و روزنامه یین له
سوربه ، لبنان و روسیه ی .

بچ گومان زمانی ایله زمانی کوردی به که ژشیوین مختلف عبارته ،
به تیپین لاتینی زور خوش و آسانی تی نویسن و خوندن ، أمابه
تیپین عه ره بی خوندن و نویسن زور دشواره ، حتی بهم تی پانه
مکن نی به : مثلاً پرسی « زمان » نه گهر به تیپی عه ره بی بیته
نوسین ، کی نه کاره بی قهرینه ، به زانه ، مدلولی نه م پرسه چی به .
« Ziman » آن « Zeman » ؟ .

ایتر هیوامان هه به ، که گوکاری « گه لایوژ » نیشان (۱) و
روزنامه ی « ژین » و هه ره جشیه کتایی کوردی که له عراق
بلاو نه بن به تیپین لاتینی بین ، نه مازه گوکار بیک وه ک « گه لایوژ »
به مندرجانی خو پر زه گین و ره گین گوکارک بهمه حال به تیپین
لاتینی بیته نویسن ، که کوره کانی سوری ژخوندنی نه م گوکاره
به کتا بی بار نه مین .

(۱) ایله ناوی نه م گوکاره دناو لاپه ری گه لایوژ تصادف
کردن ، زور دلپان خوش و گهش بو ، ژجان و دل ایله نه م گوکاری
کوردی پیروز وه لبوی نه وه سالی دربژ هیوا نه کین .

جوابی بر بسیاری گه لاویژ

عبد الصمد خانقا

شیوهی ۴۰۰ بی گه لاویژی پی بنوسری چاره له شیوهی
لاتینی له بهر اسبابی خواره وه :-

۱- بو شهوهی زور زین خوینده واران زاری کوردی
گه لاویژ بخوبین زوریان له تیپی ۴۰۰ بی شاره زان
۲- بیویسته کو کردهوهی اغلی کورد زبان بو خویندنی
گه لاویژ ، هن بعضه خوینده وار نقرهت له تیپی لاتینی نهکن
له زیر تاثیری تقلید نه مانه محروم. نه بن له خویندنی گه لاویژی
به لاتینی نوسراو . چاکت وابه شه مانهش فیری بیره کانی که
گه لاویژ بلاوی نهکا بو زیاد بونی خوینده واران نوپیر
(فکری حدیث)

۳- له لام وابه بلاو کردهوهی تیپی لاتینی به ناو خوینده
وارانی کورد سهر ناگری به دهه هوه تیکی دلسوزانی گو فاریک
وهک گه لاویژ ، به لکو به کردهوهی مه کتیه کان تیپی لاتینی
تیا یا الزامی بی شه عجا سهر نهگری . شه ویش ایستنا .
داخه کم ۱- له زیر ده سه لاتینا نی به ، چونکه تنظیم کوردنی
شه الزامیه . له زیر اداره یکی نووعصری نهگری وله زیر رقابتی
حکومتیک برنامهی زریوی هاوکاری شه فکره یکا .

وهلاسی پرسیاری گه لادوژ

له ژماره‌ی « ۹ » له بابته نوسینی کوردیه‌وه به نیپی لاتینی

لادین نوسینوه

پهغراو : محمود مسی

من وای به چاک ته‌زانم که له‌مه‌ودوا چهند وینه‌به‌ک به نیپی لاتینی هه‌ندیک ووتار بنوسری وه له نه‌اشته‌وه بگورری (ترجمه بکری) به نیپی هه‌ره‌بی هه‌روه‌کو فه‌ره‌ه‌نگوک ، بو ته‌وه‌ی هه‌مو خوینده‌واره‌کان شارزا بین له نوسین و خوینده‌وه‌ی نیپی لاتینی وه بی به پیره‌وبک بویان له پاشه‌روژدا وه بتوانن نامه به کوردی لاتینی بو به‌ک بنه‌رن . وه‌دبان ته‌و وینه ووتارانه که ته‌نوسری با زوری نامه‌بی چونکی به نامه نوسین بو یکتتری فه‌ربونی نوسین و راهانن به نوسین چاک فه‌ر ته‌کری .

سوچ‌اس

جهانی علی کمال به‌ک ته‌مسالین بیجگه له هه‌زاران یاره - یه‌دانی نری مانگی (۵۰) په‌نجا دیناری بو قوتایه کورده هه‌زاره‌کانی قوتانجانه‌کانی به‌دا بریوه‌ته‌وه ته‌مه‌ش وینه‌به‌کی قوی شعور به‌رزی وانسانتی ته‌م ذاته‌مان پیشان ته‌دا ، به ناوی هه‌مو قوتایانه‌وه سوپاسیکی زوری ته‌گه‌بن و هیوامان وایه که هه‌په‌شه پایه بلندی .

قوتایه‌ک

پهغرا

بدشی لی کولیندوه

بوماستای زور کرده مینای پیره ببرد

قمرزده . میرزا ماری

خاله گیان :

آری آمون چوم و تیرام بوین عزیز ایستا ته شقی تلام ناوه به
 سه روهه بروام نی به پهروام له کس بی وه نیازم وایه هر
 کس له هر شیکدا پی پی خوار دانا ویا ده نکه چوبه کی مالی
 پاشای خوار دبی هرای لی به کم وایم چاو مه توچینه چاومان
 ایته . نه خوا زه لامن بوچنا تان که به خا لوی خوم فیرم وه لام
 وایه خوت نازانی که ایتهش له شردا هه مه وه ندی نه وه برت
 نه پاونتا که ان هبه . انجی له روهه . هم دوکله به تان عرض
 نه کم : خاله گیان هیچ گومان ناکم که کس بی له نه دبی
 آوه گومنی بی . معنابه ک آوه بی رازینه وه فرقی زوره له گل
 رازانه وهی صنعتکاره کان فنونی جیلهی ایتالای جاران ، چوتسکه
 هینه کی آوه جالی طبیعت نه هینه گفتار کهر و کوپر وه کو به ک
 دلخوش و مسرور نه کات هینه کی نه وان جسمیکی بی روجه وه
 نه کهر دلخوشی بدا هر بو چاوساغه زور وریا که . به لام خاله

گیان شعر زیاد له جوانی معنا و شیرینی بیان نرازویه کبشی هه به
 نه بی به و ترا زووه بکیشری وجوت برابهری وه سه نه کات که چبی
 وه کو بهرا وه رددم کرد له و شمرانهی که له ژماره ۱۰ ی سالی ۴
 و مانگی شمرینی یسکه ی سالی ۹۴۳ ی گلاوژدا فسه و وتانه
 بهر وهرد نه کراوه نهوا آیه بهراوه ردمان کردو خسه مان نرازووه
 که وه یوتان دهر کردی له تبوه شعری ادرلی شعری سهیم له ترا زووه
 که دا چند سه نه کات وه وه کو عمایانی حسابی له یکم طرح کرد
 حاصلی طرحه که هه موی زیاده و هاوتای هار دیکاتی نه به .

نبوه شمره که

فژ دین و پرچ برین بو مانه ی جازان که ابستا فژ ما
 فژ دین و پرچ برین بو مانه . . . ابستا فژ ما
 ی جازان که - زیاده

وه دیسان نبوه شعری دوه می شعری پنجه م نه ویش زور
 سه ری کرد و وه بهلام نصیحی نهویانم نه کرد و پیشته وه بو خوتان
 خاله گیان ههر خوا سهونا کات ایم بووره .

راست کرد و وه

له ژماره « ۱۰ » ی سالی « ۴ » ی گلاوژ دبر « ۲۰ »
 له نبوه شمره کی میرزا مهدی خانا نوسراوه « سری شب سرتنی
 شه سرو تاج داشت » ووشه ی « تنی » له بهر هه له یی ج - ا به که
 زیاد کراوه راسته گی نه مه به « سری شب سرشه سرو تاج داشت » .

وهلامی لی کولینروه

بیاره : محمد امین کارروسی

له پېشه وه سوپاسی بی پایای ماموستای اديب قائق بی کس نه کم
 نهك نه نیا بو له وه که منی خسته ناو تاي نرازی شمره وه به لکو
 بو نه وه که واجبه له سهر هه مو کوردیک قدری بزانی . به راستی
 ووتاره کی زور په سندرېک بو ، زور ناوبری کرده سهر میشکی
 خوینده واران ، چاری زور که سی بی کرایه وه ، زانرا که ره خته
 گرتن زور باشونایا به ، سه باره نه بو پیش که دتی ادیات ، زانرا
 که شاعرو لاهو کانی کورد نه و ستون . جا چونکه بو هه مو
 حوکیک نه مېزیک هیه و بو هه مو لی کولینه وه یک وه لامیک هیه وا به
 پاله له سهر داوا کردنی ماموستای ناوبراو که له لاپه ره (۵۸) ی
 که لاپه ری ژماره (۹) ی - الی (۴) دا نو سیویان نه م چند دبره م
 پیشکش به خوینده واران کرد تا چاک له چویتی و ناریکی ووتاری
 پیشوتی بگهن وله و نه لیسمه رزگار بین :

له به یق دوایا که زور به پر وشه وه داوای مه به سومضای نه و
 شعره کرابو که له کاتی چاپ کردنی (مصرعی) دوه میا له حیاتی
 (آوی) (آوا) نوسرابو راست کردنه وهی به م جوړه به :

(چوارلا) شعری (کاردوخی) دوا خستو له ناوی برد
 نه مای فکری ههل کبشا له خاکو روژو آوی کرد

چوارلا = عبط = یشه = ناوچه = نهو جیگه به که پایوی
نیا لاریت .

چوارلای کاردوخی بو به سه بارهت بو فهوتانو دوا که ونی
شمره کانی ، ههر نهو چوارلابه بو به سبب بو حال کیشان و دوور
خستنه وهی نهامی فکر له آوو له خاکو له روز که ههر سه کیان
پیوستی زیانی نهامو دره ختن .

لبره دا ناتوانم زیانر له مه بنوسم زورتری خوینده وارن شاره زای
خوو رهوشتی هم نارچه بهن نهزان سه بهستی فکر و آزادی دبلی
دهستی مادتی هم شوینهن ، و ههر له بهر هم جیگه به بو له پیشه وه
بهین بهین شمره کانی (عباو به چه) مان شاردده وه بو گه لاری برمان
نه نارد تامه سه که مان له به کتر بچرا تا ماموستا (ف . بی کس)
فرموی : « (له چهند به بیکی پیشه وه دا هیچ خرابه بیکی عباو
به چهی نه خستوه ته بهر چار به پیچه وانهی نهو نیازه که بوستویه تی
لی بدوی) » بهلی نهامه واسته به لام وه کو ووم سه بارهت ههر
چوارلابه ناتوانم نهو به بتانه بلاو که مه وه وه کو له شعری دوا یی
وونرا بو نهامی فکر که به هوی ناوچه وه ووشکک بو بی شعرو
به خشانی نهو فکره بی بهرو وشک بو له هه مو کاتبکا قابلی تنقیده .
ههر چونیک بی باله ههر نهامه زور نهروین نه ماشای « ووتاره گهی
ماموستای شاعر بکین که فرمویه نی : (ایه کسیری رو به ندی
هه اتینی یا هه لینی مان نه یسنوه) هم نه یسخته ناپینه دهلیل بو نهوه

که هم تعبیر ناربکه ؛ چونکی همو کورده کانی موکریان ولوای
 ههولیر نهزان که (روهندی ههلدینی) معنای روهندی لانهدا و بهرز
 نه کاتهویه و لهودو ناوچهیهدا هم تعبیر زور به کار نه ههترت .
 له گهل نه ههشا پتوئه ههوانهین دوباره بوتیک نه چونی وهزنی شعر
 دروسه به کار هینانی ، عه ره به کان له قاعدهی علمی شعرا نه لین .
 (یفتقر للشاعر مالا یفتقر لغيره) بو نمونه دهفت له شعره
 بهرمون :

(مسجد أسست علی التقوی بدخلون بها ألو الالباب)
 لیره دا دوناربکی لهم به بته داهیه (به کیان) مسجد (مذکره)
 نه بوایه (اسس) ی بوتایه نهک (أسست) (دوه میان) نه بوایه
 (بدخلون فیها) ی بوتایه نهک (بدخلون بها) هم دوشته ناربکی
 لی قبول کراوه له بهر نهو قاعدهی سه ره وه که ووه مان . خومن
 نیرم) به (می) نه کز دوه ، خومن شتیکم نه وتوه له کورد وستانا
 نه و نرابی یانه بیسترابی ایتر نازام له چه حاله تیکا نهو تنقیده کراوه !!
 هه ره وه هایش بو نهیری (عه با ده سالی جولایه) سه ره موده
 وپی که نینی پیره ژنان بو معنای تی مان نه گه بینی که هم ده سالی
 جولایه چی به ، آیا ده سه سه ربکی سه ره سوم نه ؟ آیا اسمی بی
 مسمی نه ؟ وه کو هم سه شته (طبری عفا ، ده شتی جاواقا ،
 پلاوی خانو) ؟ ایتر آیا راست نه نه گه ژن مهیلی خهراپه بی
 (عه با) هه ره ههچ نه ، وه شتیکی خه یالیه ؟ معنا کای تری هم
 بهینه هه راهی له یک دانه وهی خوینده وه ره خوشه و بسته گانه .

له لی کوا تیه وه کی ماموستا (ف . بی کس) شتیک که زورم بی
 خوش بویی وه کو گول پی گه شاعره وه به لامه وه زور ریـک
 بویی ، بویی به ماموستای له مه و دوام (قافیهی شعر) بو که
 به کی کباز چهوت بو (هـ هر چند مه و زرن بو) چونـکی نه م
 نه زانی دوا وشه ی دو مصرع نه گر هانو به ک کاهه بو پیوسته
 وشه ی پیش نه و دو کاهه به له سه ر به ک وه زن بی به لی نه م
 نه زانیو به لام نه م زانی که زیر له شاعره کانی فارس و ادبیه کانی
 (سه ده ی بیستم) فه ره ویانه (شاعر پیوست نیـه زور خوی
 ماندو بکا بو دوزینه وه ی قافیه ، شعر هر (مهوزون) بی
 به سه مه بس له شعر ده رخسنتی آنچه نه ک ریز کردنی ووشه و
 قافیه) .

ایتر اویدم وایه له مه ولا نویسنه کم کالو کرچ نه بیت
 تالوسویر نه بیت به کولای وپوخته کراوی به گه بشتوبو شیرینی
 یینه بهر ده سی خوینده واران نه که رچی له هه مو کانیکا گول بی
 درک نه ابی نه که رچی هیشنا نه م وه لامه شم به سه ر پو شی محبط
 دابوشراوه .

کامی

محمد سعید به گی نه فراسیا ببه گت آماده به بو گرتنی هه مو جوړه
 دوا به گت له سلجانی و دهره وه بدا .

وه-رامی بزانه زبره کیت

۱- ۳ دقیقه، چونک هر و بشیله بهک له و سده هر ۳ دقیقه ی

نی نه چی .

۲- بوونی بیوه ژن یعنی سردنی میرد، ایتر پیاووه که که سرد

چون نه توانی ژن ماره کال .

۳- له روزی (۲۸) ه مدا چونک به ۲۷ روز ۲۷ بی

نه بری و له روزی (۲۸) ه مدا به جاری ۳ بی باز

له داو دیته سه روزوی .

۴- ناگه یته شه مه ندفه ره که چونک دوو دقیقه گت به برینی

میلی به کم نه وار کرد .

۵- دایان نابوشی چونک به بهرز بو نه وهی (مد) هر

وهک چون آوه که بهرز نه بته ره هر و اش با پوره کش و

به یژه کش بهرز نه بته وه .

www.zheen.org

بوزانبین

جهنابی دهر ویش عبدالله بو آونه کو کردنه وهی سالی ۹۴۳ و

پیش نه وه پروانی کراوی اداره ی گه لاورژه ، هر اعزایه کت

له هر بلیته چاپکراوه کانی گه لاورژ نه ؛ سکا بهرانیو هر پ-ارانه

ره وابه .

بانو باورپی کراوه کی

بہ راستی کوشش و تہقلای باورپی کراوی « یانہی سہر
 کدوتن » جہانبی معروف بہ گٹ جیاوگٹ لہ ہمو دہمیکا شایانی
 تقدیر بوہ و بابہختی سو پاسہ ، تہم زاتہ بہ کی کہ لہو پیاوہ بہ ناوبا ۔
 نگاہی کورد کہ لہ ریگہی پیش خستن و بہرز کردنہ وہی زمانی
 کوردیدا گہلی خزمہتی مادی و معنوی پیشان داوہ وجی نخرہ
 بواجہ ، ایجگار کہ ہانہ سہر مسئلہی پیکینانی یانہی سہر کدوتن
 بہ ہمو رہنگیکٹ لہ ہمو ریگہ بہ گہوہ تہقلاو کردو کوشیکی
 وای نواند کہ بہ ہوی تہو خہریکٹ بونہی تہوہوہ دہرکوت کہ
 خزمہ نہکردنی تہومی کورد لہ پیناوی کردہ وہی چاگہ یارہ ۔
 تیدانی بہ کالہ تہومہ کانی تر وہ تہی دواکوتونر بوبی ، خواہ تہ
 کورد گہلی کوردیش لہم ریگہ بہوہ ہیچ درخیزان نہ کرد ہرپڑی باور
 پی کراوی یانہی سہر کدوتن و یارہ تیدہ زہ کانی ۔

بہ ہوی تہوہوہ تہم ماوہی راہوردوہ خانوچنگ کدوتن زور
 بہ تہرکٹ بو باورپی کراوی یانہو ہمو تہندامہ کانی عہز بہ تیکی
 زوربان نوش بو ، بہلام رہنجہ گیان بہ خہسار نہچو ، وا ایستہ
 پیروزی بو ہمو کوردہ کان لہ گہرہ کی « عبواضیہ » بہرانبہر
 بہ « مینمی اسلامی » یانہی سہر کدوتن کراہوہ ہمو اسبابی
 بوجی بہ جی کرا

بو تہوہ ہمو پزانن آگادارمانکردن ۔

چپروکی ندم مانگه

لاوی پولونی (۱)

مازبا

له کویه وه : محمد امین معروف

« چپروکی لادی پولونی مازبا خو هه لبه ست نیه و
 وینهی کرده وهی له دهرد دیواره گانی « دبری سانت
 مادی « له شازی « جالاتز » له رومانیا ایستاش ماوه «

خانم روی کرده نوکدره کی ووتی :

له ایته نهو مناله سه رسامم ده رگای لی گرتووم ، لاچونی
 نیه ، هه رچار له به بجه ره کام نه گیری ، وه نه گهر بجه ده ره وه
 چاوم لی زهق نه کاته وه . ته ماشام نه کا ، روی خوی وه رنا گیری
 له به رچاروی بزر نه ب .

نو کدره کی ووتی : مازبا به نهی گه وره م .

- مازبا کی بی ؟

- به کیسه بی گه سو ده ره به ده ر ، غه گینودل پر که سهر ، گس هه به

چاروی بی که وی ده ست به جی دلی بو نه رم نه بی ، به لام خوی نابه وی

(۱) به کورتی وه رگیراوه .

کس چا کي له گهل بکا يئو چا کي نه دانه وه و ايشيکي بو نه کا .
- ايشی چي به هدر له دهر گای من نه وه سق .

بچاره شيوا و زاری تپک آلا نهی نه زانی چون و ولا می
هداته وه ، دروی نه کرده به درویان بوی پیکت پنی راستی پنی بلی
نابی چونکه ناتوانی نی بگه به نی . چون پنی بلی نه وه سواتوه له بهرتو
دهر به دروی وینهی تویه پنی بلی داگیر و سهره فگشدهی
دوو کولهی تویه کبی که نازانی برزای سهر و بهر چمی تویه .
دوایی ناچار بو ووتی : گهورم خوت لی پرسه ، راستی لای نه وه .
نه دمه مهی مناله که بانگ کرا بچینه لای « اوجسنا خانم »
وای زانی خهلات کراوه له خوشبان پیش پنی خوی نه نه دبت مه ستاو
لی چوه ژور وه . خانم پنی ووت : جی نه ما روی تیکي رووت
لیره کرده وه تابه تیری چاوانت بمکوژی ؟ لیلی بو شهرا توی ؟

- شهري چي ... منوشه را ... من چه ز له شهرا نا گم .
دلی خانم نه رم بو به تو کوره که ی ووت نابی بو پنی وه بهرگی کا ؟
دوایی روی له مازبا کرده وه ووتی : توبیش نهی مازبا جاريکی تو
نه که ی تزیکی نه م قصره بکوی .

- تو خودا گهورم ... وازینه ... نام مه ده و بهرگم مه که بهس
له م جی به دهر م مه که چونکه جی گایه کی داگیره .

- وهک بیستومه مازبا نودلداری کچیکی دلی بردوی هوشی
لی ساندوی پیم نلی نه م کچه نازداره کی به واشیتو سهرگردانی
کردوی نهی نه م بخیاره کچی دهر گه وانی دراوسی کمان نهی

یا کچی گول فروشیکه نای ناسین .

— نهخیر ، کچیکی تره نازدارو قه دباریک ، رومهت سورو چاو بهلهک ، شوخوشه ننگو لیو آل نه بی یینم وهک مانگی چوارده به هوشم نامینی بهلام نهو دلخوشه له بهر خوشی خوی آگای لیم براوه نازانی من له چه دردم .

خانم تی گهی که خوبه تی نهم کچه . دلی نه ننگو نیو چه وانی لی کرژ کردوه به نوکوره کوی ووت له ماینه کوی بهستی له چولویا بانی دانوب به جی بیلی . مازبا یان هاویشته سه رپشتی ماینه که له بیابانی دانوب به جی یان هیشتن . بهلام ماینه که هیچ رانه وستا تا لهم چولیه رزگار بو گه بیشته عیلی « ساشا » که به کیکه له عیله گانی « فوکلز » . نهوده سه خبریان بو سه درداره که یان برد که « دروفسکیو » هات دهستی کرد به پرسین بهلام مازبا له بهر گوستا ووشور با خواردن آگای لهوی نه بو . دوا ی تیربون و بستی بروا بهلام دروفسکی ری نه داپی ووت : من منالم نه ، ژنه کم منالی نانی خودا نوی بو من ناردوه به کوری خومت دانیم ، دلم سه شکینه ، لیره به مازباش دلی نه شکاند ، نهویشی له جی خوی دانا .

به یانی بو خانم خهوی لی نه نه گوت ، باش نه سهی مازبای بهم ده رده گرفتار کرد . گریانی نه هات چورچور فریبسی نه هاته خواری هیچ وهستان نه بو . به خوی نه ووت ناوه نارو چیم کرد ... چیم له مناله کرد ... به راستی ایبکی هیچم کرد . بهلام مازبا نی گه بیشتبو بو دیتن نهوی له بیر خوی برده وه ،

وہ بہ ہمہ موہیزو نہواناہ کی روی لہ نیشمانی نازہی کرد ہیچ
 حہزی لہ کچان نہتہ کرد لہ بہر نہمہ گہورہ و بچوکت
 خوشبان تہوہست وہ دلان رائہگرت . سالیکی نہہاتیو قوزاقہکان
 چونہلای ووتیان : تہی مازبا چارہمان بکہ اشمان بوراہی کہ
 لہلای « بطرسی گہورہ » تہم سال سالانہمان لی وہرنہگری
 خوت تہزانی نہہاتیہ ہیچمان نہہ . مازبا دلی بہاونیشمانہکانی
 سوتا، نہی تہزانی تہم پارہبہی لی یان وہر تہگرن چی لی بہ سہر دی
 لہ خزینہی « بطرسبرج » وہچون پہرنو بلاوی تہکئوہ . پوئہمہ
 چوہ لای سہر دار عشبہتہکان پی ووتن :-

دہبا تہم بطرسہ پی بو ابرہ سالانہ بستینی گہرپی تہکری .
 تہی کہ نجانی قوزاق لہم سہر خوشیہ بہہوش وہرنہوہ وہ لہچاو
 بہستہکی ژان وازینن ، ہستن آگری شہر ہاگیرسینن بو
 تہمہی سہر بہستیان چنگک کوی . کہ بطرسی گہورہ بہمہی
 زانی مہرجانیکی گہورہی کرد ہہر پیاویکی گہورہ بو بانگی کرد
 مازبا بہکت لہوا تہبو . لہم مہرجانہ چاوی بہ « اوچستاخان کوت »
 خانمی پولونی ، برینی سہد سالی کولایہ وہ آگری کونی
 ہلکرایہ وہ . کہ خانم چاوی پی کوت دہستی بو دربر کرد ووتی :- لہ
 منالہ کدی دوینی تہچی مازبا ، تہلی زہمانہ ہیچ نہی گوربوی .
 - منالہ کدی دوینی ... تہوا مردوہ لہ بیابانی دانوب .

- گیا نیشی دلینی ؟

- نیگرا .

- بہلام چاوہ کالہ کانت وانیشان نادا .

- ئەمانە ھېچن ...

- توشەر بە دلېنى خوت ئەفروشى ، بەسبە مەن دەردى خوم چىشت
چەندى فرمىسكى چاوانت بو بىزىم . ئەبى اېستاش لىم
خوش ئەبى ؟

- مەن چەمە لەنو خوشىم ، تو ھېچ گوناھىكت نى بە .
- ماوى لە سەر دلدارى خوت .

- نەخىر ... دلېنى ھېچ ژنى تا كەم . اېتر دوئا ئەخوام بېنى ،

اېشم بە قىصرە ...

- بوەستە مازيا بوەستە .

بەلام ئەو ھېچ نەوەستا وە بەخوى ووت : ئەى بى دېن دلە
تەمەى چت ھەبە ، گوى لەنو ناگرم جارېكى ز ... بەمەنم داوہ
ھەر كوشش كەم بە ئەو نېشتانەى مې ھەواندەوہ كە ئەم ژنە
دەردى كردم . وە ئەو بەرگى كردم ئەم ژنەش رونى كردم .
كەوانە نېشتانم ، خوشە وېسىم ھەر خەرىكى تو ئەم . بەلام تو ئەى
« اوجستا » ھېچ نامەوى پېرت كەم تا بە جارېكى لە دلە داوہ
ئەچى . دواى ئەم قسانە كەبىشتە لای قىصر .

قىصر پى ووت مالېە قرارى داوہ كە نابى لە سالانە وازېنىن ،
سويند ئەخوى كە بېستېنى ؟

- بوھاو نېشتانە كاتم سويندم خواردوہ كە ناگەرېمەوہ ناھەلى

ئەگرت .

قىصر اسرى كرد بەگرتى ، ھەندەى پى نەچو لە دواى گرتى
شەر ئەم سەرو ئەوسەرى قوزاقى داگرت ، كە بطرس لەشكەرى

نارد آگر پتر بلندبو .

دوایی مازبا خوی رزگار کرد وه به خوی ووت :

- نیشمانت نوی پی شهوی خیرا که مازبا ، ههلهسه زوو
رزگاری که .

مازبا که بشته وه نیشتمانی ، دست به جی چوه لای سه رله -
شکری قیصر پی ووت که بروا . شهوش ووتی له لایان قیصره وه
هاتووم ، شهو نه پی کس نی به اسرم به سردابکا مازباش ووتی
که واته باشه نه کوژیته وه .

سه رله شکری قیصر له امدادا له شکریکی زوری بو هات وای
لی هات که له شکری مازبا به راه بهری نه وه سقی ، وه دوای
کوشتاریکی زور به مهردانه مازبا هه لاته لای سلطانی تورک که
دوشمنی قیصر بو ، باش شه روسه کان پایته خقی فوزاقیان سوتاند له
هه مو لایه که وه آگریان نی بهردا . وه سلطانی تورک بارمه سقی
مازبای نه دا ، نصیحتی کرد که چه ک فریدا .

به م ده ننگه بهخت ره شو وه تروسکی دواناکی تاریکبو .
ده سقی به دار فروشتن کرد . که هر کسی چاوی پی به کواتابه
بروای نه شه کرد که شه مه سر ده می پایویکی زور که وره بوه ،
قیصری روس له ترسا مهرجانی بو کردوه .

وه له گوندی « کیف » دار که ربک له نام دارو ده وهن
چاوی به لاشه کی کهوت ، وه فه شهی شه شوینه امری کرد
بخربنه قبری بی له سوغریان .

بو آگاداری

تهوا خواپاری به بی نهوهی هیچ گری و فورت و دوا کھوتنیک
 بهرهلستانی کرد بی سالمان برده سر ، گهلاویژی خوشه و بست
 له سهری همو مانگیکدا چاوی به دبداری خوینده واره کانی
 نهوه ندهی تر رون نه بووه ، دیاره هم نه قهلابهش هی به کی نی به ؛
 به لکو هی خون گهرمی همو کورده سهر رزه گاه ، هر به
 نه مابهوه هیوا دارین روز به روز گهلاویژ بر شمی رونا کتر وربک و
 بیک تری .

همولایک هست بهم وه پشومه طالمبه و نه نکت و چه له مهی
 کدرسه گرانی به و چنگک نه کوننه نه کن ، له بهر چاوانانه هر چی
 گوشارو روزنامه هیه همو له بهرشت گرانی آبوننه کانیان زیاد
 کردوه ، سهره رای نهوه که امسال ههتا ابسته دوچار مزه ی
 چاپکردن و کدرسه گرانی بان له سهر ایبه زیاد کردوه ایبه بو بار سوکی
 آبوننه خوشه ویسته کانهان آبوننه گهلاویژمان هر وه کو خوی
 هیعنه ره به بی نهوه لهم ترخه ی ابستایه هیچی لی زیاد بکین ،
 جاخوینده واره کانش ایز همهت بکن آبوننه کانیان بنین وله به زیانر
 دای نهخن .

نهوهشی نه بهوی بی به آبوننه یالی تازه ی گهلاویژ یاله آبوننه
 ده چسی له پیشه وه آگادارمان بکا .

بنکھی ژین

www.zheen.org

دوگانی قوندهره

ته گهر نه نانه وی به دلی خونات همو چه شنه
قوندهره به کتان چنگک که وی ، ژنانه ، پیاوانه و منالانه ،
له شاری رشید له بابل آغا رو بکته « معملی شمال »
خاونه که « صالح قاضی » رو خوشو تسه خوشو زور
بسازیشه ، چون دنان پگری له گه لنان ری نه که وی .

ناو و نیشانی که لاویژ

به غدا - جاده ی سموتل ، خان استر ابادی ، ژماره - ۱۴

مدیریتی اداره علامه الرزینی - بجاری

www.zheen.org

— آبونته — فلس دینار

۱ ۰۰۰

آبونته ی سالانه بو ۵۰۰۰۰۰

۵۰۰

« بو مهلا و قوتایان »

مدیریتی مسؤل — محامی فائق توفیق

— چاپخانه ی معارف — به غدا —

کتابخانه لایو

راکی شماره ۵۰ را : شماره ۱۲ - سالی ۴

مجله علمی
کوردی ... به کهنی عهد ب ... علی کمال به گ
ز ... و ... بیانی کوردی ... رفیق حلی به گ
کتابخانه ... ابراهیم نادری
تفسیری قرآن ... شیخ محمدی خال
ف ... بسکیک ... رفیق چالاک
سهرکی ... هزار ... محمد ش کر قح
دیوانی که ...
زبانی (محمدی) ... شهاب ...
بدر بهره گانی زمان ... حیوانی ناو
دل و دیده ... ش ... شه ل
چپروکی شماره ... ن ا
وه گه لی ناسی خوشی تر نه خوب بته ره

بنکھی ژین

www.zheen.org

گهلاوڙ

گوفاريكى تهدهى و تهقافى مانكى كوردى به

ژماره - ۱۲ سالى - ۴ كانونى به كهم ۱۹۴۳

گورد و پيدگيىتى عدرلاب

عنى كمال به ك

عبدالرحمن به گك عزام به كيكه له پياوه خاوهن بيرو به رزه كانى
عهرب ، ماويهك له بهغدا وزيرى مفوضى بهر بو بهم مناسبتوه
ناسيوم و تهفكارى تى كه بشقبوم ، له بهر تههه ههه جاريك
مقالات و فكري تهه ذانهم له گوفاره كانا سهير كردوه و
خويندومه تهوه ، تهو مقاله به كه گهلاوڙ له ژماره « ۱۱ » ي
سالى « ۴ » دا له لاین به كيه تى عهربه كانوه نوسيبوى ، من زوتر
له « الهلال » دا خويندومه وه ، تهناهت وه رايبكيشم بو الهلال
نوسيبو ، جانا زانم تهينوسى يان نهأ ؟ بهلام له بهر داوا كردنى
گوفارى خوشه ويى گهلاوڙ تهوا تهوه نوسيومه بو الهلال
موضوعا ليره دوربارى ته كه تهوه ، چواكه بههوى تهوه كه تهه

مسالیه له گهل آیندهی ایددا تیکلاویه کی هه به پبویسته هه مو فیکر و
هوشی خومان به بی ترس و دوو دلی بجهینه پیش چاو .

مبله تیک کی « ۸ » ملیونی له م روژهدا که آیندهی طاهم بچی
زمانی هه مو مفکریکه نابی خوی له فیکر بچسته وه ، هه ر چهنده
ایهش تهوه ناچیه دلمانده که « هژیری صالح » چاو له م قهوهی
ایه بپوشی وه دواروژیکان بو تقدیرنه کا ، چونکه ته گهر بینو
حلقا « سوین خوارکان » چاو پوشی له م ایسه بکن وانه که بهنی
که تهوبه یانه ایزا کراره کی ته نلایک هه ر تهنی بو قهوه زوربه کان
بی : دیاره ته مهش پیچه وانهی بروای ایدیه .

عبدالرحمن به گت عزام له لاین قهومی کورده وه به دلا گهر به کی
تهواوه وه آموزگاری قهوه کی خوی کرده ووتوبه تی « قهومی
کورد له ریگهی اسلامه تیه وه هه مو جووره سه ختیو گرانبار به کیان
هاتوته ری وه له هه مو ده بیکا راستیان پیشان داوه ، له بهر تهوه
نابی دل آزرده یان بکه بن « ایسه سوپاسی هه م اذانه محترمه ته کین ، بهلام
عبدالرحمن به گت وه نه نی هه ر خوی ته نه اب له م فیکره دا ، زور جار له پباوه
گه وره و سه رامه ده کانی عراقم بیستوه له گهل هه وه دا که فیکره کی
تهوبشان په سه ند کرده به دل له زیره کی و آزایی و قابله تی کورد
دوان ، له حقیقه تیشا ته گهر قهومی کورد چاودیریان بگری و
ریگهی پیشکهرنیزان پیشان بدری وه نه نی له قهوه کانی تر
دوا که وتوترین .

من ناہوی بگرہ ہوہ بو رابوردو بہ کی دوور و درپڑ وہ گو
 عبدالرحمن بہ گٹ باسی کردوہ ٹوہ منده ٹہ اہم کہ لہم دہ وروی نازہ دا
 بروانا کہم یہ بکک ہی بتوانی یہ کیکی وہ ک شوقی ، رصافی و زماوی
 لہ ریزہی گہورہ ترین شہرای عہرب دانہنی لہ گہل ٹوہ شا کہ
 سہبری پنجپنہ و رہ گہ زبان بگری ٹہ بینین کہ کورد ہون ، سہرہ رای
 ٹہ مانہش گہ ایک لہ سہرامہ دانی تورک ، فارس و عہرب کہ بروزیان
 سہ ندوہ لہ اموری سیاسی و عسکری و اداریدا ٹہ گہر دیسان
 ٹہ ماشای نوزادیان بکہین ٹہ بینین کورد ہون و میا کوردن ، جائہ مانہ خہ بہر
 ٹہ دہن کہ قہومی کورد وہ نہ ہی فطرتہ لہ ہیچ میلہ نیکی تر کہم ہوش و
 کہم قابلیہ تر بن بو فیر ہون و خزمہتی مدنیت ، ٹہ گہر سوادی
 اعظمہ کہنی نوزان و بی علم بن اوبالی بہ بہ ٹہ ستوی ٹہ وانہ بہ کہ
 ہتا امر و بہ و چہ شہنہ ہیشتویا ٹہ نورہ .

قہومی کورد مازہ بہ کی زورہ ہہر پہلیکی بہ دست یہ کیگہ وہ بہ
 بہ نہواری رمزی سیاحت و ادارہ بان نہ ماوہ ، بہ لام و جداناً ٹہ گہر
 ٹہ ماشا کہین ٹہ بینین کہ کوردہ کانی عراق لہ ہہمو برا کوردہ کانی تریان
 لہ خوشیتزان و مہاملہ یان لہ کہ لا باشز ٹہ کری ، ٹہ وانیش تیکرا بہ حسبہی
 ٹہوہ کہ میلہ تیکری دیندار و ملاکہ چن بو فہرمانی اسلامہتی لہ ہہمو
 دہ سیکا حرمتی عہرہ بیان بہ لاوہ بوہ وہ ٹہ وانیان بہ رمزیکی اسلاہت
 خدمتوہ بہرچا و ، ٹہ مہش لہ بہر ٹہوہ بوہ کہ سہرچا وہی اسلامہتی
 لہ وانہوہ پہدا بوہ ، شاہدی ٹہ مانہ تاریخ اثباتی ٹہ کا کہ تا اہستہ

•

هەر گورده‌کانی عراق بە-کو-هه-مو برا گورده‌کانی ئێـران
بەدا-گه‌رسی و آره زویه-کی نه‌واوه‌وه ئه‌یانه‌وی نه‌کلای ئه‌م
به‌که‌نی به‌ پین ویدا شریک بن ، به‌وشه‌ره‌ پرسیاریکی وایان
لی بگری که له ژیر سیه‌ری شه‌رو نه‌دیدا نه‌ی .

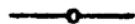
دیاره له‌ پونی ئه‌م به‌که‌نی به‌ دوو فائده‌ی گه‌وره‌ی بو هه‌ر
دوولا ئه‌یفری .

۱- قازانجیکی سیاسی : ئه‌ پین وولای کوردوستان
هه‌موی شاخ و داخ و چرستانه ، ئه‌م شاخه‌ش به‌ی براندنه‌وه له
شماله‌وه بو جنوب هانۆن ، هه‌ر به‌که له مانه قه‌لابه‌کی قائم و سه‌په‌ریکی
به‌ هه‌زن بو روزه‌هلانی بلادی هه‌ره‌بستان ، ئه‌ولادی زال خویان
ئه‌توانن ئه‌م قه‌لابانه پارێزگاری بکه‌ن وه هه‌ر ده‌سته‌یکی ناچه‌ز و
طعی بو درێژ بگری له بنا بپین .

۲ - قازانجیکی اقتصادی به : هه‌مگهی کوردوستان هه‌تا ابسته
هه‌ر وه‌ها به‌ ده‌سته‌ نه‌زه‌ده‌ی ماوه‌ته‌وه ، ئه‌و شاخه‌نه که
ئه‌یفرین هه‌مو به‌که‌کانیان پره له کانگای شتی به‌ قیمت و
سه‌ره‌کانیشیان آماده‌به بو ناشتی دارو دره‌ختی به‌ردار و هه‌مو جووره
حاصلانیکی تر ، به‌لام ئه‌یه‌وی پاره‌به‌کی زوریان بنا خه‌رج بگری ،
گورده‌کان ئه‌گه‌ر خویان بویان پیک نه‌به ئه‌توانن استفاده
له ده‌مه‌یایه‌ی برا هه‌ره‌به‌کانان بکه‌ن بو ئه‌م آمانچه .

انجا ته گهر هاتو سهرامه دانی عه ره ب و به تابه تی عراق ته م
 اقتراحه یان هینا به پیش چار قناعم وایه خزمه تی کی گه وره ی
 میله ته کی خویان ته کن ، خو ته گهر هاتو ده سق ریک که ونیان
 نه دایه پیشه وه نانی نه ا و ان و نه ا مکه ته اسلامی به محترمه
 دراوسیکانی تریش هیچ وه ختیک کوشی قومی کورد بو پیکه ببنانی
 گیانی خویان به شتیک کی خلاف اصول یفته بهر چار وه پانسان
 به محلی لومه : چونکه قومی کورد وه کو میله ته کانی تر داوای
 پاراستنی حقوقی خوی له سیه ری به بانی نه تلاتیکه ته کا وه بروای
 به عدالت وانصاف و په بانی حکومته سوین خواره گه وره گان
 هه به که نه پانه وی دونیا به کی تازه ریک بخته نه وه .

کورد ته به وی له نار سنوری خویا به تمن و تمن بڑی ،
 چاری له وه نی به به سهر که ساتی په رکا وه نایه وی که سیش بهر
 هه لست ژبانی بی ، نه وه نده هه به ته به وی ته م ژبانه سهر به خوی به ی
 له ناودایره ی په کی نه ی عه ره بیا بی ، نه ک گوشه که ناربی ، ته مه ش
 وه کو باسم کرد بو ههر دوولا زور که لکه خشه ،
 من له م با به تیره فکر م وایه ، جابز انم لاوو مفکرینه کانی ترمان
 چی نه این ؟

لاپڙه پڙه پڙه له بزرگي دوه مې

(شېرو تهديانې كوردې)

- سالم -

عبدالرحمن بك

په قورسې ماموستا رفېو هلمې

سالم كه ناوې تايه تي خوي اورخان به گه ، كوردې محمود به گي
 قوره حمې كورې احمد به گي (صاحبقران) . . و آموزاي
 (كوردې) به كه ناوې مصطفى به گه . له (مقدمه) ي ديوانه -
 كه پدا كه له سالي ۱۹۳۳ ي ميلادي له چاپخانه ي (مريوانې)
 له پدا له چاپ دراوه ، تهلي : « له پيشا سالم لقي (رهنجور)
 پوه و به كي تهلي پيار پوه ، و هره به پي هم مقدمه به سالم
 پياويكي لهرو لاوازه پوه . له سهر و تي (حكيم) بك ، له باني
 (پيار) مخاصي (سالم) ي بو خوي داناوه و بهم جوړه و بستوبه
 كه نوفلانه يكي نه ت دوروتې بو لي پدا . به پي گيرانه وه ي
 خزمه كاني نه ت له سالي (۱۲۲۰) ي هجري هائينه دپاوه و له
 سالي ۱۲۸۶ به رجعت چوونې و له سلطاني له لاي (قبر) ي
 مصطفى به گي آموزا پوه نيزاني .
 له كوردستاني ايرانيشدا پنه مانه ي صاحبقران پوه . له بهر

تهوه سالم ، جار جار به مالوه چومه تهیری و سهری له خزمه گانی
داوه . بهلام رووخانی حکومتی (بان) که له هه مو کوردیکی
تهو دهوره زیانر کاری له دلی سالم کردوه ، وه کو بو لبولی بال
شکار و هیلانه روخاو هیناوبه ته فریاد و ناله و بوته هوی (باعنی)
کوچی ابجگاری وه وه کو شیتیکی ویل و سهر گهردان روی
کردوته (تاران) .

بهلام وادیاره که لهوی نه چه ساوه ته وه ودهردی نیشان و سهر
انجاسی ولانی (به به) ژبانی پی نال کردوه وله تاران
وهرس بو .

« خوزگه ده منانی له (تارانا) نجاتم گی ته بی »

« کوی یارم مشهدم یامنزلم ههر (وهی) ته بی »

ههر بهم خوزگه خواستین وشکواي دهرونه که له دهس (تاران)
کردوبه واده رته کوی که تهو بهینهی لهوی ماوه ته وه دهس به سهر
بو وه ودهسه لانی بهجی هیشتی (تاران) ی نه بوه .

« له گهل دل شرطه سالم گهر نجاتم بو له تارانا »

« بهشت ته ریته ده شقی وهی به تارانا گدزناکم »

من وا ده زمانم که (سالم) له رووی نیشان په رستی و مهیلی
سهر به خونی ولانی خو به وه له ایران نه چه ساوه ته وه ، نه گینا
ته گهر له سالم دا تهوانای بیگانه په رستی و خزمه لی غهیری نیشان
خوی بیوا به ، به هوی زرنگی و زیره که له دهوردیکی وه کو

ئەوسا كەدا بو سالم ، ژيانىكى باش و آسوده شتىكى گران و ئەو
توڭى نەپو . .

ئەنەئەوى « صاحبقران » وا دەرتەكەوى كە زور شاعران لى
ھەلەكەتتە و ئەم ئەمالە ئاودارە ھەر وەكو لە ميدانى بەزم و رەزما
ئاويان بە كوردستاندا بلا و پەتەتەو « ۱ » لە ميدانى شعرو ئەدەبىدا
لاپەرەكە زەر كەفتى تارىخى كوردپان بو خويان نوسىوئەتەو . بەلى
ھەر ئەم ئەمالەكە « سالم » ى شاعرى گەورە و نيشان
پەرسى بى مائەدى پى گەياندو ھەندى شاعرى بەئاوانگى تى لى
ھەلەكەتتە كە ئەوانەش مصطفى بەگى كوردى واحد بەگى فتاح
بەگ و « آتەخان » ى پورى سالم . ھەر بەگى مقەدەكە
دەوانى سالم ، ئەم آتەخانە شاعرەك بو زور ئاودار و ھەرمەند .
گوڤارى خوشەويستى « گەلاويز » زوركارىكى بەگى كرد كە
« قەيدە » نايابە تارىخكە « سالم » ى كرد بە ديارى سالانەى
خوى كە رووخانى حكومتى بابان و لە دەس چوونى سەر بەخوڭى
كوردستانى جنوبى پى وصف كەردو . اياش ھەر ئەو « قەيدە » بە
ئەكەن بە يەكەين نمونەى شعرى سالم و بەم رەنگە ئەمانەوى كە
لە گەل شىوئەى ئەدبى و وپنەى لىكدانەوى « طرزى نەكير » ،
پابەى بلندى نيشان پەرسىشى بختەنە بەر چاوى خوڭىندەواران .

« ۱ » لە دوانزە سوارەى مەيوان دا كە لەلابەن « پىرەپىرد » .
وہ نوسراوہ بابى قارەمانى بەگى لە صاحبقرانەكان بختەنەو .

« ذکر عاریبهی بنده گان میر جلیل الشان »

« عزیز بك بابات به طائفه رومی »

لیم گهرین با گوشه گیریم ، ده سته نه ژنو کف زنان
گیره لوکی بای ندامت تاری کرد صفحهی جهان
به زمی صیدی ایسه صیادی فلک کاربکی کرد
ره ننگه بالای تیر قدان یینه ترکیبی کان .

ضعفی طالع جاذبه بو کهر با بو خون ودهم ،
سیری چهره ی بنحی من کن بو به ره نگی زعفران .
نو بهاری من خزانه وقته کی صبحم نموز ،
پرتوی ماهه غم و چاک کی ده رونم و مک کتابت .

تورکی قورسی خور که طالع بو طلوعی کرد به رقص ،
کوکبھی ماهی مرادی اهلی بیابان بوونهان .
دل له محنت کبابه مهلی سهیری ناوشارم نیه
عینی چاوم خوینی تی زاوه له داغی سردمان .

راسته گردون چابکه پوره نگی بهد ریتن وهلی ،
نارژینی ره نگی بهم ره ننگه به مدهی صدقران .
صاعقه و برقی ندامت ظلمتی دا شرق و غرب ،
پرده بارانه به مخصوصی له سهر مولاسکی به بان .

چاوی عبرت هه لبره ای دل له وضعی ده ری دون
سهیری که سانوراک فلک چینی کرد به زمهری کورد زبان

حاکم روی له سهر « نختی سلیمانی » دریغ ،
 کهوته دهستی دیوی دون مهری سلیمان الأمان

بهم چهن شعرهی سهرهوه دا زور به بی گهرده ده رته کهویت که لهو
 روزنه دا کوردی ولاتی یه خویان ایجگار به بختیار و سهر آزاد
 زانیوه و تاتورک سلیمانی داگیر نه کردوه و لهشکری نه هاتومه ناو
 کورده کان ههستیان به حکومتی تورک نه کردوه و نه ناهت به شوره بیان
 زانیوه که خویان به هارشانئ هوانیش دابین .

ایمه لهم « قهصیده » به دا که نه نیا له نقطهی « شعروادییاتی
 سکوردی » و حالتهی روحیهی سالمه وه بهرام بهر به روخانی حکومتی
 کوردی به به وسهر انجامی ولات خستومانه ته بهر چاو لهوشه رانه
 نه گهرین که لهم دولا به نه وه به ایه کی نه به لام جار جار له وانه
 شمریک ویا زیاری بو نه وه نه خهینه پیش چاری خوینده واره کان
 که لایه نی نابوخته بی و بی هیزی نه قهصیده بهرزو نایا به بش
 ده ربکه ویت و بز تریب که شاعر یکی پایه بلندی وه کو سالمیش
 گه لیجار چله وی نه سپی شعری شل بو ته وه وله ساتمه رزگای
 نه بوه ...

(ماوبه نی)

مسکلی دل

تارانه : ابراهیم نادری

له بهاری جوانیا خونچهی سعادت و کسرانی من بی نهوه
 که بگریته وه په ژمورده بو ، په له وهری دل له آسمانی طربو
 خوشیا بی نهوه که په رواز بکا په لوپوی دا مرد ، آگری
 عشقی به خه رمانگه ای ژباغا به ردا وه هر چی کم که له سینه دا
 زه خیره کوردبو سوزاندی ، تم تنه و تم گانه و تم دله
 به کومه ایکی خوله که وو زورر شباتی هه به نا کو به اعضای
 گیانی موجودی

هیشتا له قوتابخانهی عشقدا تازه قوتابی بوم ، دهستم بوداوینی
 ماموستا پیره کم بردو ووتم : رحمی به عالم که که من سوتام ،
 بهزه بیت به حالما بیت که من دلم له دست ده رچو : نه خقی
 تیغ-کری گونی : نه گهر ته ات سوتاره خوعقت - الم و دست
 نه خورده ماوه ، مه گهر ده رسی نه و روزت له پیر نه ماوه که
 « هه رکه سی عقلی بیت له ناو سه ختیا گیرناکت » که عقت هه به
 برو درمانی ده رده که تی لی داوا که :

به عقم گوت نهی چرای ژبان ، نهی شعلهی هدایت و ای
 خوره تاوی ژبانی من ، من که نوم هه به بوج ده بی نه و نه

داماوبم ؟ جارپکيان توله سهوما فرمان رهوايی نه کیت ، باش
ووردم بهروهه که چون له آگری ناو وهجرانا ده سوتم :

النفات فرمووه جراحی دلم تیمارکه : روانیم که چی ره کو
پهله وهری که آمادهی پهرواز بیت خوی بو پهرواز آماده کرد
ناگا بالی گرتوه به ده نگیکی کزویگان سوزه وه گوتی : له ناوی
نهم مالی ویرانیه یا جیگای من ده بی بیت یاخود جیگای عشق ،
ایستانهوه من ره بستم تو بینه وه ، عشق « به نگر نه بیستنه له
جیگای که سعادت جی که ن بیت بومی شوم جی گیر ده بیت ا » نو که
بومی عشقت له ویرانهی دل جی داوه خلی مشکلت نه به نهوه نه به من

به عشقم گوت نهی آفتی گیانی من ا نهی سوزندهی خهرمانی
دلی من ، نهمه تو بویت که آگرت به گیانی منی هزارا به ردابو
هه تا کو سوتانت سوتان ... بهلی به راستی نهم هه وه دهرده سه رانه
تو بویت به سه ری مناهیات ، نهمه سه ری من و نه وه بیش خاکی
آستانی نو ، ده ستم به داوینت چار بکم بو که وه نهم دلی زامارم
نه ختی تیمارکه ، له جوابه وه له بجه نده به کی دا و گوتی : ههم
مه گهر نازانی که من کاره کهرم و کارده ربکم هه به ، سلطانی که
له نیشمانی عشقا حکم رهوانی ده کار منی بهم جیگا نارد و مأمور
سوتنی توی کردم ، نه بجا ده سی توی به من نشاندا و گوتی :
نه به به کارده ری من و آگرده ری ژبانی تو ، ههر نه وه به جا ایستا
ده توانیت مشکله کیت حل کیت .

سه رم هه لکه رانده ره چارم به نو کهوت ، توم دی که به به کت

جهان ناز و مهزاران تگره و رابستاری خهرمانی گیدوانی
تهلابی خوت به سهری شانگاتا پهخش و بلاو کردوه و خیره خیره
تماشام ته که بیت !

بی اختیار له مقابلتا تهژنوم داو داوینم گرت به دوو دهستی
نانهوان و له رزانه وه انجا تو له تاشا کردنی تهو منظری ملالت
باری منوره ، تهو چاوانی چال که تومه وه ، تهو ره نگی زهرده و
تهو گونای په ژمورده مه ، تهو چین چین که ونوهی نقشی تبوله
وه کو شقی که خوشت ته هات ، نهختی له خوم بی خه وهر بوم
که چاوم کرده وه ایتز نوم نه دی ، بهلی دیتز هبچم نه دی
ییبجگه له چه مینکی سهوزو و ام عبارتانه م به بهر چاو که هوت
که له بانی چه من و سهوز به کانا نوسرابو و مشکلی دل حلبونی
نی به ، چاره ی ته م دهرده هر مهر گه وه مهر گیش والای خواوه
پرووه له خوا داوای که . «

منه رکوی ژماره « ۹ » ی سالی « ۴ » ی گره دویژ

تهلی « خه و خولی خواردو کهوت به سهر گوره کی بارکا » :
خه و خول بخوا خاله کی ته که ری ته بی به « هه و » کوری باوک
« برا » به ته بی به « هه و برا » بی روت « و برا هه » ته ویش
پی ته لی پی له سهرنی « هه » بخه ره پیش « و برا » ته یته هه
به « هه و برا » .

ناوی شاره که « پینجوبین » . بو ناوی شاره که زور کهس
وه لاسی بو ناردین به لام مه نه که واده رکوت کهس بوی نه چو بو .

دخوانه کی سیر ..!

اصغر رفیعی

سیر یاسل زاخاروف نهایت : « ۱ »

تهنہ روو پوره به کی زبانی رابوردوم هه به که ته هه ویت هه همیشه
له بیر خومی بهرمه وه ، له گه له هم گو فواره دا فوتو گرافیکی ژنه که ی
له باخه لی دهرهینا او و پیشانی دام ووتی آره زو ته که ی بزانی
چون به بهک که بشین ؟

له سهر نی پیا که کافی کوشکی اسکوریال له نریک شاری مدرد
هم ژنه به به رده ما رابورد نه زانی کی به به لام شیریشترین روو به کی
خهم داگرتوی وای هه بو که له زیانا انسانی ته وه نده ناسک و
نازدارم نه دیوو ، تهو پیاوه روتبه داره ی که له گه لیا بو خیرا ته روی و
هه مو کهس به حرمته وه ری پان ته کرد ، له پر پیاوه که وه سنا و
قولی هم نازداره ی را کیشاو آزاری دا ، ژنه که له آزاردا به
ته پایی اوف و هاواریکی کرد ، منیش که ته هم دی نی ته وه ی
بزایم چی ته کم هه نا توانیم هسته کوله به کم کیشا به ده موچاوی پیاوه -
که دا .. له پاشا زانیم که هم پیاوه (دون فرانسسکودی بورون)
وه دوقی مارچینا و آهوزای پادشای اسپانیا به و هم نازداره ش که
له نه مه نی ۱۹ سالانا بو ژنه نی .

(۱) له گو فاری (The Reader's Digest) ی امریکایی به ره .

له دواى نهووى مسنه گوله کم لى دا دواى دوپل (مباره زه) لى
 لى کردم وه له روزى دوايدا له مباره زه گدا بريندار بوم . دوو
 هفته بو له نه خوش خانه که وتبوم روزى خانېک هات بولام خوى
 پيچا بوه وه و که هانه ژوره وه هر نه وندهم به پيدا هات که نه
 زنه له شوينېک دپوه که بېرم که ونه وه زانېم که ژنى سهر پيچا که لى
 کوشکه که بو ، دواى پر سيار وای نيشان دا که نه شو له گدل
 مېرده که پيدا سفر نه کن ، هه رچونېک بو نه وشوه خوم له نه خوش -
 خانه رزگار کرد و خوم گه يانده نهو محطه به و ژوره که يانم پر
 کرد له ده سکه گول ، وه قى که دوک سهرى قال بو گفتم و گوم له گدل
 خانم دا کرد و خوا حافظم لى کرد ، دواى نه هوش بو هه رچ
 کوى بهک سفرى بگردابه ده سکه گولى من له واغونه که پيدا
 چاوه روانى هاتى خانمى نه کرد .

بهم ره ننگه (۳۰) سال دلداريمان درېزه كېشا نا باش
 مردنى مېرده گى توانېم ماره لى بكم و به بهك بگه ين . به كترمان
 زور ، زور خوش نه ويست ، هيجگار دلشاد بوېن . باش
 گېرانه وه لى نه مانه به ده ننگيكي كز و دليكي خوينار بوه و ونى :
 زنه كم نه نا هه زده ماننگ زيا و به به كجارى جي هېشم ا ..

(دوونون)

تفسیری قرآن

باشماوهی ژماره (۴)

بہ قرسی . شبنم محمدی خمال

له پاش فرماندان به یارمہ تی دانی ٹہو کہ سانہی کہ له پیشہ وہ
فہرموی انجا فرمان ٹہدا بہ یارمہ تی دانی ہمہ دوستو برادر و
ہاوری بہک ٹہ فہرموی « وال صاحب بالجنب » چا کہ بکٹ لہ گہل
ٹہو کہ سانہی کہ رفیق و ہاوری تان ، وہ لہ گہ لٹانا ہل ٹہستو
دائہ نیشن ، یا جاری لہ نہ نشٹانہ وہ ٹہویستن ، یا دوو ہنگا و لہ گہ لٹانا
ٹہرون بہ ریدا .

بہ پی ٹہم فہرمودہ بہ ٹہی درینو کوتاہی لہ گہل ٹہو کہ سانہش
کہ لہ عمری خوتان جاربک لہ ریگادا ٹہ بن بہ ہاوری تان ، یا بو قسہ -
بہک دو ہنگا و لہ گہ لٹانا ٹہرون بہ ریدا ، یا لہ جماعتیکا دو رکعت
نو پڑتان لہ نہ نشٹانہ ٹہڈن .

ٹہ گیرنہ وہ کہ جاربک حجاجی کوری یوسف اسر ٹہکا بہ
کوشتی بہک لہ سار شتیک ، لہ پاش ٹہوی کہ کابرا ٹہہینہ
بہرقہ نارہ ، ہاوار ٹہکا ٹہلی دوو قسہ ہبہ لہ گہل حجاجا بو
خاطری خوا ریم بدن تا ٹہو دوو قسہ بہی لہ گہلا ٹہکم ، حجاج
کوی لی ٹہی ٹہلی بی ہین بولام ، کہ ٹہہی نہ بہردمی لی

ته پرسی قسه کهت چی به ، کابرا تهلی له ناو تههم پیاوانه داپیت
 نالیم فهرمو توژی وهره که ناروهه ، حجاج چهن ههنگاوی له گه لیا
 تهروانا توژی دور ته که ونه وه انجا لی ته پرسی قسه کهت چی به ،
 کابرا تهلی تهه چهن ههنگاوی کهمن له گهل تودا تهروم به ریگا ادا
 وه بوم به رفیق و هاوریت ، وه هقی هاوریم کهونه سهرت ،
 ایتر نوش خوتو غیرتی خوت ، له سهر تههه حجاج آزادی تهکا
 وه ای خوش تهه .

له پاش فرماندان به یارمه تیو دانی تهو که سانهی که باس کران
 انجا فرمان تهدا به یارمه تیو دست گرتنی کومه لیکتری ته فهرموی
 (واین السبیل) چاکه بکن له گهل تهو که سانهی کهری بواریو
 له سهرین وه پیوستن به یارمه تیو دست گرتن .

مه بهس له سانه تهو که سانه که له شوی نیکه وه ته چن بو شوی نیکتری
 بو ایشیکی باشی دوروست بو خویان یا بو کومه له یان ، وه له ریگا
 په کیان ته کهوی پاره یان لی تهری ، وه نانوانن بگه نه تهو چیگا -
 بهی که بوی ته چن .

تهو سیاحو که روکانه ی که هه همیشه به جهانان ته گهرین بو جو -
 ستو جوو تی گه بشتن له هه مو شنیک ، وه بو هیانه وهی هه مو
 جووره زانینو آگاداری په کت بو هاو زباو کومه له یان په کیکن له
 ری بو ارانه ، وه به پی تههم فهرموده به ته پی یارمه تیو بدرین ، وه
 له سهر هر شنیک په کیان بکوری ته پی بیان دریتی .

هەر وه کت ئهو منالانهی که باو کو دایکیان له بهر ههزار یو دهست کورتی یا له بهر هه شنبکی تر فری یان ئه دهن له سه ر ریگا به کیکن له مانه ، وه به پپی ئهم فرموده به ئه بی به خیو بکرینو گه و ره بکرین ، وه پی یان بخو بفری تاله یاشه روزا ئه بن به قولیکه به هیز بو نیشمانیان .

سه د ههزار آفرین بو ئه ورو پایو پیگانه کان که ئهمه چهن سالی که خه بهریان بو به وه ، وه زور سه به رشتی ئهم جو ره منالانه ئه کهن ، وه کومه لی آینی « جیمانی دینی » یان له هه مو لایه که وه سکویان ئه که وه ، وه هه ر وه کت جگه ر گوشه ی خویان پی یان ئه که به نن تا پله پله سه ریان ئه خهن ، وه له سه ر کورسی وزارت دایان ئه نین ، هه ر وه کت اهتام ئه کهن به نارد نو بلا و کردنه وه ی سیاحو گه زو کت به هه مو لایه کا بو آگاداری به جهانو دوزینه وه ی هه زاران شتی نهینی و په نهان له وریگا به دا .

هه ر ئهم سیاحانه بون که چهن دنیای تازه ی وه کت امریکا و استرالیا و سه د هه زاران درگه « جزیره » یان دوزی به وه ، وه هه ر ئهو سیاحانه بون که راستو چهنی زه وه ی یان لیکت داو روز هه لاتو روز آویان آگادار کرده وه به هه مو شتیکت .

سه د هه زار حه یفیش بو مسلمانان که له چوارده قرن له مه

پیشه وه آینه که یان فرمانیان بی نهدا بهم جوړه شتاه ،
 وه ریگایان پیشان نهدا که چی ایستاش خه بهریان
 نایته وه و نی ناگهن .

له پاش فرماندان به چاکه کردن له گهل نهو که سانهی
 که له پیشه وه و ووران انجا فرمان نهدا به چاکه کردن له گهل
 بهنده گانا نه قهرموی (وما ملک ایمانکم) چاکه بکن له گهل
 نهو بهنده و زهر خریدانهی که له زبر ده ستانان ، وه تا له توانن
 له گهل یانا چاکت بن ، بهم رهنگه له لایهن بیگانه وه چاکت
 وایه پاره یان بدریتی بوته وهی که خویانی بی بکر نه وه له خاوه نه -
 کانیان ، وله لایهن - خاوه نه کانیسیانه وه چاکت وایه آزاد
 بکرن ، وه نه گهر آزادیان نه کردن زوریان ایشوکار بی نه کهن ،
 وه سزاو دهردی سهری یان نه دن ، وه له ناو مالاروتو ره جال و
 برسی یان را نه گرن ، وه به چاوی سوکک نه ما شایان نه کهن .

پیغه مبهر (درودی خوی له سهر بی) له نه خوشی وفاتیایا
 زور زور آموز گاری قهرمو وه به چاکه کردن له گهل
 بهنده گانا ، وه دواترین قهرمودهی نه وه بو وه که قهرموینهی
 (الصلاة وما ملک ایمانکم) یعنی آگاتان له نویژ وله
 بهنده گاتان بی ، وه نه مهی به زبان وتوتنه وه تازبانی شکوه ، انجا
 له سنگو گه رویا غلته غلتی بی کردووه تا وفاتی قهرمو وه .

« ماویتهی »

فرمیسکیک

له روزی جیونا

فلسطین . بافا . رفیو . چالاک

« ئەم پارچە بە گریبکی دەروغە ، پێشکشی هەمو باووک
سردووبەکی ئەکەم »

بەبەگیان : نوچیزتە .. ایرو ..

واروم کردەخانوی تازمت بەدلیکۆوە کە بریندارە ، بە چەرگیکۆوە
کە برارۆوە ، بە پشەبکۆوە کە شکاوە ، بە دەمورویەکۆوە کە رەنگی
باووک سردوینی لی نیشنۆوە . هاتوم لە بەردەمتا ئەو فرمیسکانه بریزم
کە لە روزانی شادیا ، کە لە روزانی چیژنە رابوردووەکانا ئەم
رشتن بەلامتو بە دەستە پیروزەکانانا . هاتوم فرمیسکی حەسرەت
بریزم ئەک فرمیسکی شادی .. هاتوم فرمیسکی دلسوزی بریزم بو
باوکو بو هاورینی گیانی بە گیانم کە بیست سالم لە گەلا رابوارد .. بەناقی
ئەنیا هاتوم بولات بە کولیک خەموخەفەنەرە ، بو ئەوەی توش
بەتەنیا بیستم ، لە پاش ئەوەی خەلقى بە جی یان هیشتی لە ناو ئەم
شارە تازە خاموشەدا ، وە گەراندووە سەر ایشوکارەکانیان ، تا کو
باوەش بکەنۆوە بەمادەدا و ، لە رینگا و بانی پرپیچو پەنای زیانا
ویلۆ آواره بسورینەرە ..

هانوم دهرگای دلت بو بکمهوه وه کو له زیاتا بوم نه خستنه
 سهر پشت ، هانوم زهرده خنه جوانه کھی جارانت بییم کهری
 ژیانی تاریکو نونه کی بو روناک نه کرمهوه ، بهلی بابا ا هانوم
 پیوستی رولهی داسوز و هاورنی گیانی به به گیانی به جی بهیم ،
 گلی سهر مهزاره کت به لپو ماچ بکم ، گیای دهورو پشته کت به
 فرمیسک آوبدهم .

روژی نو چیزننه بابا به گیان ا

خانوی کونی نیرگه کهوتوت چاوه روانی له خه وه اسانت
 نه کات ، له پیش ههلهاتی روزا مناله کانت به شوینتا نه گهر بر
 تا دستت مچ بکنو ، تم لاه و لهولات لی بگرنو ، به رویه کی پر له
 خهیا و خوشه و بستیه وه داوای چیزنانه لی بکن ، ههر به گیان
 له قوربزی کی ماله کهوه به ده ننگه نهرمه منالانه پاکه گیان
 له کانی گیای دله وه بانگت نه کن :

بابا به گیان ا له کویت ا بو وه راجمان ناده پته وه .. ؟ ا

له پاش کهمبک سهر ساهی ، له پاش نوزبک بی ده نگی ،
 قورگیان پر نه بی له گریان ، چاویان پر نه بیت له فرمیسک ، به ده ننگه
 ناسکه گیان هاوار نه کن : باو که رو .. پشتی شکاومان باو که رو ..
 انجا له پر رو وه نه گیرنه گردی سه یوان ، خانوی تازه ت -
 له پهورو خویان نه دهن به زهویا دل پر له آزار ، قورگت پر
 له گریان ، چاو پر له فرمیسک ، به دیار کا سهی ره شه وه نو چیزن

ٺهٺنه سهر ، بهم جو ره ماٺم خيوٺ به سهر ماله روخاوه ڪه تا
دائله ڪوتى ..

آيا راسته ؟ ايهت به جي هبشت ، روت ڪرده تاريڪي قهر ، له
بي ده ننگيو ڪشوماتيو سامدار به تي ٺهوا ، پشيني شه ڪه تي زيات لي
ڪرده وه ..

آيا راسته ؟ ٺهو باوڪو هاوري بهي دوبي له گهليا دائله نيشتم
چيروڪي روزاني رابوردوي لوي خوي بو ٺه گيرامه وه ، ايترو
هر گيز نامدوينيو ده سي ليڪ ناوه تا ٺه ده ..

آيا خواواي بيه وه ؟ له ٺه شه ڪه ڪوتى تاريڪي زيانا ليم گوم بييو
هه وه قوڙبنيڪي دنيا ت به شوبنا بگهريم هر گيزاو هر گيز
نات بينه وه ..

بليم جي .. با به گيان له وه ڪو سهر نازيڪي بي چهڪ وه ستاووم مل
ڪچ له زير برياري ستم ڪارانهي ڪردگارا .

www.zhean.org

خواواي بيه وه له ڪه تي گيانه لوي شيرين ترين ڪه سي له زور
سهرى نهيم ، له طاني چاوليڪنانيا نهيم بينيت ، له بردنه سهر قه برانيا
له گهليا نهيم ، له تمزيه ڪه يابوي دانه نيشتم ، ليم بيوره گه ورهه
لي بوردني به دل ههر له باوڪ ديت ، ههر ٺهوه به راستي ٺهوي
به خشي به رولهي ..

ماوه به کی دورو دریزمان وا له مه عینا ، هیچ دهره تانم نیه بگه مه
 گردی سه بان تا له روزی نوجیزتا بیمه به کم میوانت ، بهلام لیره ،
 وا رو نه کمه سهر قهران ، خوم نه دم به سهر نزیك ترین قهری
 هم وولانه دا ، نیرو پر له سهری نه گرم ، به-کو دله ی بی قهرارم
 گه فوکولی دا برکتیه وه ، به-کو نه مه خوابه مه لی را کردوی
 ترسای آرامو نوقرم بگه ریتیه وه هیلانی شیوای ..

دل نیا به ا که نیگارت له دلا هه-که زاوه و هدرگیز له بیرم
 نا چیتیه وه ، له پاشا نا .. بینجو دوروزیکه . کانی دروینیه ی منیش
 دیت ، نه و حه له .. به بهك نه گه بن ، تیر سکالا بو به کتری
 نه که یین ، تیر فرمیسکی شادی نه ریژین ، تیر پی نه که یین ، تیریش
 نه که یین ، چونکه چه زبان ، چه سهر دن ههر دوکیان : بکه یینو ،
 گریانن ..

قسبه ی نهسته ق

— هه موژنیک یادی نه و پیاوه نه کانه وه که ویستی بهینی بهلام
 هه-وپیاویک یادی نه و ژانه نه کانه وه که شوی
 بی نه کرد .

« فیولا بردرس شور »

— تا گو یگرتن چاک فیرنه بی ناب به قسه که ریکی باش .

« کرسنو فرمورلی »

بزانه زیره کیت

- ۱ — دوو باوکت و دوو کور هه ره به کدان سراوه کیان راو کرد
 وه دوانبان له راوکردنی سراوه کدا نه بون که چی به هه ویان
 له « ۳ » سراویان زیانز راونه کردبو ، آیا چون بوه ؟
- ۲ — په لیک له ۲۰۰ ره تل زیانز ناتوانی هه لگری ، نه گهر
 پیاویک فورسای ۲۰۰ ره تل و دوو کوره گنتی به کی ۱۰۰ ره تل
 بن چون بهم به لسه له زی به کت نه بونه وه .
- ۳ — باحییکی اثری وونی بارچه باره به کی زبوی له کلاوه به کدا
 دوزبونه وه که له سدری نوسراوه ۶۴۹ باش مسیح ، بی گومان
 نهه کابراه یا درو نه کا یا گانه بوچی ؟
- ۴ — دوو شمندر له سدر به کت خات به رامبار به کت
 وه ستاون و ۱۰۰ میل له به گوه دورن ، نه گهر به کیان خیرایی
 رویشتی له سهاتیکدا ۴۰ میل ره نه ویتریان له سهاتیکدا ۶۰ میل بی
 وه هه نگی کیش له سهاتیکدا ۲۵ میل نه فری وه هه رسبکیان
 به که وه حرکتیان کرد ، آیا له و سانه دا که دوو شمندر هه که پیک
 نه گهن هه نگی که چه ندی بی بر بوه ؟

سربیکی لهیرو لهزار سردا

« لاپهړه بیک له نوسراوی » شهبانگه بهروز « که
هیشتا چاپ نه کراوه . »

توسری : محمد شاکر فلاح

میرزای خورمالی ، په کیک بو آزا و ووریا ، چوراپه ل قهوی ،
کارگوزارو خوش زار . سهری له هه مو کاروباری دهرته چو .
ههچ کارو فرمانیکیشی پیشان درابه نی هه لته چو . له گه ل
ته هه شانی شهوی نه بو . .

هه سجه سی دوکانه کانی خورمال بو ، له گه ل ته وه شاکوشتایه
تفه نیکگی هه لته ته گرت . سهریشت بریایه چرای به و گوزره ده
هه لته ته گیرساند . ساخوی و خوای خوی : ته گهر آره زوشی
نه بویه ، گوی نه ته دایه هوشباری . خرب خهوی لی ته ککوت
تابه یان . . له گه ل ته هه شاکوشتایه سجه سی بو ، وه بیست دوکاندار
ترو تفاق و کلوپه لیان به و سپارد بو بیان پاریزی ! بانگبر بو .
له گه ل ته هه شاکوشتایه تاباران خوشی نه کردایه وه نه ته چوه سهر بانه کاف
بیانگبری . وه هه تا دلوپه و چوراو گه کلوپه لی ناومال و دوکانه کانی
نه شتایه وه ، هزی به آزاردانی سهر بانه کان نه ته کرد . . ته گهر

لیت پرسبایه « بانه کهمانت بوج نه گیراوه ؟ ». نه یگوت : « توربان !
 بوجی من شیت بوم بهوشه وه هه موتان له خه هه راسان بکم ». ..
 هه تا بلی چبروکی خوش خوشی له بهر بو . دل نه بو ، وه
 هه زی له شتومه کی جوان جوان نه کرد . له گهل نه مه شا هه رچی
 زنه کی میرزای بدبایه دلی نه گپرا تاسه روزنانی پی نه نه خورا ! ..
 که لیت پرسبایه : « خوا بنگری بوج مـلی خوت بهم نه وه وه
 کردوه ؟ ». نه یگوت : « چی بکم له کولم نایته وه . تا من
 بهرهلای نه کم ، نه و مارهم نه کانه وه ! .. » .

پینه چی بو . له گهل نه مه شا که بیت نه گوت : « میرزا آهه
 که وشدم بو پینه که » ، تانبه وه بهدوی ده رزی و دره وشه که یا
 نه گهرا انجا نه پدزیره ! ..

خوسه ریشت هه له که ندایه ، وازی له خانو دوروست کردنی
 خوی نه نه هینا . بهلام نا قوری بو دیواره که ی تر نه گرتوه دوروستی
 کات ، دیواره که ی پیشه وی هه رسی نه هینا ! .. وه تا نه می هه ل
 نه چینه وه ، قوره که ی وشک نه بو وه ، وه به کاری دیوار دوروست
 کردن نه نه هات ! ..

هه ر بیزانیابه برسیته ، ده ست به چی چوارشیش که بانی بو
 دوروست نه کردیت . بهلام دوزمنی گیانت بی ، مه گه ر آره قه ت
 بکر دایه به مه زه ی . نه گه ی هه مو ده ستت نه سوتا ، وه هه مو زمانت
 بلونی نه کرد ! ..

نانه و ابه کیش بو وینهی له روم و عهجهما نه بو . بهلام هههر
 نهوه ندهت خوش بو تا بابهك بهر سه مونه گهی نهگوت . بوچ نهگهر
 دارتا شیشته بهینابه ته سهری ، بارچه به گت لی نه کرده وه ۱۹ ..

خوشت بگردابه به دارا ، میرزا نهی نه هیشته به گس او بهینیت ،
 بهلام نهگهر سکویر بویتابه انجا تا دوروز له سه ربهك تیر آوت
 نه خوارده وه ، نه بو دو نهوه ندهی زرخی آوه که پارهت بدابه به
 خهلك ، به دویا بگه رانا به تا میرزایان بو نه دوزیته وه ، انجا آوت
 ده سنگیر نه بو . که آویشی بو نه هینای ، تا نه بگه یانده لات ،
 ته نه که کانی هیچیان تیا نه نه ما ۱ ..

میرزای غفور ههه ورورژ نهه جهوت به ندهی نه نواند . به سه زمان
 ههر له به یانه وه هه تا ایواری ، وه ههر له ایواره وه هه تا به یانی
 خوی نه ته قانده وه که چی نه وه ندهی دهشت نه نهگوت که خوی و
 خانه گهی تیری پی بخون و بلین اخوی ۱ .. له بهر نه وه میرزا
 پروای به خوا گم مابو ۱ .. خو شه خسی و مشایه خان ههر به بیریشیا
 نه نه هاتن ۱ .. له گهل نه مهشا که کاری بگه وتابه نه وان ، دهستی
 نه کرده وه به نویژ کردن . به بیری خوی ههلی نه خهله تاندن ، تاله
 فرمانه گهی نه بو وه . که له فرمانه گهی نه بو وه ایتر بیری بیری
 هه رناریشی نه نه بردن ۱ ..

روژیک میرزا قچی دهسی کرد به آوسان ، که ته ماشای کرد
 نهوا روز به روز خرابتری لی دیت ، دهستی کرده وه به نویژ

کردن و تسبیح به دستهوه گرتن و خواناسین . دواى روژيك
 چوه سهر شه خسيك له نزيك خورمالهوه . نه زورى كرد ته گهر
 شه خس چاكي بكانهوه سو بچگه ربيكي بو بكا به خپروه له رى خوادا
 بيه خشيتهوه لهوى چهند روژيك نوست . زورى پى نه چو چاك
 بووه . بهلام كه هاتهوه بو مالهوه و سو بچگه ره كى كرى ، روى
 كرده لاي شه خسه كه وه و دهنگى هه لبرى ، گوتى : « بوچ من
 كهر بوم سو بچگه ر بو تو بكم به خپر ؟ نهى خوموماله كام چى
 بخوبن ؟ » ته وهى گوتو پيره سو بچگه رى به خاتونى ژنى لى نا
 به چيشت و دهسى كرد به خواردنى . بهلام زورى پى نه چو
 قاچه كى آوسايهوه . ته بچاره چوه وه سهر شه خسه كه و روى
 تى كردهوه . گوتى « باببه ته بچاره چا كم بگه ره وه به بيان بى جگه
 له سو بچگه ر سهر و پى به كيشت بو پيشتهوه . » بهلام قاچ چاك
 نه بووه . و ، تا چهند مانگيك نه بخت و به زيشك (دوكتور)
 ده رمانى نه كرد و ميرزاش وازى له قروفيل نه هينا و رى گاي
 راستى ، نه گرت و « خوى به بهك فرمانه وه به ند نه كرد ، قاچى
 چاك نه بووه و خواده روى لى نه كردهوه . »

به راستى ئهم ميرزايه تا له چوختيى خوى وازى نه هينا ، من و
 فرمانه ره كانى ترى خورمال له خومان زور ته ترسانين كه كارمان له
 دهست بكانهوه و نا ئاى پيرى . چونكه به يك ئهم هه مو
 كاروباره روژى به په نجا فليس كه تر بكات ، به زورت نه زانى كه به چيسته

سەر حكومت بلی « من قوتتەراتی هەمو كاروباری مدبرو قومیسەر و
 ماموستا و فرمانبەری گۆسرك و استهلاک مانگی به دو دنیاژ ئەگم ؟! .
 بەلام له سایەى خواوە میرزا گۆتە سەر رى راست . ئیمەیش
 ناغان نە بررا وە له دەستی رزگارمان بو . انجا میرزا له خوشیاننا
 بە شەو نە ئەچووە مالهووە . وە له گۆزەری دوکانەکاندا له سەر تەخت
 ئەنوست . بەلام چەتەختیک ؟ ! . تانەختیکی بو بە گردن درا ،
 هەشت کورسی بچکولەى چایخانەى بەتەشت بەگۆه داننا وە له
 سەر ئەووە ئەنوست ! . کەلى یان ئەبرسى : « بوچ بەم تەرحە
 ئەنوبت ؟ » ئەبگوت : « خوا بى داو ئەبى وابنوی . بەلام ایووە .
 ئەم بەندە نازان . ئەگەر له سەر بەک تەخت بنوم خەبەرم
 نایتنەووە . بەلام چونکۆ ئەم تەختە هەشت گەرتە ، هېچ نەبى
 بەکەکی له ژیرما ئەجولیتەووە ، ئەوسامینیش زور زو خەبەرم
 ئەینتەووە ، وەباشتر حەسەسەبەگم ئەگم . دلتیان ها کا تەنگیشم
 کری . وە ها کا چرایشم له گۆزەری دوکانەکاندا دا گیرساند .
 انجا ایووە آزان به میرزای خورمالی چى بکەنن ! . »

— ناوی گورت —

روباریک له سوپەر به ناوی « ا » ، روباریکی تریش له چینه ناوی
 « ی » به ، له هواندە دى یک هەبە ناوی « ی » به ، دى بکی تریش له
 کوردوستان له خاکی مەریوانا هەبە ناوی « نی » به ، شارە بچکولە بەک
 له سوپە ناوی « ا » . وولاتیکیش له چینه ناوی « و » .

دیوانی که لاو پتر

پیربامی مه به وه تیره

ده ورت آوا : ماهر هاشمی

دهمی بیداره وین نهی رفیقان روزی رونا که
 بکن کاری مه این که لکی نی به چون ، چاکه هه چاکه
 نه من چون چاکه نابینم وه کو غونچه دلم چاکه
 سهرم پر خاکه نه شکم خوینه حالتم اسفنا که
 که تم افلا که لا که نابه کی هه رکاری نه زویره
 من وه کت بلبلی خوینین دلی سه ر شاخی کوردوستان
 له دلابه هه نا قای قیامت داخی کوردوستان
 که پر باره به اناری او میدم باخی کوردوستان
 به لام جیگی منی تیدا نی به یاناخی کوردوستان
 وه کو ناله ی نه به مالم حزین و زارو دلگیره
 آسبری به ندی محنت غه مزه دهی ده ورنانی گه ردونم
 بریندارم دهرون ریشم هه وا خوام جگه ر خونم

وَمَنْ لِيْلَامِهِ مِنْ خَوْمٍ وَارثِي آلَامِي بَخْوَمِ
رَفِيقِمْ وَحَشْبَانَهُ ، دَايِمًا هَهُرُ رَبِّي هَامُوْمِ

بِحَمْدِ اللَّهِ كَمَا سَبَقَتْ عَشْقِي مِنْ أَسْرِهِ جِهَانِ كَبِيرِهِ

دهخيل ساقی بده جامی شرابی لیلی رمانم
نهان نائی دهخباکک سابی به کپرده دهستانم
که سهر خوشم بنگاتو برقی روی یارانم
پدیامی خوم - بهم بو یاری خوم ههر چند که نادانم
بلیم بو پیوهنی دل نابه کئی زوانانی زنجیره

نه یا کوردوستان ؛ نهی خاکی پاکت عهدی سارا :
گاهی نه خنی جهم و گاهی مهکائی مدنی دارا :
دهی زیرت هه مو خا کو دهی لعلت هه مو خارا :
زوانی خارو خاشاکت به دینی نه ته سو خارا :
دهخیلت بچ له نالام گوی گره نالام به نایره

به فرزندانی لاوی خوت بلی با دمی له گهردهن کن
به محنت نهن بدن بو نیشمانو حومک نه هه متنه بن
بکات رامی خویان علم و هونهر هه وسایه تهوسه بن
به کلم دوسی خویان بن ، جاخه ربکی دهنی دوشه بن
سعادته نده ههر که من هم پدیامی (طاهر) می پیره

گورانی کوردوستانه

« ئەم گورانییە گوران داینا وە و لە ابستگەیی
 کوردوستانە وە بە نغمەیی نایبەتی خویە وە و تراوە »

عەممان شریف دانشین

کوردوستان کوردوستان ، نیشمان جوان
 هەر بۆی بە شادی ، سەربەستی و آزادی

هەر بۆی ، هەر بۆی ، هەر بۆی

لوانکی بەرزگی گەردن گەشت

رهشت نزاری سچی بەر خوری

دولی کەپ و چەمی خورت

چەرت دارستانان زەبەندو

بەشقی سەهر زەبەندان

ژینن هیلانەیی خونی

جیگای نوشتن

آگر تیشکەری الهام و هوشن

کوردوستان کوردوستان ، نیشمان جوان

هەر بۆی بە شادی ، سەربەستی و آزادی

هەر بۆی هەر بۆی هەر بۆی

آوانیکی ژباړه

م : مرهوشي

خوشي ژيانم آخ هر جاري بو
 بهري گولي دل هر بهاري بو
 دست له سهر ملي گولروخساري بو
 شويني دلبازي لالهزاري بو
 بهد کار ناديار فرصت كاري بو

به دل نهمرواني له بروو چاري
 له زه رده خندي كاني شه كراوي
 زواني سپهري و كولي هه ناوي
 باي باوه شيني په رچه مي خاوي
 شازي په روه رده مي كردگاري بو

پيچسي نه گريجهي هاتبوه كه هر
 چين چين له قه ديا گرتبوي له انگه هر
 كه مندي دلو قولاني جه گهر
 په خشان له دهوري بالاي سنوبهر
 شوخ و نازه نين گولوزاري بو

دل له گژاوی عفتی نهوا بو
 بازاری سهودا له برهوا بو
 روز بهرامبر مانگک له گهل شهوا بو
 نازام راست بو با لهخوا بو
 چونکه هانی من ناله باری بو

شوشی شرابم بو برده بردهم
 میوه و کبابم هینابه بردهم
 مهی و مهزه و بزم ساقی و باده هم
 وورشه چنارو هارمهاری چه
 همسوی آمادهی وصلی یاری بو

تاوی دست بازو گوشینی سیو بو
 یامچ کردنو گهزینی لیو بو
 جار جار توره یو توره و چینیو بو
 من بی آرام و نهو سهربزیو بو

ترش و شیرینی باری داری بو

بهخه ترازانده شهن دوگمه یاخوت
 له نهختی مهره ر دوگلوپ دهرکوت

وەك پربشكى گر باله چراي نهوت
 كابهى دل به ناو بو دهرون سهركوت
 سهيري كوتوپر چون شهراي بو
 داخهكم كه شو زوو براهوه
 روناكى دهركوت يارگهرايه وه
 شمى روناكى دل كوژايهوه
 ايستهش ههر ويـلم بهو هيوابه وه
 خوشى زباني «مدهوش» جاري بو

غزله

ناري

بلبلى دل بو خيالى نىكنه پيروازى نهكا
 توخواكى وانهزاني غونچه دهمرازى نهكا
 له شكري شاماني دووزلفي وا له گهردندا نهلى
 عسكرى سلطاني رومهو مهشقي سهربازى نهكا
 نقطهه خالي له سهركول آتشي ليوى لهلام
 ساحرى هندوستانه و آتشي نهندازى نهكا .
 صبحي نهمشه و پهشبوي پهچهي گيراوى به
 نهوجه بهشزادهي قوله ههر كهسي غهـمازي نهكا

بو به سردانم همه همیشه نبی مشهوری حاضره
 من به قوربانی به شهیدی لیوی شانازی نه کا
 قاضی و مفتی نه دین بی حرامه صحبتی
 روی نه وی رهش بی به نه ولی مفتی وقاضی نه کا
 بینا سهر روی تو کو به بق به بق خوش نهایی من
 هدر کسی نه سپی خیالی فیری رمبازی نه کا
 وا نه زانم بی نه دهب تابی نه گهر « ناری » بی
 نه م غه زه لانه له لهجه بی شیخی شپرازی نه کا

عمره ناموم

پیشکشی ماموستا زیور بیت

ف . بی کرسی

من عرق نه خوم که بی گده ریم
 که می له دنیای دون بی خبریم
 گه لی سزام دی له روی عقاله وه
 باگمی بوخوم بی هوش و گهریم
 طایقی تو بی بامی و قبولی
 بامت به طاروق توشی ضرریم
 به هشت که پری له وشکه صوفی
 آوانه خوازم هدر له سقریم

نامه‌وی بهرگی ریانی زاه‌دی
 نه‌گهر بهو بهرگه‌ش زور معتبریم
 کورسی مه‌نخ‌انم له لاخوش‌تره
 له‌وهی که له سهر نه‌خقی قیصریم
 سانی ده‌خپله به‌دهری جامی
 باله ماله‌می ماده به‌دهریم
 رزگارم بی له چه‌نندو چونی
 باتاریک بوخوم بی‌ده‌ردی‌سهریم

سهرچاره‌ی کور-کور

بشیرزاد .

آوه‌کی « کورکور » سهرچاره‌ی زیان
 نیشانه‌ی بهرزی وولانی کوردان
 چه‌ند شیرینه‌لام هازه و قه‌ابه‌زهت
 که دپته خواری دانه‌ی وه‌ک نه‌رزهت
 ورده به‌رده‌صکات چه‌شنی سرواری
 چه‌نده دلگیر و چه‌زد سازگاری
 له گشت لانه‌وه که‌زو کبوی جوان
 کورکور و که‌لکی بوونه پشتیوان

به رامبه ریشت شاخه گه و ربه
دعوت و شیوهی زور به نشئه به

دارو دره ختی جوان له میرگه کت
سه و زو پاراون له به فراوه کت

آوه کت شیرین وینهی کونره
دارو به رده کت گشتی گه و هره

گوبزه کی کورکور له نزیکه توه
که به بای شه مال له شنه توه

سروهی شه مال و دهنگی هازه کت
سازی خوا کرده سوزی ناله کت

کوبستانی کورکور به توه جوانه
چیگه ی گولزارو گهشت و سهیرانه

له به هاراندا و هختی خیه له و زور

ته رازینه و به گول زهره و سور
له سه پوپه کان به فری ره ننگ زیوین

ته مینیتسه و تا دمی هابن

دهنگی به فرو گول که تیکل نه بی

دلی هه زاردل حهیرانی نه بی

له سهر آرمه کت هوزاری پر جوش

تی نه چریکین به آوازی خوش

بولی کوانیش که دینه نیوان
گشت تیکرا نه این به رزی نیشمان
منیش له گه لیان به دل و به گیان
ههول و هاوارمه بزی کوردوستان

وه کو فیلم به کوردی

سلیمانی : کچه کورد : گه لاویژ احمد خواهر

زیهار قهه بیری سبهنی نه کن
ئهم توزه ژینه به فیرو نه دن
لهم ویرانه به سبهی کوچ نه کن
انجا بو امرو دهس له دهس نه دن
برا له دنیا چا که مه خوازه
لام چهرخه گوزمه قه رهح مه خوازه
به هیوا مه به دهردت دهرمان کا
له گهل دهرده کت بو خوت بسازه
کمی به غم خواردن ایش مه یسر بوه
ههرچی چاندیقی بهشی گال بوه
ابد غم مه خو دهسم دابیت
کمی به غم خواردن رزق زیاد بوه

له پیریکی مهست پرسم من جاری
 لهوانه‌ی روین بو نی به اخباری ؟
 وتی : شرابت بخو زوری وهك ایسه
 وهك تری بن گوم روین به جاری
 کاروانی ژینان به چوارنال نهروا
 ئەم نوزه ژینسه با به تر نهروا
 بوچی به هیچه غم ههل نهلوشی
 لهب ریز بنوشه با به با نهروا

چا که رگه ل آده میراد

ئهده بیات

سار باژیر : میرزا محمد امین مهنگوری

له پیش ژن هینان بچو راونه گیر
 نه گهر نو ژن بای شوت نه کرد به پیر
 به چه ننگ ژنی گه بچ مه که خوت یانه د
 تو نه که ی قازانج ئەم ئەب به خسیر

چه حیل ده رمانه بو پیاوی زور پیر
 ئەمه‌ی ناخوشه به بهك نابن ژیر
 یا ئەم ئەکا سه‌ر یا ئەم ئەکا بهر
 ژیان بهم نه رزه دل ئەکا تحقیر

گولہی دوزمن و تھی برادر
 لای من و ملک به که زانی ، به رانبر
 نصیحتی دوست له ناو بیگانہ
 خوبی لی ته چکی و ملک نوکی خنجر

دوستت تجربه له گه لیا که شهر
 خوشی دوستیتان هه تا بگری سهر
 دوستی که کردی صرفی نظریت
 ته هم دوسته ، دوسته پی ده تا بھی سهر

دوشت لام عیبه له هه رشت به دتر
 ته و مل رقبازی له خوت گه وره تر
 حقوقی گه وره داخه شکانی
 دوو هه م نزل کردن بو که متر

ته گه ر له سهر ته فکری به طاویژ
 به خزمی دوزمن ، دوزمن به که گیز
 لانه واری خزمی ناحه زنان
 بگره زیر بات دلیان که ساریژ

ته گه ر ته ترسی له دوزمنی به رز
 له گه ل به چکولہی دوزمن به که قهرز
 دوزمنی باریک ته ستور که اجا
 پیانده به گیز به که له سهر ملک و ته رز

ژیانی « مجدی »

سنه : شہاب الدین مہی

مجدالدین « ملك الكلام » میرزا عبدالمجید تخلصی مجدی کوری
 طرفی ربانی « میرزا کریم » قدس سرہ له شاعرہ بہناو بانگہ گہ گانی
 کوردوستانی ایرانہ ، له سالی ۱۲۶۸ ہجریدا له شاری « سقز »
 له توابعی وولاتی « سنہ » ہاتوہنہ دنیا ، ہر وہا کوری خوی
 بہاء الدین محمد ثہلی :

ای یگانہ حضرت مجدی کہ از فیض ازل
 سعد اسکر بندہ باشد بخت مسعود ترا ،
 شد زبات ترجمان ، روح القدسرا زین سبب
 فیض روح قدس تاریخ است مولود ترا ،

۱۲۶۸

طبعی وقادی تہو ہر لہ زمانہ مندا لہ وہ بہ گوتنی اشہاری
 شہرین و آودار مایل بوہ لہ یہ کی لہ قصائدی خویا تہلی .

من آن پیغمبر اندر سخنوری کہ مرا
 بجای وحی فرود آمدہ است سحر حلال
 زبس چو مدن و دریا گہر برافشاندم
 شدہ است و جیب زمانہ مالامال

درون پرده فکرم از کمااد هنر
 هزار شاهد معنی نهفته اند جمال

مجدی له گوتنی شعرا مقامیکی زور بلندی بوه وه پایهی شعری
 گه یاندونه چیگه به کک که شاهی قاجار لقبی « ملک الکلام » ی
 پی عطا کردوه ، له هه مو حالیکا طالبی نهرکی دونیا و نجر دو
 سه ربستی له قیودات بوه ، له سالی ۱۲۹۷ . له ری سنه وه
 که وتونه خبالی زیارتی بیت الله واقامت و مجاورتی حره مینی شریفین ،
 پیری طریقت حاجی شیخ شکر الله بهم واده که نه ویش نهرکی
 دونیا و علاقهی کردوه و عازمی حجازه و لهوی خبالی دانیشتی
 هه به ، مجدی له سنه دا گیر نه دا وه به امر و فهرمایشی نه وان مجدی
 متأهل نه بی هه ر لهوی خوا چون مندالیککی پی عطا نه کا ، له بهر
 نه وه له گهل حاجی شیخ شکر الله موفق به رویشتن نابی خوی
 هه ر بهم چه شنه که لیره دا نه لی .

برین عزیمت اکتوب کزین دیار روم
 ملک دیگر باجمله بستگان و عیال

هر آنچه قرعه زدم از برای هجرت خویش
 سا بجز سفر کعبه بر نیامد فال
 براه کعبه اگر پای من بفرساید
 همی به پهلوی بغلامم چو قرعه رمال
 له سالی ۱۳۰۵ ه . دا له گهل خیزانی خویا عازمی حجاز

تهی و له باش زیارتی حرمینی شریفین که نه‌مای بو لهوی دانشی به اشارتی غیبی ده‌گهریته وه بو نیشمانی خوی ، له سالی ۱۳۳۱ هـ . له باش « ۳۴ » سال دانشتن له سنه دا به خیالی تهوه که منداله‌کانی بو تحصیلی علوم بیا بو تهسته‌مول و خوی له حرمین مجاور بی له گهل خیزانی خویا ده‌روا بو « تاران » لهوی له بهر پیشهاتی شهری پیشو له رویشتن په‌شبان ده‌بیته‌وه ، له ۶۲ سالییدا ده‌ست ته‌کا به‌جه‌مه‌وه کردنی دیوانه‌گی که له « ۶۰۰۰۰ » ده‌ست هزار شعر زیانره .

مجدی به فارسی و کوردی اشعاری جوان و آوداری گوتوه ، وه‌لی له بهر ته‌وه له وولاتی عه‌جه‌ما ژیاوه شعری کوردی زور که‌مه ، غزایانی فارسی له چاپ دراوه ، اشعاری کوردی زور نایابه ، هر ته‌م غزله‌لی ژیرمه‌وه که له ناو غزله‌له فارسیه‌کانیا له چاپ دراوه ده‌س ایه گوت .

بنکه‌ی زین

www.zheen.org غزله‌له که ته‌مه‌یه

له دوولا زولفی له‌ولاهه ، له سه‌روی قامت آلاوه ، خه‌م و پیچی هه‌موداوه ، چه' له ملاله‌وه چه له‌ولاهه موژه‌ی وه‌ک نیشی په‌بیکانه ، هه‌میشه‌کاری بیکانه دلی هه‌ر خویش و یگانه‌ی به ته‌م په‌بیکانه بیکاره له چه‌وری غه‌مه‌کانی تو ، که بیچاره کوژه‌وه جادو چه خوینی بو ، چه جه‌ره‌گی بو ؟ که نژراوه نه‌بژراوه

سه‌با بهین ، نه‌گهر بی‌ینی ، له زولفت دین و دل دینی
 واکین کی دل و دینی له بو عشاقی تو ماوه
 نه یاقونه به ره‌نگینی له نبوی کان ، که‌ده‌بینی
 له ره‌شکی لبوی توخوبینی دلی کانه که گرساوه
 له داوی طوره و پرچم دلی آشفته نا کارم
 که آزادی له قیدی غم خوا له داوه په‌یداوه
 وهره به‌اسکه نه‌جام دهی له‌مهرجی قولزومی بی په‌ی
 له « مجدی » غافل تا‌کمی که بی تو غرقی گیراوه
 مجدی له سالی ۱۳۴۴ هـ . دا داری فانی به‌جی هیشنوه ،
 « جوهری » شاعری سنه له مادهی تاریخا ته‌لی :

چون مجدی حق پرست از خلق پرست
 با حق پیوست و از علائق بگست
 زد خامی « جوهری » رقم تاریخش
 مجدی به جوار حق زعزت پیوست
 ۱۳۴۴
 www.green.org

دوبنی که گوشه‌ی چاوی کالم دی
 نه‌وده‌ی نقطه‌ی ره‌شی خالم دی
 دم و ده‌س سجده‌م بو بهر برو برد
 چونکه آبی کولمی آلم دی
 ره‌روی

تالی ژریان

« نهمه پارچه‌یه که له نویسنی مکسیم غورکی ، نوسه‌ری
به‌ناو بانگی روسی »

بابنه

تهو سه‌رده مهی قونابی بوم له جامه‌هی (قازان) له مالی
(بچکوف) بوم که به‌کی بو له هاوری کاتم ، خانوه گه‌یان دوو سوم
بو ، سه ژوری تیابو شوشه‌ی به‌نجه‌ره‌کانی به‌دم باوه وردو خاش
بوو ، هه‌ر چه‌ند ژوره‌کی منیش ناریک و نوت‌کک و تهر و نووش
و ناخوش وله خور دور بو به‌لام هاوری کم زورم به‌سه‌ردا
له‌هات و دل‌نه‌وایی ته‌کردم و هه‌میشه پی لی نه‌ته‌بریم و خاوه‌ن
دهم و دوبه‌کی شیرین بوو دایکشی له گه‌له‌وا بو و رازو نیازی
خوی پی ته‌وم و هه‌ست و نه‌ستی خوی بو دهر ته‌خستم و تی گه‌یاندم
که پبش پینج سال میرده‌کی سرده‌وه و ایستامه‌اشیکه گه‌می
تقاعدی وهر ته‌گرن و به‌شبان ناکات و زانیم که زور له ناخوشیدان
وه سه‌ر باری هه‌موی منیش بومه‌نه میوانیان ، مانگه‌کم بهم جووره
له گه‌لیاندا رابوارد ، هاوری خوشی ورتشبان بوم .
چاوم ناوه سه‌ر به‌کک له‌پر هاواری مندالیکم هاته‌گوی

تومسهز بیچکوفی هاوریم له برابچکوله کی نه دا ، ههر چهنده
 برسیته زینی له برابچکوله کی سه ندبو که چی اوبش بهینا ، پهینا
 لی نه دا و پبی نه گوت نهی نازانی میوانیکی خوشه و بستان لایه ،
 نهو سندالاش که نه مهی ذاتی برسیته له بیرنه ما و داوای لیوردنی
 له برا کی کرد ، که نه مه دی هه ناسه به کی ساردم هه اکیشا
 و له بهر خومه وه وتم ، تاکه به اتم حاله ، تاکه دانیشتن ؟

مینابه کت نزیجان بو کانی بی ایشیم له وی نه برده سهر ، چه ند
 (کوپیک) م و مرته گرت بهشی جل و بدرگی نه نه کردم ، کانی
 باری پاوره کم دانه گرت زور ماندوبو بوم به دهس گوزانه وی کل و
 پهله گاه وه که آورم دابه وه روانم آفره تیکی بالا بهرز و چاو
 گهش له زیر نهو باره گرانه دا نه نالینی و له زیر لی وه وه
 به سوزه وه گورانی نهی و به چاویکی ناریکه وه سهرنجی ده ورو
 پشتی خوی نه دا ، ناخوشی هه همیشه گهری لی هه لپه چاوه سهره
 رای نه مانس خاوه کدوبه له که به سهرمانه وه و پهلمان لی
 نه کا ، باره کاتمان دانا و مانومان چه سایه وه و چاوه روانی کریکه مانین ،
 آفره نه گش له ته نیشتمه وه دانیشتمه له تاو آزاری گیانی و هیلاکی
 هوشی به خوی نه ، سهریکم بهرز کرده وه ایم برسی ؛ خانم
 ناوت چیه ؟

ونی : ماریانا . وتم ، بوچی وا رهنگ زهررد و لپو
 به باری ؟

چاوی بره آسمان و آخیکی هه کیشا و له سه ر خو وئی :
 چه اومیدی خوشیه کک له رانه نه کی کهوا له زیر باری گران
 ژيانا پشتیان شکاره و تاناخوشی نه بینن خوشیان چون دیتهری ؟

ههروا واقم ورما نهجا لبم پرسی :

خانم وازانم شوت کردوه ؟ وئی :

بهلی ، سالی له مه وپیش مه پرده کم به گرانه تا مرده
 مندالبکی بو بهجی هیشنوم و هیچ دالده به کیشمان نیه له بهر
 نهوه ناچارم نهه ماندویتیه نه کیشم ، خو نه گهر نهه مندالنه
 نه بوابه نه بومه کاره گهری ماله دهوله مه ندیک ، نه مه به ژيانی
 سهخت ! .. بو به دبه ختیش منداله کم چند روزی نه خوش
 کهوت وله ایش کردن کردم وا نه سو له ماله دراوسی به کم
 داناوه و ایستاش له مهراقی نه ودام ، هه ر نه وه ندمان زانی
 خاوهن کلویه له که هات و پاره کی داینی و ژنه که آوریکی دایه وه
 دو عاخوازی کرد پبی وئم :

وا هه ور بهری آسمانی گرتوه ، نم ، نم باران نه باری و منداله کئیم
 له گیانه لاودابه به خوات نه سپیرم ، خوات له گهل .

با بهکی هه لکرد ، شه پولی آوه که هر روزی نه هینابه قهراغ
 دریا که و بهردی قهراغه کی گولور نه کرده وه ، باران ره هیله
 نه کا و ماریاناش به پهله خیرا نهروا تا کو به گاته سه ر نه خوشه -
 کی ، کزه ی با کراسه کی بهم لاوبه ولادا نهدا ، راوه ستام
 تاله چاو و ز بوو .

بوییکه نهن

میوان - نه گهر که سیک له ههفته یهک زیاتر له اوئبله که نانا
 بمینته وه هیچی بو داله شکینن ؟
 خاوهن اوئبل - چیت عه زبکم ۰۰۰ تا ایسته هیچ کهس له
 ههفته یهک زیاتر نه ماوه ته وه

* * *

- بوی ۰۰ خیرا ناتم بو بینه بیخوم ایشم هه یه .
 بوی - آغام ایشه کهت چی به وا به له نه که ی ؟
 - اگا - نهک تا تو نانه کهم بو نه هینی نرخه که ی زیاد بکا

* * *

پیاو - خانم (له شه مه نه فه را) مناله کهت بی ده ننگ به
 چونکه ده نگیکی زور ناسازی هه بهر
 خانم - وانزاتم نه ته وه نهم مناله له ته مه نی دو سالی دا وه کک
 علی سردان گورایت بوبلی .

* * *

باوک - روله گیان ته وه رسمی چی نه که ی
 کور - رسمی پشبله
 باوکک - نه ی کوا سه ری
 بابا - هیشنا له دویته که دا به

بدر بدره کانی ژيان !

کفری : مېموبی ناو

همو عضویک هانو له گډل قوانینی فطرت خوی ریک نهخت

نازیت :

به ورده وه نه ماشای زنجیره ی عضویات بکین نه بینن همو حیوانات و نباتات له ژیر ره وشتی چهند قانونیک پی نه گهیت یان له ناو نه چیت .

همو جوړه حیوانات بهم قانونه له دایک نهیت وه له سهر نهم ره وشته پی نه گهیت وه له سهر وبسته ی نه ویش له روی زه مین لا نه چیت و ناپه وه ، هره جوړه به شهر یان حیوانیش به وسته ی نهم قوانینه روژ به روژ خوی ریک نهخت له همو کاتیکدا به زله و چه پوکي گرانتر نه گهویت .

له روی زه مین ژيان به زه کانی به : حق ده - حق سهر که وتوه کان نه گهویت ، گه لیگک ، میکرو بیك ، مپرو له بهك ، فیلیک و انسانیک له همو کاتیکدا بو ژيان له لیکنه دانه له گډل نه وانهی که نه پانه وی بی فیهوتین ، هانو لهم لیکنه دانه کزبو وه به رامبه ری پی نه کرا ژيان ایتر بو نهو ناپیت نه پی له ناو چیت ، قانونی دروست کردن وا دانراوه و لهم ریگه ابه دا نه روات کهس ناتوانی بی گوربت و بی وه سبیت .

عضوبك له گدل وېستهی دهوری ربك نه ككویت عضوگانې
 بچوك نهییت و بی هیز نهییت و نامییت ، کوملی به شهریش وایه
 له گدل وېستهی عصری ژبانی نه جولیتهوه و به سهر ره وشیا نهروات
 نهی له ناوچیت ، میله نیکیش دیسانهوه وایه به سهر ره وشقی عصری
 ژبانی نه جولیتهوه وه به پی نهویش جی وهرنه گرت کات به کات
 له رو بی هیزو سیست نهییت و نهفوتیت ، بیتو تاریخی بیگه بشتن و
 له ناوچونی عضوبك چاك لیک بدریتهوه راستی نهه
 به نهواوی دهرنه کویت ، نهو میله تانهیش كکه وا زه بونی دهستی
 نه خوشی به دخوی ، بی عزمی ، نه بونی ، سفالت ، بی کاری و
 نه زاندن ، به دائم نه بن به خوراکی میله نه زانا ، عادل ، عزمکارو
 دهوله منده کان وه نه بیته میرانی زمین بو نهوانی که دهسه لاتی
 ژبانیان هیه ، خوا نه فرمودیت « ان الارض یرثها عبادی الصالحون »
 قانونی فطرت و سنی درست کردن « خلقت » وا داوراوه و هروایش
 نهروات ، دیسان فرموده ی خوا به « سنة الله التي قد خلت من قبل
 وان نجد لسنة الله تبدیلا » له سنی خوابی و له قوانینی طبیعه دا
 گوران نی به و نایشییت .

وایته به اعتباری فرد زانست ، مایه و خوی باش وه به
 اعتباری کومل به کیتهی و به کگرتن نشانهی سهرکوته بو هه مو
 میله تیک ، هه مو میله تیک که دائم به هیوا ی به شبکی گه ورده تر له
 تیکوشین بیت بالاده ته و به خوشی نه زین .

تا به گدی تو هر اسپری خوی خرابی قور به سهر
 هه لسه تو جاری له خهوه، هه لوشرای خاکت به سهر
 هه ولیده گه نجینهی زانین و خوی باشت بیت
 تا کو بتوانی بزیت نهوسا بپوشه بهرگی شر
 توفریده بهرگی بنکاری و بلی وا هه لسه
 ده سده شمشری معارف بهی که دوزهن سهر به سهر
 که ربینی هه ر له تاریکی نه زانیدن وه کویر
 چه ننده چات بو ده کن گهرنی که وی نایسته ده
 شیوهی خو باشی نهوسا یارمه نی بهر زیت نه دات
 نوری زانست پی نه یینیت ریگه یک نایسته ده
 حاز ده کم زور من بییم شیوهی خوباشی تو
 نیشکی زانست بکاتن دوزمنات کویر و کهر
 جاده بینی « جیموبی ناور » خوی له پیشی گشت کسی
 سینه کی بو تیری دوزمن دا نه نمان وه ک سوپهر

چاپخانهی معارف

نه گهر بتانه وی پاره تان به بانی ههوا نه روا وه دوایی کار په شبان
 نه به هوه هه ر نوسراو واعلانو کتیبیکتان هه به له چاپخانهی « معارف »
 له چاپی بدهن نه ووخته تی نه گهن که خاوه نی تم چاپخانه به چه
 هه ولیک نه دا له رانی کردنی ایشدا به ریکوپبکی و گور جو گولی .

(دل و دیده !)

سلجانی : کچه کوردی (سن . شمال)

تهی دل ! دیدهی پرزه براو ! دیدهی پهلویو شکاو ! دیدهی
 لانه شیواو ! دیدهی فرمبسی مهینهت تیا قهتیس ماو ! به بیستی
 رهش پونی بهرگت ، مانه می گونا گونی جهرگت ، به زانیی
 نشریف آوردنی مهرگت ، هه لئه که هه لئه که ، به هه له داوان ،
 به سکه خشکی و چقی چاوان ، به هه ناسه برکی و رزنی تهشکی
 چون تهرخهوان ، جی به جی دی بهدی کدوتی . بودیدنی
 دیداری نه ماوت ، بو پرسهی ناسوری له دوابه جی اوت ، بو
 سهردان له گوری مه بودی بی سه روشوینی ناوت .

تهی دل ! تادوینی بوی هامراز هاو پیاله و هامنه واواناز ،
 تاتاویک تنها تاویک له مه و پیش زمانه بو ابواه سه رچونی کیش ،
 بو بوه زورداری دهر دو ابش ، که چی اسرو له پرله تا کاو له
 سیهر نهی خستینه هه تاو ، رووی بی وه فایی پوشاو شین و رووی
 مهرگی توی خسته ناو .

دهک زمان ، زه مانهی شهرمه سار ! زه مانهی شوومی بهد
 رخسار ! حالت حالی دل بی ، لاشهت دیاری دهستی گل بی .
 وهک دهلی بی سهر و سامان ، وهک دهلی هه ژاری بی تاوان ،

بیته پابهندی ژیر خاک ، ده ننگت بیری له گوی خرابو چاک .
 سووچی دل چی بو بردت بهم دهرده ؟ زیانیت له آوی مهینهت
 وهردا ؟ چونکه کهمه ننگی دامانت نه بو گیسوبری شارانت
 نه بو ؟ گوی رایهل و سهر شورت نه بو ؟ یا آگر تیژکری بهزم و
 کورت نه بو ؟ ره ننگه کهمانهت نه بهت به یادا ، بویه ره نجی
 سهد سالهیت دابه بادا ، بویه له بیری بهری ژبانی بوده ده
 سهری ، ویلی و سهرگهردانی وده به دهری . بهلی تهی زه مان
 له گهل تومه ! به راستی ناشی بولومه . چونکه ماموستات
 چه بگهرده مایه فتنه ی سهد آشوب وده رده .

تهی دل ! بی هوش و سه رسام ، به یانی بو روحت هاته لام .
 نالانی و چرپانیه گویم چه ی هه لسان له دله ی پرسویم . نه رموی
 به گریانه وه ، به سوزی گله و ناسوری زیانه وه - تا دوینی
 نه تا دوینی ، سهر به ست و آزاد گول بوین و گول وه چن و
 داشاد . خه وو بهزم و رابواردان نهوا ، نازانم به چه آینی
 مهر گمان پی بیغارهوا ؟ خوزگه سهد خوزگه یانه بوایه
 په بیان ، یا هلی کردایه جاریک بلیسه ی اوخه بیان !

تهی دل واتی نه گهی پشت گوی خرابی ، بوره بهری ژینم
 ههرتو ته بی چرابی . به بوی کاره ساتی تووه ، به زمانی لالی
 رووروه ، شالوم برده سهر زه مان ، به نام برده په نای گهردوشی
 په زدان . دریزه ی نه کیشا ماوه ی گه تو گومان ، درکاتی حقی
 خوینی تو مان لی بوه بگره و بهرده ی روورومان .

سوارهی پرچه‌کی هه‌ناسهی ساردم به تیپیی ماتهم و تاسهی سپاردم . به‌شکم به‌گشتیان له لایه له په‌نابه سازدهن چاری ، سووک کن له شانم باری ، هیچ نه‌بی بوچی به جاری ، بی‌یار - بینه‌وه له دوای هه‌زاره‌هه‌زاری به خیال گیانیان گه‌یانه نه‌لاری ، ته‌وه نه‌لاری به گیانی هه‌زاری ، آوا کرابوه‌وه سه‌راپا مه‌زاری . نازانم بایم چه‌ته‌لاری چه‌گوری ، جی نه‌زه‌رگهی چه‌شوری هیلانی‌چه شوخی چه‌ره‌وت بوری . زوری نه‌خیان دیدهی ده‌رون پرخهم وقار ، به کولی گربه‌وزار ، ده‌لی‌بی‌په‌روای کرد خبردار دل له توی کفتی بی‌بهدا سه‌ر و بویه‌لی کچه‌نی جارانی هه‌لدا . به بوکوروژی هه‌ناسه‌وه ، به دوربینی دووری و تاسه‌وه ، نه‌ویستایه سه‌ر چاک و چونی رشتی سکالای تازه و کونی ، رووی زه‌مانه و چاوی مونی بوه نیشانگای تیری گونا‌گونی .

بانگی هه‌لدا به شبن و فغان ده‌سته‌یی په‌ریانی هینابه گریان . پرسم چیه هاوارت ؟ - کردیه جواب به‌لام چه جواب ، هه‌ناوی‌منی کرده که‌باب . فه‌رمووی - ده‌خپلم نا‌توانی دوره‌ده سق ، نه‌گهی پشت به‌دنیا‌په‌ستی هه‌نا سه‌ر بوکهن نه‌ماوه به خه‌ستی ! توش‌تی‌نه‌گویی به مه‌ستی ، آخیری شانت ته‌گری کوله‌وانه‌یی په‌ستی . به‌لی تابلی روخوشه ، عشووه پوشه ناز فروشه . به‌لام نه‌ک تاسه‌ر . هه‌ر به‌ک دوروزه ، مه‌ینه‌ت ته‌ندانه به‌ر . وه‌ک‌نی بی چاره . وه‌ک ته‌م به‌ده‌بخته هه‌زاره ، پر به‌شالوی گیان . اوخه‌یی ناکی له ژیان .

شتکاری میژوی

Historical Materialy

له کوبه وه : ب . ع . ی

له روزی هه شه مینی مانگی مانی سالی ۱۸۸۳ دا ، (انگلز)
له سهه گوری (کارل مارکس) وه ستا و گونی : « هر وه سکو
(داروین) گورینی میژوی کرد گاری - تطور التاريخ الطبیعی -
دوزبه وه ، مارکسیش میژوی آفریده . »

له پیش مارکسدا میژو به زانسق نه ده ژمیرا و هسه مو میژو -
نوسه کان وه رایگی زانستیان و نیگه یان دنی میژوی
نه نه درابه وه .

هه ندبکیان نه یان گوت که گورینی میژو شتیکی خوا کرده وه
هه ندبکی تریشان نه یان گوت که کس نه له روحی میژو
بگات .

هه روا میژو نوسه کان به کوبری مانه وه تا کو کارل مارکس
هات و گونی : « نهو ظروف و هیزه به رزه ی که آفریده
به نده به تی هه وه ها نه هیش له ژیر پی آده میزاد دا له جولانده -
وه دابه ، که وانه میژو ده سکردی آده میزاده ، به لام آده میزادی

دوینی و نه سرو بو دزوست کردنی میژو وه کک به کک این .
 بهم جوړه کارل مارکس میژوی کرد به زانسق و هه روا نظریه ی
 شنکاری میژو چرای هه ا- کورد و انجا آده- میزادش خوی له
 پیوهندی خرافات رزگار کرد و نه مهش تا ابستا له سه ره- ای
 کاردا به .

بلی میژو کرده وهی آده- میزاده ... میژو هه- میسه له گوریندا به
 و نه هس پیوه وای زانسته .

لهم جوړه و تارانه میژو نوسه کانی بیش مارکس که رته مه له وه و
 ژوهندی نه ماو مخنکین ، کارل مارکس بیان که بهشت ، میژوی
 کومه ی (Social History) وه کو میژوی کردگاری
 (Natural History) نیه .

انگلز ، له نوسرا به کی (کوبد فویرباخ) دا نه ی : هه
 کهسه له ژياندا آمانجیکی تاییه تی هه به به لام که نه ری- گه وه
 آمانجانه نه که ونه به ره به ره کالی میژو پیدای نه ی . و هه ره دهریک
 ظروفیکی کید و کوشی (اقتصادی) تاییه تی هه به ، له بهر نه وه
 آده- میزاد به رامبه ره به وینه ی ژيانه ی که که- کی نیه و زیان به خسه
 رانه وهستی و له سه ره نه وه شورش وهه را په بندا ده بی ، که واته
 شورش شنیکه هه ره بو وه هه ره نه بی . شورش و هه را به هوی کردو
 کوشیه وه نیه به- ا- کو کرده وهی آده- میزاده که کردو کوشی
 مالداری کار ده کانه سه ری .

آدمیزاد همیشه له ظروفي کرد و کوشی پرده کانه وه ههروا
گورینی وینهی کرد و کوشی و ملداری له پیری بشره وه پهیدا ئه بی
که وابی هه ربه که به هوی ئه و تیره وه پهیدا ئه بی .

کاری ملداری له میژو :

مارکس ئه لی ، « میژو له بهر بهر هه گانی مهالح پهیدا ده بی » ،
شته کاری میژوی ده لی هه و شتیک بنه اعکسه ی ماده یه ،
فلیسونه گانی سه ده ی هه زده هه م بو شورش هه اگیر ساندنی فرنسا
زور کاریان کرده هه ر کومه ل .

پیری ئه م بیر که ره وانه له چیه وه هات ؟ چونکه هه ر که سه
له ژبان و درس بو بو ، هه ژار خه له ی جوی ده ست نه ده که وت
کره کار زور که م بو هه تا ده و له هه ندو فرمان داران سه ریان
لی شیوا بو نه یاشه زانی چون بژین ، له مه وه فیلسوف و
نوسه ره کان هه ستیان به ناخوشی ژبان کرد و ده ستیان کرد
به هه ولدان بو و سگار کردنی لی فه و ماوان تاشورش به ریا بو ،
انجا میژوی شورش ۱۷۹۹ ی فرنسا نوسرا . ک- و ابو هه م
پیریکت له شتیک وه پهیدا ئه بی ، و به جولانه وه ی ئه م شته گورینی
کومه لابه نی پیکت دی .

بہشی لی گولیندوہ

جنابی میرزا ماری قہلاذہ

رگہ و بڑا بیہینی

پیر ۵ مہر

کاکہ ، مارفہ

گہلی پی خوشحال بوم کہ سہر نجت داوونہ شعرہ کام ، انجا تہو
شعرانہ بہ (جگہ رگوشہ) ی خوم تہ زام کہ زانا و خیرہ و مہندی و مک
ایوہ لی ورد بونہ وہ و پیواوتانہ ، بہ لام بہ سرپوشہ وہ گوناہی خوم
بو کہ ناوم نابو (پوشیدہ) ، « ۶۰ » سالہ شعر تہ لیم مہمو لہ باریک ، و
(تای) لاسہ نگہی تہ بونہ و داوین ، و بہ راویز ، و خشتہ ک ، و
تہ ربب ، و تہ قہ لیشی لہ خوی و لہ (جاو) ی خومالی بہ .
تہ شیا تو کہ لہ شعر دا ہاوشانی پیرمیردی باشر لی ورد بونہ تہ بونہ ،
تای یہ کمہی سہ بدم و دوہمی پینجہم دوو پیتی (تفسیری) بہ ، و پستوبہ
بہ شیوہ بہ کی تریش معنایان لیک بدائہ وہ ، وہ کو و توبہ - داخہ ،
ہیلانہی دلان شیواوہ پی بیئہ (بون) سہ با ، پیتی (بون) تفسیری
بیئہ و لہ پیوانہ دانہی بہ و کہوانہ (پورہ تی) بشی بو کراوہ ،
تہ و پتریش (پرج برین) معنای قز برینہ تہ ما (قز برین)
لہ کیشانہ دایہ .
باری تو کہ لہ کیشانہ گہراوی لہ روحہ کی بوج نہ گہراوی ؟

وهرامی بزانه زیره کیت

- ۱- راوگه ره کان (۳) سه کس بون : باپربک و کوره گی و کوری کوره گی ، باپیره که و کوره گی نهوه دوو باوک ، کوره گی و کوری کوره گی نهوه دوو کوریش .
- ۲- له پيشه وه هردو کوره کان نه پهرنه وه به کي کيان له و بهر نه منيته وه و نه و بترين به له به که ديفته وه ، نه بجا باوک که به نه نيا نه پهرينه وه و نه و کوره ی که پهرينه وه به له به که ديفته وه و نه بجا هردو کوره که پهرينه وه نه پهرنه وه .
- ۳- کی له پيش مسیح دا نه بزانی له ۶۲۹ سالی تر مسیح له دایک نه بی تاله سه ر نه و زبوه وانوسری !
- ۴- ۲۵ جلی بریوه چونکه شمع فرمکان باش سماءک بیک نه گهن وه ههنگه کهش له سماءکدا ۲۵ جلی آفری .

پیشینان و تو یانه

- بو به آردی ناو درکان ، به پهینه کی خوی ناشی .
- زستانان پینه و بهرو ، هاوینان ورد ورد پرو .
- قونده ره گانی چیره دی ، له ناو-کا قوره دی .
- قنگی رهش و پی له بوارا دهرته کهوی .
- کوزی بهر گوانو بی قه دره .

چېروکی نوم مانگه

خوبو بو؟

« نوم چېروکه هی چېروکنومی به ناو بانگ کی دوموباسانه
 هر وه کو نمونه کی پروباره ری تی به رامبه ر به انسان تی-کراو
 به رامبه ر به آفره تی به نای به تی هر وه ما هر فیش ترجه
 کراوه که نمونه کی نوین بجه بینه پیش چاوی خوینده وارانی
 گه لاوژ »

(ه. ا)

« نه وندهم خوش نه ویست بوی شبت بو بوم ا
 بو پیاو دلداری نه کا؟ بو پیاو دلداری نه کا؟ چند سهیره
 له هه مو حیم نانه نیا هه ربه ک کس بینیت ، نه نیا هه ربه ک بیرت له
 میش کایت ، به ک آره زوت له دلایت ، و نه نیا هه ربه ک نوت له
 سه رومان بیت - ناویک که هه پشه ، هه لقولی ، وه کو سه رچاوه ی
 کانه ک ، له کایگی دل ، له قولای گیانه وه بو سه رایو ، ناویک
 که پیاو هر یلیت و بیایته وه ، که هر به سره ، بی وچان ، له
 هه مو شوینیک وه کو ورد له هر خوبه وه یخوینیت .
 « وامن داستانی خومات بو نه گیرمه وه ، چونکه دلداری
 هه ربه ک داستانی هه په که هه پشه به ک شته نوشی بوم به سایه ی

ئەوناسكې بەدە ئەزىيام بە جوى بە خورە گوشين ، لە باوم شيا ، لە جەلەگانيا ،
بە قسەگانى ، را بەتوایى گېرودە و عەودال و جەزلى کردوى
هەموشتىكى بو بوم ايتز بە ئەنگگ ئەو وە نەبوم گەشەوە يا روز ،
سردوم يانوم لە سەر ئەم کونە ئەرزە .

» لە پاشا سرد . چون ؟ نازانم ، ايتز هەر هېچ نازانم .
ئەو نەبى ابوارە بە بەئەرى کردى بەملا ، چونكە باران شەقى
ئەکرد ، بو سەبەبى کونە کوکين ، نەزىكى هەفتە بەك کوکى ، انجا لە
جيدا بوى گەوت . چى قوما ايستە لە بېرم نېسە ، ئەو نەندە هەبە
پزىشك (دکتور) هات ، نو پيان وروين . دەردمان هينرا بە چەندزنى
دەر خوارديان دا . دەستى گەرم بو ، ناوچەوانى گاپەى ئەهات ،
چا-اومەگانى پر لە پەژارە ئەدرەوشانەو . گە دووانم وەدراى دامەو ،
بەلام بېرم نەماوە چى مانوت . هېچم لە بېرنەماو ، هەر هېچم لە
بېرنەماو ! سرد و زور چەك هەناسە بى نەنەكەم بېرە گە هەياكيشا
(نەرسە گە) وتى : آه ! ايتز من تى گە بىشم ، تى گە بىشم !

» لەمە زياتر هېچم ئەزانى ، هېچ قەشە بەكەم دى وتى
» دوستەكەت ؟ « وا تى گە بىشم گە اهاتى ئەكات ، وايتا گە ئەو
سردووە گەس هەقى نە وای بى بلى بويه دەرم کردە دەروە .
بەكەكى تر هات داسوزى بوناسك ، وگەلى فرميسکم رشت گە باسى
بو ئەکردم .

» بو ناشتى پرسبان بى کردم ، بەلام بېرم نەماوە چى وترا ،
ئەگەر چى کەفنه کەى و دەنگى چە گوشە کەم بېرە گە سنووقە کەيان لە

سهرداخت . او ا خوا ، خوا ا داپوشرا ا نیزرا ا نهو نازداره
لهو چالهدا ا هندی کس هانن - آفرهت من خوم دهرباز کرد ،
رام کرد . رام کرد انجا رویم به ناو کولانهکانا ، چومه مالهوه .
بو سبهینی چوم بو سهنفر .

دوبنی گهرامهوه پارس ، ههرکه چاوم به ژورهکم
کوتنهوه - ژورهکمان ، نوین و جیگهکمان ، ناومالهکمان ،
همو نهوشتانهی له پاش سردوبیک جی نهمین - ههرکه چاوم
بهمانه کوتنهوه به جوریک هیرشه خهمیکی تازه هورژی کرده سهرم
ومانه مینی بهکی وا دای گرنم وخته بو بهنجرهکه بکههوه و خوی
لی وه فری دمهه خواری بو کولان . ایتر له تواناما نهما له ناو نهام
شتانهدا بیمنهوه ، له ناو نهام دیوارانهدا که کرتبویانه خویان و
تیاپانا ههساوه . که هزاران گهردی (نهنومی) خوی و ههنا-هوه
لهش له کونوقرژینی نادیارایانا ماوهتهوه . کلاوهکم ههراگرت
کهرا بکم ، ههر که گه بشتهلای درگا که ، بهلای بالا آوینهکهدا
تی پهریم که له سالونهکهدا دای نابو ، بو نهوهی ههورژیک بهر
لهوهی بچپته دهری سهبری آودامانی خوی تیا بکا ، بزانی آراپشهکی
جوانه ، و ههر له پیلاوه بچکوله که بهوه تا شپته بچوکه کهی
سهری گشت ریک و پیک جوان ا

» نهختی له بهردهمی نهو آوینه بهدا راهه-نام که نهوهنده
وینهی نهوی نواندوه ، نهوهنده سهبری خوی تیا کردوه ، نهوهنده ،

نهونده که نهبو تا بسته و بنه کھی به سدره و به ایوه .
 راه ستا بوم له ویدا ، نه لرزیم چاوم بری بوه آوینه که - نه و شوشه
 قوله ، پانه ، خالیه که به نه و اوئی نهوی تیا بوه به نه و اوئی گرتویه تیه
 خوی وهک من گرتومه نه باوش ، و وهک نه ماشا کردنه به دله کانم
 وینه یان گرتونه بیدلهی چااو .

« وام نه زانی وه کوشتی چه زم لهو آوینه به کردوه . ده ستم
 لی دا ، سارد بو . اوه ا یادگار ا آوینه خه مباره که ، آوینه
 سو تینه ره که ، آوینه به سامه که بو بیاو وا آزار نه ده بیت ا چه به ختیاره
 نهو بیاوهی دلی هه رچی تیا بویی ، هه رچی بیا رویی ، هه رچی به
 سهرا هاتی ، هه رچی نه ماشای خوی تیا کردنی له عواطف و دلداریدا
 خوی ده رخنه بی هه موی له بیر بچیته وه ، هه موی فه راموش کا ا
 آه چه به ربشان و آزاردارم ا

« رویه ده ری بی نه وهی بزائم بی نه وهی به وهی . رویه رو وه
 قه برسان . گوره ساده کبیم دوزیه وه چا سپاه (صایی) کی مه رمه ری سپی
 نه م چند ونه یه ی له سهز نو سترابو :

« دلراری کرد ، شو شو و سترابو مرد »

« بسته لیره دایه ، له م چاله دا ا چه ستمه ا که ونه هه نسک
 هه لدان ناو چه زانم نا بوه سهز گله که ، تاویک ، تاویکی باش
 وامامه وه . انجا دیم دنیا تاویک نه بی آره زویه کی سهیری شیتانه ،
 آره زوی دلداریکی اهومید که رته که لله وه . آره زیم کرد ، و بستم

گشهو ، دواشه و به گريان به ديار گورمه كه به ووه روز بكمه ووه . به لام
 ره ننگه بم بين و دهرم كه نه دهره ووه . چونی ريك خهم ؟
 كه ونه قبل و هه ستام ده ستم كرده سورانه ووه به ناو شاری مردوان دا
 . ههر گهرام و گهرام . چه شاریكي بچوكه له چاو
 شاری ترا نهوشاره ای ایمی نیا نه ژین ، كه چی سردوانی ایره
 چهند له زیندو زورتون . ایمه شه قلمی بان و خانوی بهرز و ژوری
 زورمان نه وی نه و نه دی بهش چوارپشتان بکات كه له بهك وه ختا
 ههتا و بین ، آوله گانی بخره ووه ، و مهی لهره زی بنوشن و نان
 له زه وی وزاری .

به لام هه مو پشناو پشته نه سردوانه ، هه مو نه و په ژه وی
 السانیه می تا ایمی مانوته خواری هه چ مشك نابن ههر هه چ ا
 خاك نه بیان با ته ووه بو خوی ، نه راوشی بالابان به سهرا نه کیشی .
 به دوطا ا

له و په ری گورستانه كه ووه ، له پر له ووه كه بستم كه گه بیومه نه
 بهشی كونی نه برسانه كه ، كه سردوی له ده میگه وه نیزراوی تپكه لی
 خاك بون ، نانه نانهت صلیبه گانی سهریان رزبوه ، ره ننگه سه بینی
 سردوی تازه بیان له ناوا بنیزریت . پر له گولی کیوی و داری
 زل زل وره شی سهرو ، و باخچه به کی جوانی خه مگین كه به خوینی
 به نیادم آودراوه ، به لاشه ی جوانان به روه رده ووه .

نه نیا بوم ، ههر به نه واری نه نیا بوم ، به درختبکی
 سهوزا هه لگهرام ، خوم له پال له قوپوبی نه ستور و گه لای چریا

شارده وه . چاوه ریم کرد خوم نومانو به ته دی دره خته گوه
 وه كه پیاویکی پاور شکاو خوی نه نوینی به پارچه نه خته وه .
 که به نه وای دنیا تاریک داهاات ، به نا گوم جی هبشت گوه وه
 گهران بی ده ننگ وله سهر خو لهو زه مینه پر له سرده وه دا .
 گه لی سورامه وه به لام نه م توانی ایتز گوره کی بدوزمه وه .
 نه روی هه ردو ده ستم دریز کرد بو . ده ستم ، پیم ، نه ژ نوم ، سنگم
 تاه نانهت سهریشم به رقه بره کانت نه گوت . بی نه وه ی هتوام
 بیدوزمه وه . به لم نه کونا وه کو کوری ریگه ی لی ون بویت .
 هه تی کیله کان ، صلیبه کان . آسنه داچه وینراوه کان بگره چه په که
 گوله سیسه کانیشم نه کرد ا به نجهم نه هینا به سهر ناوی سهر
 کیله کانا له م خونینه وه . چه شهویک بو ا چه شهویک بو جاریکی تر
 شهوی وا نایینه وه ا

مانگ دیارنه بو نه زسام زور نه زسام له ناو نهو ریگا
 نه سکاها دا له ناو دوربز گورا ا گور نه م لام گور نه ولام گور ،
 بهرم ، پشم ، ده ورم هه و شوینیک هه ر گور ا له سهر به کیکیان
 دانیشم ، چونکه ایتز هیزی گهرانم نه ما بو ، نه ژ نوم له گو گونبو ،
 گویم له لیدانی دلم بو ا هه ر وه ها گویم له شتی کی کوش بو .
 له جی ؟ ده نگیکی پشبو نادیار ، بی نار . نوزه ی سهرم بو له م
 شه وه پرسامه دا یا ناله ی نه م نه رزه پر نه نوینی به بو ، نه م نه رزه
 لاشه تیا روینراوه ؟ چاوم به ده وروپشتی خوما گیرا به لام نازام
 بلم چه ند له ری مامه وه . له تر سا اچه په سا بوم ، ترس و سا رما

وهخته بو بم گوزن ، آماده بوم بو مردن .

له پر وام زانی ئه و پارچه مهرمه ره ی له سه ری دانیشوم
 ته جولایه وه . هه ر به راستیش ته جولایه وه وه کو هه ایرن وا بو .
 به گور بازدم دابه سه ر گوره کئی نه نیشتی ، انجا دیم ، به لی زور
 چا ک دیم ئه و به رده ی ، ناتوزی له وه به رمی له سه ر بوم راست بومه وه
 . انجا مردوه که ده رکه وت ، چوار چیه به ک ایسکی روت
 به پشتی کوماره ی به رده کئی هه لئه بری زور باش دیم ته گهرچی
 شه ویش ناریک بو . له سه ر صلیبه که ته مه م خوینده وه :

« جاک اولیقان لیره دا را کشاوه ، له په نجاویه ک سالیئا
 مردوه ، خیزانه کئی خوی خوش ته و بست ، پیاویکی دلسوزو به
 ناموس بو نوقی ره حقی خوا بیت . »

مردوه کیش نوینی سه رکیلی نه به ره کئی خوی خوینده وه ،
 انجا دانه وی به وه به ردیکی له ریگا که هه لگرت ، به ردیکی
 په چوکی نوک تیژ ، و به وردی که هه رته ککراندنی هه رفه کانی . به
 شینه بی هه موی گرانده ، به چالی چاری روانیه ئه و شوینی له
 سه ری هه لکه ندرابون انجا به ایسکی په نجه ی (شایه نمانی)
 به هه رفی روشن وه و و ئه و خه تانه ی منال به شه خارتی
 (نه ره فه) له سه ر دیوار ئه ی کیشن نوینی :

« لیره دا جاک اولیقان پشوئه دا . له ۵۱ سالیئا مرد ، بو
 ئه وه ی زو سه مانی باوکی پی بیرت به دلره فیکی وا له گه لی
 ته جولایه وه که بو به هوی له پیش وه خه تا کوشتن ، گه لی

آزاری نهاد ، زور له ، ناله کانی نهاد ، فبلی له دراوسی کانی
 نه کرد ، له هرگسی بوی بکرا به دزی نه کرد ، به به دختی
 سه ری نابه وه . »

که له نوینی نه به به وه ، بی جوله وه ستا نهی روانیه نویسه گی
 . که چاوم به دهوری خوما گیرا ، دیم هه مو گوره کاف
 هه لدرانه وه ، وه مو سردوه کانی لی هه آونه ده ری و هه مو نهو
 دیرانه یان سر به نه وه که خزم و کس و کار له سهر کبله کانیان هه که
 ندوه وله جیی نه وه راستی به کانی نویسه وه . دیم هه مو دراوسی
 لی ره نجاو ، به د ، ناراست ، سهر چیه وت ، دروزن ، فیلباز ،
 دورو ، دوزمان ، حسود بون . دزیان کردوه ، فیلیان له
 خلاق کردوه ، هه مو ایشیکی ناشیرین و گشت کاریکی بی ره زایان
 کردوه . نه م باو که چاکه نه م ژنه به وه قبا به ، نه م کوره
 باشانه ، نه م کچه به به یایانه ، نه م بازرگانه سهر راستانه ، نه م
 زن و بیواوانی بی یان نه و ترا ده ست و داوین پاک هه مو بیکه وه
 له به ک وه ختا له سهر ده روازی یانه ابدی یان راستی یان نه نویسه
 راستیکی به سام و پیروز که له ژیا نیاندا که س نهی نه زانی یا وا خوی پیشان
 نهاد که نای زانی .

به پیرماهات که ایسته نه ویش (خوشه و بسته گشم) بی گومان
 شنبکی نویسه وه له سهر کبلی قه بره کی ، ایتر بی ترس به ناو نهو
 گوره نیوه هه لدرانه دا ، له ناو نهو لاشه و اسکه له تانه دا
 رام کرد بولای ، له دلم چه پی بو که راسته و خر نهی درز مه وه

هەر گورج ناسیمه وه ، بی ئهوهی ده مو چاوی بیخیم گهوابه گهغه -
 که ی داپوشرا بو . له سهر چاییا مهه مهه که ی توزی له ره بهر
 دی بوم نوسرا بو :

« دلدار ی کرد ، خوش و یسترا و سرد »

دیم نوسرا وه « روزیک ی باران ته چیه ده ری خیابته له دلداره -
 که ی بکات ، سه رمای بو و سرد . »

« ایتر وادیاره به یانی له سهر خو چو بی له سهر فیه بران
 دوزی بو یانه وه »

وه لاسی مه نه رک ی ژماره « ۱۰ » ی سالی « ۴ »

مناله کان که « ۱۱ » مه ره کانیان بر ده لای مامه سه ره هه ده ،
 بی ووتن روله منیش مه ریکتان بو ته خمه سه ره نیوه ی که « ۶ » .
 دای به جوانیر ، چواریه کی که « ۳ » به دای به جوانگیر ،
 شه شیبه کیشی که « ۲ » . دای به کامه ران ، انجا به شازه ی زنی
 ووت مه ره که ی خومانان بو مابه وه بیبه وه بو گهور .
 ئه م وه لاسی مه نه رک ی صفوة ونا هیده رفیق حلی بو یان
 ناردین .

• هی ژماره « ۱۱ » •

• ناوی ساره که « رواندز » •

بو آگاداری

که لایوژ بو تهوه ایش و کاری آبونہ کانی به سوکی و آسانی
راہرینی لهم شوینہانی خوارهوه باورہی کراوی هہبه ، هہرکه
هذر ایشیکی تهہی له لاین تهوهوه بی به آبونہ یا ناوونہشانی بگوری
یا پارہی آبونہ ہدا یا ایشیکی تری بی ری و راست هہر که له وولانی
خوی بچہیلای تم ناروانہی خوارهوه تهوانیش ایسه آگادار
تہکف .

سلبانی : جہنابی عمر قہزاز .

کرکوک : محلهی حلواجی : مزگہونی قاضی : جہنابی ملا
خورشید سیامہ نصوری .

هہولیر : مکتبہی شمال جہنابی حسین خنار .

خانقین : جہنابی عبد العزیز نورمحمد

زاخو : جہنابی حسین حاجی سعید

رواندز : مکتبہی پیشکونین : جہنابی علی عبداللہ

کوبسنجق : جہنابی عثمان عونہ حاجی ملا

هہر پارہہکک کہ تہیاندهنی بهرانہر بهوه بلیتی چاپکراوی
گہلاویژیان لی وهر تہگرن ، ایزاکانیان جی بروای گہلاویژہ .
دیسان نکانہکین تہوی تہیہوی بی به آبونہ هہر له
ایستہ وه کہ سہری سالہ آگادارمان ہکا ، هہروه ما تہوانہہکیش
کہ تہیانہوی له آبونہ ددرچن .

بنکھی ژین

www.zheen.org

دوگانی قوندہ رہ

تہ گہر تہانہوی بہ دلی خونات ہمہو چہشنہ
قوندہ رہ بہ کتان چنگک گہوی ، ژانہ ، پیوانہ و منالانہ ،
لہ شاری رشید لہ بابل آغا رو بکنہ « معملی شمال »
خاوندہ گہی « صالح قاضی » رو خوشو تسہ خوشو زور
بسازیشہ ، چون دنان پگری لہ گہلنان ری تہ گہوی .

نارونیمانی گہ لادویش

بہ غدا - جادہی سموئل ، خان استرآبادی ، ژمارہ - ۱۴

مدیریتی ادارہ علامہ الزین - بجاری

www.zheen.org

— آبونہ — فاس دینار

۱ ۰۰۰

آبونہی سالانہ بو ۵۰۰۰۰۰

۵۰۰

« بو مہلا و قوتایان

مدیریتی مسؤل — محاسی فائق توفیق

— چاپخانہی معارف — بہ غدا —